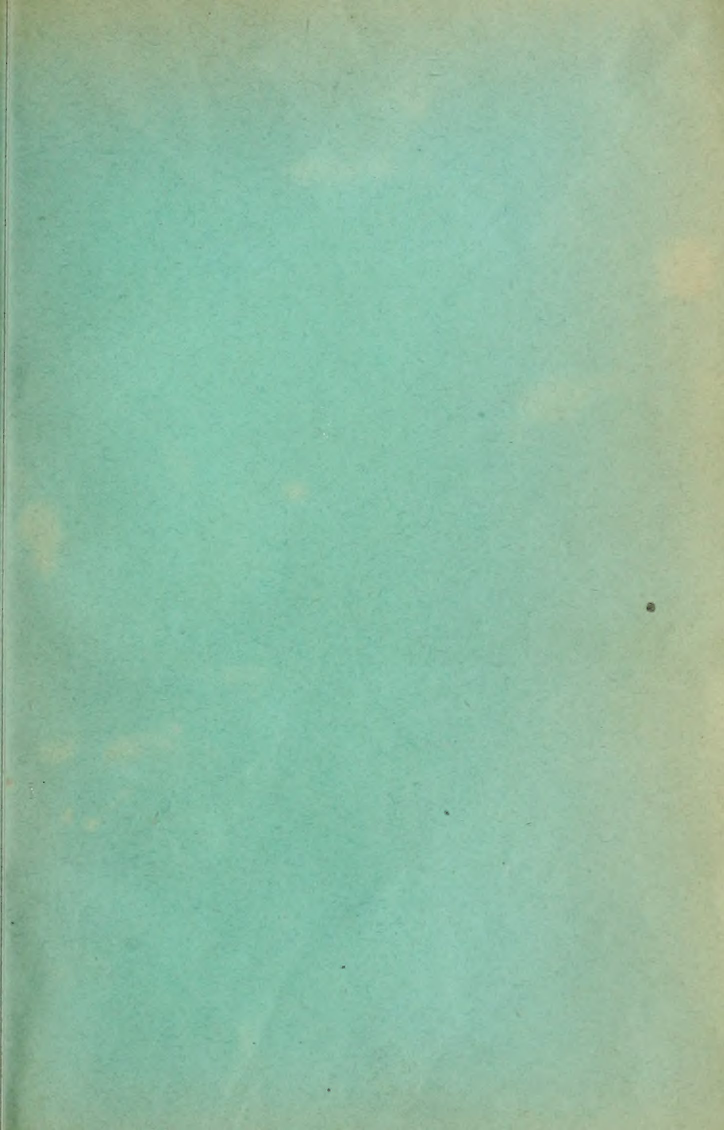

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 12 09 01 07 009 5

Mismer, Charles

مؤلفی : شارل میسمر

خاطرات

عالم اسلام

استانبول - کرید - مصر - جزائر

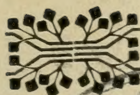
Hatırāt-ı ʿālem-i İslām

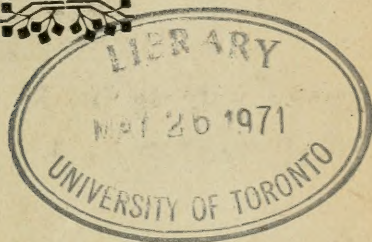
مترجمی
خداوندکار ولایتی مکتوبجیسی
محمد رؤف

اولجه « خداوندکار » غزته‌سنده تفرقه اوله‌رق نشر ایدلمشدر

بروسه — مطبعهٔ ولایت

۱۳۲۷

LIBRARY
MAY 26 1971
UNIVERSITY OF TORONTO

مارسیلیاده طوپخانه

١٨٦٧ سنه‌سی مارتنده بنی مارسیلیادن استانبوله کوتورن مسافرلری پوسته واپورینك قیچ قاماره‌لرنده معلمه‌لکله تفلیسه کیتمکده اولان بر کنج اسویچره‌لی قادینله بندن باشقه یولجی یوقدی .

رفیقهٔ سیاحتمی دکز طوتدیغی ایچون کندیسنی سفره‌ده نادراً کوروور واکثریا کمینك قاپدان وطبیبی ایله باش باشه قالیردم .

شدتله اسن شمال غربی روزکاری بزی سرعتله بونیفاچیو مدخلنه سوق ایتدی .

لیواچی آدالری نامیله‌ده معروف اولان بو مهیب قایالری بر آز آچیقدن طولاشدق . او قایالرکه ١٨٥٥ کانون ثانیسنده قریم اردوسنه آلتی‌یوز قدر افراد عسکریه نقل ایتمکده اولان « سه‌میانت » فرقتینی طوتولدیغی شدید

بر فورطنه نتیجه‌سنده دومنی قیریله‌رق بوتون مرتبات ومحتویاتیله برابر بوراده غرق اولمشیدی .

واپورمز مسینا لیماننده آنجق بر ایکی کوکرته یوکلیسی آله‌جق قدر توقف ایتدی .

بو اثناده أتنا وولقانی ذروه‌سی بر سحاب مظلم ایله مستور اولدیغی حالده شدتله فوران ایتمکده وظلام لیل ایچنده قیویلجملرینی صاچدیغی ، قوهه‌سندن جروفنی بر اندفاع شماتت انکیز ایله فیرلاتدیغی ولاولرینی اورمانلره ، تارلالره ، باغلره اساله ایتدیکی کورولمکده ایدی .

آدریاتیق دکزنده دالغه‌لرله بوغوشان شمال غربی روزکارینه تکرار ملاقی اولدق .

قره‌یه یاقین اولدقلری ایچون عمان دالغه‌لرندن جسامتجه یک‌ده آشاغی قالمایان بو امواج همان هر نقطه‌ده بردن جوشار . بونك ایچون واپورك کوپروسنی هر دقیقه بر دالغه دوکر وکوکرته کوپوکدن بم بیاض کسیلیردی . صانکه دریا سمای نجم آلود ایله بر بوسهٔ تلاقی تعاطیسی ایچون کاه یوکسه‌لیر ، بلوطلره قاریشیر وکاه بزی قعر بحره ایندیرمك ایچون دالغه‌لرینی بربری اوستنه ییغه‌رق آلچالیر ، آلچالیردی .

کیجه یاریسنه دوغری بر دالغه بنی تپه‌دن طرناغه‌قدر

ایصلاتدیغی ایچون هنوز قامارهمه کیرمش ایدمکه دومنی تحریك ایدن زنجیرك کوکرته اوزرنده عادتا هوپلایه‌رق حرکت وفوق‌المعتاد ایقاع شماتت ایتدیکنی وبو کورولتیلره بر طاقم سسلرك ، کفرلرك قاریشدیغنی دویدم . سوق مراقله لومباردن باقدیغم زمان جوادره‌سی سفینه‌مزك سنجاق طرفنی تهدید ایدر جسیم بر قلیج کبی هوایه قالقمش ، یلکنسز بر اوج دیرکلی کمی ایله هم خذا بولوندیغمزی فرق ایتدم .

آز قالدی وابورمز بو سرسری کمی ایله مصادمه ایده‌جکدی .

کیجه‌نك ظلمت شفافنه وسرنلرده ایقادی معتاد فنارلرك موجودیتنه رغماً بربرلرندن داغلر کبی امواج سلسله‌سیله آیریلان بوایکی سفینه یکدیکرینی آنجق بورده بورده‌یه کلدکلری زمان کوره‌بیلمشلردی .

هیجان نه قدر چوق اولورسه تلاش واندیشه‌ده او نسبتده آزالیور . بونك ایچون؟ یدقدرتندن هیچ برشیئك فرجه‌یاب خلاص اوله بیلمسی قابل اولمیان طالعمزه وقف مقدرات ایتدك وحتی شدت وصولتده انسانلردن هرحالده دها متواضع بولنان عناصر غالبه‌یی استخفاف ایله برنوع محظوظیت بیله حس ایلدك .

بزی بورانك شدت صائلانه‌سندن قورتاران ماتابان برونی کچیلدکدن صوکره آتنه آقروپولندن براز اوزاقده بولنان پیره‌یه واصل اولدق . واپورمز بولیمانده درت ساعتدن فضله قاله‌مادیغی ایچون بوقیصه مدت ایچنده شهرده آنجق سریع بر جولان یاپه‌بیلدم .

ایکی مدهش دونانمانك مصادمات جنکاورانه‌سندن زیاده اوردك جنبشلرینه دها الویریشلی ودار بر بوغازه علم اولان (سالامین) عنوان معظمی شرق محاربه‌سی اثناسنده اسب‌سوار اوله‌رق تراکیا وادیلرنده جولان ایتدیکم صره‌ده واقع اولان ملاحظاتمی خاطرمه کتیردی . اوزمان کندی کندیمه دیمشدم‌که :

— دارانك حدسز حسابسز عسکری لوازم معیشتنی بوداراجق یرك نره‌سندن تدارك ایتدی ؟ جر اثقال ایدن حیوانلری نره‌ده تسکین عطش ایتدی ؟ آوروپا ایله آسیا آراسنده‌کی مبارزهٔ مدهشه‌نك وقوع یافته اولدیغی بر شو اطرافی قاپالی کوچوجك صحرامی ایدی ؟ . . .

روماليلر يونانستانه « يالانجی » صفتنی اضافه ایدرلر . نه قدر دوغری ! . . شبهه ایدلمزکه یونان مخیله‌سی دشمنلرینك تعیین مقدارنده‌ده اونلره برمسلك مبالغه‌کارانه چیزمشدر .

قلعهٔ سلطانیه بوغازنده بحر سیاهدن کلن بر قار تیپیسنه طوتولدق واستانبوله قدر قراکلقلر ایچنده یوزدك .

سفینه‌مز مرساده دمیر آتدیغی زمان بر قیش سیسی بك اوغلی صرتلریله استانبولك منارات وجوامع شریفه‌سنی نظردن صاقلامش وبوغاز ایچی ایله حلیجه یایلمش ایدی . دیه بیلیرم که قریه‌دن عودتمدن بری الهاماتی حافظه‌مده صاقلادیغم مناظر بدیعه‌یه بدل بر سیبریا منظره‌سی مشهود ایدی .

مع مافیه برازصو کره شمس تابان شرقه مخصوص عظمتیله دیدار نمون اولەرق اشیا واشباحه صاریلان سیس غازه‌سنی ییرتمش واستانبول محاسن ومناظرینی انظار بدایع پرستانه آچمش ایدی .

غزته‌جیلکه انتسابم

فؤاد پاشا ـ عالی پاشا

حکومت عثمانیه‌نك نیم رسمی واسطهٔ نشر افکاری اولوب پارسده عقد ایتدیکم مقاوله‌نامه ایجابنجه ادارهٔ تحریریه‌سنی درعهده ایتمك اوزره بولندیغم « لاترکی » غزته‌سنك مدیریتنده او زمان السنهٔ مختلفه‌یه ، عادات واخلاق محلیه‌یه و امور ومصالح مملکته واقف وفقط بهرهٔ علمیه‌سی محدود موسیو بوردانو اسمنده بر ولاح بولنیوردی . بو ذات ایلك ملاقاتمزی متعاقب غزته‌یی کاملاً بکا دور ایتدی . بو ایش جداً آغیر ومشکل بر شی ایدی .

هر کون انتشار ایتمکده اولان بو جسیم غزته‌یی طولدیرمق ایچون تجربه‌سز بر هیئت تحریریه‌دن وخطاسز بر تك سطر ترتیبنه بیله غیرقادر ، شورادن بورادن طوپلانمش

شرقلی ، یونانلی ، ایتالیالی مرتبدن باشقه کیمسه‌م یوقدی . ایشته او وقت بیوك پدرمك « سن هیچ برشی بیلمدیککی اوکرنمك ایچون دها بك چوق مطالعه و تتبعه محتاجسك » سوزینك درجهٔ صحت وسلامتنی تقدیر ایتدم .

والحاصل یکی مسلکمك حرف واحدینه بیله واقف دکلدم .

دوشونه‌دن ، حاضرلانه‌دن هرهانکی بر موضوعه متعلق افکاری برطاقم بوش کلمه‌لرك آهنك بیانه مزج ونفخ ایتمك ؛ عینی مقاله‌یی احوال وازمانك تبدلیله وفقطینه عینی طرز وموفقیتله یازیویرمك .... بعض شاذ اولانلری استثنا ایدلمك شرطیله ایشته غزته‌جیلك بو ! . . دارالفنون تحصیلنك تمرینات واطنابات خطیبانه‌سنك بو ایشده شبهه‌سز بك بیوك مدخلی واردر .

حال بوکه بن سنین تحصیلیه‌مك هیچ برینی اکمال ایده‌مه‌مش اولدیغم ایچون استعاره‌دن ، تشبیه وکنایه‌دن وتعریف وتصویر قواعدندن همان کلیاً بی‌خبر ایدم . نجه فصاحت وبلاغت ، اك ایی اسلوب — بعض قدمای عسکریه‌دن ایشیتدیکم کبی — مقصدی دوغریدن دوغری‌یه افاده ایدن وطولامباجلی یوللردن دولاشمایان طرز ادای کلام ایدی .

اسکی عسکرلر قاز حکایه‌سی قدر اطنابلی ، آجلقله
کچن بر کون قدر اوزون امرلر کندیلرینه اوقونغه
باشلانجه « یتر ، نتیجه‌سی ؟.. » دیه باغریرلردی .

ایشته بن‌ده بوقدمادن استکراه کلامی توارث ایتدم .
قواعد فصاحت وبلاغت « هومر » ایله « تاسیت » ك
اولسون ...

نه غریب تجلیدرکه بوممکلتده آثار وکتب جدیده‌ده
پك آز حائز قیمتدر . بونلرك همان کافه‌سی یا بربرندن
قوپیه ایدلمش ویاخود بر اوتل اوطه‌سنده بر ایکی کون
قاپانه‌رق یازیلیویرمش کبیدر . ایشــه یارار بر مأخذ اله
کچیره‌بیلمك ایچون براسوچ جنرال قونسلوسنك قبل الانقلاب
نشر ایدلمش بر اثر لایموتی اولان « عثمانلی ایمپراطورلغنك
احوال عمومیه‌سی » نامنده‌کی کتابه ویا « له‌دی مونتاغ » ك
ویاخوداون آلتنجی عصر سفراسنك مکتوبلرینه مراجعت
ایتمك ایجاب ایدییور .

یکرمی درت ســاعتك اون دردینی اشغال ایدن
منتظم حیات مســاعیمك حاصل ایتدیکی تعب ذهنی‌یی
کیده‌ره‌جك تجربه‌مك آلتنده چالینان لاترنادن باشــقه
بر واسطه‌یه مالك دکلدم . فقط بندن چکدکاری مهیجه
بخششلرك محصــولی اوله‌رق بر آز زمان صوکره بونلرك

اعدادی زیاده‌لشدیکنی کورونجه بنده معنوی بر بانیو تأثیرلطیفی براقان بوچالغیلری ــ قومشولرك تلعیناتندن ، کفت کوسندن‌ده احتراز ایده‌رك دفع ایتمکه مجبوراولدم .

بارون سایار معارفهٔ شخصیه‌سی اولان بعض ذواته وازجمله فرانسه سفیری موسیو برونه‌یه وروسیه سفیری جنرال ایغناتیه‌فه توديع ایدلمك اوزره بکا بعض توصیه نامه‌لر ویرمشیدی . آنجق روسیه سفیرینك حکومت عثمانیه ایله مجادلهٔ سیاسیه‌ده وفرانسه‌نكَ اعصاردیده سیاستنه مخالفتده بولوندیغنی اوکره‌نجه نامنه محرر اولان مکتوبی کوتوروب اقامتکاهنه براقیویرمکله اکتفا ایتدم .

فقط موسیو برونه‌یی دائما کوریبوردم . مومی الیهك موقعی پك نازك ایدی . بر خیلی مدت مختلف درجهٔ ثانیه مأموریتلرنده بولنمش اولان بوذاتی ، فرانسه‌نك درسعادت سفیری موسیو موتیه‌نك موسیو دروئن‌دولیسی استخلافاً خارجیه نظارتنه دعوت اولنمسی زماننه قدر ، هیچ کیمسه سفارت کبرایه لایق کورمه‌مشیدی . فقط موسیو موتیه فرانسه‌ده ایفا ایده‌جکی وظیفه‌نك وکالتٔ عهده‌سنه توديع قلندیغنی دوشونه‌رك بر قادین رابطه‌سیله علاقه‌دار اولدیغی استانبوله عودت امکانی تأميناً موقعنی طوته‌جق برینی آرادیغی زمان موسیو برونه بووظیفه‌یی

درعهده ایتدی واحوال زمان سلفنك حساباتنی بوزدیغی
ایچون یرینه موسیو که‌رونیه‌رك تعیین قلندیغی ١٨٧٠
مایسنه قدر فرانسه‌نك ممثلی اولمق شرفنی محافظه ایلدی .

« دانت »ك قولنجه « اجنبینك اکمکی آجیدر . اونك
اشیك طاشی آتلانیله‌بیلمکدن یوکسکدر » . فقط بن بوکا
قانع دکلم . خارجده یاشـامق هر حالده مسقط رأسده
محافظهٔ موجودیت ایتمکدن ایيدر .

آرادن ایکی آی کچمه‌مش ایدی‌که خارجیه ناظری
فؤاد پاشا بنی نزدینه دعوت ایتدی . ایشته بن بوآندن
اعتباراً لایق وجهله یازی یازمغه وبراز راحت نفس
آلمغه موفق اوله‌بیلدم .

فؤاد پاشـانی یالکز پك زیاده حائز اهمیت اولان
شهرت وقدرت سیاسیه‌سنی ایشیتمکله طانیردم .

جنتمکان سلطان محمود خان حضرتلرینك معتمدی
ومشهور ترك شاعری عزت ملانك نجل مکرمی اولان
بوذات غلطه سرایی مکتبندن نشأت ایتدکدن صوکره
طبابته باشلامشدر .

بالآخره اردوی همایون سرطبابتنه مأموراً طرابلس
غربه عزیمت ایتمش واورادنده باب‌عالی‌یه برنجی ترجمانلقله

تعیین اولنمق صورتیله پای تخته عودت ایلەمشدر .

قرالیچه ئەلیزابتك رسم تتوجی مناسبتیله اسپانیایه اجرا ایتدیکی بر سفارت فوق العاده دیپلوماسیده‌کی مهارت وکیاست فوق العاده‌سنی انظاره عیان ایتدی . مادرید سراینده‌کی موفقیاتی پك چوق زمان باقی الاحکام قالمشدر .

مشار الیه دیپلومات اولدیغی قدر فعال وکارگذار ایدی . ١٨٥٣ یونان عصیانی باصدیردیغی کبی ١٨٦٤ سنه‌سنده ایقاد ایدیلن سوریه نائرهٔ اختلالنی ده شامده مشیر احمد پاشانی قورشونه دیزدیرمك درجه‌سنده ابراز ایتدیکی برشدت وحشونتله اطفا ایتدی . بونلردن ماعدا جنرال بوفور دوطپول قوماندا سنده‌کی فرانسز قوهٔ عسکریه‌سنك بوتون وسائل مداخله‌کارانه‌سنه سد چکدی .

فؤاد پاشایه ، بو اختلالك تسکینی متعاقب ، سوریه بکلکی توجیه ایدلمك ایستەنمش ایسه‌ده رد ایتمشدر . مشهور شرق ـ قریم محاربه‌سنی ایجاب ایتمش اولان پرنس منچیقوفك سفارت فوق العاده‌سنده‌ده خارجیه نظارتندن استعفا ایتمك صورتیله مسلك متینی کوستردی . معهذا بر آز صوکره ینه خارجیه نظارتنه کچمش و آراده اوچ سنه دوام ایدن صدارتندن ماعدا تاریخ وفاتی اولان ١٨٦٩ سنه‌سنه قدر مذکور نظارتده قالمشدر .

لافونته‌ن مشارالیهك منتخب و کزیده‌سی ایدی . مناسبت دوشوردکجه آنك آثارنی ازبر اوقویوویردی . وقتیله کندیسنی تحقیر ایتمش اولان بر صاحب قلم فؤاد پاشادن بر لطف تمنی ایتمش ایدی . مشارالیه درحال قصورنی یوزینه اوردی . واقعا بو زواللی اعتذار واستعطاف ایتمك ایسته‌دیسه‌ده پاشا بونی «یولجی وحرافه» منظومه‌سنك :

« Arrière ceux dont la bouche
Souffle le chaud et le froid ! »

بیتنی ایراد ایله دفع ایتدی .

شو حکایه‌جك‌ده شایان دقتدر :

بر لیلهٔ مراسمده سفرای اجنبیه‌دن بری داخل اولدیغی قاپویی بوله‌مایه‌رق یاکلشلقله حرمه موصل اولان قاپویه توجه ایدنجه پاشا درحال :

— عفو بیورك اصالتمآب ، ذات اصیلانه‌لری یالکز باب عالیجه مظهر قبول وحرمت اولدقلرینی اونوتیورلر ظن ایدرم [*] دیمش ایدی .

هند هیئتشناسانه کوره کرهٔ ارض بر فیل اوزرینه

[*] بوراده پاشا برجناس لفظی یاپمشدر . فرانسزجه قاپویه Porte دیرلر . عینی کلمه «باب عالی» مقابلی اولان (Sublime-Porte) تعبیرینك‌ده مخففیدر .

موضوع و فیلده بر قابلومبغه‌یه ارکاب اولنمشدر .
عینی وجهله بحث ایتدیکم زمانده فؤاد پاشا محب ورقیبی
عالی پاشا ایله برابر سلطنت عثمانیه‌نك ایکی رکن رکینی ایدیلر .

دعوت واقعه‌یه اجابت ایتدیکم زمان اطوار و اوضاع
کبارانه‌صاحبی ،لوندقامه، آلتمش یاشلرنده بر ذات طرفندن مظهر
قبول اولدم‌که بو بالذات فؤاد پاشا ایدی . کوزلکنك
آرقه‌سنده کتم حسیات و آمال ایدن انظارنده شرقلیلره
مخصوص بر انجه‌لك ونفوذ واردی .

غزته حقنده بکا بر افادهٔ ملتفتانه ایله اینجه بحث
ایتدکدن صوکره مصالح مهمهٔ محرمانه‌ده معاونتمی طلب
ایتدی . بو ، بنجه ، اویله بر اقبال طالع ایدی‌که اصلا
رد ایده‌مزدم .

بونك اوزرینه ایرته‌سی کونی بوغاز ایچنك آناطولی
ساحلنده کائن قاکلیجه‌ده‌کی یالیسنده ، علی‌الصباح ساعت
سکزده ،تکرار ملاقاته دعوت ایلدی .

وعدمی انجاز ایچون ایرته‌سی کون غایت ایرکن
خانه‌مدن چیقه‌رق بر قایق استیجار وبحر سیاهدن کلن
مخالف جریانلری آشه‌رق ایکی ساعتده یالی‌یه مواصلت
ایلدم .

انتظار صالونی سفارات مختلفه کاتب وترجمانلریله مالی

ایدی . بر امتیاز تعامل کارانه محصولی اوله‌رق بونلرك هپسی - وحتی دها صوکره کلنلر بیله - بندن اول پاشانك نزدینه ادخال ایدلدیلر .

آرتق بکله‌مکدن اوصانمش واوکله‌یه دوغری عودته قرار ویرمش ایدمکه الك صوك رسمی مسافرده مظهر قبول اوله‌رق صره بکا کلدی .

فقط طالع بکا ینه یار اولمادی : او دقیقه‌ده صالونه کیره‌ن بربانکر صره‌می غصب وبکا تقدم ایتدی .

آرتق دایانامادم وقارتمك اوزرینه :

« درت ساعتدن بری ارادهٔ فخیمانه‌لرینه انتظار ایتمکده‌یم . مظهر قبول اوله بیلوب اوله‌میه‌جغمك لطفاً تبلیغ ایتدیرلمسنی استرحام ایدرم »

عباره‌سنی یازه‌رق برخدمتجی ایله ایچری‌یه کوندردم .

پاشانك برنده بر باشقه‌سی اولسه‌یدی بوا خطار درشتانه‌مدن طولایی بنی عفو ایتمزدی . فقط مشارالیه بنی اوکله‌یمکنه آلیقویمق صورتیله فعلاً جواب ویرمش اولدی .

بوحادثه‌جکدن صوکره آرتق انتظارده براقلماز وهرجمعه کونلری پاشانك سفره‌سنده طعام ایدر اولدم . مساعی وملاقاتلرمز چوق دفعه کیجه‌یه قدر امتداد ایدردی .

علو ذكا وكياست صاحبی اولانلرله الفت قدر شايان استفاده برشی اولاماز . چونكه افكار بسيطه اربابی احوال واشيانك يالكز جهات سطحيه وعاديه سنی كوره بيليرلر . حال بوكه ارباب ذكا بر طاقم اصول وقوانين استحصالی ايچون اواحوال واشيا اوزرنده تعمق وتنفذ ايدر .

* * *

پادشاه زمان سلطان عبدالعزيز خان بين الملل سركی يی زيارت ايچون پارسه كيتديكی وقت فؤاد پاشا رفاقت شاهانه ده بولنمش ايدی . مشاراليه بو سياحتك امتدادی مدتجه متنوعنك ضبط واداره هوساتی ايچون بوتون قدرت ومهارتنی صرفه مجبور اولدی .

طولون ليماننه كلمزدن اول ذات همايونك راكب اولديغی «سلطانيه» ياطی شديد بر شمال غربی روزكارينه مصادف اولديغی ايچون دكز لومبار دليكلرندن سفينه نك صالوننه نفوذه باشلامش وبو حالدن توحش ايدن ذات شاهانه درسعادته عودتی اراده ايتمش ايدی . فؤاد پاشا بو اراده يه مطاوعت ايدر كبی كورونمكله برابر سفينه نك يولنه دوام ايتمسی ايچون سواری يه امر ويرمشدر .

بو اثناده سياحت مبحوثه وسيله سيله « لاتوركی » ده حضرت پادشاهك ترجمهٔ حالی ونسبنی تلخيص ايديوردم .

« مارتینیك » دن اقتباساً یازلمش اولان بو تلخیصاتده خاقان مشارالیهك بیوك والده‌سنك بر ملز اولدیغی مصرح ایدی .

عصر اخیرده (تاشه‌ر دولاپاژوری) [*] سلاله‌سندن « دوبوق دوریوری Dubuc de Rivry » اسمنده بر کنج قیز فرانسه‌ده اکمال تحصیل ایتدکدن صوکره مارتینیکه عودت ایدرکن راکب اولدیغی سفینه‌ایله برابر جبل الطارق جوارلرنده جزائر قورصانلری طرفندن اسیر ایدلمش وحسن بی‌بهاسی سببیله جزائر بکی طرفندن بروجه‌تعامل استانبوله اهدا اولنمش ایدی . بو قیز اوراده داخل حرمسرای پادشاهی اولمش ونهایت جنتمکان سلطان محمود خان حضرتلرینك والده‌لری اولمق شرفنی احراز ایله‌مش ایدی .

ایشته خاقان مشار الیهك تخت سلطنته بالآخره ملتنه تلقین ایتدیکی افکار عالیهٔ اصلاحات پرورانه ایله موشحاً قعودینی ایجاب ایدن سبب بو والده‌دن آلدیغی تربیهٔ سیاسیه‌در .

---

[*] تاشه‌ر دولاپاژوری Tascherde la Pagerie : فرانسه‌نك اورله‌ئان شهرینه منسوب اصیل برفرانسز عائله‌سیدرکه اون‌سکزنجی عصرده مارتینیك آداسنده اقامت ایتمشلردر . بوسلاله‌دن ژوزه‌ف غاصپاراییمپراطوریچه ژوزه‌فینك پدری ایدی . (لاریو - فلوری)

فرانسه ایمپراطوری اوچنجی ناپولیون پادشاهلك سیاحت واقعه‌سندن استفادةً بعض امتیازات سیاسیه استحصالی املنه دوشمش ایسه‌ده بوبابده‌کی تشبثی بردرس عبرت‌عتاب آمیز المغله نتیجه‌لندی . چونکه سلطان‌عبدالعزیز خان : « حقوق مسافرته مغایر اولان بوکبی مطالب ومدعیاته معروض قاله‌جغمی بیلمش اولسه‌یدم پاریسه آیاق بیله باصمازدم » جوابنی ویرمشیدی .

مع هذا معیت شاهانه افرادی اینجه هدایای بهیه مظهر اولدیلر ! بومناسبتله فؤاد پاشا خدیومصر اسماعیل پاشانك شویله برحکایه‌سنی بکا نقل ایتمش ایدی :

ناظرلردن بری مترسه‌سنك زوجی ایچون اسماعیل پاشادن تمنئ احسانده بولنمش ایدی . مشاراالیه بوکا براوکوزیولاری هدیه‌ایده‌رك «او آدم بربوینوزلی حیوان اوله‌رق طانمه‌لیدر » دیمشدر .

ایکنجی برسیاحت بحریه مزاحمته قاتلانمامق ایچون حضرت‌پادشاه استانبوله آلمانیا و آوستریا طریقلریله عودت وبووسیله ایله مدحت پاشا طرفندن برصورت مکمله‌ده اداره ایدلمکده‌اولان طونه ولایتنی‌ده کورمکه انتهاز فرصت ایلدیلر .

حریص ، فعال وشدیدالبطش اولان پاشانك

مشارالیه سیاسی محرکاری بلا مرحمت اعدام ایده‌رك حدودلرده‌کی انتظامی محافظه ایدییور و آوروپایی تقلیداً یاپدیغی طرق ومعابر ومدارس ومکاتب وسائر تأسیسات نافعه ایله التزام ترقیات ایلیوردی .

سلطان عبدالعزیز روسچقده قره‌یه چیقدیغی زمان هرشیئی ممالك عثمانیه‌نك قطعات سائره‌سی ایچون نمونه اتخاذینه شایان بر حال مکملیتده بولدی ومدحت پاشایی غربه واقع اولان سیاحتك کندیسنده حاصل ایتدیکی سریع الزوال آمال اصلاحاتکارانه‌یه خادم ایتمه‌کی تصور ایتدی .

عودت همایونده فؤاد پاشا چوق اندیشه‌لی کورونیوردی . سرکینك خدشه بخش انظار اولان شعشعه‌سی اوچنجی ناپولیون اصول اداره‌سنك دوامسزلغنی آکلایه‌بیلمکدن مشارالیهی منع ایده‌مه‌مشیدی . حتی بکا بر آرالق : « جناب حق مملکتکزی محاربه‌دن محافظه بیورسون » دیمشدر .

بوتون اجانب فرانسه ایچون عینی مهالکی سزییورلردی . « پره‌ووست ـ پارادول »ك تشبیه مشهورنجه صادووا جنکندن بری پروسیا ایله فرانسه عینی طریق اوزرینه استقامت متخالفه‌ده صالیویرلمش ایکی لوقوموتیف وضعیتنده ایدیلر . بر مصادمه غیر قابل اجتناب و نتیجه‌سی ایسه سهل الادراك ایدی .

فؤاد پاشا پادشاهك مدحت پاشایی لزومندن فضله مدح وستایشده بولنمسندن . — چونکه پاشای مشارالیهك واليلك كبی درجهٔ ثانیه مأموریتلرنده استخدامنی مفید ونظارت وصدارت كبی مقاملرده استخدامنی مضر صاییوردی — اندیشه ایدییور و :

— بو آدم سیاستك دواره طبابتدن زیاده عاصی ومخالف بولندیغنی دوشونمه‌یه‌رك اصول مشروطیتی بوتون سیئات ایچون بر دوا عد ایدییور

دییوردی .

*
* *

فورطنه‌نك كمال شدتله حکم فرما اولدیغی زمانده برگمی ناصل قابل تعمیر دكلسه زمانده اونك كبی تبدلات اساسیه اجراسنه مساعد دكلدی . چونكه حكومت عثمانیه رقابت اجنبیه تأثیریله احداث واداره ایدیلن مشكلات مغلقهٔ مالیه وسیاسیه‌یی قاله آلمایه‌رق روسیه دولتی ایله یونانستان حكومتی وبوتون جهانه ساری یونان محبلكی سایه‌سنده امتداد ایدن كرید عصیانی ایله برسنه‌دن بری بوغوشیوردی .

بو اوانده كریده احتیاط دونانماسیله ۱۸۵۳ روس حربنده احراز شهرت ونام ایدن سردار اكرم عمر پاشانك امرینه تابع یكرمی بیك عسكر بولنیوردی .

بوقوت ووسائط غائلهٔ اختلالی محو وافنا ایچون بالغاً مابلغ كافی وحتی فضله اولدیغی كبی سردار اكرمده

تسکین اغتشاشی درعهده ایتمش ایدی . فقط بهلیسیه‌نك جزائرده تطبیق ایتدیکی چاره‌یی اسفا کیه مغاره‌لرینه قارشی تطبیق ایتمك ایسته‌نجه قونتر آمیرال سیمون شاید آتش درحال کسیلمزسه عسکرینی قره‌یه چیقاره‌جغنی تبلیغ ایتدی .

نهایت برچوق ترددلردن صوکره آوروپا دیپلوماسیسی عسکرینی طابیه‌لرینه چکمك وعاصیلره دوشونمکه وقت براقمق اوزره متارکه اعلان ایتمك امرنده دولت عثمانیه‌یی تضییق ایتدی . بوتدبیر کریدلیلره هیچ بر نفعی اولمامق اوزره ترکیا ویونانستان حسابنه کیزلی ومخرب بر محاربه‌یی ادامه ایتمکدن باشقه بر مقصده مستند دکل ایدی .

هر کون یکیدن یکی‌یه تحدث ایدن وقایع وضعیتی تشدید وتوخیم ایتدی ونهایةالامر عمر پاشا اك آغیر اتهاماتی درعهده وباب عالی‌یی مشکلاته القا ایتدی .

بوراده غرابتی سببیله تخطر ایتدیکم بر وقعه‌یی ذکر ایده‌یم : طانیدقلرمدن برقادین استقامبیل کاغدیله کشف طالعی مراق ایتمش وبوغریب اشتغال ایله اکلنمکده بولنمش ایدی . بوقادینی زیارت ایتدیکم برکون تجربهٔ طالع ایچون بر کاغد چکمه‌می بکا تکلیف ایتدی ، موافقت ایتدم .

بونك اوزرینه مخاطبه‌م : « بروضع جدیت آلەرق ، النده‌کی کاغدلری قاریشدیرمغه باشلادی .

برچوق سوزلر آراسنده اوموللادق بر وظیفه‌نك ایفاسی ایچون همان استانبولدن انفکاك وبیوك بر ثروت استحصالنه خادم فرصتلره تصادف ایده‌جکمی وفقط ثروت وسامانه قارشی متخلق اولدیغم لاقیدینك بکا بو فرصتلردن استفاده ایتدیرمیه‌جکنی سویلدی و « کیم بیلیر ، بلکه بر کون کلیر مسعود بر حیاته نائلیتله بکام اولورسك » دیدی .

بو آتی بیلنلکه هرکس ـ بنم کبی ـ کولر . فقط محقق بر شی وارسه اوده بوندن صوکره‌کی سرکذشتمك بو اخبارات وکشفیاتی اصلا تکذیب ایتمه‌مسیدر .

برقاچ کون صوکره فؤادپاشا « صدراعظمك مأموریت فوق‌العاده ایله کریده عزیمت ایتمسنه مجلس وکلاجه بر کون اول قرار ویرلدیکنی » بالبیان صدر مشارالیه فرانسزجه کاتبی صفتیله التحاق ایتمکی آرزو ایدوب ایتمدیکمی صوردی . بو تکلیف بنم حسیات عسکریه‌می ایقاظ ایتدیکی ایچون بلاتردد جواب موافقت ویردم .

عالی پاشا نی بکله‌یوردی . بوزمانه قدر مشارالیهی یالکز بر دفعه ـ ذات شاهانه‌نك پارس سرکیسنی زیارتدن عودتی مناسبتیله اجرا قلنان مراسم اثناسنده ـ

کوره‌بیلمش ایدم . پاشانک مقیم اولدیغی صالونک بر کوشه‌سنده شرق عادتجه باغداش قورمش واطرافنده اوراقدن عادتا بر استحکام تشکل ایتمش اولدیغی حالده یالکزجه بولدم . اوطوردیغی یردن قالقه‌رق بکا طوغری بر قاچ آدیم ایلریله‌مك لطف وتنزلنده بولندی .

عالی پاشا نحیف‌الوجود ، محجوب ، تمکین ایله ادارهٔ لسان ایدر بر ذات ایدی . حال‌بوکه فؤاد پاشا بونك بوتون بوتون عکسی ایدی . چونکه بو ، بوتون شخصیت ظاهریه وباطنیه‌سیله عیاناً کورونوردی ، حال‌بوکه عالی پاشا آنجق خودکام ودرین کوزلریله طانینیردی .

ملاقاتمز بندن بکله‌نن خدماتك کیفیتنه دائر اوله‌رق جریان ایتدی . بعده عزیتمزك ایکی کون صوکره وقوع بوله‌جغنی سویلدی .

بر باشقه دفعه کوروشدیکمز زمان فؤاد پاشا بکا بعض وصایاده بولندی ودیدی‌که :

— « عالی پاشا بینظیر بر دیپلوماتدر ، فقط طبیعتی آنی حل مشکلات ایده‌جك یرده دفع غوائله سوق ایدر . مع هذا احوالده بونی ایجاب ایدییور . هرشیدن اول

کندیسنی قادیه واوبونه مبتلا بر لازم منزله سنده طوتان سردارا کرمدن قورتولمغه چالیشیر .

« بنجه اصل کریده یارایه جق اولان تسالیا اردوسی قوماندانی مشیر حسین عونی پاشادر . بوذات محاربه ده، نظارتی صدارتله مجتمعاً ایفا ایتدیکم زمانده، بنم معتمد ومشاورم ایدی . فکرمجه حسین عونی پاشا برنجی درجه ده کی قوماندانلردندر . تعالیٔ شانی ایجاب ایدن بر فرصت ظهور ایدرسه صاقین اونی خاطردن چیقارمایکز . شاید عالی پاشا عونی پاشانك بر قادین مسئله سندن طولایی نظر شاهانه دن دوشدیکنی وسیله ایدرك اعتراض ایدرسه دیکزکه بوحال شمدی یه قدر کریدده ایفای حسن خدمت ایتمش اولان مشارالیهك ینه اوراده استخدام اولنمامسنی ایجاب ایدن بر سبب دکلدر . »

کریده کیده جك هیئت میاننده مالك اولدیغی مسکوکات قولکسیونیله مشهور تجارت ونافعه ناظری قبولی پاشا ، اصطبل عامره مدیری فریق رؤف پاشا ، خارجیه نظارتنده بولنمش وبرلین قونغره سنده دولت عثمانیه یی تمثیل ایتمش اولان فی الحال سیسام بکی قره تئودوری افندی ، برمدت صوکره احراز رتبهٔ وزارت وکریدده ایفای ولایت ایله مش اولان قوسطاکی آدوسیدس وصاوا

افندیلر ، ترکچه کاتبی محمود بك ، متعدد یاوران ، ذات صدر اعظمینك محب خاصی ومخدوملرینك معلم ومربیسی خواجهٔ محترم مجید افندی بولنمقده ایدیلر .

سیاحت ذات شاهانه‌نك صدراعظمه تخصیص ایتدیکی « سلطانیه » یاطیله وقوع بولدی .

حین حرکتده مؤثر بر حادثه جریان ایتدی : « سلطانیه » یاطی دمیر آلدیغی صرده‌ده ظریف بر سیاهی البسه‌سی کیمش وقامارەلرك برنده بکله‌مش اولان پاشانك کوچك کریمه‌سی آغلایه‌رق باباسنك قوجاغنه آتیلدی . پاشا قیزینی قالدیردی وهیچ بر تأثر ابراز ایتمه‌یه‌رك در آغوش ووداع ایتدی . متعاقباً اوشاقلردن بری افندیسنك اتکنی اوپدی . پاشا . دوام صحت وعافیتی وامور مودوعه‌سنده مظهر اتم موفقیت اولمسی حقنده‌کی تمنیاته یالکز وبلا تخلف « انشاءالله ! انشاءالله ! » جوابیله اکتفا ایدییوردی .

سفینهٔ همایون سرای برونی دونجه سیاحتده بکا رفاقت ایدن کوچك بر کتابی جیبمدن چیقاردم ومطالعه‌یه دالدم .

تام بو صره‌ده ایدی‌که عالی پاشا یانمه‌کلدی وصوردی :

— او نه کتابی ؟..

بو ، « لابوئه‌تی » نك « Servitude Volontaire » ی ایدی .

پاشا بونی اوقومامش اولدیغی ایچون مندرجاتنی کندیسنه تقریر وایضاح ایتدم .

بونك اوزرینه بوتون رجال حکومت وعموم افراد بشریت ایچون بر رهبر حرکات اولمق اوزره عدوتاقی ایتدیکی « لورد چسترفیلدك اوغلنه مکتوبلری » نام اثر حقنده‌کی تقدیراتنی بکا شرح وتفصیله باشلادی .

دیدم‌که :

— « قبل الوقوع – ١٧٥٣ سنه‌سنده – پولونیانك خرابیسنی ، فرانسه انقلاب کبیرنی کشف واستدلال ایتمش اولان بو بیوك دیپلوماتك بصیرت وفراستنه حرمت وتعظیم ایتمکله برابر دیرم‌که بوقدر وسیع الاحاطه بر ذکانك بری بیوکلره دیکری کوچکلره مخصوص اولمق اوزره ایکی نوع اخلاقدن بحث ایتمش اولمسی آکلاشلماز بر معمادر .

طبیعت ؛ ایر کچ بربرلریله اتحاد وامتزاج وانسانیتی تشکیل ایدن قوانین اخلاقیه ومادیه‌دن اخلاقه عائد اولانلرینی مادی وحکمی قانونلره ربط والحاق ایتمشدر . بوقوانینك هرایکی نوعی ده نتیجه بخش اوله‌بیلمك ایچون بر طاقم اسبابك لحوقنه تابعدرلر . شو حالده لورد چسترفیلد بوحقیقته واقف دکلسه مواعظ ووصایاسنی نه‌یه بنا ایتدی ؟ شاید بوکا مطلع ایسه ناصل اولیورده اوغلنی ادراك

حسنات ایچون نشر سیئاته ترغیب و تشویق ایدییور ؟ »

بو طرز محاکمه عالی پاشایی مشکل بر موقعده براقدی .

ملاقات طعام زماننه قدر سوردی . سفره‌ده‌ده

نی یاننه آله‌رق مصاحبه‌مزه دوام ایتدك .

ایشته بو صورتله سیاحت بحریه‌مز سرعتله نهایته

واصل اولدی .

کریدده بش آی

آق دکز جزائر مجتمعه‌سنك اك جسیمی اولان کرید آطه‌سی ، دوت یاپراغی اوستنه اوزانمش بر ایپك بوجکی کبی ، دکزه یایلمشدر .

جزیره‌نك مدار تمایزی ، « دیقته » تپه‌سیله باشلایان سلاسل مرتفعهٔ جبالیه‌درکه بونلر جهت شرقیه‌دن باشلار . جنوب طرفنده « مون بلان » ، « پویی‌دودوم » طاغلرینه مشابه وایکی بیك اوچ یوز مترو ارتفاع بحریی حائز اولان « ایدا » جبل منفردی بولنور . ایدانك اتکارنده طبیعی بعض استحکامات واردرکه بونلر جزیره اختلالاتنده پك مهم خدمتلر ایفا ایتمشدر .

آطه‌نك حالاً مرکز اداره‌سی اولان خانیه قصبه‌سنه وصول ایچون شرق جهتندن اعتباراً بوسلاسل ممتده‌نك اوکندن کچمك ایجاب ایدر . ایشته بورادن اثنای

مرورمزده تتبعات عميقه محصولى اولان معلومات واسعه‌سى
نى هر دقيقه استجواب ايتمكده اولان عالى پاشايه نقل
وتخصيص «ژوپيتر»ك مهدينى ، اولمپك سرفرازان آلهاتنى ،
« پاسيفائه » و « مينوتور » ، « تزه » و « آريان » ،
« ده‌وال » و « ايقار » مناقبنى ، لابيرنتى ، واضع قانون
وته‌سالوقرات « مينوس »ى ، فرارى آنيبالى ، «سن پول»
وشاكردى « تيتوس »ى و . . . . الخ حكايه ايتديكم
كبى جزيره‌نك تروآ محاربه‌سندن باشلايه‌رق يونانليلر ،
عربلر ، ونديكليلر طرفندن صورت استيلاسنى ونهايت
عثمانليلر طرفندن طرز فتحنى اطرافيله ايضاح ايتدم .

سفينه‌مزك ليمانه وصولنى متعاقب خانيه استحكاماتى
طرفندن سلاملاندق . بر آز صوكره سردار اكرم عمر
پاشا مأمورين محليه ايله برابر كمى‌يه كله‌رك ايفاى خوش
آمدى ايتدى وبزى صدراعظم پاشانك اقامتنه تخصيص
ايديلان والى قوناغنه ــ ساحلدن بورايه قدر عساكر عثمانيه
طرفندن صفوف احتراميه تشكيل ايدلمش ايدى ــ ايصال
ايلدى .

بن ؛ زمين قاتنده صاوا وقوسطاكى افنديلرك اقامت
ايتدكلرى بر قوناغك برنجى قاتنه ــ قره‌تئودورى افندى
ايله برابر ــ يرلشمش ايدم .

عینی اوطه‌ده اوطوردیغمز ایچون دقت ایتدم‌که قره تئودوری افندینك بوتون افعال وحرکاتی — بر واقعهٔ نادره اوله‌رق — منتظم بر پروغرامه تابع ایدی . اشتغالات روزمره‌سی هر نه اولورسه اولسون مشارالیه او کونکی کذارش حیاتی ضبط وقید ایتمدکجه یتاغنه کیرمزدی .

فی‌الواقع حیات یومیه‌نك بوتون آنات وتفرعاتی انطباعات واستدراکات آنیه ایله ضبط وقید ایتمکی اعتیاد ایدنلر ایچون بو حالك — ساحهٔ فعالیت نه‌قدر دار اولورسه اولسون — عوام ناس کبی تصادفات آراسنده چیرپینه‌جق یرده حیاتده بر طریق معین تعقیب ، ماضینك اعانهٔ تجاربیله آتی‌یی کشف ایتمك خصوصنده پك بیوك خدمتی اوله‌جغی قابل انکار دکلدر .

شهرك مواقع مشهوره‌سنی اوکرنمك ایچون بر قاچ کونلك مساعیٔ جولانکاری کفایت ایتدی .

خانیه ؛ مستحکم ، بادانه ایله بیاضلاندیرلمش ، اشجار وباغزاردن محروم ، کوچك بر قصبه اولوب لیمانی حجم استیعابیلری کوچك کمیلرك یناشه‌بیلمسنه مساعددر . نفوس عمومیه‌سی — عساکر موجوده ایله حادثات اختلالیه سببیله

شهر خارجنه قاچمش بر چوق عائلات اسلامیه ده داخل اولدیغی حالده ــ آنجق اون ایکی بیك قدر طوتار .

سفالت بیوك ؛ زیتون یاغی ، صابون ، پاموق ، شراب ، بال وسائره دن عبارت تجارت دورغون ؛ طابیه خندقلرینه عسکرك اکدیکی قلیل المقدار سبزه وحبوباتدن ماعدا مزروعات محذوف ومفقود ایدی .

نه « هومر » ك بحث ایتدیکی قدیم سیدونیادن ، نه ده رومالیلردن « سه سیلوس مه ته للوس » ه « قره تیکوس » عنوانی بخش ایدن ، جانیه قلعه لری اوکنده واقع ، محاربه دن هیچ بر اثر یوق ...

« سن مارق » ك بانی قوپارلمش یاخود سقطلانمش آرسلان هیکللری ، خاندان واصیلزادکان آرمه لری ، بعض مبانینك جبهه لرینه اون بشنجی و اون آلتنجی عصر ذوقنه کوره یاپلمش دوکمه مزینات ، اوزرلری بر ر سقف ایله اورتولمش قادرغه لوجه لری ... ونديکليلر زمانندن قالان شیلر ایشته یالکز بونلر !..

انکیندن اسن روزکارك کوپوکلرله اورتدیکی بر فنار لیمانك مدخلنی کوستررد .

ایشته بو فنارك بولوندیغی یرده درکه استانبولده کی یکیچریلرك الغاسندن اون درت سنه اول ، ١٨١٣ تاریخنده ، کریدیکیچریلری استیصال ایدلمشدر .

خلقی قهر وظلمی آلتنده زبون ایدن ، نفوذ وقدرت حکومتی قیران عساکر مرقومه‌نك عتو وطغیاننه ، اطاعتسزلقلرینه قطعی برنهایت ویرمك ایچون ، باب عالی ، رأی وفکرده اولدیغی کبی فعلیاتده‌ده حائز قدرت اولان حاجی عثمان پاشا اسمنده عفیف وناموسکار برذاته صلاحیت ومأذونیت تامه ویرمش ایدی .

بو ذات یاپ یالکز جانیه‌یه کلوب خلق آراسندن عساکر معاونه یازمغه وقت قازانمق ایچون ، یکیچریلره ظاهراً مماشات وباشلیجه عاصی ومتمرد اولانلرینی مرکزه جلب وتوقیف ایتمش ومستحق اولدقلری جزای مدهشی ویرمزدن اول بو معامله‌یی بر مدت دوام ایتدیرمشدر . متعاقباً هرباش برکله‌یه هدف اولدی .

کذارش زمانه رغماً بو هولناك حادثه‌نك خاطره‌سی الآن سالدیدکانك حافظه‌سنده یاشایور .

آدالر مستثنا اولمق اوزره قطعات بریه‌ده ساکن اولان روملرك سجایای اصلیه‌سنی مناسبات واختلاطات قومیه دوچار تغیرات ایتمشدر . بوندندولاییدرکه «بیسون» بویله پذیرای تغیر اولان بر نسله لزومندن فضله حرمت ایتدیکی ایچون « ژرمانیکوس » ی تعییب وتقبیح ایدر . یالکز آدالرده وطاغلرده مسکون روملر یونان عرقنه مخصوص بعض

اوصـاف وعلائمی محافظه ایتمشدر . حتی جولانلرمك برچوغنده بو اوصاف اصلیه‌یی حائز برچوق سیمالر مصادف نظرم اولمشدر .

شهرك خارجنده عصاتی حال سکونده بولوندیرمغه مأمور بر عسکری قوردونی وار ایدی . بو قوردوندن بر آز دها اوته‌ده بر چادرلی اردوگاه کورونورکه بوراده محمد علینك مصری اشغالده استخدام ایتدیکی عرب عسکری اقامتسازدر .

بورادن ایلری‌یه ، صحرایه اوزانان انظار تماشایه رنکارنك لباسلری و اوموزلرنده‌کی صو دستیلری ایله برقاچ قادین چارپار ومنظره‌نك یکنسقلغنی ، ابنیه صاچاقلری آلتنده‌کی قادین هیکللری وضعیتیله کوریلن ، یالکز بو فقیرلر اخلال ایدر .

بری طرفده بر قاچ سفیل وخراب کلبه‌لر واردرکه بونلر جذاملیلره تخصیص اولنمشدر . اوجذاملیلرکه یاره‌لی سیمالری ، شیش وقبوقلی وجودلری ، عادتا تبدیل شکل ایتمش آیاقلری ایله ایقاظ استکراه ایدر . بشریت بوزواللیلر قدر باشقه برشیدن امیدینی کسمش دکلدر .

غربه ، سه‌لینویه دوغری صحرا غایت لطیفدر .

زیتونلکلرك جیلیز و معوّج مناظری فرانسه نك «پرووانس» و « لانغدوق » ولایتلرینك وضع حزن انکیزینی آندیریر . پورتقاللر اقالیم حارەدە اولدیغی کبی غایت مبذول اولەرق یتیشیر . هرشی لطف طبیعتدن بکلەنەجك یردە طوپراقدن لایقیله استفادە طریقی بیلنمش اولسەیدی حانیه سنجاغی بر بهشت آباد حالنه کتیریله بیلیردی .

شرقه ، ــ قدیم « کیامون » برونیه ــ « آقروتیری » شبه جزیرەسنه دوغری عینی حال ووضعیت کورونیور . بوجهتك عریان طوپراقلرندە مغروسات بیوك مشکلاتله نمایشپذیر اولیور .

بوسمتلرده بر تنزهدن عودت ایدرکن کیرچلی بر طاشی آیاغمله یووارلایەرق اکلەنیوردم . بردن بره بوطاش قیرلدی وایچندن متحجر بر آناناس چیقدی .

بر عسکری یول آچیلیرکن قبل الطوفان یاشامش بعض حیوانات اسکلتلری میدانه چیقمشدرکه اصلاً فرانسز اولان فریق محمد علی پاشا اسمنده بر ذات بونلری بر آلمان موزەسنه اهدا ایتمشدر .

بعض محللرده سطح زمینك مادرەبوری اولمسی اویرلرك مقدما دکز آلتنده قالمش اولدیغنی مثبتدر .

کریده یرلشمەمزی هیچ بر حادثه اخلال ایتمدی .

اطراف ومحيطاته عادتا سماوى بر حضور وسكون ياپيلمش وهاى هوى جنك ووغا يرينه «ايدا»نك باعث شهرتى اولان بال آريلرينك طنين آهنكدارى قائم اولمش ايدى .

هنوز حرارتفشان اولان صوك بهار كونشى شفافيت هواسبيله بر برينه ياقلاشمش كبى كورونن التوا آت كوهساره صوقوليور وهنكام غروبنده شواهق بر فينى سهام زر اندوديله تزيين ايليوردى .

كيجه‌لرى‌ده باشى بوزوق آرناودلرك مشعله ضيالرى آلتنده اوينادقلرى زمان طويولان موزون آياق پاتيرتيلرندن باشقه بر شى ايشيدلميور وكريد ، صافيت ولطافت اقليميه‌سى سببيله ، حائز اولديغى «مسعود» عنوانى تكرار احراز ايدييوردى .

بوظاهرى سكونت آلتنده كريدك طالعى بر كره‌دها خطر وتهلكه‌يه دوشمشدى . بدايتندن برى بو جزيره دائما قرارسزلق ايچنده غلطان اولمش وفلاك آداليره بر حكومت مستقله تشكيل ايده بيلمك فرصتنى انتهاز ايتديرمه‌مشدر .

ازمنهٔ قديمه‌دن برى كريد اهاليسى فنا بر صيت وشهرت قزانمش و «كريدليلر مألوف كذبدر» جمله‌سيله باشلايان

قضیهٔ منطقیه یونان مؤسسات عرفانندن صوکره قرون وسطی منطقه‌ده انتقال ایتمشدر . بونلر هیچ بر حرب ومجادله‌یی غیر مشروع عد ایتمزلر واجرتلی عسکرلریله قورصانلری نهب و غارتی غالبیت ومظفریته ترجیح ایدرلردی . بونك ایچوندرکه «مونتسکیو» بونلرك اخلاق وطبایعندن بحث ایتمك ایسته‌دیکی زمان بر حس حیا وحجاب طویمشدر .

یونانستانده وخیالات ومافوق‌الطبیعیاته مغلوب اولان سائر ملتلرده اولدیغی وجهله بر قسم خلق اقسام سائرهٔ اهالی‌یه تفوق ایدرسه استبداد ؛ بر علت مشترکه سببیله مغلوب مجادلات ومصاولات اولورلرسه آنارشی تکون ایتمش اولور . حال بوکه آنارشی تسلطات وتجاوزات اجانبی دعوت ایدر .

اهل اسلامه تبعیتدن اوزاق دورمق شویله طورسون کریدیلیلر بالعکس ربقهٔ اهل توحیده قوشدیلر وکندیلرینی دینسز وباشقه‌لرینك مملوکی عد ایدن وروماليلرك شو :

Tibi erunt artes pacisque imponere morem
Parcere subjectis et debellare superbos [*]

سیاست قدیمه‌سنك وارثی بولنان تورك ایمپراطورلغنه تابع

[*] شرائط صلحیه‌یی وضع وتنظیم ایتمك ، زیردستانی اداره وعاصیلری ضبط ایله‌مك سکا عائددر .

اولمغی وندیکلیلرك استیلاسنه ترجیح ایتدیلر .

عثمانلیلرك جهانك الك جسیم بر ایمپراطورلغی عصرلرجه اداره ایتمش اولملری حال اختلافده بولنان اجناس وادیان اوزرینه کالیله نشر صلح وسلم ایتملرندن وشاکردانه تلقین انتظام وسکون ایدن بر مکتب معلمی وضع وطورینی اختیار ایتملرندن ناشیدر .

حاکمیت اونلره اوقدر خاصدرکه بر تك « چاوش » قوسقوجه بر قریه‌یی حال سکون و آسایشده طوتمغه کافیدر .

١٨٦٣ بولونیا عصیانی فرانسه‌نك پاله‌رو آیال مجالسنه عطف اولندیغی کبی کرید عصیانك مسئولیتی ده توئیلری‌یه یعنی ینه فرانسه حکومتنه عطف ایدلمشدر .

اوچنجی ناپولیون طونه استحکاماتنی صربلیلره تسلیم ایتدیرمك مقصدیله تورکیایی تضییق ایچون قابینه‌سنی تشجیع ایتمش وبر ملاقات اثناسنده یونان قرالنك یاوری جنرال قلرکیس ایتالیا وپروسیا طرفندن دوچار ایدلدکاری ضرر وخساره رغماً مایت اساسلرندن آیرلمامش اولدقلرندن بحثله اظهار مباهات ایله‌مش ایدی .

فقط تشجیع وترغیب معناسنده تلقی اولنان اهمیتسز بعض سوزلر ایشی علولندیردی .

اوچنجی ناپولیون صربلیلر نامنه واقع اولان ملتمساتی

قبول ایتدیردکدن صوکره خارجیه نظارتنه مأموراً هنوز فرانسه‌یه کلمکده اولان درسعادت سفیری موسیو دوموتیه‌یی آتنه‌دن کچه‌رك ، جنرال قالرکیسك ، سوزلرینی یاکلش آکلادیغنی قرال ژورژه تبلیغ ایتمکه مأمور ایتدی .

اثنای ملاقاتده حاضر بولنان قالرکیس : « ایمپراطوری بن بك ایی آکلادم . فقط ایمپراطورلق بزی آکلامقده آرتق منفعتی قالمادی » جوابنی ویردی .

تحریکات وتشویقات خارجیه‌دن قطع نظر کریدلیلرك خشنود اولمالرینی ایجاب ایدن بعض اسباب جدیه‌وار ایدی .

استحصال ایدلدیکی محللك منافع عمومیه‌سنه قسماً تخصیص ایدلمسی لازم کلن ویرکو ـ بعض مرتکب مأمورین طرفندن قاپماغی آلندقدن صوکره ـ استانبوله کیدییوردی . من الجمله جزیره‌نك ولاة قدیمه‌سندن کریدلی مصطفی پاشانك ثروتی یکرمی میلیون قدر تخمین ایدلمکده ایدی .

لاینقطع تزیید ایدیلان رسوم بوتون خرج عالم اولان اشیا اوزرینه موضوع ایدی .

یول یوق ؛ وندیکلیلر زماننده‌ن قالمه بعض خرابه‌لردن باشقه کوپری یوق ؛ دنیانك اك امین وآق دکزك اك کنیش لیمانی اولان سودا لیمانی همان همان چول حالنده ؛ خانیه ، رسمو وقندیه لیمانلری قوم ایله طولمش ؛ دیکر

تیمانلرده ایسه، کرکاره نظارتی تسهیل ایچون، تجارت ممنوع ؛ مکتبلر قپادلمش ؛ خرستیانلرك محاکمده شهادتی ممنوع ؛ مسلمانلرك بیله روبجه‌دن باشقه برلسان ایله متکلم اولمدقلری بوممالکتك معاملات عمومیه‌سنده ومحاکمنده تورکجه لسانی مجبوری ؛ والحاصل اشکال مختلفه تحتنده کیفیات وسوء استعمالات حکم فرما ایدی .

خانیه‌جوارنده «اومالوس» یایلاسنده کریدروؤساسندن مرکباً تشکل ایدن برمجلس بوتون شکایات واعتراضاتنی اون ماده اوزرینه ترتیب وتنظیم وبونلری تأمینات صداقتکارانه‌یه ترديفاً حضورشاهانه‌یه ایصال وتبلیغ ایتدی .

احوال ممائله‌ده عقل واذعانك کوستره‌جکی یول درحال وبالاختیار تأمین عدالت ایتمکدر .

بر قیام مسلحه میدان براقمامق ایچون خرستیانلره امور مالیه وعدلیه‌ده مساواتی تأمین ومحلی انضباط مأمورلقلرینه وسائر خدمات عمومیه‌یه ینه بونلری قبول وتعیین ایتمك کافی ایدی .

فقط استانبول بویله یاپمادی ، اومالوس تکلیفات ومستدعیاتنه برطاقم وعدلر ایله ، والیلرك تبدیلی وعسکر سوقی ایله مقابله ایتدی .

بردفعه امیدلر ، امللر انطفایاب اولورسه انسانلرده

خوف واحترازده نهایت پذیر اولور . ایشته بونك ایچوندرکه بو مقابله‌یه قارشی کریدلیلر عصیان ایتدیلر و « یا حریت ، یا اولوم ! » دیدیلر . بر ملتکه اکمککنی حکومته قارشی مدافعه ، هرکس ایچون بر عدالت متساویه طلب ایتمك اوزره قیام ایدر ، اعتراضاتی بر سمع قبول بولور . چونکه اکمك وعدالت اویله شیلردرکه اونلردن محرومیت حالنده حیات یاشامق زحمتنه دکمز وبونلری هیچ بر قوت غالبه و حاکمه غیرمعین برزمان ایچون تأخیر ایده‌مز . مع هذا بو نقطهٔ نظرده کرید جزیره‌سی ولایات سائرهٔ عثمانیه‌دن زیاده شکایته حقلی دکلدی .

علل واسباب عصیانی تحلیل ایدرکن نظر بیطرفی دها باشقه شیلری‌ده کشف ایدییور :

عاصیلرك الك ایلری کلنلری خزینهٔ دولته قارشی اولان تعهدلرندن چاره‌جوی خلاص اولان اعشار ملتزملری ایدی .

مدیون خرستیانلر مسلمان اولان داینلرینی مملکتی ترکه اجبار ایده‌رك اونلردن قورتولمق امیدنده ایدیلر .

فقراده بونلردن بوش قاله‌جق اراضی‌یی قاپمق تصورنده بولنیوردی .

بو احتراصاته بعض قابینه‌لرك تشجیعاتی ، مطبوعاتك

تحريكاتنى ، سرعت تفيضلرينى تأمين ايچون جستجوى وسائلدن خالى قالمايان قونسلوسلرك انتريقه‌لرينى علاوه ايتمليدر .

مع هذا حدذاتنده فنا باشلانمش اولان بوايش ينه فنا برصورتده اداره ايدلدى .

آمال سفيله‌يى مدعيات مشروعه‌يه تقديم ايتمك ، بوتون وسائط اختلاليه‌يى محافظه‌كار بر حكومتدن آيرلمق تهلكه‌سنه دعوت ايتديرمك .. بو حاللر شكارى ظلمته براقمقدن وموفقيتسزلكك اوكنه قوشمقدن باشقه بر شى دكلدى .

عصيانك الك بيوك خطاسى يونان قراللغى هكه‌مونياسنى بوتون شرقه تعميم ايتمك اولمشدر .

پان ئه‌له‌نيزم سرابدن باشقه بر شى اولاماز . اسلاولرك استانبولده ، آوستريالىلرك سلانيكده ، انكلتره وايتاليانك بحرسفيد جزائرنده كورلمسى خاطره كله‌بيلير . فقط آوروپا قطعه‌سنده بر يونان ايمپراطورلغى تشكلنه مساعد ير بولنه‌ماز . توركيا ايمپراطورلغى ، سياسةً ، يونانستانك برخط مدافعه‌سيدر . بواعتبار ايله يونانستانك توركيا ايمپراطورلغنك بقاسنده پك يوكسك منافعى واردر . بونك تخريبنه چاليشمق اوستنه اوطوريلان دالى كسمك ديمكدر .

مع مافیه بو سوزلرمزدن یونانستانك مسائل شرقیه‌دن بوسبوتون قطع علاقه ومناسبت ایتمسی لازم کله‌جکی فکرنده بولندیغمزی آکلاشیلماسین . تاریخ کوستریبورکه رومالیلرك یدحکم ونفوذینه کچن یونان عالمی کندی سلاح ظفری ایله کندینی قورتارمش وبیزانسده ایسه رومالیلره خلف اولمشدر . شرقی روما ایمپراطورلغنك سقوطندن صوکره عینی سیاستی تعقیب ایتمك وظیفه‌سی ده یونانستانه توجه ایتمشدر .

تورکلرده عرقاً ، دیناً ولساناً کندیلرندن آیری اولان آوروپا ایله ارتباط ایچون بر خط واصل کبی یونانیلره محتاجدرلر .

تورکلر ؛ تا بدایتدن بری ــ کندیلرندن شبهه‌یه حقلری اولمقله برابر ــ روملری هرطرفده ، هرایشده وازانجمله دیکر مناصب رفیعه میاننده امارات تابعه بکلکلرنده استخدام ایلدیلر . حتی زمانمزده بیله روملرك استانبولده نظارتلره ، قونغرولرده تورکیایی تمثیل خدمتنه مأمور ایدلدکاری کورلمکده‌در .

بواحوال امرصلح ومعدلتده ومحفوظیت قومیه‌لری خصوصنده ایفا ایده‌بیله‌جکلری وظیفه‌یی کوستریر . آتی‌یه کلنجه : رقابت مللك اشیانی اداره ایدن قواعد وقوانینه تابع اولدیغنی بیلمك کافیدر .

* * *

رؤسای عصات میاننده فرانسه‌نك قومون اداره‌سی زماننده اشتهار ایتمش وبالآخره روئه‌یل شهرنده برژاندارمه نفری طرفندن قتل ایدلمش اولان کوستاو فلورانس‌ده بولنیور ایدی .

قولش دوفرانسه‌کی معلم وکالتندن ، اوچنجی ناپولیونه واقع اولان استرحامات ومستدعیاتنه رغماً ، مجبور انفصال اولدقدن صوکره ، مومی‌الیه ، آریا اقوامی حقنده قونفه‌رانس ویرمك اوزره استانبوله کلمش ایدی . اوراده « ماجینی » [*] جمعیت خفیه‌سنه منسوب بر کاتبك ، دام عشقنه مبتلا اولدیغی ، قیزی ایله تزوج ایتمك اوزره پارسه عزیمت ایتمش ایسه‌ده عائله‌سی بو ازدواجه موافقت ایتمدیکندن قورفویه قدر کلمش واستانبوله عودت ایتمك اوزره قیزی اوراده یالکزجه براقمش ایدی .

کوستاو قورفودن دوغریجه آتنه‌یه کلمش وعصاته ارزاق ومهمات نقلنه تخصیص قالنان « پان‌ئه‌له‌نیون »واپوریله کریده کیدنجه‌یه قدر اوراده یاپمادیغی مجنونلقلر ، چیلغینلقلر قالمامش ایدی . جزیره‌ده مدت اقامتی اولان برسنه ظرفنده یاپدیغی ایش ایسه یالکز مطبوعاته مقاله‌لر یازمقدن ومخابرلك ایتمکدن عبارت قالمشدر .

---

[*] ماجینی جمعیت خفیه‌سنك بر نامی‌ده « کنج ایتالیا جمعیتی » درکه ایتالیادن باشقه ممالکده‌دخی تشکیلاتی وار ومقصدی ایتالیا انقلابنی تأمینه منحصر ایدی .

مطبوعات عصیانك الڭ باشلی سلاحی اولمشدر . انسان وقایع جاریه‌نك شاهدی اولمازسه حقیقتك افراط ومبالغه‌یه نه‌درجه‌ده فدا ایدلدیكنه اینانه‌ماز . روملر طرفندن قتل ایدیلان یوزكلرڭ وعرض وناموسی هتك اولنان قادینلرڭ مقداری غیرقابل حساب ایدی .

یا أولومی یاخود ناموسسز یاشامغی ترجیحه اجبار ایدیلن بر طاقم كنج وباكر قیزلرڭ صرپ قیاقلر اوزرندن دكزه آتیلمق صورتیله انتحار وأولومی ترجیح ایتدكلری دویولدیغی زمان بوتون جهان بر حس تألم وتأثر دویمش ایدی .

كوریدده بولوندیغم مدتجه حرب دینه‌بیله‌جك هیچ بر وقعه حادث اولمادی . بوتون حادثات مفرزه مصادمه‌لرندن عبارت قالیور وباروت اسراف ایدیلیوردی . ابتدالرده داغلرڭ عكس صدا ایله طراقهٔ جنك وجداله تحویل ایتدیكی یایلیم آتشی سسلرینی ایشیده‌رك ایلری قره غوللره قوشمق ایستردم . فقط دوربین ایله باقنجه بیك مترو ایلریده عصات چته‌لرینك تك توك آتش ایتدكلرینی وایچلرندن جسارتی زیاده اولانلرڭ درنجه خندقلر جوارینه قدر صوقوله‌رق سلاحلرینی بوشالتمزدن اول سوكوب صایدقلرینی كوروب ایشیدییوردم .

تورك ضابطلری بوتحف حاللری تلمیح ایده‌رك

« ایشته غزته‌لر ایچون بر ایش دها ! » دییورلردی .

حالیه خسته خانه‌سنده یکرمیدن فضله مجروح عسکر بولنمازدی . فقط بوکا مقابل تیفو هفته‌ده اوچ یوز نفوسی یره سربیوردی . حتی بومقدار بر آرالق بش یوزه قدر چیقمشدر . بو حالی هنوز خبردار اولمایان عالی پاشایه سویلدم .

صاوا پاشانك [*] اجراسنه مأمور اولدیغی تحقیقات بو ضایعات ووفیات مؤسفه‌نك قواعد حفظ الصحه‌نك اهالیله برابر ارزاق ومعالجات عسکریه‌ده وقوع بولان سرقتدن ایلری کلدیکنی اثبات واظهار ایتدی .

ینه بونك کبی معاشاتی حکومتجه تماماً تسویه ایدیلن اوچ یوز ضبطیه نفراتنه مقابل آنجق آلتمش نفرك موجود بولندیغنی صدر اعظمه اخبار ایتدم .

بوتون بو ارتکابات واختلاساته قطعی بر خاتمه ویرمك ایچون متجاسرلری قورشونه دیزدیرمك کافی ایدی . فقط بویله یاپیلمایه‌رق بر قاچ عزل ایله اکتفا ایدلدی وبالطبع سوء استعمالاتده دوام ایتدی .

***

بنم مشاغلم مخابرات دیپلوماسیه ووثائق رسمیه‌نك

[ ] صاوا پاشا ، اساساً بر طبیب ایدی . قولرانك ١٨٦٣ سنهٔ میلادیه‌سنده استانبولی مستولیاً تخریب ایتدیکی زمان فؤاد پاشا طرفندن تمیز ایتدیرلمش ومتعاقباً تبدیل مسلك ایده‌رك بعض مهم مأموریتلرده بولندقدن صوکره والی ، خارجیه ناظری اولمش ایدی . اصول فقهه دائر تألیف ایتدیکی اثر محق شایان ذکردر .

تحريرینه منحصردی . اکثریا قهوه آلتیمی قولیسلرده ایدییورم .

قره‌طاغ حکومتی حسابنه بر اراضی امتیازی التماس ایدن سفرادن بری بالوسیله« طوق‌قوردلرك آچلردن‌دها آز تهلکه‌لی اولدیغنی » سویله‌مش ایدی . بن بوکا « اشتهالری یدکجه‌کلدیکی ایچون انسانلرك قوردلردن‌ دهامدهش اولدیغنی » جوابنی ویردم .

بو اوانده فرانسه‌نك کریدده بر قونسلوس مأموری واردی‌که باشنه شریدلی بر عسکر شابقه‌سی، صرتنه برفانیله چاکت ، آیاقلرینه اوزون قونجلی سواری چیزمه‌سی کیر واوموزلرینه بوسکوللری کوکسنه صاچیلان برسوریه شالی آتار و النده دائما بر قامچی طاشیردی . بو آدمجغز تعیین اولنان ایلك آن ملاقاتدن یکرمی دقیقه صوکرا شوقیافت غریبه‌سیله صدراعظمی زیارت ایتدی .

عودتندن صوکره عالی پاشا ، دوداقلرنده‌کی اینجه تبسمیله ، بکا :

— دیپلوماتی بکنمدیکزمی ؟ . . دیدی .

مقصدم ایقاع تزویردکل تنویرفکر اولدیغی ایچون ممالك اجنبیه‌ده بولوندیغم مدتجه دقت ایتدیکم بعض دهاچیرکین احوالی سکوت ایله کچییورم ؛ فقط شورا‌سنی ذکرایتمه‌دن کچه‌میه‌جکم‌که

فرانسه یالکز فنا وچوروك امتعه اخراج ایتمیور . بعضاً
کندیسنی رسماً تمثیل ایدن اویله قبا وعادی آدملر
چیقاریبورکه بونلر چوق دفعه مملکتلرینك ضررینه
خدمت ایدییورلر .

هیئت مخصوصه صدراعظمك سفره سنده برلشیوردی .
الك اول مشتهیات برینه صدفلی بر سهپا اوستنده زیتون ،
خاویار وسائر چرزلرله راقی اورته یه سوریلیوردی .

رمضان شریفدن ماعدا ایامده سفره نك ترتیبی
آلافرانغه ایدی .

رمضانده ایسه بیوك یمك صاله سی برینه دردر کیشیلك
متعدد سفره جقلر قورولدی . بنم یرم عالی پاشانك سفره سنه
اصابت ایتدی . بو آیده پارمقلر چتال وبچاق وظیفه سنی
ایفا ایدییور وچوربا ، پلاو وطاتلیلر ایچونده کموش
قاشیقلر برینه بر طاقم تحته قاشیقلر قوللانیلیوردی .

بوحالت ابتدائیه یه رجوع بکا عسکر قاراوانه لرینی ،
عسکر سفره لرینی تخطر ایتدیردی .

بکا دائما شراب ویریلیوردی ،فقط بندن باشقه کیمسه
ایچمدیکی ایچون بن ده ایچمامکی مناسب بولدم .

تورك طعاملری وهله طاووق کوکسی پك نفیسدر .

مسلمان بر کریدلینك مدعواً حاضر بولوندیغم افطار

ضیافتی اطعمه‌سنك غرابت ومبذولیتی ، چتالسز ، بچاقسز یمکده چکدیکم صیقنتی اعتباریله خاطراتم میاننده شایان ذکردر .

برأت پارچه‌سنی باش وشهادت پارمقلریله پارچه‌لایه بیلمك ایچون انسان آلیشیق اولمالیدر . بعضاً اکرام ایچون صاحب ضیافت أتی پارچه‌لامقده یابانجی مسافرلره پارمقلریله معاونتده بولنور ؛ فقط بو نزاکت انسانه استکراه ویرمیور . چونکه بش وقتده ادا اولنان نمازلردن اول آلنان آبدستلر داخل اولمامق اوزره قبل الطعام معطر صولر ایله ال ییقامق معتاد اولمشدرکه بوحال سفره‌نك وطعامك نظافتنی تأمین ایدییور .

اثنای طعامده صدراعظمك بوتون سؤاللرینه جواب ویرمك مجبوریتنده ایدم . عمومیت اعتباریله شرقلیلر آز اوقورلر . فقط حروف صوتیه‌دن محروم اولان یازیلردن استنباط معنا مشکل اولدیغی ایچون بوتون کتابلری کمال دقتله مطالعه ایدرلر و بوندن طولایی بیلدکارینی بك ایی بیلدکارینه قانعدرلر .

مشاغل ذهنیه‌دن بر آن حضور بولمق ایچون کندی قلاسیك ادبیاتلرینی بزم فحش وغرامدن ، جنایت وانتحاردن باحث

رومانلرمزه ترجيح ايدر وغرب رومانلرنده اكثريتله موضوع بحث اولان اونانيزم وايستهرى يه متعلق تحليلاتدن ايسه هيچ برشى آكلامازلر . آريلرك چيچكلره رغبتى ناصل يالكز محض رحيق مقصدينه معطوف ايسه تورك‌لرده ده مطالعه‌ده تعقيب ايتديكى يكانه نقطهٔ نظر حياته قابل تطبيق اولان معلوماتك درج واقتطافيدر .

ايام خاليه‌ده كنديلرينه بعض نافع شيلر اوكره‌ده بيله‌جك بر ياباجى‌يه تصادف ايدرلرسه بونى بر سعد طالع عد ايدرلر . چونكه تركجه بر ضرب مثل « مطالعه‌دن زياده محاوره ايله اكتساب معلومات ايديلير » ديور .

عالى پاشا مخاطبلرينك هر برينه افكار و ملاحظاتنك زبده وخلاصه‌سنى سويلر وباشقه‌لرينك معلوماتنى كندى احتياجات وتجسساتيله مقايسه وتزيينات بلاغت پرستانه‌دن تجرد ايده‌رك كمال سلاست ووضوح ايله افادهٔ مرام ايدردى . چوق دفعه كنديسندن دها اى بيلمه‌م لازم كلن شيلرى بكا اوكرتمشدر .

سوزى آز سويلر وبالخاصه سويانمه‌مه‌سى لازم كلن شيلرى بيليردى . بونكله برابر پارس قونغره‌سى اوانده اوچنجى ناپوليون ايله سرلرينه متعلق بعض مراق آور تفصيلاتى آغزندن آله بيلمكه موفق اولدم .

مشار الیهدن بویله بالوسیله آله بیلدیکم معلوماته کوره پارس قونغره‌سی رئیسی قونت واله‌وسکی‌نك جغرافیاده‌کی جهالتی مرخصلری ایچه اکلندیرمشدر. پروت ودینه‌پر کلمه‌لریله افلاق ـ بغدان وبسارابیا مومی الیهك ذهننده قاریشیور ایدی.

پارس معاهده‌نامه‌سنی امضا خصوصنده قوللانلق اوزره بر ضبطنامه تنظیمیله نباتات باغچه‌سندن آلنان بر قارتال تویی دیپلوماتلردن برینه لوئی ناپولیونك شابقه‌سنده بر قارتال اولدیغی حالده اثبات وجود ایتدیکی بولونیا مصادمهٔ بی فائده‌سنی اخطاره فرصت بخش اولدی.

عالی پاشانك فکرینه کوره ایمپراطور و ایمپراطوریچه طرفندن روسیه مرخصلرینه تأمین ایدیلن فوائد حد معروفی آشمش ایدی. حتی لورد قلاراندون تویلری سراینك پنجره‌لرندن برینك سپرنده پاشایه «بو حال ایله عادتا مغلوبلرك بز اولدیغمزه حکم ایدیله‌جك!» دیمش ایدی.

فی الحقیقه ۱۸۶۳ ده روسلردن آیرلمق لازم کلیور ایدیسه بولونیا ایچون بر سبب ووقعه احداث ایتمك وبویله مداهنه‌کارلقده بولنمقده صانکه نه معنا واردی؟..

دیپلوماسی عالی پاشایه غیر قابل نفوذ بر حوصله بخش ایتمش ایدی. کندیسنه آنسزین اخبار ایدیلن

الك وخیم وقایع وحوادث نه‌وجهنی دکیشدیریبور ، نه‌ده انلك اوفاق براشارتنی دعوت ایدییوردی . بیلمم بواوفاجق ذات محاربه‌یی ناصل تلقی ایتدی ! مع‌مافیه ، هرنه‌اولورسه اولسون ، آکلادیغم بر شی وارسه اوده پاشا کندی مسلکنده لایتزلزل بر موقع جدیت صاحبیدر .

الك کیزلی تفکراتك هرهانکی براماره ایله میدان ظهوره چیقمقده اولدیغنه دقت ایده‌رك عالی پاشانك‌ده خارجه سررشته‌ویرمدیکی ملاحظاتنك فرجهٔ تظاهرینی آراشدیرمغه حصر نفس ایتدم .

مشارالیه یازدیغم هرهانکی برمسوده‌یی تقدیم ایتدیکم زمان بونی کمال دقتله اوقورو کندی فکروذوقنه کوره تعدیل ویامحا ایدردی . مشارالیهك قلمیله حیرت‌بخش برصورتده تصحیح ایدلمش بعض وثائقی الآن صاقلایورم . چونکه پاشانك افادهٔ افکار وانتخاب کلماتده یوکسك براقتدار وفطانتی واردی .

برکون دقت ایتدم‌که اوزرینه اوطوردیغی مندرك کنارندن صارقان آیاغنك اوجی وقت وقت ارتعاش ایدییور وبك کوچلکله حس ایدیله بیلن بو حرکت هرتصحیحدن اول وقوع بولیوردی .

بوکا وقوفدن صوکره آرتق بو آیاغی کندمه بر ناظم

حركات عد ايتدم : آياق قيميلدانمازسه تهلكه‌يه كيرمكدن قورقيور وفقط « دفع اول ! » معناسنى تضمن ايدن لرزشى واقع ايسه يا مباحثه‌دن چكيليور ياخود موضوعى دكيشديريبيوردم .

هيئت اعضاسندن برى بركون بكا : « سز صدراعظمله قونوشوركن بن صغوق صغوق ترله‌يورم . پادشاهك وكيلنه بويله هيچ بركيمسه رفع اعتراض ايده‌مز . » ديمش ايدى .

بوذات بيلمه‌يوردى‌كه تعيين جهت ايچون بنم بر پوصله‌م واردى .

هرفردك قابل جرح بر نقطه‌سى واردر : آشيلك اوكچه‌سى ، عالى پاشانك‌ده آياغنك اوجى .

*
* *

نزد صدراعظميده بندن صوكره خواجه مجيدافندى حائز حرمت واعتماد ايدى . بو آق صقاللى پير محترم حقيقى برديوژه‌ن ايدى . بوتون مالملكى بر چبوقدن و برده اوزرنده اداى صلات ايلديكى كوچك بر خالى سجاده‌دن عبارت ايدى‌كه بونى صالونك اورته‌سنه فرش وحضارى تنشيط ايچون اوطورديغى يردن لطيف حكايه‌جكلر نقل ونكته‌لر صرف ايدر وتورك ، عرب ، عجم اشعارى اوقوردى . عبادات وطاعاتى زمان سعادتده پاشايانلره مخصوص برخلوص وخشوع ايله ايفا ايلردى .

برصباح طاغده آنسزين ياقالانمش برطاقم كريدليلرى قوناق حواليسنه كتيرديلر . حريفلر آچلقدن اولمش ، صاراروب صولمشلر ايدى . بونلرك منظرۀ سفالت آميزى خواجۀ محترمه بر چوق كوز ياشى دوكديردى ودرحال شيشمانلغنك مساعد اولديغى درجه‌ده سرعتله مطبخه قوشه‌رق قوجاغنده بر چوق ارزاق ايله عودت وتعريف اولنماز برحظ ومسرتله اشقيايه تقسيم وتوزيع ايتدى .

بو آندن اعتباراً عالى پاشانك دامادى صلاح‌الدين بكك ترجمانلغنه مراجعت ايده‌رك مجيد افندى ايله تأسيس مناسبت وصميميته باشلادم . خواجه نى افكار واعتقادمده سربست وحر براقمقله برابر بكا اسلاميتى كندى نقطۀ نظرينه كوره ايضاح ايتدى .

هيئت مخصوصه اعضاسى ميانده ، بوقاروده سويلديكم وجهله : زمانى مداليه قولكسيونى ياپمقله امرار ايدن تجارت ناظرى قبولى پاشا وبر آز صوكره خارجيه نظارتنه وپارس سفارتنه كچمش اولان سرور افندى بولنيورلردى . سرور افندى‌يه طبيعت واخلاقى‌ده كوزلرى قدر شاشقين اولديغى ايچون « شاشى آدم » ديرلردى . مع هذا هر ايكيسى ده مستحق هجو وتنقيد ايديلر .

تورك لسانى ، لاتينجه كى ، غايت نرم وظريفدر .

فقط حروف متصوته سنك حذفى ياخود تبديليله كله‌لرينك معناسى تخلف ايدر. بويله تبديل حروف ومجاورتيله تغيير معناده صلاح‌الدين بك تميز ايتمش وازجمله (قبولى) كله‌سنى (قى ـ بولى) صورتيله ايكى‌يه آيره‌رق چيركين بر معنا استخراج ايله‌مش ايدى . قواعد ادب ونزاكته بكده موافق اولمايان بو طرز لطيفه‌پردازى حضارى چوجقلر كبى كولدورمشدر .

سردار اكرم عمر پاشانك مكرراً سفره‌سنده طعام ومشاراليهى ياقيندن تدقيق وتتبع ايتدم .

عمر پاشانك صورت ظاهره‌ده هركسدن فرقى يوق وفقط اخلاق اعتباريله شايان تدقيق ايدى . فى‌الاصل خروات ونام قديمى (ميشل‌لاسار) اولان مشاراليه منسوب اولديغى آوستريا اردوسندن قاچمش وبعدالاهتدا خسرو پاشانك نزدينه پرده آغالغيله قبول ايدلمش ايدى . اوفق بر وسيله كنديسنك مدار تميزى اولمشدر .

خسرو پاشا بوش وقتلرينى برماصه اوزرنده قورشوندن ياپيلمش مودللرله عسكرى مانوره تجربه‌لرى ياپه‌رق گچيريردى .

بركون خدمتجيسى يعنى پرده آغاسى اولان عمر ازقضا تجربه‌ماصه‌سنى ده‌ويردى وفقط مودللرى اوصورتله طوپلايوب

ترتیب ایتدی که پاشا ماصه سنك باشنه عودت ایتدیکی زمان حلیله اوغراشدیغی تعبیة الجیش مسئله سنك اوغرادیغی تعدیلات وتصحیحات مکمله یی کوره رك تحیر وفاعلی اولدیغنی بالتحقیق اوکرندیکی عمری یوز باشی نصب ایتمکله برابر اونك شهزاده عبدالمجید افندی یه معلم تعیینی ایچون سلطان محمودی تضییق ایتدی . عبدالمجید خان تخت سلطنته جلس اولنجه مومی الیهك رتبه سنی تدریجاً مظهر ترفیع ایده رك نهایت باش قوماندانلغه ارتقا ایتدیردی .

آلمان لسانیله واقع اولان ملاقات ومصاحباتمزده هپ کندیسنك حیات سرکذشتجویانه سی ، سوریه ، کردستان ، قره طاغ ، طونه ، قریم وقافقاسیه حربلری موضوع بحث اولمشدر .

عمر پاشاده هیچ بر وسعت نظر ، هیچ بر فلسفه بولمادم .

عسکرلرك پك چوغی کبی مشارالیه ده حاضر بولندیغی حادثات عظیمه نك تفرعاتنی تخطر ایتمه یور . اوفاق تفك مصادمه لره اهمیت ویرمه یوردی . اوبویوك محاربه لردن حظ ایدر واونلردن تجربه درسلری آلمق ایستردی .

اکر اونك افکار ووصایاسنی نظر اعتباره آلسه لردی قریم محاربه سنك دها سریع ودها مؤثر بر صورتده

ختام‌پذیر اوله‌جغنی معطوف تمدح اولمایه‌جق برطرز بیان ایله سویلیوردی .

مع‌مافیه اقبالی چوق سورمه‌دی : اسفا کیه‌لی برقادین عمر پاشـانك احتراصات قلبیه‌سی اوکنده مجبور تمایل اولمامشدی . پاشـا املنه دوغریدن دوغری‌یه موفق اوله‌مانجه طریق حیله‌یه سلوك وقادینی ترجمانه نکاح ایتمش وزوج اوله‌جق بو آدمی اقناع ایتدکدن صـوکره لیلاً وبالذات حجلهٔ زفافه داخل اولوب فقط قادینك یوکسـك صدا ایله استمداده قیام ایتمسیله خواه ناخواه رجعته مجبور اولمش ایدی .

بوحادثه اوزرینه صدراعظمه درحال اسماع شـکایت ایدلدیکندن مشارالیهك نزدینه دعوت ایدلدم . پاشا وقعه‌یی حکایه ایده‌رك :

— شمدی نه یاپملی ، ؟ دیدی .

— مادامکه فکرعاجزانه‌مك سؤالنه تنزل بیوریلیور ، دیرمکه بورزالت اوزرینه آرتق سردار اکرمك کرید‌ده قالمسی غیرممکندر .

جوابنی ویردم .

عالی‌پاشا دولتك بویله حائزاهمیت وشهرت برعسکرینی عادی برچاوش کبی عزل ایتمـك قابل وموافق اولمدیغنی سویلیه‌رك رأیمه اعتراض ایتدی.

دیدم‌که :

— شبهه‌سز فخامتمأب، فقط ایش‌ده علی‌حاله قالیرسه قورقارم‌که ذات وکالتپناهیلری مسئولیتی درعهده ایتمش وسکز کون ایچنده بوتون مطبوعات جهانك وبوتون قابینه‌لرك هجوملرینه هدف اولمش بوانه‌جقسکز .

بو ملاحظه ، شهرت ذاتیه‌سی وهیئت فوق‌العاده‌نك موفقیتی نامنه، عمر پاشایی فدا ایتمك وجوبنه مشارالیهی اقناع ایتدی . بر آز سکوتدن صوکره :

— پکی ، دیدی ، فقط یرینه کیمی کتیرملی ؟..

فؤاد پاشانك توصیه‌سی ذاتاً خاطرمده اولدیغندن ، اسمنی بیلمه‌یورمشم کبی کورونه‌رك ، تسالیا اردوسی قوماندانلغنده بولنان برمشیرك مزیت فوق‌العاده صاحبی بر عسکر اولدیغندن بحث ایدلدیکنی ایشیتدیکمی سویلدم .

— فی‌الحقیقه ، دیدی ، حسین‌عونی پاشا حال‌وموقعك محتاج اولدیغی بر قوماندانلر .

بونك اوزرینه سردار اکرمی نزدینه دعوت‌ایتدی . ایکی ساعتدن زیاده دوام ایدن اوزون برملاقاتدن صوکره عمر پاشا چهره‌سنده علایم محکومیت منجلی اولدیغی حالده چکیلدی کیتدی ومتعاقباً استانبوله عودت ایتمك اوزره واپوره راکب اولدی‌که تاریخ وفاتی اولان ۱۸۷۱ سنه‌سنه قدر اوراده منکوباً امرار حیات ایتمشدر .

سبب نکبتی اولان قادینک ازدواجندن اول فریق عمر لطفی پاشا ایله مناسبتده بولندیغی تواتراً شایع ایدی . مع هذا صدر اعظم پاشا مزبوره نك پدرینه اون بیك غروش تضمینات اعطاسنی تصویب ایتمش وبو پاره پطریقك مواجهه سنده صاوا وقوسطاکی افندیلر طرفندن مرقومه تسلیم وایفا اولنمشدر .

* * *

سردار اکرمك خلفی حسین عونی پاشانك زمان ورودینه قدر ، قوهٔ عسکریه قوماندانلغنك وکالةً اداره سی زماننده ، قندیه شهری بنمده بر وظیفه ایفاسنه موفق اوله بیلدیکم بر طاقم حادثات وخیمه نك صحنهٔ وقوعی اولدی .

دیمش ایدم که ارباب عصیانه ارزاق ومهمات نقلنه تخصیص ایدلمش اولان یونان واپورلری هر سیر وسفرلرنده مسلمانلرك ایدیٔ تعصبندن قورتارمق بهانه سیله بر رمقدار کریدلی عائله لری شیرایه وسائر سواحله نقل ایدییورلردی . بر آز صوکره آمیرال بوتاقوفك ویردیکی اوامره توفیقاً روس دونانماسی دخی عینی ایشه توسل ایتدیلر . متعاقباً بو حرکته فرانسزلرده اشتراك ایدنجه هجرت مسئله سی عادتا بر خروج وتخلیه شکلنی آلدی .

فقط ناپولیون سیاستنك محصول تموجی اوله‌رق اولجه کریدلیلری جزیره خارجنه چیقاران فرانسزکیلرینك عینی انسانلری ، آرادن بر آی کچدکدن صوکره ، تکرار آطه‌یه کتیردکلری کورولدی .

امور داخلیه‌سنه بر چوق دولتلر طرفندن واقع اولان بو مداخله تورکیا ایچون امنیت بخش دکلدی . کریدك محافظه‌سی آنجق بر اینجه تله باغلی ایدی .

بر صباح عالی پاشا قندیه‌دن کلمش ایکی تلغرافی بکا تودیع ایتدی . بونلرك بری روس آمیرالی بوتاقوفدن ، دیکری قندیه متصرفی پرتو پاشادن کلیوردی .

آمیرال بعض خرستیانلری قتل وضرب ایتمکله مسلمانلری اتهام ایدییور وممالك سائره‌یه التجا ایتمك ایسته‌ینلری سفینه‌لرینه ارکاب ایتمك ایسته‌یوردی .

متصرف ایسه بالعکس خرستیانلرك بش مسلمانی قتل وعضولرینی تعطیل ایتدکلرینی یازییوردی .

بوایکی تلغراف آراسنده‌کی مباینت وتضادك حل وتنویری آنجق تحقیقات اجراسنه توقف ایدییوردی .

صدر اعظم ، بنم اوصاف کافیهٔ بی طرفی‌یی حائز اولدیغمه حکم ایددوك ، بکا مأذونیت کامله ایله قندیه‌یه عزیمت وتنویر مسئله‌یه غیرت ایتمه‌می وایجاب حاله کوره حرکت ایله‌مکلکمی امر وتکلیف ایتدی .

غائب ایدیله‌جك زمان یوقدی . چونکه روس
آمیرالی عاجلاً جواب بکلدیکنی بیلدیریبوردی .

وثائق لازمه‌یی آله‌رق درحال سودا لیماننه عزیمت
ایتدم . عزالدین واپوری آماده حرکت ایدی . یولمز
قیصه اولمغله برابر طرفیننه لزومندن فضله کراسته آلمش
وباشنی روزکاره ودکزه ویره‌بیلمك ایچون صافراسی
قالمامش اولان کمی آز قالدی مصادف اولدیغمز بورادن
باته‌جقدی . بونك ایچون قندیه‌یه واصل اوله‌بیلمه‌مز
عادتا معجزه اطلاقنه شایان اولدی . روس دوننماسنی
قندیه لیماننده ایستیم اوزرنده دمیرله‌مش بولدق .

متصرفك یاننه‌کیدنجه صلاحیت واقتدارمی کندیسنه
تبلیغ وجریان‌حالی استیضاح ایتدم . پرتوپاشا صدراعظمه
وقوع بولان اشعارینی بکاعیناً تکرار وچالی‌چرپی طوپلامق
اوزره استحکامات خارجنه چیقمش اولان مسلمانلردن
بشینك قتل وعضولرینك قطع ایدلدیکنی بیان ایتدی .

معهذا مجروحلرك خرستیان اولدیغنی اعتراف
ایتدی . بونلری ، مذهبداشلری حقنده ارتکاب
ایدیلن جنایات مدهشه‌یه اشتراك ایتمکله مظنون اولان
اشخاصی سوقاقده تصادف ایتدکجه طاش وپابوجله ضرب ایدن،
مسلمان قادینلری جرح ایله‌مش ایدی .

دیدم‌كه :

— صورت جدیده‌ده یاپیله‌جق تحقیقاتك طرفكزدن تنظیم‌ایدیلن راپورك بوتون نقاطنی تأیید ایده‌جكنی امید ایدییورمیسكز ؟..

— شبهه‌سز . مجروحلرك كافه‌سی خسته‌خانه‌ده ، مقتوللرده اسلام قبرستانده‌در .

بوتأمینات اوزرینه كندیسنه شو تحریراتی امضا ایتدیردم :

« آمیرال جنابلری ،

« مسلمانلر طرفندن خرستیانلرك كاملاً قتل ایدیله‌جكی
« بیانیله قندیه‌لیلرك شهردن اخراجنه مساعده اعطاسی
« حقنده طرف عالیلرندن ذات سامیٔ صدارتپناهی‌یه
« واقع اولان عرض واشعار اوزرینه یارین صباح ساعت
« یدیده بوتون قونسولوسلرله ملل مختلفه‌یه منسوب شهر
« اطباسنك مواجهه‌سنده مقتوللرك قبرلرندن اخراج ومعاینه
« وهویتلرینك تحقیق اولنمسی مقرر بولندیغنی ومتعاقباً
« مجروحلرك‌ده معاینه ایدیله‌جكنی وبوایكی تدقیق وتتبعدن
« استحصال ایدیله‌جك نتایجك مقتضیات قانونیه‌سی ایفا
« اولنمق اوزره برضبط ورقه‌سنه درج ایدیله‌جكنی بیان
« ایله اكتساب شرف ایدرم . بووسیله ایله ذات

« اصیلانه‌لرینك‌ده هردرلو ملاحظاتك فوقنده بولنان
« عدالت نامنه فیلو اطباسنی شهر طبیبلرینه الحاق بیوره جقلری
« امیدنده بولندیغمی عرض ایده‌رك تقدیم احترامات
« فائقه ایلرم افندم . »

بو تحریراتی امضا ایتمزدن مقدم متصرف نعشلرك اخراجی
نقطه‌سنده متوهم کورونمش ایسه‌ده :

— بو لازمدر و یاپیله‌جقدر ، دیدم .

بر ساعت کچمه‌دن روس فیلوسنك دمیرنی قالدیره‌رق
افقدن غائب اولدیغنی کوردك و بر توپاشا بنی در آغوش ایتدی .
بوندن صوکره موقع قوماندانیله ایرته‌سی کونی محافظهٔ
انتظامه متعلق تدابیری قرارلاشدیردم . هیچ بر شیئی
تصادفه براقمامق ایچون قوهٔ موجودهٔ عسکریه مسلحاً
اجتماعاتی منع ایده‌جك وهیئت تحقیقیه اعضاسندن ماعدایه
قبرستانه تقرب ممنوع اوله‌جقدی .

بر تدبیر افراطکاری اوله‌رق بوتون امام‌لری و رؤسای
روحانیه‌یی‌ده دعوت ایتدم . غروبدن صوکره کلدیلر .
امام‌لرك بعضیسی علامت سیادت اولمق اوزره یشیل صاریق
صارمشلردی . هیئت مجموعه‌سی سنلری اعتباریله شایان
حرمت ذواتدن ایدیلر . ایچلرندن بریسی اعمی ، ایکی
اختیار اوغلنه اتکا ایده‌رك مشکلاتله یورور ، تقریباً یوز

یاشلرنده ایدی . هیسی ده اوطورنجه عادتا بر اختیارلر مجلسی تشکل ایتمش اولدی .

ترکجه یه ترجمه ایدیلان بر قاچ کلمه ایله حائز اولدیغم مأموریتده کی مقصدی بلا مشکلات آکلادیلر وایرته سی کون ایچون اتخاذ ایدیلان تدابیردن ممنون اولدیلر . کافه سی ده انتظام عمومی یی محافظه ایچون صرف نفوذ ایتمکی تعهد ایتدیلر .

فی الحقیقه سوزلرینی طوتدیلر : مسلح عسکرك کورونمسیله برابر فتح قبر زماننده سوقاقلرده بر تك مسلمان بیله کورونمدی . بوتون اطبا ، روس ویونان قونسلوسلرندن ماعدا ، بوتون قونسلوسلر حاضر ایدی .

برنجی نعشك بوغازی ، برونی ، قولاقلری واعضای تناسلیه سی کسیلمش ایدی . یاقیندن معاینه ایدیلنجه قالچه سنده بر قورشون فتحه سی کورولدی که ظن غالبه کوره مقتول قورشونله اوریله رق قاچمسنه امکان براقلمادقدن صوکره بوغازلانمش اوله جقدی .

ایکنجی نعش بر قادینك ایدی . بوده دیکری کبی کسیلمش ایدی .

اوچنجیسی اویله بر رایحهٔ کریهه نشر ایدییوردی که بوندن معذب اولان بری بو نعشه دوقونولماسنی سویلیکدن

منع نفس ایده‌مدی . فقط غایه‌یه ایرمك ایچون اصرار ایتمك لازم كلدی .

ایلك ایش بوصورتله نهایته ایردیرلدكدن صوكره آلتمش قدر مجروح خرستیانك بولندیغی بویوك بر اوه كیدلدی . بعدالحرب تأسس ایدن سیار خسته‌خانه‌لرده اولدیغی كبی حریفلرك هپسنك‌ده یوزی ، قولی صاریلی ایدی . ایچری‌یه كیرنجه :

— قالدیرك شونلری ، دیدم .

برقاچی مقاومت ایتمك ایسته‌دیلر . بالطبع دیكلنمیه‌رك دیكرلرینه كچیلدی . هیچ بر آغیر یاره یوق : قادینلرك پابوج وطاش ایله یاپه بیله‌جكلری صیرنلر ، بردلر ، شیشلر .

كندیلرینه ایناندیغنی كورن بو ، اكثریسی ساخته ، مجروحلرك معاینهٔ واقعه‌یی متعاقب صارغیلرینی تركه بیله لزوم كورمیه‌رك وحتی صنیعه‌لرینه كندیلری‌ده كوله‌رك كیتدكلرینی كوردك .

بومعاینه‌لرك نتایجنی واولجه مسلمانلر علیهنه درمیان ایدیلن اتهاماتك خرستیانلره رد وعطفنی مبین ضبط ورقه‌سی تنظیم وبكا تودیع اولندی .

غدارلق ، علی‌الخصوص عناصر ومذاهبك متصادم

اولدقلری اغتشاشات ومخابرات داخلیه‌ده ، یالکز بر فرده عائد ومنحصر اولاماز . ازانجمله یونان استقلال محارباتی تاریخی یونانیلره پك آغیر ، جانیانه فجایع عطف وتحمیل ایدر .

کذا استانبولده ، قره‌طاغلیلر طرفندن دوداقلری ، قولاقلری ، برونلری کسیلمش ، اوچ یوز قدر عسکرك کچیرلدیکی کورولمشدر .

بواحوال مدنیت حاضره ایله حال وحشت آراسنده یالکز یالدیزلی بر ورق بولندیغنی اثبات ایدر .

انسانلر ، عینی احوال وشرائط تحتنده ، طبقی اجسام مادیه کبیدرلر .

مسلمانلره عطف ایدیلن اتهاماتدن متحصل ضرر وزیانی صدراعظمه مخاطب بر استدعانامه شکلنده کندیلرینه طلب ایتدیرمك صورتیله تحقیقات جزیه نتیجه‌سندن استفاده ایتمکسزین حانیه‌یه عودت ایتمك ایسته‌مدم .

ایکنجی دفعه اوله‌رق دعوت ایتدیردیکم علما ومشایخ بوفکرمی تصویب وحسن تلقی ایتدیلر واجرا آته باشلامق اوزره درحال محله‌لرینه طاغیلدیلر .

روس محاربهٔ اخیره‌سنك‌ده اثبات ایتدیکی وجهله تورك عنصری فعالیتده الڭ مهیب بر عنصردر . براجنبینك

آنلردن استحصال ایتدیکی نتیجهٔ آتیه نظر ابتصاره آلینیرسه کندی رؤساسنك اونلره نه‌لر یاپدیره بیله‌جکی استدلال اولنه بیلیر .

ذکر ایتدیکم بوتون بواختیارلر متروللرله اوزون وامضا مقامنه قائم بیکلرجه مهری حاوی محضرلری بکاشفقدن اول کتیره بیلمك ایچون بوتون کیجه‌یی اویقوسز کچیردیلر .

آن مفارقتده تشکرات معتاده‌یی ایفا وجناب حقك مظهر لطف واحسانی اولمقلغمه دعا ایتدیلر . الیمی اوپمکدن کندیلرینی کوچ حال ایله منع ایده بیلدم .

خانیه‌یه عودتمده عالی پاشا دولته بیوك بر خدمت ایفا ایتدیکمی سویلدی وبکا ایتدیکی مکافات بوندن عبارت قالدی .

بر آز صوکره برنجی رتبه‌دن مجیدی نشانی وکرید محاربه‌سی مدالیه‌سی ایله تلطیف بیورلدم‌که بو مدالیه خرستیان اولمق اعتباریله یالکز بکا ویرلمشدر .

بر قاچ کون صوکره یکی بر وقعه حادث اولدی . بو دفعه مسلمانلر سودا لیماننك شمالنده کائن آقروتیری شبه جزیره‌سندن بعض خرستیان عائله‌لرینك بر یونان سفینه‌سنه راکب اولملرینه سببیت ویردیلر . آقروتیری ناحیه‌سی خانیه‌یه یاقین اولدیغی ایچون بو حادثه صدراعظمی

پك متأثر ایتدی ودرحال صاوا وقوسطاكی آدوسیدس
پاشالری محل وقعه‌ده اجرای تحقیقاته مأمور ایتدی و بنم ده
مشار الیهمایه التحاق ایتمكلكمی امر ایلدی .

رفاقتمزده راتب آغا اسمنده بر آرناودك قوماندا سی
آلتنده بر هیئت محافظه بولندیغی حالده حركت ایتدك .
قوراكس كوبی كنجه كلیسانك نهب وغارت ایدلمش
وقبرلرك آچیله‌رق ایچندن كمیكلرك شورایه بورایه صاچیلمش
اولدیغنی كوردك .

جزیره‌نك اك مهم مناستری اولان آقروتیری مناسترنده
هنوز میوه‌لری اوزرنده بولنان بر زیتونلكی بالطه‌لامقله
مشغول بر چوق مسلح مسلمانلره مصادف اولدق .

صاوا پاشا بو آدملره اشجار نامیه‌یه طوقونولماسی
حقنده‌كی امری بیهوده یره آكلاتمغه چالیشدی .
ایچلرندن بری مشارالیهی طبانجه‌سیله تهدیده قیام ایتدیكندن
پاشا متجاسرك اوزرینه آتیله‌رق سلاحنی الندن آلدی
ایسه‌ده بو حركت آزقالدی كندیسنه بهالی‌یه مال اولیوردی .
بو آدملركبی بن‌ده حال هیجانده اولدیغم ایچون نه باستونمله
اجرا ایتدیكم تهدیدات نه‌ده فرانسزجه صاوورديغم كفرلر ،
هیئت محافظه یتشمدكچه ، فائده‌یاب اولمادی .

عائله‌لرك وابوره راكب اولملری مسئله‌سنی ایضاح

ایدن بو حالك وخامتنی درحال خانه‌یه عودتله صدراعظمه عرض ایتدم .

فرداسی کوندن اعتباراً بر عسکری قوردونی آقروتیری شبه‌جزیره‌سنی محافظه‌یه باشلادی .

* *

حسین عونی پاشا ، عمر پاشایی استخلافاً ، قوای عسکریه قوماندانلغنی درعهده ایتمك اوزره تساليادن کریده کلدکدن صوکره کندیسیله صدراعظمك نزدنده کسب معارفه ایتدم . مشارالیه قرق بش یاشلرنده قدر کورونیوردی . قامتی متوسط ، اوموزلریله کوکسی کنیش ، باشی دیك وانظاری رؤسای حربی فرق وتمییز ایدر درجه‌ده نافذ ومؤثر ایدی . بو اوصافیله حسین عونی بکا بر آرسلان کورونده . مسلکی ده شخصی کبی ایدی .

مشارالیه آسیای صغرا ده کائن اسپارطه شهرنده تولد ایتمش وباشنده یشیل بر صاریق اولدیغی حالده ابوینی طرفندن علوم دینیه تحصیلی ایچون استانبوله کوندرلمش ایدی . فقط استعداد فطریسی کندیسنی عسکرلکه سوق ایتدی .

الك اول ساده‌جه بر نفر اولمش ومتعاقباً مکتب عسکریه‌یه اولا طلبه وبعده معلم صفتیله داخل اوله‌رق صوکره ، ۱۸۵۳ محاربه‌سنده ، عمر پاشا فرقه‌سنك ارکان حربیه

ریاستنه تعیین قلنمشدر . بوتون مراتب عسکریه‌یی هپ خدمات ممتازه ومساعئ کزیده‌سی محصولی اوله‌رق احراز ایتمشدر . نشانهٔ حرب اولان دیکر یاره ایزلری میانده صول النده بر قورشونك آچدیغی ایز کوزه کورونور .

یوقاریده سویله‌مش ایدم‌که فؤاد پاشا مشارالیهی حربیه نظارتی قائممقاملغنده استخدام ایتمش ایدی . کریدده تقرر سکونی متعاقب حربیه نظارتی احراز ایدنجه حسین عونی پاشا ، بر آز صوکره پلونه وشرقی آناطولیده کندیسنی کوسترن ، تورك اردوسنك نسقساز حقیقیسی اولدی .

بك چوق زماندن بری مشارالیهك روسیه‌یه قارشی حاضرلانمش بر حرب پلانی وار ایدی . عثمان ، مختار ، سلیمان ومحمد علی پاشالری هپ عونی پاشا یتشدیرمش ایسه‌ده مشارالیهم آراسنده بالآخره حاصل اولان حس استرقابی ضبط واداره وتوحید حرکات ایچون وجودینه لزوم کورلدیکی زمانه قدر عمری وفا ایتمدی .

زمان وموقعی کلنجه عونی پاشانك سلطان عزیزك خلعی مسئله‌سنده ایفا ایتدیکی وظیفه‌دن ومجلس وکلانك مجتمع بولندیغی اثناده برچرکس ضابط طرفندن صورت قتلندن بحث ایده‌جکم .

ایلك ملاقات ایتدیکمز آقشام مشارالیه‌ده بنم قالقدیغم زمانده مجلسدن انفکاك ایتدی ودهلیزده الیمدن طوته‌رق بنی کندی دائره‌سنه کوتوردی ودیدی‌که :

— بکا یاپدیغکز ایلکی فؤاد پاشادن اوکرندم . بونی اونوتمایه‌جغم .

فی‌الحقیقه صمیمیتمز زمان وفاتنه قدر دوام ایتمشدر.

ملاقاتمز حال وموقعه دائر جریان وکیچ وقته قدر دوام ایتدی . ایرته‌سی کونی رکوبمه تخصیص ایتدیکی خالص بر نجد (عرب) آتیله ایلری قره‌غوللره قدر کندیسنه رفاقت ایتدم . حین عودتده بکا دیدی‌که :

— اوروپا بنی حرکاتمده سربست براقسه عاصیلره پك آز زمان ظرفنده طلب عفو ایتدیریرم .

بن‌ده بویله دوشونیوردم . فقط المدن کچن وثائق سیاسیه دائما دولتلرك قوتله حسم حال ایتمك امرنده مصروف اولان ممانعتلرینك مرتفع اولمسی زماننه صبورانه انتظار ایدلمسنی توصیه ایدییوردی .

بو کوچك جولان آرامزده بر محبت صمیمانه تأسیس ایتدی . بوندن صوکره رفاقتنه بنی آلمادیجه اردوکاهی تفتیشه چیقمادی . درت ساعت اویقو کندیسنه کافی کلیوردی .

حرب ایچون پك قیمتلی اولان بو دورهٔ سکونده ایشی اولمدیغی کیجه‌لرك بر قسمنی اویونله گچیریردی . اکثریا امرای عسکریه‌یی و کبار مأمورینی لاسکینه‌ماصه‌سنك اطرافنه طوپلار و کندیسندن اول هیچ بر کیمسه‌نك اویومسنه مساعده ایتمزدی . مشارالیه حربیه ناظری ایکن حسب الاشتغال دعوتنه اجابت ایده‌مدیکم زمانلرده بیله بنی آرامق ایچون آرابه کوندریردی .

بویله احوالده آز تهلکه‌یه معروض قالمغی اعتیاد ایتمش ایدم . یالکز اویونجیلردن بری صیره کندیسنده ایکن بالرضا چکیلیرسه ، اورته‌یه قونیلان پاره نه‌اولورسه اولسون ، اویونه کیرردم . چونکه بو حالدن صندوقکار منتفع اولوردی . واقعا بوصورت حرکت قازانج تأمین ایتمز؛ فقط هرشیئه راضی اولان وهیچ بر اعتیادك تغلب وتحکم ایتمسنی ایسته‌مه‌ین بر تصادف اویونجیسنك تعقیب ایتمسی لازم کلن «تحدید مضرت» غایه‌سنی اعداد ایدر .

صدراعظم اویون کاغدلرندن حظ ایتمزدی . حالبوکه دامادی صلاح الدین بك قائن پدرینك غیابنده ، آنسزین یاقه‌لانمق تهلکه‌سنی کوزه آله‌رق ، بونلری آچاردی .

بر آقشام قمار پاره‌لرینك اوستنه قارمه قاریشیق اوله‌رق چکیلن خالی‌یه و حضارك قباحت ایشله‌مش مکتب چوجقلری

کبی برر کوشه‌یه چکلدکلرینه دقت ایتمه‌رك صلاح‌الدین بکك اوطه‌سنه دخول ایله :

— بانقو ، صلاح‌الدین !

دیه باغیردم . بکا قرا کاغدده منورا وزرینه اوطوره‌رق چبوغنی چکمکده اولان صدراعظم جواب ویردی :

— او نه دیمك موسیو میسمر ؟ . .

کندمی شاشیرمیه‌رق :

— فخامتمآب ، بو بر کلمه‌درکه قمار اوینایانلر غائب ایتمکه باشلادقلری زمانلرده استعمال ایدرلر ، دیدم .

تاریخه درجنه مراقنی بیلدیکم ایچون درحال اسکی زمان حبسخانه‌نقاللرندن برقدینك زمین ایله مناسبتی اولان برماجراسنی حکایه‌یه وبوقادینجغزك (بانقو !) یرینه :

— Tout y va, je m'en fi....!

عباره‌سنی استعمال ایتمك معتادی ایکن وارثلرینه رجوع ایچون کندیسنه اخطارات وتنبیهات ایفا اولنجه تبدیل لسان ایده‌رك او آندن اعتباراً :

— Je ne m'en f.....pas, mais ça va tout de même!

عباره‌سنی قبوله مجبور اولدیغنی نقله باشلادم .

موضوعك بو صورتله تبديلی خطای واقعی ترمیم ایتدی .

*
* *

بزمله اجتماع ایدنلر آراسنده سودا قوینده لنکرانداز اولان فیلونك قوماندانی دخی بولنیوردی . جنتمکان سلطان عبدالعزیز خان خواص پروردکاننده بر بحریه‌لی اولان بو ذاتك ، غریبدرکه ، اکثریتله ولی‌نعمتنی ذم وقدح ایتمك معتادی ایدی .

حکایه ایدردی‌که خاقان مشارالیه خروس دوکوشندن پك زیاده عصبیلشیر ومغلوب اولانی کسه‌رك غالب کلن خروسه‌ده مجیدی نشانی تعلیق ایدرمش .

هله شو حکایه دها تحفدر : کویا بر کون پادشاه بو ذاته دیمش‌که :

— بنی زرهلی کمی تدارکنه تشویق ایدنلر هپ خرسزدر . بونی رأیی استمزاج ایتدیکم والدهم کتیرتدیکی بر بارداق صویه آتدیغی بر دمیر چیوینك درحال باتدیغنی کوسترمك صورتیله بالتجربه اثبات ایتدی . آرتق بو مشاهده‌دن صوکره دمیرك صو اوستنده یوزدیکنی بکا بیهوده یره آکلاتماسینلر !

بزه بو حکایه‌یی تقریر ایدن آمیرال ایرته‌سی کون النده برقایق شکلنده اکیلمش وانجلتلمش بر دمیر ایله

نزد پادشاهی‌یه داخل اولور وبونك صو اوستنده یوزدیکنی کوسترمکله برابر ادعاسنی لایقیله اثبات ایچون کاملاً دمیردن اعمال ایدلمش اولان عزالدین سفینهٔ همایوننی اشهاد ایدر .

پادشاه « پك اعلا، اوحالده عزالدین واپورینی کوره‌لم » دیر و عینی زمانده قایغنك احضاری امرینی ویریر . سفینه‌یه چیقیلنجه مشارالیه الینه بر چکیچ آله‌رق اغفال ایدیلوب ایدلمدیکنه تحصیل قناعت ایچون بوتون بوله‌لره اورور وبوندن صوکره بوغاز ایچنی زرهلیلرله طولدیرمق ایچون بوتون واردات دولتی صرف ایدر .

صدراعظم ایله فؤاد پاشا سلطان عبدالعزیز خانه قارشی بیوك بر حس تعظیم وحرمت ایله متحسس ایدیلر . پارس سرکیسنی زیارتدن عودتدن صوکره فؤاد پاشا بکا حکایه ایتمشدیکه اووقت هنوز آلمانیا ایمپراطوری اولمیان پروسیاقرالی بر ملاقات اثناسنده دین اسلامه دخل وتعریض ایدنجه خاقان مشارالیه قراله « الك ای دین ادیان سائره اربابنه نشر عدالت ایتمکی نهی ایتمه‌ینندر » جوابنی ویرمکه کندیسنی مأمور ایتمشدر .

بوندن اون سنه صوکره موسیو لیتره همان عینی

« فلسفهٔ مثبته‌نك سائر مسالك فلسفیه‌یه ترجح
« وتقدمی قبول عمومی‌یه مظهر اولان حقایقی تأییدو تصدیق
« ومقامنه قائم اوله‌مادیغی کافهٔ معتقداته حرمت ایتمسندن
ناشیدر . »

عالی پاشادن ایشیتدیکمه کوره عبدالعزیز خان یره
دوشمش بر اکمك پارچه‌سی بولنجه اونی درحال قالدیریر
واوپوب باشنه قویدقدن صوکره قوشلره غدا اولمق اوزره
بر دیوار اوستنه قورمش . بو حالك بوتون شرقده مرعی
اولدیغنه ذاتاً دقت ایتمشدم .

بر آقشام آمیرال صدر اعظمه سودا لمانده لنکر
انداز اولان ارطغرل زرهلیسنده بر ضیافت چکدی .
یمکدن صوکره کمینك طائفه‌سی بزه قوت ومهارت
اویونلری اوینادیلر و موزیقه‌نك اشتراکیله رقص
ایتدیلر .

استانبول بوغازندن بالاعتبار صامسون وطربزونه قدر
بحر سیاه سواحلندن جمع ایدلمش اولان بو افراد عسکریه‌نك
صورت رقصنی یازمقدن ایسه قارئلرمه قسه‌نوفونك
(آناباس Anabas) نام اثرینی اوقومه‌لرینی توصیه ایدرم .
بو حوالی خلقنك اخلاق واعتیاداتی اون ییکلر رجعتندن
بری اصلا دکشمه‌مشدر .

بواویونلر اثناسنده موزیقه‌نك ترنم ایتدیکی کاه محرك کاه محارب هوالر بکا زمان قدیمك بر عکس صداسی کبی کلدی .

کوچبه یایلالرنده ابتدائی بر موسیقینك چوجقلرله بیکیرلر اوزرنده حاصل ایتدیکی تأثیرده دقت ایتمش ایدم : بیکیرلر باشلرینی هوایه قالدیریر ، برون دلیکلرندن عادتا آتش فیشقیریر ، بوتون کوبوکاره مستغرق اولور ، شاخه قالقار و باغلی اولدقلری قازیقلر اطرافنده صیچرارلر . چوجقلر ایسه تهییج ایدرلر ، بر حمای آتشینله یانه‌رق چهره‌لری دکیشیر ، ظن ایدیلیرکه بونلرده موسیقی‌یی حس ایدییورلر .

∴

بو آرالق صدر اعظم مرکز اقامت ومأموریتنی قندیه‌یه نقل ایتدی . بو مناسبتله بن ده بوتاقوف وقعه‌سی هنکامنده اوته بری کوره‌بیلدیکم بومشهور محاربه میدانی ایدن ایی‌یه زیارته موفق اوله‌بیلدم .

قندیه شهری طقوزنجی عصرده (ابوحسن) تحت اداره‌سنده کلن اسپانیا عربلری طرفندن قدیم (غنوس Gnosse) جوارنده تأسیس و (قاندار) نامیله توسیم

معلوم اولدیغی اوزره ابوحسن، رفاقتنده‌کی عسکرك عودت امیدینی سلب ایتمك ایچون، «ایشته سزه یکی بر مملکت تقدیم ایدییورم. بوراسی سزه قادین ویره‌جك وسزده اونلردن اولاد یتیشدیره‌جکسکز» دیه‌رك کلدکاری کمیلری احراق ایتمش ایدی.

اونجی عصرده شرقی روما ایمپراطورلغنجه ضبط ایدیلن قندیه مارکی دومونفه‌را قومانداسنده‌کی دردنجی اهل صلیبه کچمش وبونلردن صوکره‌ده ونديكليلرك ایدی تسخیرینه انتقال ایله‌مشدر. بونلر شهری تحکیم وتقویه ایتدکاری کبی انشا ایتدکاری ایکی جسیم دالغه‌قیران سدیله‌ده لیمانی قوملانمقدن محافظه ایله‌مشلردر.

بوکون قندیه برتورك شهرینه‌بکزر. مع‌مافیه وندیك استیلاسی دورندن قالمه بعض آثار وازجمله قادرغه لوجه‌لری، بر چشمه اوزرنده‌کی لاتنجه کتابه، جامع شریفه تحویل اولنمش سن‌قاته‌رین‌کلیساسی واسکی‌سن‌تیتوس قاته‌درالی خرابه‌سی موجوددر.

قلعه‌نك خارجنه چیقان بر عسکر نظری محاصره زمانندن قالمه خمبره چوقورلرینی، بطریه موقعلرینی بلامشکلات تمییز ایدر.

تاریخلك قید ایتدیکی محاصره‌لرك الك اوزونی

اولان قندیه محاصره‌سی ١٦٤٥ سنه‌سندن ١٦٦٩ سنه‌سنه قدر یکرمی بش سنه دوام ایتمشدر . بو محاربهٔ مدیده‌دن فرانسه‌نك حصه‌سنه‌دوشن شیئك یالکز بر درس انتباه آلمقدن عبارت قالدیغی بالخاصه ذکره شایاندر .

حربك اوائلنده برچوق فرانسزلر قندیه‌نك امدادینه قوشدیلر . نهایتلره طوغری ، عصرینك اك مشهور محاصره‌لرینه اشتراك ایتمش اولان ، مارکی دو سنت آندره مونبرون وندیك جمهوریتی نامنه شهری مدافعه ایدن قاپیتن جنرال موروزینی‌یه اشتراك ایتدی . موروزینی حربك نهایتنه قدر مقاومت ایتمشدر .

معهذا معیتی‌ده کندیسی کبی قهرمان ایدی . یالکز آلتی آیلق برزمان ایچنده اون یدی خروج حرکتی اجرا ودرت یوز ضابط فدا ایتمك صورتیله اوتوز ایکی هجومی دفع ایتمشلردر .

وولتر دیرکه :

— بو محاصره اثناسنده تورکلر خرستیانلره تفوق ایتمشلردر . او زمانه قدر اوروپاده کورولمه‌مش اك بیوك طوپلر ایشلتدیلر وترقیات سائره آثارندن باشقه فن هندسه‌یه متریسلره متوازی خندقلر وضع وحفری اصولنی علاوه ایلدیلر . معهذا یکرمی بشنجی سنه‌نك

ختامنده ایلك یوم محاصره‌ده‌کی موقعلرندن فضله ایلری یله‌یه‌مدیلر .

بونك اوزرینه دوغریدن دوغری‌یه صدر اعظم کوپریلینك تحت اداره‌سنده اوله‌رق استانبولدن یکیدن قوهٔ معاونه کلدی . کوپریلیلر نامی ، انکلتره‌نك «شاتهام»ی کبی ، تورکلر ایچون برکبار رجال سیاسیه سلسله‌سنی احتوا ایدر . مهاجمین یکیدن وکمال شدتله ایشه باشلادی . بومحاربه محاربین میاننده بولنمش اولان مونبرونك تعبیرنجه : بر « دیو محاربه‌سی » اولمشدر .

بو حربك اوروپانك هرطرفنده طنین انداز اولان غلغله‌سنه قارشی فرانسز نجابتی لاقید قاله‌مادی : بوتون مصارفی دوق دو لافویاد طرفندن تسویه ایدیلن بش یوز ژانتیلوم وه‌رسایدن میدان حربه شتاب ایتدیلر . بو فداکاران میاننده فنه‌لون ، بووو ، لانژرون ، قادروس .: قره‌کی ومدار اشتهاری اولان اصول « تحکیم »ی قندیه‌دن اقتباس ووطن اصلیسنه نقل ایدن ووبان کبی مشاهیر بولنیوردی .

استحکام و خندق حفریاتنه آلیشمامش اولان بوشوالیه آلایی باشده الی قیرباجلی لافویاد اولدیغی حالده دشمن اوزرینه آتیلدی وفقط مدهش ضایعات ویره‌رك رجعته مجبور اولدی . ایچلرنده صاغ قالانلر ، قوهٔ معنویه‌لری

منکسر اوله‌رق، فرانسه‌یه عودت ایتمك اوزره واپوره آتلادیلر . فقط برابر کتیردکلری وبا همان هپسنی خاك هلاکه سردی .

بو اوانه قدر اون دردنجی لوئی وندیکلیلره یالکز نقداً معاونتده بولنیوردی . فقط لافویه‌یادك راپورلرندن متأثراوله‌رق دوق دوناوایل، (هال‌قرالی) عنوانیله‌طانینان دوق‌دوبوفور قوماندانسی آلتنده کریده آلتی بیك عسکر واوچ یوز بیکیر سوق ایتدی .

بونلرده ، کندیلرندن اول کلنلر کبی ، عقل‌واذعانك کوستردیکی یوله‌سلوکدن تعامی ایتدیلر وتورکلرك اوزرینه یورومك ایچون تماماً قره‌یه چیقمغی بیله بکله‌مدیلر . فقط قضارا اشتعال ایدن برقاچ‌فوچی باروت بونلری محو وتخریب ایتدی ومحاصرینك بلا مزاحم تعقیباتنه‌اوغرادیلر .

ایرته‌سی کون بونلردن بش یوز نفرك قلعه بدنلری اطرافنده‌کسیلمش باشلری کزدیرلدی‌که بومقتولین‌میاننده دوق‌دوبوفور ، مارکی دولینیه‌ر ، مارکی دوکسه‌ل ، مارکی دو قاسته‌للان ، اللی تفنکجی ، برراهب وبر آلای پاپاسی بولنیور ایدی .

محاربه‌ده عقلسزجه ابراز شجاعت ایتمك قدر تهلکه‌لی برشی یوقدر . بویولده حرکت ایلك چارپیشمه‌دن

صوكره قاچان یاخود اوزانیلمش بر قیلج اوزرینه آتیله‌رق شیشله‌نن آزغین براوکوزك حرکتنه بکزه‌ر .
الك ایی عسکر پك ایلریله‌مه‌ین وپك کری قالمایان عسکردر .

تورکلرك آتدیغی بر خمبره یتمش قطعه طوپله مجهز بركی‌یی برهوا ایدنجه دوق دوناوایل وسائط رجعتنك تخریب ایدلمسندن قورقه‌رق فرقه‌سنك بقیةالسیوفیله فرانسه‌یه عودت ایتدی . بوعاقبت پاپا عسکریله آلمان قوای معاونه‌سنك مالطه‌دن چکلمسنی ایجاب ایتمشدر .

شو تفصیلاته نظراً قندیه‌نك بقیهٔ موجودیتی اوله‌رق قانله ملمع انقاضدن باشقه بر شی قالمامشدی . اوچ بیکه تنزل ایدن مدافعلرینك همان کافه‌سی مجروح ویا وعلیل ایدی . اجساد مقتوله تعفن وصافیت وجیادت هوایی اخلال ایدیپوردی . الك نهایت کوکس کوکسه وقوع بولان خونین برمحاربه نتیجه‌سنده تورکلر شهرك اورته‌سنه داخل اوله‌رق قلعه‌یی تسلیم ایچون موروزینی‌یی تضییق واجبار ایتدیلر .

ایشته بر متانت آهنین‌که بونك ایچون بوکون نه بر نطق ایدن ، نه‌ده آلقیشلایان یوقدر . فقط بوکا هوراسك

شوایکی مصراعی قابل تطبیقدر :

Si fractus illabatur orbis
Impavidum ferient ruinœ [*].

مملکتم ایچون اوان فلاکتنده بویله بر عاقبت مشعشعه تمنی ایدرم .

حانیه‌نك تورکلر طرفندن یوکسلدلمش اولانشمدیکی استحکاملری ١٨٧٠ محاربه‌سنده فرانسه‌نك مدافعه ایتدیکی استحکاملره بکزر . قلاع مذکوره مثلث الشکل ، بر جلی بر سوردن متشکلدر .

بزم قندیه‌ده بولندیغمز صره‌لرده طابیه‌لرده قیمتدار معدنلردن یاپیلمش بر چوق اسکی طوپلر واردی‌که بونلرك قسم اعظمی ، قریم محاربه‌سندن صوکره سلطان عبدالمجید خان طرفندن انکلتره قرالیچه‌سنه تقدیم ایدیلن ولوندره‌ده کمال حیرت وتقدیرله تماشا اولنان طوپ کبی ، موزه‌لرده تشهیره شایان ایدی .

*
* *

قندیه‌ده بولندیغم مدتجه اقامت ایتدیکم آپارتمانده بر انکلیز بحریه ضابطی مسافرم ایدی . بوذات بالآخره هوبارت پاشا اولمشدر . عثمانلی بانقه‌سی دیرکتوری لورد

[*] Quand l'univers tomberait en ruine
Il le laisserait impossible.

هوبارتك برادری اولان مومی الیه آمریقا افتراق محاربه سنده اکتساب شهرت ایتمسنه یاردم ایدن بعض خدمات ایفا ایتمش وشمدی ده صدر اعظمه عرض خدمته باشلامش ایدی ،

قندیه یه کلیرکن روس کمیلرینك میلو بوتامویه اسلحه چیقاردیغنی کورمش ایدی : اوزمانه قدر آچیقدن آچیغه انکار ایدلمکده اولان بوتجاوزه تحریراً شهادت ایده‌رك بر خدمت ایسته‌دی .

بونك افعال وحرکاتی بر انکلیزدن زیاده آمریقالیلرك حرکاتنه بکزه‌ردی . مومی الیهی الك اول استانبول لیمان مدیریتنه تعیین ایتدیلر . براز صوکره انکلتره‌نك آرزوسنی تطمیناً ، ــ فقط تورکیانك آمالنه مخالف اوله‌رق ــ مکرراً عثمانلی فیلوسنه قوماندا ایتدی .

صدراعظم ٢٦ ــ کانون اولده حانیه یه عودت وکانون ثانینك دردنده بوتون ملحقاتك داکه‌لرنی برمجلس عمومی حالنده جمع ودعوت ایده‌رك بو مجلسده جزیره‌نك بدل عسکریدن معافیتنی ، ویرکولرك تنزیلنی ، حزینه یه جلب ایدیلن واردات مالیه‌نك قسماً محلی منافع عمومیه سنه وتخصیص لیمانلرك تطهیرینه ترك وتخصیصی آمر اولان فرمانی قرائت ایتدیردی .

عینی زمانده قوای عسکریه‌نك آسایشی تقریره خادم

جهاته تقسیمی مسئله‌سنی تنظیم ایتمك اوزره‌نی یاوران پادشاهیدن اصطبل عامره مدیری فریق رؤف پاشانك رفاقتنه واوروپاده علم حقوق تحصیل ایتمش اولان سر آمدان قانونشناساندن قره تئودوری افندی‌ی‌ده بر اصلاحات پروغرامی تنظیمنه مأمور ایتدی .

امور عدلیه ، مالیه و اداره‌یه شامل اولان بو لایحه درسعادته کوندریله‌رك ارادهٔ سنیه‌سی استحصال ایدلدکدن صوکره اعاده ایدلدی . مع التأسف بو لایحه او زمانکی احتیاجاته قارشی پك آز چاره‌ساز اولدی و آتیده مشکلات جدیده حدوثنه امکان براقدی .

۱۵ شباطده صدر اعظم مجلس ملینك صوك اجتماعنه ریاست ایتدی و بو آندن اعتباراً درسعادته عودت تهیئاتنه باشلایه‌رق بنی‌ده سفرای اجنبیه‌یه تبلیغ اولنمق اوزره ذات شاهانه‌یه مخاطب وکریده‌کی مأموریت فوق العاده‌سنه عائد بر مخطره تنظیمنه مأمور ایلدی .

کرید والیلکی قوهٔ عسکریه قوماندانلغنه علاوةً حسین عونی پاشایه تفویض اولندی . مشارالیه جزیره‌دن انفکاکندن بر کون اول اکر حربیه نظارتنه مأمور اولورسه عثمانلی اردوسنه ادخال ایده‌جکی ترقیاتدن بکا بحث وحقنده متحسس اولدیغم حرمت ومحبتی تأمین املنه

صرف ایتمه‌سی تکلیف ایده‌رك :

— نه ایچون چالیشمقله کندی استقبالکزی تأمین ایتمش اوله‌جقسکز ، دیدی .

مشارالیه کرك محبی فؤادپاشانك کرك اعتمادینی قازاندیغی صدراعظمك کندیسنی سومه‌ین سلطان عبدالعزیزك فکر ونظرینی تبدیله چالیشمه‌لرینی تأمین ایتدیرمك ایسته‌یوردی .

نهایت مشارالیهك کاتبی واسطه‌سیله هرهفته بکا مکتوب یازمسی وبنم‌ده بو مکتوبلردن (لاترکی) نك نشریاتی ایچون اقتباس افکار ایتمه‌می قرارلاشدیردق . اثنای مفارقتده مشارالیه بر مسلمان ایله بر خرستیان بیننده پك بیوك بر صمیمیتی کوستره‌ن بر صورتده بنی درآغوش ایتدی .

سیاحتمزده هوا فوق‌العاده لطیف ومساعد اولدی .

چناق‌قلعه‌یه یاقلاشیرکن عالی‌پاشا ایله استانبوله کلنجه‌یه قدر دوام ایدن برمصاحبه‌یه کیریشدك .

مصرده‌کی محمدعلی پاشانك ذکری کچرکن ، عالی‌پاشا ، اسلامیتك ترقیات عصریه ایله تألیفنه چالیشه‌جق یرده دولتی حال ضعفه دوچار ایتدیکی ایچون مشارالیهدن متأسفانه بحث ایتمکله برابر ذکا ودهاسنی تقدیر ایتدی .

بن ؛ شاید پادشاه حائز اولدیغی صفت خلافته استناداً اتخاذ تدبیر ایتسه محمدعلی پاشا طرفندن مصروف مساعینك موفقیتله نتیجه‌لنه‌میه‌جکنی سویلدم و :

— ذات فخیمانه‌لری بو فکری تلقین بیوروسه‌کز .... دیدم .

فقط دقت ایتدم‌که پاشانك ناظم حرکاتم اولان آیاغی تیتره‌یوردی . درحال سکوت ایتدم .

بر آز سکوتدن صوکره دیدی‌که :

— ایچنده چیرپندیغمز مشکلات عظیمهٔ سیاسیه ومالیه‌یی بیلیورسکز . یاپه بیله‌جکمز شی بوکون ایچون پاشاملغی تأمین ایتمکدن عبارتدر . ایلریسنی الله بیلیر .

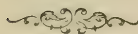
مرسای درسعادته کیتدکچه یاقلاشدیغمقده اولدیغمزدن مشارالیهك کرید مأموریت فوق‌العاده‌سنه متعلق اولهرق یازدیغم مخطره‌ده بعض تعدیلات اجرا ایتمك ایچون بر مدتجك اختلاس ایتدم .

بو اثناده منظره فوق‌العاده ایدی .

استانبول ، دکزدن باقیلنجه ، — اوجرا محلارینه یاقلاشلماملق شرطیله — شمس تابانك اشعهٔ زراندودی آلتنده عادتا بر پریخانه کبی کورونور . یوزلرجه جسیم بیزانس قبه‌لری ، جو سمایه لوند ونازان یوکسلمش بیاض

ونرمين منارهلر ، مقابر مسلمينه ومبانئ معظمه‌يه سايه‌ساز حضور و آسايش اولان ، قواقلردن دهااوزون ، سروی آغاجلرندن مركب قوريلر اويوز كوپكلرك يووارلانديغی خراب وسفيل سوقاقلره صوقولمش وبرسراب عمران آچمشدر .

« سلطانيه » ياطی ليمانده لنكر انداز اولنجه اطرافی «ظل‌الله فی‌الارض» اولان خليفهٔ اسلامك وكيل يكانه‌سی عدايديلن صدراعظمك مشمول نظر التفاتی اولمق عزمنی بسله‌ين برچوق مقربين ومأمورينی حامل قايقلرله احاطه ايدلدی .

بك اوغلی واستانبول آراسنده

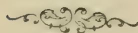
کرید سفرندن عودتده راقمی صدراعظم و، مناسبات قدیمه‌مزی تجدید ایتدیکم، فؤاد پاشالرله «لاربی» عرب تپه‌سی آراسنده صرف واستعماله باشلادم .

ایشدن زیاده قطع ایدیله‌جك مسافه‌نك چوقلغنه ووسائط نقلیه‌نك فقدانه مبنی تحمل ایتدیکم وظائف موروث مزاحم ایدی . کونلرم بیکیر ویاقایق اوستنده کچدیکی ایچون کیجه‌لرم کوندوز یرینه قائم اولوردی .

سکونت هوائیه سببیله استانبول یاخود قلعهٔ سلطانیه بوغازلری مدخللرنده صاپلانوب قالمش اولان یوزلرجه یلکن کمیسی بر روزکار مساعدك هپ بردن تحریك ایتدیکی زمانلرده نادرین برقایقله بوغاز ایچینك برساحلندن دیکرینه کچمك ظن ایدلدیکی قدر تهلکه‌سز برحرکت دکلدر .
بویله زمانلرده بینیلن قایق یلکنلرینی دولدیرمش وقول

نظامی اوزره حرکته باشلامش حقیقی بر یلکن فیلوسنك اورته‌سنده قالمق تهلکه‌سنه هر آن معروضدر . کورکجیلرك اعتدال دمنه رغماً بویله اوانده قایغك باتمامسی عادتا بر معجزه‌در دینه‌بیلیر .

کیردن عودتمزك ایرته‌سی کونی کندمی مانغاله اوردیردم . بوحال تسمم سببیله کندمدن او قدر کچمش ایدم‌که الك مؤثر وعاجل مداوات بیله بنی بك زیاده کوچلکله احیا ایده‌بیلدی . فقط عقل [illegible] ون نظر التفاتی اولمق عزمنی بسله‌ین بر چوق مقربین ومأمورینی حامل قایقلرله احاطه ایدلدی .

ایدی . فقط زوجه‌لرینك مراجعت ونیازلرینه دایانه‌میه‌رق ایرته‌سی کونی تخلیهٔ سببلرینه دلالت ایتدم .

بو سلسلهٔ حادثات نیم ایچون عادتا بر دورهٔ سوء تصادف انکشاف ایتدیرمش اولدی .

ینه بر آقشام آینه‌لی چشمه جوارنده‌کی اقامتکاهمك اطرافنده بچاقله مسلح اوچ شخص مجهول اوستمه آتیلدیلر .

فقط اطرافمی لایقیله چویرملرینه امکان براقمامق ایچون کرید [illegible] [illegible] آلدیغم [illegible] هیچ آییرمادیغم قدیمه‌مزی تجدید ایتدیکم ، فؤاد پاشالرله «لاربی» عر [illegible] آراسنده صرف واستعماله باشلادم .

ایشدن زیاده قطع ایدیله‌جك مسافه‌نك چوقلغنه ووسائط نقلیه‌نك فقداننه مبنی تحمل ایتدیکم وظائف مورث مزاحم ایدی . کونلرم بیکیر ویا قایق اوستنده کچدیکی ایچون کیجه‌لرم کوندوز یرینه قائم اولوردی .

سکونت هوائیه سببیله استانبول یاخود قلعهٔ سلطانیه بوغازلری مدخللرنده صاپلانوب قالمش اولان یوزلرجه یلکن کمیسنی بر روزکار مساعدك هپ بردن تحریك ایتدیکی زمانلرده نادرین بر قایقله بوغاز ایچینك بر ساحلندن دیکرینه کچمك ظن ایدلدیکی قدر تهلکه‌سز بر حرکت دکلدر . بویله زمانلرده بینیلن قایق یلکنلرینی دولدیرمش وقول

نظامی اوزره حرکته باشلامش حقیقی بر یلکن فیلوسنك اورته‌سنده قالمق تهلکه‌سنه هر آن معروضدر . کورکجیلرك اعتدال دمنه رغماً بویله اوانده قایغك بتمامسی عادتا بر معجزه‌در دینه‌بیلیر .

کریدن عودتمزك ایرته‌سی کونی کندمی مانغاله اوردیردم . بوحال تسمم سببیله کندمدن او قدر کچمش ایدم‌که الك مؤثر وعاجل مداوات بیله بنی بك زیاده کوجلکله احیا ایده‌بیلدی . فقط‌عقلم [illegible] دیمه‌چکیجه چیوی چاقیلیورمش کبی بر حال مؤلم اضطراب باش کوستردی .

بوفلا کتدن برقاچ کون صوکره ، قارلی بر هواده ، بر صوقاقدن کچرکن شقاغمه ایتن مدهش برضربه بنی یره سردی . کندمه کلدیکم زمان کچیردیکم تهلکه‌نك مسببی اوله‌رق ، ضربه‌نك شدتی کنارنده متحصل قیریقلغیله اثبات ایدن ، شاپقه‌مك یاننده بیوك برصیریق کوزمه ایلیشدی .

صوقاغك صول طرفنده برفرون ، صاغ طرفنده‌ده یوکسك بر موقعده بر اودون ییغینی واردی . بر حالده بو اودونلری قوجاغنده طاشیمق زحمتنی اختیار ایتمیه‌رك بونلری برر برر جاده‌نك بر طرفندن قارشی طرفنه آتیوردی .

پولیس بو حریف ایله فرونجی‌یی درحال توقیف

ایتدی . فقط زوجه‌لرینك مراجعت ونیازلرینه دایانه‌میه‌رق ایرته‌سی کونی تخلیهٔ سبیللرینه دلالت ایتدم .

بوسلسلهٔ حادثات بنم ایچون عادتا بردورهٔ سوء تصادف انکشاف ایتدیرمش اولدی .

ینه بر آقشام آینه‌لی چشمه جوارنده‌کی اقامتکاهمك اطرافنده بچاقله مسلح اوچ شخص مجهول اوستمه آتیلدیلر .

فقط اطرافمی لایقیله چویرملرینه امکان براقمامق ایچون درحال صیرتمی بر دیواره دایادم ویانمدن هیچ آیرمادیغم قورشونلی باستونمی بر طوپوز کبی استعمال ایده بیلمك اوزره ترس چویردم . حریفلردن برینك قفاسنه ایندیردیکم ضربه بر مرمر صداسی چیقاردی وعقبنده حریف براوکوز کبی ده‌وریلدی . هجوم نوبتی آرتق بکا کلمش ایدی .

بوصورتله احراز غلبه ایتدکدن صوکره برفنار آلمق اوزره خانه‌مه دوندم . کندمی حد معروفدن زیاده مدافعه ایتمش اولمقدن قورقیوردم . فقط محل حادثه‌یه عودتمده یرده تحثر ایتمش بر پارچه قاندن باشقه بر شی کوره‌مدم . شقیلر فرار ایتمشلر ایدی .

برقاچ کون صوکره دوقتور برونه‌تی آغیر بر جریحه‌سنی تداوی ایتدیکی موقوف بر مالطه‌لی‌یه قارشی کندمی محافظه ایتمه‌می ، اقامتکاهمه کله‌رك ؛ بکا توصیه ایتدی . مع مافیه

بو اخطاره رغماً باشتونی طوپوز صورتنده تکراراستعمال ایتمکه مجبور اولمادم .

باب عالینك الك باشلی اندیشه‌سی دول معظمه‌نك انتریقه‌لرینه واموور سیاسیه‌سندن زیاده امور داخلیه و عدلیه‌سنه مداخله ایتمك خصوصنده‌کی تمایللرینه مقاومت ایتمك نقطه‌سنه معطوف ایدی .

قاپیتولاسیونلرك سوء استعمالی سفارتلره حکومت معاملاتنه مداخله ایتمك ایچون بیك درلو وسائل احضار ایدییوردی . پولیس قونسولاتو قواصلرینك معاونتی اولمدقچه بر اجنبی مجرمی دردست ایتمکدن عاجز ایدی . بوتون دعوالر سفارت ترجمانلرینك حضوریله رؤیت ومدافعه ایدیلیور وبونلرك رأیلرینك مخالف اولدیغی احکام عدلیه اکتساب قطعیت ایده‌میوردی .

عوامل رقیبه بالخاصه انحصارات وامتیازات اطرافنده بوغوشیوردی. آشاغیده‌کی مثال بونلرك ابراز ایتدیکی فعالیتك قیمت معنویه‌سی حقنده برفکر ویره‌بیلیر :

اجانبه ویریلن یوزطقسان ایکی امتیازدن یوز یتمشنك فعلیاتنه بیله باشلانمامش ، اون آلتیسی ناتمام براقلمش ویالکز آلتیسی علی کل حال ایشله‌دلمکده بولنمش ایدی .

بونلرك همان هپیسی ترقی پروراننك جسارتنی كسر وخزینهٔ دولتی تخریب ایده‌جك مدعیات ومنازعاتی ایجاب ایتمشدر .

سفرادن برینك مصرانه مراجعت وطلبی اوزرینه متره‌سنك زوجنه غلطه كوپریسندن سرای همایونه قدر برترامووای امتیازی ویرلمش ایدی . اساساً اصحاب ثروت واعتباردن اولمیان بو حریفك بوایشی نهایته‌ایردیره‌میه‌جكنی تواتراً هركس سویله‌یوردی . فقط مقاوله‌نامه‌سنه اویله بر حیله صیقیشدیرلمش ایدی‌كه سفیر بونی سررشته اتخاذ ایدرك بو خاطرنواز ! زوج ایچون ایجه تضمینات قوپاردی . بوسفیر بالآخره خارجیه نظارتنی احراز ایدنجه ینه عینی حریف طرفندن استحصالی شدتله آرزو ایدیلن بر انحصاری الده ایتمك ایچون حكومت عثمانیه اوزرینه اوقدر شدید بر تضییق اجرا ایتدی‌كه نهایت حكومت مشارالیها بواحوالی ایمپراطوره عرض ایتمك ایچون پارسده‌كی سفیرینه امر ویرمكه مجبور اولدی .

بونك اوزرینه ناظر «سن قلو»یه دعوت اولنه‌رق سبب نكبتی اولان شو اخطار رسمی‌یی تلقی ایتدی :

« بن سزه فرانسه امورینی متره‌سلریكزك ایشنی كوردیرمك ایچون نودیع واعتماد ایتمه‌مش ایدم . »

دیرلرکه ناظر هیچ انتظار ایتمدیکی بو ضربه نك تأثیری آلتنده وفات ایتمشدر .

شرق دائما آوروپانك شکاری اولمشدر . غنایم شرقیه ایله تزیین ایدلمش نه قدر قولکسیون واردر ! . مزین بر قرآن کریم ، بر موزاییق ، قیمتلی بر لامبه الده ایتمك ایچون سیاحینك بر قسمی جوامع شریفه ومحال مبارکه بکجیلرینی رشوتله اقناع واطماع ایدر ، دیکر بر قسمی ده شرقه مخصوص اولان علو جنابدن استفاده ایدرك نادیده سلاحلری ، خالیلری ، چین وازولرینی الده ایدرلر ، سیاح :

— آمان ، بو نه قدر کوزل شی ! . .

دیدیمی صاحب خانه نك ویره جکی جواب :

— بیوریکز ، سزه تقدیم ایدیم .

سوزندن عبارت قالیر . شایان دقتدرکه بعضاً بو جواب زواللی صاحب خانه یه پك بهالی یه مال اولور .

اك حجابکار بر ملتك ممثلی ، بر سفیر معیت پادشاهی یه مأمور بر چرکس ضابطدن بی بها بر خنجری بو صورتله آلمقدن اوتانمامشدر .

طهرانده بر باشقه دیپلومات بویله اوتانجیلقده اوقدر اشتهار ایتمش ایدی که بر یره کلمکده اولدیغی کورولنجه

بوتون ذی‌قیمت اشیا اورته‌دن قالدیریلیردی .

خلاصه بوقبیل شیلر اوقدر چوقدرکه عثمانلیلردن اله کچیریلن بواشـیانك تاریخی وثروت شرقیه‌نك مبدأ ومنشأی حقنده مراق آور بر کتاب تألیف اوله‌بیلیر .

* *

*

بواوانده زمانك اصحاب تمیزندن موسیو دوقازه‌نوو دوپارادین بنی زیارت ایتدی . بوذات [illegible] سقطلاندقدن صوکره بوتون فرق سیاسـیه‌نك مظهر حرمتی اولمش وبر رجل سیاسی طانمش ایدی .

موسیو قازه‌نوو ؛ بر کون اوچنجی ناپولیونه خطاباً لاتورکی غزته‌سنده نشر ایتدیکم بر مقاله‌ٔ هجویه‌دن طولایی ، او اثناده استانبولده بولنان قونت دوشامبور نامنه بکا ایفای تبریکاته کلمش ایدی .

چونکه مأمول ایتمدیکم بر طور ورفتاردن متأثراً مبحوث مقاله‌مده « بر حکومت مطلقه‌طرفداری اولمامقله برابر بنی شرف مثولنه مظهر ایتمکه مساعده بیوریرسه حکمدار منفی‌یه حسیات تعظیمکارانه‌می عرض ایتمکی کندم ایچون بر وظیفه عد ایده‌جکمی » بیان ایتمش ایدم .

اثنای ملاقاتده یانمزده بولنان آژانس هاواس وکیلی نم قونت دوشامبور ایله ملاقات حقنده‌کی آرزومه اشتراك

دیرلرکه ناظر هیچ انتظار ایتمدیکی بو ضربه‌نك تأثیری آلتنده وفات ایتمشدر .

شرق دائما آوروپانك شکاری اولمشدر . غنایم شرقیه ایله تزیین ایدلمش نه قدر قولکسیون واردر ! . مزین بر قرآن کریم ، بر موزاییق ، قیمتلی بر لامبه اله کچیرمك ایچون سیاحینك بر قسمی جوامع شریفه ومحال مبارکه

« موسیو [illegible] قسمی ده
« آتی بچقده انکلتره اوتلنده موسیو میسمه‌ر وموسیو برونی
« مظهر شرف ملاقات ایده‌جکنی تبلیغ واشعار وتقدیم حسیات
« حرمت شعار ایله کسب شرف ایلر . »

معین ساعتده بزی انکلتره اوتلنك زمین قاتنده بر کوچك صالونه ادخال ایتدیلر . قونت دوشامبور سیاحت البسه‌سیله آیاقده ایدی .

قونت بزه دوغری ایلریله‌یه‌رك :

— افندیلر ، دیدی ، فرانسزلرله ملاقات ایتمك شرفنه مظهر اولدیغم ایچون کندمی بختیار عد ایده‌رم .

— مونسه‌نیور ، دیدم ، ذات عالیکزه عرض حرمت ایتمکله فرانسه‌نك اون عصرینی تبجیل ایتمش اولیورز .

قونت بزه اوطورمق ایچون مساعده ایتدی .

ملاقاتمز یکرمی دقیقه‌دوام ایتدی . بو اثناده کندیلرینك

بوتون ذی‌قیمت اشیا اورته‌دن قالدیریلیردی .

خلاصه بوقبیل شیلر اوقدر چوقدرکه عثمانلیلردن اله کچیریلن بواشیانك تاریخی وثروت شرقیه‌نك مبدأ ومنشأی حقنده مراق آور بر کتاب تألیف اولنه‌بیلیر .

*
* *

بواوانده زمانك اصحاب تمیزندن موسیو دوقازه‌نوو دوپارادین بنی زیارت ایتدی . بوذات [illegible] ذیندی .

قونتك رهستوراسیون مناسبتیله سویلدیکی شو سوز بالخاصه نظر دقتمی جلب ایتمشدر :

— رهستوراسیون ایمپراطورلقدن دها آز شماتت‌انکیز وفقط دها ناموسکار وفرانسزلغه دها لایق ایدی .

قونت سوز سویلرکن نظر وصداسنك جدیتنه دقت ایتدم . بویله بر ذات آلدانه بیلیر ، فقط آلداته‌مازدی .

اثنای مفارقتده مشارالیه :

— انشاءالله فرانسه‌ده تکرار کوروشورز افندیلر !

دیه‌رك یکیدن الیمزی صیقدی .

جواباً :

— بزم مملکتمزده هرشی ممکندر مونسه‌نیور ، دیدم.

قونت کمال حرارتله :

ایتدیکی ایچون موسیو قازه‌نوو املمزك تحصیلنه چالیشه‌جغنی وعد ایتدی .

او آقشام اوزرنده آتیده‌کی سطرلر محرر بر قارت آلدم :

ادوار دوقازه‌نوو دوبارادیو

« موسیو قونت دوشامبور یارینکی ایکنجی ساعت
« آلتی بچقده انکلتره اوتلنده موسیو میسمه‌ر وموسیو برونی
« مظهر شرف ملاقات ایده‌جکنی تبلیغ واشعار وتقدیم حسیات
« حرمت شعار ایله کسب شرف ایلر . »

معین ساعتده بزی انکلتره اوتلنك زمین قاتنده بر کوچك صالونه ادخال ایتدیلر . قونت دوشامبور سیاحت البسه‌سیله آیاقده ایدی .

قونت بزه دوغری ایلریله‌یه‌رك :

— افندیلر ، دیدی ، فرانسزلرله ملاقات ایتمك شرفنه مظهر اولدیغم ایچون کندمی بختیار عد ایده‌رم .

— مونسه‌نیور ، دیدم ، ذات عالیکزه عرض حرمت ایتمکله فرانسه‌نك اون عصرینی تبجیل ایتمش اولیورز .

قونت بزه اوطورمق ایچون مساعده ایتدی .

ملاقاتمز یکرمی دقیقه‌دوام ایتدی . بو اثناده کندیلرینك

هنوز بر چوق طرفداری بولنان مارتینیك جزیره سنده بر مدت اقامت ایتمش اولدیغمدن بحث ایتدم .

قونتك هنوز تخطر ایتمکده اولدیغی اسامی میاننده بارون دو ل . . . دن بحث ایدنجه مشارالیه اشمئزاز ایله :

— اوت، هولاندا قرالینك ندیمی واوچنجی ناپولیونك مظهر لطفی اولان ذات . . . » دیدی .

قونتك رهستوراسیون مناسبتیله سویلدیکی شو سوز بالخاصه نظر دقتمی جلب ایتمشدر :

— رهستوراسیون ایمپراطورلقدن دها آز شماتت انگیز وفقط دها ناموسکار وفرانسزلغه دها لایق ایدی .

قونت سوز سویلرکن نظر وصداسنك جدیتنه دقت ایتدم . بویله بر ذات آلدانه بیلیر ، فقط آلداته مازدی .

اثنای مفارقتده مشارالیه :

— انشاءالله فرانسه ده تکرار کوروشورز افندیلر ! دیه رك یکیدن الیمزی صیقدی .

جواباً :

— بزم مملکتمزده هرشی ممکندر مونسه نیور ، دیدم .

قونت کمال حرارتله :

— أوت ، بنده اويله دوشونمكده‌يم ، ديدى .

آز قالدى قونتك صاحب نفوذ اولمسى دورت سنه تأخر ايده‌جكدى .

١٨٦٨ تاريخنده پرنس ناپوليون راكب اولديغى ياط ايله استانبوله كلدى وصورت رسميه‌ده استقبال اولنه‌رق هدايايه غرق ايدلدى . خنكار اسكله‌سى سرايى اقامتنه تخصيص ايدلمشيدى .

مشاراليهك اثناى عودتنده كنديسنه ايفاى خدمت ايتمش اولان خدمتجى‌يه ويرديكى بخشيشدن پك چوق بحث ايدلدى .

* *

توركيانك ايكى ممتاز داهئ سياسيسيله وقوع بولان مناسبات محرمانه‌م موجب فوائد اوله‌جق بعض مناقب اخلاقيه وطبيعيه‌يه كسب وقوف ايتمكلكمه باعث اولدى .

دها كريد جزيره‌سنده بولنديغمز اثناده بين المسلمين حكمفرما اولان اخلاق و اعتيادات مساواتكارانه نظر دقتمه چارپمشيدى .

توركيا عالم رسميتنك غربى روما ايمپراطورلغى واسطه‌سيله آسيا ساتراپلرندن توارث ايتديكى بر ميل و انهماك عبوديتپرستيسى واردركه بونك آرقه‌سنده آنجق

تأسس حب وصميميتله تظاهر ايده بيلن بر حريت كلام واطوار مختفيدر. مع هذا بو سربستي بي حقيله مؤمن اولانلرده، قوای حكومتي يد ادارهلرنده طوتانلره سوق تصادف ويا احتياجله تماسده بولنان ولايات بعيده اهاليسنده دفعةً وعياناً كوره بيلمك قابلدر .

بعضاً ، طعام ايديله جكي صره لرده ، بكله نلمه ين بر مسافر كلير كه لابس اولديغي كسوه دن بونك خطهٔ عراقيه دن وياولاد عربدن بری اولديغنی آكلارسكز . بو ذات آياق قابلرينی قابوده چيقاردقدن والليرنی ييقامق ايچون ابريق ايسته دكدن صو كره سفره يه اوطورور وبر كلمه تلفظا يتمكسزين يمكنی يـر . ياخود قونوشمق ايسترسه بر طونه كويليسی ياخود اقرانی آراسنده بولنان بر آدم كبی باشنی قالديرير وسربستجه ادارهٔ كلام ايدر .

بوعوام پسندانه اعتياداتك منشأی جناب پيغمبرك بر قريشی يه واقع بر جوابيدر : اولاد قريشدن بری بر كون حضرت محمد (صلعم) ه كله رك عرض اهتدا ايدرسه بين الاسلام احراز ايده جكی موقعی سؤال ايتمش ايدی . حضرت رسول بو سـائله شو جوابی ويرمشدر :

— عينی حقوق و وظائفله مكلف ديكر مسلملرك

آراسته بولنه‌جقسك .

جهاریار کزیندن حضرت عمر الفاروق (رضی اه عنه) مظفراً قدس شریفه داخل اولدیغی زمان هر ایکی محاربه بر دوه اصابت ایتمش ومشارالیهك کوله‌سی کندیسنك‌ده دوه‌یه رکوب حقنی حائز بولندیغنی ادعا ایدنجه حضرت عمر دوه‌دن اینمش‌ایدی . اووقت کوردیلرکه بوتون‌جهانی فتح واستیلا تهدیدی آلتنده براقان دین‌مبینك قافله‌سالاری اولان جناب عمر مظفر اردوسنك باشنده توزه دومانه مستغرق وفوق‌العاده قوماندانلغه خاص امتیازاتی مساوات حسنه فدا ایتمش اولدیغی حالده یایا یورویوردی .

اسلامیت حسیات شفقتکارانه یرینه اخوت پرورلك اساسنی قبول ایتمشدر . حال‌بوکه مذهب قدیمك پابرجا وباقی اولدیغی یرلرده ارباب فقروضرورت امداد ومعاونتی بر « حق » اوله‌رق طلب وارباب یسارده بویاردیمی اونلره بر « وظیفه » اوله‌رق ایفا ایدرلر .

تورکلر ناطقه‌پرداز دکلدرلر . اونلر یاینه باصیلنجه چالمغه باشلایان چالغیلر کبی هیچ بر شی بیلمکسزین بر چوق شیلردن بحث‌ایدن وموضوعات‌معلومه‌اوزرینه بیتمز توکنمز سوزلر سویله‌ین و مجالسمزك حقیقةً برر مصیبتی اولان ناطقه‌پردازانی بیلمزلر بیله .

اكثريا اويله مشاورەلرده بولندمكه انتظام مذاكرات اصلا اخلال وهيچ بر هرج مرج ايقاع ايدلمدى ، هيچ بر اثر ناخشنودى كوسترلمدى . موضوع بحث هر نه ايسه هركس تسبيحنى ويا چبوغنى چكەرك اونى سا كتانه ديكلر، دوشونور . بعضاً حاضروندن برى بر ايكى كلمه سويلر ، ديكر بريسى ده آكا عينى وجهله ايكى كلمه ايله جواب ويرير . فقط بو سؤال وجواب هپ بر ملاحظه وتفكر محصوليدر .

توركلرده تفكر وملاحظه چوق دفعه اقواله غالبه ايدر : اونلرك سكوتى بيله بليغانەدر .

كوچك بر نطقلرنده بيوك معنالر مندمجدر .

رجالك عظمت ووقارينى كورنجه انسان رومانتوسنك غولواليلر اوزرنده براقديغى تأثيراتى حس ايدر .

اتخاذ ايديلن مقرراتك اهميتنه رغماً جلسەنك ضبطنامەسى هيجان آميز بر شكل مناقشەكارانەده كورولمز . بوكا مقابل الك مشكل احوالده ، بزم مجلسلرمزك قاريشيقلغى خلافنده اولەرق ، عقل وتدبيرك نەلر يا پەبيلەجكى ظاهر اولور .

توركلرده ، انكليزلر كبى ، اثناى كلامده ال وقول ايله اشارت ياپمازلر . بو قبيل حركات يالكز كلماتك مقصدى ايضاح وافهام ايدەمديكى مواقعده اختيار اولنور . احوال

و ازمان سائرەدە بوكبی اوضاع تقليدكارانه لسانلری محدود اولان صنوف ابتدائیهٔ بشریه‌یه وبالخاصه دیلسزلر ایله مقلدلره ترك اولنور .

اونلرك نظرنده تربیه اولمادقچه تعلیم و تدریس بر هیچدن باشقه بر شی دكلدر . هركسه القای حرمت ومهابت ایدن بر امی حسن خلق ومزیتی اولمیان بر عالم متبحره نظر حكومتده مرجحدر .

كریدن عودتندن صوكره فؤاد پاشانك صحتندن اندیشناك اولدیغنه دقت ایتمش ایدم . بركون « آرتق سزه حصر اشتغال ایده‌جك زمانم كلدی » دیدی .

مشارالیه یتاغه دوشمزدن اول ، كندیسندن برشی ایسته‌مدیكم ایچون بكا هیچ برایلكده بولنمیان ، صدراعظم پاشایه اوچ سنه‌لك بر قونطوراتو ایله بنم موقعمی تأمین ایتمسنی تكلیف ایتدی .

عینی زمانده هرسنه یاز موسمنی كچیرمك ایچون میركونده‌كی صیفیه‌سنه كلن خدیو مصر اسماعیل پاشا ایله آرامزده برمناسبت تأسیس ایتدی .

اسماعیل پاشا اوروپا سیاست عمومیه‌سی حقنده كندیسنه هر هفته مكتوب یازمه‌می تكلیف ایتدی كه بومخابره‌یه

كنديسنك موقع اقتداردن سقوطنه قدر پارسدن دوام ايتدم . نهايت بر زمان كلدى‌كه فؤاد پاشا خارجيه نظارتندن دستكش فراغ اولمغه واعادهٔ صحت ايچون تبديل هوايه مجبور اولدى و واحيفا كه ١٨٦٩ سنه‌سنده نيس شهرنده ترك دغدغهٔ حيات ايتدى .

فرانسه حكومتى مشاراليهك نعشنى بر بكلك سفينه‌سيله وبربرى ايچنه گچمش اوچ تابوت ايچنده استانبوله كوندردى . نعشى استانبوله كلنجه بوتابوتلردن چيقاريله‌رق مناسك اسلاميه توفيقاً بر تخته تابوته وضع ودفن ايدلدى [*]

فؤاد پاشايه طعن وتشنيع ايدنلرك و١٨٥٣ سنه‌سنده استانبول مأموريت فوق‌العاده‌سنده اوغراديغى انهزامدن متأثراً مشاراليهى « ناظر حيله‌كار » تعبير ناسزاسنه لايق كورن پرنس منچيقوفك عفولرينه اغتراراً ديرم‌كه فؤادپاشاده تدوير امور دولته مأمور اولانلر آراسنده بولنان رجال حكومته مخصوص اوصاف ومزايا وار ايدى .

مشاراليه بكا بركون ديمشيدى‌كه :

---

[*] اكر عينى بساطت فرانسه‌ده حكم سورمش اولسه‌يدى ويقتور هوغونك شو خطابه‌سنى تكرار ايتمكدن كندمى آلامازدم : « موتايه بوصورتله ايفاى حرمت ايدن برقوم اشهبسوار وغا اوله‌رق كان ايلك كيسه‌يى حسن ابوله آماده‌در . » بو اوانده بولانژه‌يى كيمسه دوشونميوردى .

— اسلامیت کندی محیطنده عصرلرجه بر عامل وواسطهٔ ترقی ایدی . فقط بوکون کچ قالان بر ساعتدن باشقه برشی دکلدر . »

فلسفهٔ تاریخ بومحاکمه‌یی تصدیق وتأیید ایدر .

هنوز هرکسک معلومی اولمایان فقرهٔ آتیه‌یی پاشانك خاطراتنه صوك براحترام اولمق اوزره تذکار ایده‌جکم :

قندیه عصیانی اثناسنده روسیه ایمپراطوری ایکنجی آلکساندر برمعتاد لیوادیا مشتاسنه ایتمش وعادت اولدیغی وجهله پادشاهده مشارالیهه بیان تکریمات ومصافات ایچون فؤاد پاشانك زیرریاستنده لیوادیایه برسفارت فوق العاده کوندرمش ایدی . بو اثناده باب عالینك روسیه ایله اولان مناسباتی نازك وایمپراطورك کریدمسئله‌سنی میدانه چیقارمق ایچون احوالدن استفاده‌یه قالقیشمسی ملحوظ وشایان اندیشه ایدی .

مع هذا فؤاد پاشا ذکاسی سایه‌سنده بویله برتهلکه‌دن اجتنابه موفق اولدی .

مشارالیه لیوادیایه واصل اولدیغی آقشام سرای ایمپراطوریده عائلهٔ حکمداری میاننده چای ضیافتنه دعوت ایدلمش ایدی . بالقونده اوطورلدیغی اثناده فؤاد پاشا کندی فنجاننه بالالتزام شکر قویمادی .

بو حالك فرقنه واران ایمپراطوریچه ایله آرالرنده شویله برمجاوبه وقوع بولمشدر :

— پاشا ، شکری سومزمیسکز ؟

— بالعکس حشمتپناه ، شکری پك سوەرم . الویرركه نبات شکری اولمسون . [*]

بونك اوزرینه ایمپراطور کولەرك :

— امین اولك پاشا، بوراده سزه کرید جزیرەسندن بحث ایدلمیەجکدر ، دیمشدر .

مشارالیهدن ایشیتمشدم که علمانك صاریقلرینی الی الآن محافظه ایدەبیلمش اولملری پدرینك بر اثر موفقیتیدر .

سلطان محمود بوتون اساسلی اصلاحاتلرك قیافت خارجیەدەده آز چوق تعدیلاتی ایجاب ایتدیکنی دوشونەرك شرق قیافتنك استانبولین وفسدن عبارت اولمسنی وهرکسك بوصورتله البسه اکتسا ایتمسنی اراده ایتمش ایدی . فقط عزت ملا « خلق نظرنده عدالت صاریغك وجودیله قائم عد اولنور » دیەرك علمانك بو صورتله تلبسدن عفو ایدلمسنه موفق اولمشدر .

عجبا عزت ملا پاشالك شوفکرینه واقفمی ایدی ؟ :

---

[*] پاشا بوراده ظریفانه برجناس یاپمش اولیور . چونکه فرانسزلر قندیه‌یه Candie دیدکلری کبی نبات شکرینەده sure candi دیرلر .

« حکاممزك قیرمزی لباسلری ، کدیلر کبی ایچنه صیم صیق
« صارلدقلری کورکار ، محاکمه اجرا ایتدکلری سرایلر ، بوتون
« بووسائط مطنطنه عجبا لازم شیلرمیدر ؟ . . »

فؤاد پاشا النده بر قرآن کریم بولندیغی حالده وفات ایتدی .

تتبعات علمیه‌ده و بر درجه‌یه قدر طبابت تحصیلنده بولنمش ، مطالعه‌نك ، سیاحتك ، وقوف بشرینك و معظمات امور ایله توغلك تعلیم ایده بیله‌جکی شیلری بیلمه‌مش اولان بر ذات طرفندن بو حالك وقوعی شایان دقتدر . بو اثبات ایدرکه اسلامیتك اوروپاده وجودنده اشتباه ایدلمه‌ین بر فضیلتی واردر .

*
* *

تأمین عدالته مانع اولان اسباب باشلیجه ایکی‌یه منحصر ایدی :

١ — خرستیانلر ایچون منسوب اولمدقلری بر مذهبك تفوق و رجحانی قبولده‌کی امکانسزلق ،

٢ — اك سربست دوشونلری بیله بعض مسائلی دین نقطهٔ نظرندن محاکمه ایتمکدن منع ایده‌مه‌ین آتاویزم .

اهل صلیب الآن افکار ممتازه اصحابنك اسلامیته تفسیرات انجیلیه‌دن دها آز عطف اهمیت ایتدکلرینی ومدنیتله ائتلاف ناپذیر اولان قدیم باش کلیسانی نشر

واعلاندن منشرح اولدقلرینی ظن ایدرلر .

آتیده‌کی مثال بویله محاکات بسیطه وسطحیه‌دن تحفظ وجوبنی کوسترمکده‌در :

١٨٧٣ تاریخنده پیغال سوقاغنده مقیم ویقتور هوغونك رسم قبولنده بولنیوردم . زوار میاننده موسیو پول دوسن ویقتور ، موسیو ومادام آلبر غلاتینیی ، موسیو ومادام قاتول منده‌س‌ده بولنیورلردی .

ویقتور هوغو شومینه‌نك بر کوشه‌سنده بیوك بیقلی ، اوزون صاچلری اوموزینه دوکولمش ، حالندن ممنون اولدیغی چهره‌سندن آکلاشیلان ایری وشیشمان بر ذات ایله آیاقده مباحثه ایدییوردی . آرالرنده برمسئله موضوع بحث اولیوردی .

ادیب محترمك مخاطب شهیری ، بر آزده شیوهٔ استهزا کارانه ممزوج ، شاهانه بر سادکی ایله فرانسه انجمن دانشنك عصرك الك کزیده ناثرینه قپولرینی آچمقله ممتاز بر شرف ومفخرت احراز ایده‌جکندن و الخ .... بحث ایدییوردی . بوذات کوستاو فلوبر ایدی .

— اسلامیتك آتیسی حقنده نه فکرده‌سکز ؟

سؤالنه « صالامبو Salammbô » مؤلفی دیدیکه :

— اسلامیت . . . محو ومنقرض اولمش بر عالمدر .

نه بکلرسکز اوانسانلردن‌که سالکی اولدقلری دین اونلره کلبدن ــ ملوث بر حیوان ایمش کبی ــ تباعد واحترازی امر ایدر ؟ کوپك !.. انسانلرك دوستی اولان بوحیوانی وحشیلر بیله دائرهٔ صمیمیت ومحرمیتلرینه قبول ایدرلر .

نهایت اوقونان بر شعر بنی موقعمی ترکله یواشجه شومینه‌یه یاقلاشمغه سوق ایتدی .

شعرك انشادی ختام بولنجه :

ــ عفو ایدرسکز موسیو فلوبر ، دیدم ، سزه بر سؤال ایراد ایتمه‌مه مساعده بیورورمیسکز ؟

ــ های‌های ، مع‌الممنونیه .

ــ مسلمانلر کوپکه فنا معامله‌می ایدییورلر ؟

موسیوفلوبر سؤالده‌کی اهمیتی تقدیر ایدنلره مخصوص بر صدا ایله جواب ویردی :

ــ خایر . . حتی کوپکی بسله‌دکارینه وکرك یایا کرك سواری اوله‌رق کزرلرکن سوقاق اورته‌سنده اویویان بو حیوانجغزلری راحتسز ایتمه‌مکه چالیشدقلرینه دقت ایتدم .

ــ اوحالده خوشکزه کیتمدیکنی براز اول اعتراف ایتدیککز تباعدواحتراز کیفتیله‌بواهتمام‌وشفقتی ناصل‌تألیف ایدییورسکز ؟ بونك البته بر سببی اوله‌جق .

جريان ايدن محاوره‌يی ديكله‌مش اولان حضار بحثه قازيشديلر :

— هانكيسنی ؟ . .

— شمدی ايضاح ايدرم، ديدم . موسيو ويقتورهوغو نقل ايتمكده اولديغی بر حكايه‌نك اورته‌سنده سوزينی كسدی و « اكر بوراده قادينلر بولنماسه‌يدی دوام ايده‌جكدم » ديدی .

— عينی سبب بنی ده سوزه باشلامقدن منع ايدييور . ايچكزده انجيل شريفی وفيلوزوف رابه‌له‌نك اثرنده بر پارسلی‌يه اوينانديغندن بحث ايتديكی اويونی اوقومش اولانلر دين اسلامك بدويلره بعض حيوانات ايله مناسبات جنسيه‌ده بولنمغی نيچون منع ايتديكنی آكلايه‌جقلردر .

اكر بر شی بوتون اساساتيله بيلنميورسه هيچ بر شی بيلنمه‌يور ديمكدر . علم ديمك تدقيق و تعمق ديمكدر .

پرنس دولينيی ديمشدركه : « اكر تجدد ، محاسن ، اصالت، عقل وذكا بولمق ايسته‌يورسه‌كز آسياده‌كلوب‌كچنلری تأمل وتدقيق ايديكز . »

*
* *

قرأن (عظيم‌الشان)ك اكثر احكامی بزم افكار

واخلاقزله قابل تأليف اولماديغى ايچون بز اونك ادراك معانيسندن عاجز وقاصرز .

مسلمانلر كنديلرينه واقع اولان مهاجماتى بزه رد وتوجيهده اصلا تأنى ايتميورلر . جهات ماديه وعلميه‌ده‌كى تقدممزى تصديق ايتمكله برابر بر قاچ كشينك ثروت وعلم وفضيلتى عمومك سعادتنى تأمين ايده‌ميه‌جكنى بيان وقواعد حفظ الصحه‌يه رعايت امرنده وتشكلات خلقيه واجتماعيه مبحثنده بزه متفوق ومرجح اولدقلرينى ادعا ايدرلر .

فى الواقع استحمام وآبدست صورتيله تأمين ايتدكارى نظافت وطهارت ابدان قضيه‌سى سلسلهٔ مراتب بشريه‌ده مسلمانلره برموقع بلند وممتاز تأمين ايدييور .

حدثيات ولوثياتدن تطهر مسئله‌سى كونده بش دفعه تجدد وتكرر ايدن عبادت وطاعتك الك برنجى شرط مقبوليتى اولديغى ايچون هر احتياج طبيعينك دفع وتطيمننده صوقوللانيرلر .

ممالك سائره‌ده معتاد دكل ايكن عالم اسلاميتده بالغ ورشيد قادينلره وارنجه‌يه قدر هركس آيده بر چوق دفعه‌لر استحمام ايدرلر .

قادين واركك آراسنده وقوع بولان مناسبات وتقربات

جنسيه كذا غسل واستحمامى موجبدر .

الك فقير مسلمان محلاتنده بيله بزم متمدن مملكتلرمزك قالديرم وديوارلرينى تلويث ايدن احوال و آثار كورولمز .

چامورلى ويا توزلى آياق قابى ايله بر مسلمان خانه‌سنه كيرمك ، هر هانكى بر تماس ملوثله كيرلنمش بر ألى اوزاتمق ... بونلر اوقدر قبا نزاكتسزلكلردركه مخاطبكز بو مناسبتسزلكى درحال حس ايتديرير . برى تميزلكه قارشى حرمتكار ، ديكرى لاقيد اولان ايكى اوروپاليدن يسلكه مألوف اولان، بر سفير بيله اولسه، بر ديلنجى يه ايديلمندن فضله حرمته مظهر اولاماز .

بو مشاهدات وتبينات مسلمانلرله مناسبت وعلاقه‌سى اولانلره دقت ايدلمسى لازم كلن نقطه‌لرى تعيين ايدر .

اساس اعتباريله عوام پسند اولان اسلاميتك يوكسك برقانونى واردركه بوقانون بوتون موادتزيينيه وقادينلرك مجوهراتنه يوزده ايكى بچق نسبتنده بر رسم طرح ايدر [*] . اعصار اخيره‌يه قدر بوصورتله طوپلانان مبالغ حال ضرورت وسفالتده بولنان صنعتكارانه تداوك آلات ووسائط ايچون توزيع اولنوردى .

شريعت اسلاميه‌نك شرابى وبوتون مسكراتى استعمالدن

[*] مؤلف زكاتى قصد ايديور . (للمترجم)

منع وزجر ایتمش اولمسی سایه‌سنده مسلمانلر بیننده‌کی مسئلهٔ اجتماعیه اساسندن حل ایدلمشدر . عینی قید ممنوعیت نزده‌ده موضوع اولسه ، بوتون شهرلرمزك سوقاق واسکه‌لرینی طولدیران میخانه‌لر ومداوملرینك حاصلات یومیه‌لرینی آلمغله برابر ایشله‌یه‌جك اجرتلرینی‌ده چکن ، مصارفی بك یوکسکلره چیقان ، حیات وصحت عائله‌یی تسمیم واماته ایدن ، ارباب شیخوختی عمومك شفقت ومروتنه التجا ایتدیرن ، خسته‌خانه وحبسخانه‌لری طولدیران آلقول مبتلالرینی تزیید ایدن ، منابع حیاتیه‌یی بیله زهرله‌ین قیش صالونلری ، عمومه مختص صیفیه‌لر سد ورفع ایدلسه وظائف بشریه‌دن قطع نظر حقوق انسانیه محفوظ ومؤمن قالیردی .

مسلمانلر ، مدنیتمزك معروض اولدیغی مهالکی کوره‌رك ، اونی محترق اولمش برقماشك بقیهٔ ماتهیه‌سنه بکزه‌تیرلر .

دوشونورلرکه : شاید مدنیت ، جمعیت ایچنده برقاعدهٔ اساسیه موجود اولماسندن طولایی ، برهرج مرج ایچنده محو ومنقرض اولمشسه او آرتق انقاض وبقایاسندن تکرار کسب وجود ایده‌مز . فقط کندیلرینك مذهبی ، فقدانی بویله معلول مدنیتلری آتیاً منافع اعداد وتولیدینه غیر صالح قیلان ، انتظام اخلاقی‌یی هرشیئه قارشی التزام ومحافظه ایدر .

مسلمانلر دیرلرکه :

«سز بزی اخلاق ومعنویاتمزی بوزمش اولمغله اتهام
« ایدییورسکز . حال بوکه بوتون بیوك شهرلریکزده عیش
« وعشرتی تأبیداً دوام ایتدیرەن وقادینلریکزی، قیزلریکزی
« بالولرده ، محال ذوق وطربده عالمك انظار مشتهیانەسنەقارشی
« آچیق صاچیق چیقاران واونلری هراوکنه کلنك قوجاغنه
« براقان سزلر معنویاتی چورومش انسانلر دکلمیسکز ؟

« بزی جهالتله مؤاخذه ایدییورسکز . مسعودانه
« یاشامق خصوصنده سزك اصول تعلیم وتدریسکز بزم
« طرز تربیەمزدن دها آز حائز قیمتدر . ضروب امثالمز
« وچوجقلرمزه اوکرتدیکمز قواعد عقلیه سایەسنده
« اولادمز بر کوچك انسان کبی حرکت ایدرلر . حال بوکه
« سزده انسانلر وحتی عالملر کوچك چوجقلر کبیدر .

« مأمورلرمزی ارتکاب وارتشا ایله اتهام
« ایدییورسکز . اوروپانك شرقه کوندردیکی پسپایکان
« خلقك اخلاقی منتظم اولسەیدی بو حاللر وقوع
« بولورمیدی ؟

« اصول عدلیەمزدن شکایت ایدییورسکز . عینی وجهله
« بزمده سزك اصول عدلیەکزدن اشتکایه حقمز واردر .
« جزائرده سزك یکانه قانونکز استبداد وتحکمدن باشقه

« برشی دکلدر : ویرکو نامیله صویوب صوغانه چویرمك ،
« استملاك نامنه غصب وغارت ایتمك ، صور واشکال مختلفه
« آلتنده تحقیرات وتذلیلات ... ایشته بزه تطبیق
« ایتدیککز عدالت !

« ولوکه بزم قانمز سزك ایچون مبذولاً آقسین . هر حالده
« بزه یاپدیغکز معامله کندیکزه وطنداش یاپدیغکز مستملکات
« زنجیلرینه روا کوردیککز معاملاتدن دها ای دکلدر .

« بزی حکم قدره ایمان ایتمکله تخطئه ایدییورسکز .
« اوت ، بز بوتون حسابلرینی قوانین طبیعیه نك لایتغیرلکنه
« استناد ایتدیرن مهندسلریکز ، عالملریکز ، فیلوزوفلریکز
« وکشفیاته چالیشان انسانلرکبی مقدراته ایمان ایدنلردنز .
« بز موته وبوتون مصائب و بلایایه قارشی توکل ایدر
« و « قدر بویله ایمش » دیرز . بوندن اوته‌سی ایچون بزه
« مقتدابه اولان حضرت فخر کائناتك قول رسالتپناهیلریدر .

« برکون زیارت مقصدیله نزد پیغمبری‌یه بر
« عرب کلمش ایدی . میانه‌ده شویله بر محاوره جریان
« ایتمشدر :

« — دوه‌کی نره‌یه براقدك ؟
« — قپوکزك اوکنده براقدم یارسول‌اه .
« — بر یره باغلادکمی ؟

« — خاير ، حفظ الٰهی‌یه تودیع ایتدم .

« — اویله ایسه خطا ایتدك . اك اول اونی بر یره
« باغلامق بعده صیانت سبحانیه‌یه ترك و تودیع ایتمك
« لازم ایدی . .

« آیات قرآنیه‌دن برینك تفسیرینی حاوی اولان
« هرشیئك بر سببی واردر » مآلنده‌کی حدیث شریف
« یاردم ایت ، جناب حق ده سکا عون الٰهیسنی رهبر ایدر »
« ضرب مثلنك بر مقدمه‌سیدر .

« خرستیانلغك عفو وغفرانه واحکام قضایه متعلق
« اولان عقیده‌سی قدره ایماندن دها زیاده امیدشکندر .

« اسلامیتی بیلمدیککز ایچون اسلامده‌کی رقیت ایله
« اوان اخیره‌یه قدر روسیه وبره‌زیلیاده جاری اولان
« اسارتی بربرینه قاریشدیرییورسکز .

« مسلمانلر آراسنده قطعیاً اسارت یوقدر . هپیسی ده
« قرده‌شدرلر . فقط انجیلده مبین معناده دکل . احکام
« جلیلهٔ قرآنیه‌یه توفیقاً مسلمانلرك کافه‌سی عینی حقوق
« ووظائفی حائزدر .

« خرستیانلقده اولدیغی کبی اسلامیت قرون وسطا
« سرفلری ، روس موژیقلری ، مستملکات زنجیلری
« کبی بر مذهب مشترکه تابع اولان انسان سورولرینی

« اراضی ایله برابر قابل نقل وبیع بر متاع صورتنده اصلا
« تلقی ایتمه‌مشدر .

« شریعتمزك طانیدیغی اسیرلر مشرکین ایله واقع
« محاربانده الده ایدیلن کیمسه‌لردر . بونکله برابر
« بونلرك چوجقلری ، اسلامیتی قبول و اهتدا بیله
« ایتسه‌لر ، قیدرقیتدن قورتوله‌مازلر .

« اولرمزی اداره ایدن چرکس قادینلری ، اسکی
« مملوکیلر ویکیچریلرده اسیر دکلدرلر . بعض مملکتلرده
« ابوینك ایچنده غلطان اولدقلری سفالته چاره‌ساز اولمق
« ویاخود پاره قازانمق ایچون اولادلرینی پاره مقابلنده
« صاتملری پك اسکی زماندن بری جاری براصولدر . مساوات
« اسلامیه نقطهٔ نظرندن بومسلك بی‌حدوددر . نه‌قدر
« اسیرلر واردرکه پاشا ، جنرال ، ناظر اولمشدر !..

« حتی همان بوتون سلاطین اسیر والده‌لرك برر
« محصول ذریتیدرلر .

« آفریقای مرکزیدن کان زنجی اسیرلر مصرده
« وتورکیاده بی‌نظیر برسعد طالع بولورلر . اسارت
« مدنیت حاضره‌نك ایلك مرحله‌سنه بیله یاقلاشمامش
« اولان وحشیلر ایچوندر . اکر بونلرك عسکره آلنمسی
« وکاربانلرله نقل ایدلمسی برطاقم اعتراضات محققه‌یه میدان

« آچیورسه بیلنملیدرکه بو خطا اسلامیته عائد دکلدر .

« سیقستین کلیساسنده سسلرینک اینجه‌لکی محافظه
« ایدلمك مقصدیله خادم حالنه کتیرلمش اولان کیمسه‌لر
« حقنده اولدیغی کبی بزده‌کی طواشیلر مسئله‌سنك
« مسئولیتنی‌ده اسلامیته عطف ایتمك بر حقسزلقدر .
« نه‌قرآن کریم نه‌ده انجیل شریف سوءاستعمالاتدن طولایی
« مستحق مؤاخذه وتنقید اولامازلر .

« سزك فکرکزجه بزم سقوط حاضرمزك سببی
« تعدد زوجاتدر . سوزی سالم بر نتیجه‌یه ایصال ایچون
« بر آرالق شعشعهٔ کمالی جهان انسانیتك کوزلرینی
« قاماشدیران عرب مدنیتنی‌ده تعدد زوجاتك محصولی
« عد ایتملیدیکز .

« بو اصول اساساً سزده جاری ایدی . عزیزلر
« صره‌سنه ادخال ایتدیککز شارلمانی‌نك زوجه‌لری
« متعدد ایدی . شارلمانینك اوغلنك ایلك ایشی أقس
« لاشاپه‌ل حرمنی طاغیتمق اولمامشمیدی ؟

« حتی شو صوك زمانلرده پروتستانلغك واضعی
« اولان لوتر ؛ زوجه‌سنك چیرکین ، فنا قوقولی اولدیغی
« وچوق دوزکون استعمال ایتدیکی ایچون هس لاندغراونه
« بر قادین دها آلمغه مساعده ایتمه‌مشمیدی ؟

« جهازی‌ده زوجه‌سنه زوج ویردیکی ایچون قادین موقع
« اجتماعیلری اڭ بیوك كیمسه‌لرله‌ده ازدواجه مقتدردر
« و كندیسنه‌ویریلن جهازی‌اداره وثلثنه‌تصرف ایدر و اوك
« صاحبه‌سی اولور . اسباب مستعجله سببیله خانهٔ زوجی
« ترك ایده‌بیلیر . اگر زوجنك ثروت واقتداری یوقسه
« قادین هدایایه ومسافره شامل اولمامق شرطیله عائله‌نك
« طعامنی تدارك واحضاره مأموردر . بعض اختلافات
« ومنازعاتده قادینك یمینی زوجك یمیننده‌ن‌قوتلی طوتولور .

« تعدد زوجات مجبوری دكلدر . بر آدمك ایکی
« قاریسی‌اولورسه امین‌اولملی‌که چوق دفعه ایکنجی‌زوجه‌یی
« برنجیسی انتخاب و آرزو ایتمشدر . چونكه كندیسی‌ده
« خسته‌در .

« اگر تعددزوجات‌مسئله‌سنك ، محاطاولدیغی‌تقییدات
« سببیله ، حقیقی مؤمنلرجه تطبیقی مشكل اولدیغی
« نظردقته آلینیرسه اعتراف ایدلملیدركه مسلمان قادینی
« خرستیان همشیره‌سنك مرحمتنه دكل غبطه‌سنه
« شایاندر . بعض نادرات مستثنا اولمق اوزره مسلمان
« قادینی ، سوء استعمالاتی قرآن مبین قدر باشقه هیچ
« بر دین منع ایده‌مه‌مكده اولدیغی ایچون ، حالندن
« مشتكی دكلدر .

والحاصل مسلمانلر : اسلامیتك بر اختلال شدید شكلنده دكل اسرائیلیت وخرستیانیتك ، ترقیات زمانه كوره ، انكشافی صورتنده ظهور ایتدیكنی سویلرلر .

مسلمانلر حضرت موسی یی بر پیغمبر وحضرت عیسی یی « روح الله » عد وخرستیانلغك اقانیم ثلثه سنه وتوراتك بحث ایتدیكی خالقه كندیلرینك غفور الرحیم وارحم الراحمین اولان « الله » لرینی تقدیم وترجیح ایدرلر .

ابن مریمه اولان تعظیم وتكریملری بالذات جناب مریمه ده شاملدر . پاپا طقوزنجی پی طرفندن قاتولیك معتقداتی میانه ادخال قلنمش اولان « حمل مریم » اسلامیتك اون ایكی عصردن بری پایدار اولان عقایدی زمره سندندر .

اسلامیتك ارتداد تشبثاتنه نه درجه یه قدر مقاوم اولدیغنی لایقیله آكلایه بیلمك ایچون عقائدینك فوق العاده بسیط اولدیغنی وخرستیانلغك وعد ایتدیكی مكافات اخرویه نك برشكل معنویده بولنمسنه مقابل حضرت محمد علیه السلامك بومظهریت اخرویه یه بر شكل مادیتده مزج وعلاوه بیوردیغنی نظر دقته آلمالیدر .

برنجی ناپولیون « خرستیانیت بر تهدید ووعید واسلامیت بر لطف ووعددن عبارتدر » دیمشدی . بوطرز محاكمه دقتله تأمله محتاجدر .

اهل اسلامك حال حاضرینه بیهوده اعتراض ایدلمکده
وچونکه روما ایمپراطورلغنك سقوطندن اون آلتنجی عصره
قدر مشعل کش ترقی اولان عامل یکانه‌نك « اسلامیت »
اولدیغی اونودلمقده‌در .

اکر اسلامیت اولماسه یدی بزنه ایپوقراطی ، آرسطوبی ،
رونه‌سانس دورینی احضار ایدن کشفیات علمیه‌یی
ونه‌ده بدایع صناعت عربیه‌یی آکلایه‌مازدق .

تشکلات سائره‌ده اولدیغی کبی اسلامیت‌ده ــ معارف
عمومیه علم ایله متناسباً ترقی ایتمك شرطیله اوروپایی بی‌پایان
برمسلك ترقی‌یه سوق ایدن اصول طبع وتمثیلك کشف وایجاد
اولندیغی کوندن بری ــ قوانین حیاتیه‌یه تبعاً بولندیغی
ذروهٔ تعالیدن حضیض انحطاطه سقوط ایتدی .

ظلمت جهل ایله مستورقالنجه مسلمانلرده اسلامیتدن
اوزاقلاشمغه باشلادیلر .

فرقان کریمده مبین دەموقراتیك تشکلات آنطونین ،
شارلمانی ، بیوك پتروکبی داهیلر الندە برنعمت عظمی اوله‌رق
استعمال ایدیله‌مدیکی ایچون مصیبتلرك الڭ چیرکیننه ، استبداد
وتحکمه مبدل ومنجر اولدی .

فقط اسلامیت هنوز واصل حد انتها اولمامشدر .

علم چینده بیله اولسه آرایکز ــ علم تصادف

ایده بیله جککزی ظن ایتدیککز یرلرده آرادیغکز آواره
بر بینك حیوانکز اولملیدر — هم جنسنه اك زیاده مفید
اولان نزد الٓهیده مقبول وممدوحدر — دین نامنه اصلا
ابراز شدت ایتمه یکز : حقیقت خطالرله میدانه چیقار .
— حرستیانلر انجیله کوره محاکمه ایدیله جکلر واونلری
باشقه صورتله محاکمه ایدنلر خائن اوله جقلردر — بر آدمی
قتل ایدن بر عالمی قتل ایتمش اولور — بر انسانك حیاتی
قورتاران نوع بشرك حیاتی قورتارمش کبیدر — جنات
عالیات اقدام امهات آلتنده در .

کبی احکام وحکمیاته استناد ایدن وایکی یوز میلیوندن فضله
انسانك قلبنه قویاً یرلشن وهنوز برچوق مهتدیلر استجلاب
ایدن ، افرادی ایچنده ملحد وریی ظهور ایتمه ین بر دین
ارباب حکمت ورجال حکومتجه منقرض بر موجودیت کبی دکل
هنوز خفی بر قوۂ حیاتیه یه مالك و تمو وتجدده مستحق
بر عضویت ، بر عامل ترقی صورتنده تلقی اولنملیدر .

بن دیرمکه اك ظالم واك غیر معقول اصوللرك مقبول
ومظفر اولدیغی شو مدهش انتظامسزلق عالمنده حرستیان
ناطقه پردازانی ایله بلاغةً مناقشه یه مستعد مأمورین
روحانیه جه مظهر صحابت اولان اسلامیت آوروپا پای تختلرنده
بر چوق طرفدار بوله جقدر .

بالرضـا اهتدا ایدنلر انکلترەده نادر دکلدر . بالخاصه لوردلر قمارەسی اعضاسندن بر ذاتك اهتداسی شرقده مشهوردر .

اجرا ایدیلان تحقیقاته نظراً یالکز لیورپول شهرنده :
١ انکلترە کلیساسی قلەرژیمانی، ٢١ عینی کلیسانك لاییقی،
١ قاتولیك کلیساسی پاپاسی ، ٣ لاییق ، ٥ وەلسلەیەن ،
١ تثلیثی قبول ایتمەین حرستیان ، ١ کوی پاپاسی ،
١ پروتستانلغك اصولیون شعبەسنه منسوب ، ١ لوتەری یەن،
١ رومواورتودوقس، ٢ صالوتیست، ١ سوددەنبورژی ین،
١ سپریتو آلسیت ، ٢ موسوی ، ١ ملحد، ٢٠ اطفالکه جمعاً آلتمش درت کیشی اسلامیتی قبول ایتمشدر . بونلرك ایچنده ایکیسی موسـوی اولمق اوزره طقوزده قادین واردر .

بر آز صوکره اقوام اسلامیەنك موجب ضعفی اولان اك بیوك سبب ایله بونك نەقدر قولای قابل تشفیه اولدیغی کورەجکز .

∴

بك چوق کیمسەلر واردرکه حائز اولدقلری اقبالکار وشماتتخیز عنوانلره ، رتبەلره ، نشانلره رغماً نظردقتك کندیلرنده ارتکازینه مستحق دکلدرلر . اونلره حرمت

ایچون کچرکن شویله بر باقیش کافیدر .

قیمتلری ذاتلرنده مندمج بر طاقم ذواتده واردرکه ظلام لیل ایچنده نشر انوار ایدن نجوم کبی کتلهٔ بشریه فوقنده شعشعه نثاردرلر . بعضاً بونلرك قدر وقیمتی ـ کندیلری محووکمنام اولدقدن صوکره بیله ضیالری بزی تنویرده دوام ایدن یلدیزلر کبی ـ حیاتدن دامن کش استغنا اولدقلرندن صوکره آکلاشیلیر .

آسیانك بر چوق زمان اول یتشدیردیکی اك شایان دقت بر ذاتی قارئه تقدیم ایتمك ایستدیکم شو صرده بو وبونك کبی بر چوق ملاحظات مفکره‌می تسخیر ایدییور .

بحث ایتمك ایسته‌دیکم ذات میرزا یعقوب خان ملقومدر . مومی الیه ١٨١٥ سنه‌سنده اصفهانده برارمنی عائله‌سندن تولد ایتمشدر . بیوك والده‌سی ژان ژاق روصونك اقرباسندن بر فرانسز ، عموجه‌لرندن بری مسلمان ایدی . حتی یعقوب ملقوم خان بیله برای تحصیل هندستانه سوق و اعزام ایدلمزدن اول غره‌غور ییه‌ن مذهبی اوزره تربیه ایدلمش ایدی .

یعقوب خان وطن اصلیسنه عودت ایدنجه منسوب اولدیغی عائله‌نك برعصردن بری روس حمیه‌سی اولمسندن ناشی

تخصيص ایتدیکی وظیفه‌یی، مومی الیهی بوکا حاضرلامق ایچون، دها اوان تحصیلنده تلقین وافهام ایتدی .

ملقوم خانی بلا فاصله اون سکز سنه ایفا ایتدیکی ایرانك لوندره سفارتنه تعیین اولندیغی کوندن بری بوتون قابینه‌لر طانیمشدر .

پدری یعقوبی، کندیسنك برمعاون وتلمیذی موقعنده براقه‌جق درجه‌ده، تعلیم واحضار ایتدکدن صوکره افکارینی ایرانه اوصورتله ادخال ونشر ایتدی‌که بدایتلرنده شاه بیله بوافکاره تمایل ایتدی . براز صوکره بو اصلاحات دینیه جامعلره انتشار ایتدی .

دین اسلامیتده ریاست وامامت مذهبیه‌ده قیدمنصوبیت اولمایغندن هرکس، اخلاق واطواری تلقین حرمت ایتمزسه دوچار تحقیر وتزییف اولمق تهلکه‌سنی کوزه آله‌رق، عبادات وطاعاتده ایفای امامت وریاست ایده‌بیلیر .

قرآن مبینك احکامنه توفیقاً واقع اولان بوتنسیق اسلامیت تشبثی اویله برموفقیتله تتوج ایتدی‌که مقدما بوتشبثه اشتراك ایتمش اولان شاه بونتیجه‌یی کوره‌رك شبهه‌لنمکه باشلادی وقدرت حکمرانیسنك دوچار ضعف اولمسندن قورقه‌رق ملقوم خانی تبعید ایتدی .

ملقوم خان ممالك عثمانیه‌یه، بغداده چکیلدی . بوشهر

بنت محمد (صلعم) حضرت فاطمه ایله خلفای راشدیندن حضرت علینك مخدوملری جناب حسینك بر محاربه‌ده شهید اولدیغی کربلا یولی اوزرنده کائندر .

معلوم اولدیغی وجهله مذهب شیعه‌یه منسوب اولان اهل اسلام حضرت حسینی همان جناب پیغمبر درجه‌سنده مظهر تعظیم و تکریم ایدرلر . بر ایرانینك اك بیوك املی کربلاده دفن اولنمقدر .

طلوملر ایچنده اجسادی حامل اولان اوزون دوه قطارلری بر چوق فرسخلردن متشکل کذرکاهلرینه وباتحملری نشر ایدرلر . بویله اولمقله برابر تربهٔ حضرت حسینی زیارت ایچون ینه بر چوق حاجیلر کربلایه قدر شدرحل ایتمکدن چکینمزلر .

بو احوال اصلاحات دینیه طرفدارانینك ملقوم خان اطرافنه جریان واجتماع ایتمسنه اعداد وسیله ایتدی .

شاه بو دفعه دخی قیام ایده‌رك مومی الیهك بغداددن ابعادی ایچون حکومت عثمانیه‌یی اقناع ایتدی . بونك اوزرینه‌درکه ملقوم استانبوله کلمش وپدری‌ده کندینه اوراده التحاق ایله‌مشدر .

بو ذاتلره ایلك تصادفم آرامزده تأسیس صمیمیت ایتدی . بر چوق سنه‌لر بوپدر ایله اوغلی همان هرکون

تخصیص ایتدیکی وظیفه‌یی ،، ومی الیهی بوکا حاضرلامق ایچون ،
دها اوان تحصیلنده تلقین وافهام ایتدی .

ملقوم خانی بلا فاصله اون سکز سنه ایفا ایتدیکی
ایرانك لوندره سفارتنه تعیین اولندیغی کوندن بری بوتون
قابینه‌لر طانیمشدر .

پدری یعقوبی ، کندیسنك بر معاون وتلمیذی موقعنده
براقه‌جق درجه‌ده ، تعلیم واحضار ایتدکدن صوکره افکارینی
ایرانه اوصورتله ادخال ونشر ایتدی‌که بدایتلرنده شاه
بیله بوافکاره تمایل ایتدی . براز صوکره بو اصلاحات
دینیه جامعلره انتشار ایتدی .

دین اسلامیتده ریاست وامامت مذهبیه‌ده قید منصوبیت
اولمیغندن هرکس ، اخلاق واطواری تلقین حرمت
ایتمزسه دوچار تحقیر وتزییف اولمق تهلکه‌سنی کوزه
آله‌رق ، عبادات وطاعاتده ایفای امامت وریاست ایده‌بیلیر .

قرآن مبینك احکامنه توفیقاً واقع اولان بو تنسیق
اسلامیت تشبثی اویله برموفقیتله تتوج ایتدی‌که مقدما بو تشبثه
اشتراك ایتمش اولان شاه بونتیجه‌یی کوره‌رك شبهه‌لنمکه
باشلادی وقدرت حکمرانیسنك دوچار ضعف اولمسندن
قورقه‌رق ملقوم خانی تبعید ایتدی .

ملقوم خان ممالك عثمانیه‌یه ، بغداده چکیلدی . بوشهر

بنت محمد (صلعم) حضرت فاطمه ایله خلفای راشدیندن
حضرت علینك مخدوملری جناب حسینك بر محاربه‌ده
شهید اولدیغی کربلا یولی اوزرنده کائندر .

معلوم اولدیغی وجهله مذهب شیعه‌یه منسوب اولان
اهل اسلام حضرت حسینی همان جناب پیغمبر درجه‌سنده
مظهر تعظیم و تکریم ایدرلر . بر ایرانینك اك بیوك
املی کربلاده دفن اولنمقدر .

طلوملر ایچنده اجسادی حامل اولان اوزون دوه
قطارلری بر چوق فرسخلردن متشکل کذرکاهلرینه
وبا تخملری نشر ایدرلر . بویله اولمقله برابر تربهٔ حضرت
حسینی زیارت ایچون ینه بر چوق حاجیلر کربلایه قدر
شدرحل ایتمکدن چکینمزلر .

بواحوال اصلاحات دینیه طرفدارانینك ملقوم خان
اطرافنه جریان واجتماع ایتمسنه اعداد وسیله ایتدی .

شاه بو دفعه دخی قیام ایده‌رك مومی الیهك بغداددن
ابعادی ایچون حکومت عثمانیه‌یی اقناع ایتدی . بونك
اوزرینه‌درکه ملقوم استانبوله کلمش وپدری‌ده کندینه
اوراده التحاق ایله‌مشدر .

بو ذاتلره ایلك تصادفم آرامزده تأسیس صمیمیت
ایتدی . بر چوق سنه‌لر بوپدر ایله اوغلی همان هرکون

کوردم . هر ایکیسی ده طانیدیغم ذوات آراسنده اك بیوك مجدد افکار ایدیلر .

∴

بیوك آدملرك قیمت حقیقیه‌لری اظهار ایتدکاری حسیات خودنا اندیشیده و خصملری حقنده کی طرز محاکمه‌لرنده منده‌مجدر .

یعقوب خانده هیچ بر عادیلك ، هیچ بر اندیشهٔ انانیت ، هیچ بر میلان اقبال وثروت وحتی ، هومرك دیدیکی کبی ، « او قدر اضطراباتك مسببی اولان حریص و منحوس معده » دوشونجه‌سی یوقدی . بك چوق کیمسه‌لرك بیلمدیکی روح اسلامیت حقنده‌کی وقوفنی بو ذاته مدیونم .

« مسامرات قسطنطنیه » اسمنده‌کی ایلك اثرم مشارالیه ایله اولان مصاحبه‌لرمزك ثمره‌سیدر . بن اونك اسلامیتك قوهٔ حیاتیه‌سنه دائر اولان اعتقاد واعتمادینه اشتراك ایدرم . چونکه اسلامیت متشعب بر مرکزه مالك و اوزری قارلرله مستور بر وولقاندر .

سبب استغراق و اهالی سائر اصول مذهبیه‌یی آییران ربیلکده دکلدر . یالکز اسلامیتدرکه سالکلری ایچنده دینسزلر بولنماز . بوکذلك اساسنك ضعفندن‌ده منبعث دکلدر ،

چونکه هر سنه چینده ، آفریقاده ، هندستانده بیکلرجه انسانی ، غیر قابل افتراق بر صورتده ، جذب وصورت قطعیه‌ده کندیسنه ربط ایدر . کندیلریله کوروشوب قونوشدیغم میسیونرلرك کافه‌سی ده بونقطه‌ده متفق الرأیدرلر.
تخطر ایدرم‌که غلطه‌ده سورمادله‌نك اداره ایتدیکی معاینه‌خانه‌یی زیارت ایتدیکم زمان، کندیسنه، برای تداوی مراجعت ایدنلر میاننده تبدیل مذهب ایتدیره‌بیلدیکی کیمسه‌لر بولنوب بولنمدیغنی مومی الیهایه صورمش و :
— مسلمانلردن تبدیل مذهب ایدن قطعیاً یوقدر . حتی بویله بر تجربه‌یه بیله لزوم کورمیورز .
جوابنی آلمش ایدم .
استاتیستیکلر اثبات ایدییورکه اسلامیت بر دین اولمقده باقی قالدقجه بولوندیغی زمینده هر نوع استرقابلره مقاومدر .
واقعا شمدی قرطبه ، بغداد ، قاهره دارالفنونلرینك نشر علوم ایتدکاری زمانلرده اولدیغی کبی بر مرکز التماعی بولنمیور وایکی عصردن بری آوروپایی تیتره‌تمیورسه‌ده بو حال مشعل مدنیتی ایادیء اخرایه نقل وتودیع ایتمش اولان اصول طباعتك کشفندن وچینك دخی ترقیسنی منع وتقیید ایدن سببدن منبعثدر .
چین اوچ بیك سنه‌دن بری هیه‌روغلیفلرینه باغلانوب

قالدیغی ایچون بولندیغی نقطه‌دن آیریله‌میور، ایلریله‌یه‌میور .

تورکلر، عجملر، عربلرده، برلازمهٔ ترقی اولان انتشار علومه یازیلری مساعد اولمدیغی ایچون اولدقلری یردن ایلری‌یه کچه‌میورلر .

بر اسم خاصه ، بر عبارهٔ فنیه‌یه ، بر افادهٔ جغرافیه‌یه تصادف ایتسه‌لر حروف صوتیه‌لری اولمدیغی ایچون — هله بوکا ایلك دفعه اوله‌رق مصادف اولمشلرسه — اوقویه‌مزلر . مثلا Orléans, Vienne, Revision کلمه‌لرنده‌کی حروف صوتیه حذف ایدیلیرسه بزم یازیمزله تورك یازیسی آراسنده‌کی فرق — واقعا براز مبالغه‌لی وفقط غایت واضح اوله‌رق — آکلاشیلیر . آتیده‌کی مثال اونلرك کلمه‌لرندن بربرینه نه‌قدر ضد ومخالف معانی استخراج ایدلدیکنی کوستریر .

برشرق ضرب مثلی واردر : « الصبر مفتاح الفرج » . بوراده‌کی صوك کلمه سعادت معناسنه‌درکه (ف ، ر ، ج) حرفلرینك بربرینه یاقلاشمسیله ترکب ایدر . حال بوکه بو اوچ حرفك تشکیل ایتدیکی کلمه‌نك بر چوق معناسی دها واردر . بومعانی میاننده (کیسه) ، (آلت تناسل نسا) داخلدر . آوروپالی بر مترجم بوکلمه‌یه شرقلیلری شائبه‌دار ایده‌جك قبیح بر معنا ویرمك صورتیله ضرب مثلی کویا ترجمه ایتمشدر . ناصل که آلمانجه‌یه وقوف ادعاسنده بولنان

بعض كيمسه‌لرده Mansbild كلمه‌سنی « تصویر انسانی » دیه ترجمه ایدرلر .

« راكد صو بوزولور ، صاف وشفاف قالمسی ایچون آقالیدر » بوتورك ضرب مثلی حال توقفده بولنان ملتلرك حالنه شایان تطبیقدر . بویله محكوم توقف اولان اقوامك انحلالی اقوام سائره‌نك قانون ترقی‌یه اقتفاءً دها زیاده نشو ونمالرینی تأمین ایدر .

تحصیل علوم وفنونه خواهشكر اولان شرقلیلر بر لسان اجنبینك معاونتنه محتاجدرلر . منفعت سیاسیه ، مجاورت حدودیه و مناسبات تجاریه دخی لسان تحصیلنه اونلری اجبار ایدن اسبابدندر . بونك ایچوندركه روسیه‌یه بی‌پایان بر آتی انكشاف ایتمكده‌در .

روس الفباسنك چین هیه‌روغلیفلرینه و توركیا ایله عجمستانك‌ده بولاشدقلری مغلق عرب خطنه رجحان وتفوقی سببیله غایت وسیع وفسیح الكالر ، كشورلر روسیانك جاذبه‌سنه مجلوب اوله‌جقلردر .

ینه عینی سبب انكلیز لسانك حاكمیتنی مصردن اقصای شرق سواحلنه قدر توسیع ونشر ایده‌جكدر .

حتی بر زمان كله‌جك هرقومه ، هرمملكته ، هركویه مخصوص برچوق لهجه‌لر ایجاد ایتمش اولان قانون ترقینك

تحت تأثیرنده روس وانکلیز لسانلری آراسنده برمصادمهٔ قطعیه وقوع بوله‌جقدر .

انکلتره‌نك کرهٔ ارضك بوتون نقاط حربیه‌سنی اشغال ایتمکده واقتصادی مضایقه‌لر آراسنده صیقیشوب قالان ملتلره فوق‌العاده بسیط اولان صرف ونحو لسانیسنی تقدیم ایتمکده فوائدی واردر .

روسیه‌یه کلنجه بوده اوتوز یدی حرفلق زنکین الفباسیله ، اوقتاولری بوتون احتیاجات موسیقیه‌یی تطمین ایدن برپیانو کبی ، تشکلات صوتیه‌نك بوتون آهنکلرینی احاطه ایدرك لغتچه‌سنه آرتق موقع استعمالدن ساقط اولمش لسانلرك بقیه‌سنی واملات صوتیه‌سنی جمع ایتمك قدرتنی حائزدر .

نه اولورسه اولسون کریده قالمش اقوام ایچون ، لسانلرینی وعینی زمانده یازیلرینی ضایع ایتمه‌مك ایسته‌دکلری حالده ، برالفبانك قبولی ضروریدر .

بوحقیقتی بیان وتمهید ایتمك شرفی یعقوب خانه وموضوع بحث اولان مسئله‌یی بسیط وقابل اجرا تدابیرایله ایله حل ایتمك شرفی‌ده اوغلنه اصابت ایتمشدر .

خط عربینك حروف غیرصائته‌سنی آییرمق وبونلرك آرالرینه حروف صوتیهٔ متبدله‌یی ادخال ایله‌مك کافیدر .

بو بابده واقع اوله‌جق مساعینك ثمره‌سی آز مدتده رونمون اولور . چونكه استقبال محصولدار افكاركدر .

اوروپایه الك صوك دفعه وقوعبولان سیاحتی اثناسنده ناصرالدین شاهه الك زیاده نظر دقتنی كیمك جلب ایتمش اولدیغنی صوردقلری وقت مشارالیه بلا تردد :

— الك زیاده نظر دقتمی جلب ایدن هولانده‌ده بر ناحیه مدیریدر ، دیدی و براز تأملدن صوكره سوزینه شو صورتله دوام ایتدی :

— فقط قرق سنه‌دن فضله سورن مدت سلطنتمده تصادف ایتدیكم الك متین آدم یعقوب خان ایدی . اونی طانیه‌مدیغم ایچون پك متأسفم .

قدرت مطلقه ایچنده اختیارلامش بر حكمدار طرفندن بنم محب حقیقی وعزیزم حقنده سویله‌نن بو سوزلره آرتق بن باشقه بر سوز علاوه ایتمیه‌جكم .

⁂

میرزا یعقوب خان استانبول جوارنده كائن حصارده احبابندن احمد وفیق افندینك مسافرةً مقیم اولدیغی خانه‌سنده وفات ایتدی .

احمد وفیق افندی‌ده جالب دقت ذواتدندر . یوكسك بر ذكا ، واسع بر معلومات صاحبی ایدی . عفت وعصمتی

حقنده شبهات عدیده‌یی دعوت ایتمشدر . مع هذا احراز ایتدیکی مساند ومراتب رفیعه‌نك ایجاب ایتدیکندن فضله تهلکه‌لی کوروندی .

بو حالك سببی محتملدرکه مشارالیهك دامارلرنده بر اجنبی قانی جولان ایتمسی یعنی دیوان همایون مترجم اوللکنده بولنمش اولان بر بلغار مهتدیسنك اوغلی بولنمسیدر .

غرابت اوصافی مشارالیهك آسیای صغراده‌کی مفتش عمومیلکدن جلب و براز صوکره پارس سفارت عثمانیه‌سندن‌ده کری‌یه دعوت اولنمسنی ایجاب ایتدی . بو سقوطدن صوکره مشارالیه حصارده کتابلریله، مولیه‌ری تورکجه‌یه ترجمه ایتمکله، — عالی پاشانك وفاتی متعاقب تکرار خدمت دولته داخل اولنجه‌یه قدر — آثار علمیه نشریله دمکذار اولدی .

عالی پاشا احمد وفیق افندی‌یی طانیمق آرزوسنی حاصل ایدن بر افاده ایله بکا مشارالیهدن چوق دفعه‌لر بحث ایتمش وعلم وفضیلتنی تمدیحاً « او بر جانلی کتبخانه‌در » دیمش ایدی . برباشقه دفعه‌ده « احمد وفیق افندی سلطان سلیمان زماننده فوق‌العاده بر صدر اعظم اولوردی » صورتیله ادارهٔ کلام ایتمش وفکرینی اثبات وتأییدایچون‌ده مشارالیهك شو منقبه‌سنی حکایه ایلمش ایدی :

بر كون معيت مأمورلرندن برينك اوفاق تفك بورجلرندن دولايى احمد وفيق افندى‌يه شكايت ايدلمش ايدى . مشاراليه مديونى نزدينه دعوت واداى‌دين ايچون برمهل تعيين ايتمش وفقط انقضاى مهلتى متعاقب ينه شكايت وقوع بولمش‌ايدى . بونك‌اوزرينه مشاراليه مأمور مديونى تكرار جلب ايده‌رك صورمش :

— بورايه ناصل كلديكز ؟

— بيكير ايله افندمز ،

— چوق اعلا ؛ اوطوريكز .

متعاقباً اللرينى بربرينه ووره‌رق ايچرى‌يه كيره‌ن قپوجينك قولاغنه برقاچ سوز سويله‌مش . برآز صوكره قپوجى تكرار كله‌رك بر مقدار پاره كتيروب چيقمش . احمدوفيق افندى كتيريلن پاره‌يى ايكى‌يه آييره‌رق برقسمنى داينه اوزاتوب :

— بيورك ، بو سزك آله‌جغكز .

ديمش ومديونه‌ده « بوده سزه قالدى » دييوب متباقى پاره‌يى ويرمش .

مأمور بوندن بر شى آكلايه‌مايجه ديمش‌كه :

— تردد ايتمه‌يك ، ويرديكم پاره پازارده صاتديرديغم آتكزك بقيهٔ بدليدر !

پارس سفارتندن كرى يه چاغيرلمسنى ايجاب ايدن سبب ده شايان دقتدر . معلومدركه سفارتلرك اوراق مخابره سنى حاوى چانطه لر بوتون مملكتلرده كمركك معاينه سندن معافدر.

بركون احمد وفيق افندى سفارت عثمانيه يه عائد واليسك آچيلمش اولديغنى كورور . بوندن او قدر متأثر اولوركه چانطه ايله كنديسنه مخصوصاً كوندرلمش اولان توتونك ادخالات رسمنى تسويه ايدنجه يه قدر پك زياده معذب اولور وموسيو دوطوونه له مراجعتله شكايت وشايد بويله بر حال تكرر ايدرسه حكومت متبوعه سنه مقابله بالمثل ياپيلمسى ايچون مراجعت ايده جكنى واو وقت هانكى طرفك ارتكاب سوء استعمال ايتديكى تظاهر ايليه جكنى بيان ايدر .

ناظر ، مأمورينك لايخطى اولديغنى سويله ينجه احمد وفيق افندى :

— ظن ايتديككز قدر دكل أقسه لانس ، بو كون فلان مؤسسه نك سنوى يتمش بيك فرانقلق مجوهراتى رسوم لازمه يى تسويه ايتمكسزين هانكى مجرادن جلب ايتديكنى بوتون استانبول پك اى بيليور ، دير وبالطبع اختلاف باش كوسترير .

بوندن باشقه احمد وفيق افندى توركلرى تحقير ايدن بر پيه سك اويناناديغى كيجه ايمپراطورلق تياترو لوجه سندن

كمال شدت و وحشونتله چيقديغى ايچون اوچنجى ناپوليون كنديسنه كوجنمش ايدى .

شبكهٔ احتيالى بوتون شرق عالمنه بسط ايدن انتريقه‌لره قارشـى يگانه واسطهٔ تحفظ تحديد مناسباتدر . ايكى مخـاصم سـياسينك معروض سوء ظن و وسوسـه اولمقسزين صيق صيق كوروشه بيلملرى غير ممكندر . بو ملاحظاتدركه نسيم احمد وفيق افندى ايله پيداى مناسبت ايتمكلكمى قونطوراتومك انقضاى مدتنه قدر تأجيله سبب اولدى .

كنديسنى زيارته كيتديكم زمان حصارده متوسط بر ياليده مسن وفقط منور بر ذاته مخاطب اولدم . فرانسز لسانيله واقع اولان افاداتى بر بديعهٔ صنعت ايدى . توركيا امورينى واسباب قدرت وشوكتنى مشارالپهدن اپى هيچ كيمسه بيله‌مزدى . هر سؤالك جوابنى ارقام ايله، تاريخ ايله، وقايع ايله تأييد وتقويه ايدردى .

تهلكهٔ حريقدن اجتناباً كتبخانه‌سى يالينك باغچه‌سنده انشا ايدلمش كارگير بر كوشكده ايدى . بر اوفاق اشارتى اوزرينه كوچك قيزينك بيكلرجه آثار آراسندن براطمينان ووثوق ايله ايسته‌نيلن كتابى آييروب كتيرمسى كتابلرك مجرد بر زينت اولمق اوزره تدارك ايدلمه‌مش اولديغنى اثبات ايديوردى .

استانبولدن انفکاکمی متعاقب احمد وفیق افندی صدارته تعیین اولندی . مشارالیهك بو صورتله قوای اداره‌یی ید اقتدارینه آلمسی عالی پاشانك احمد وفیق افندی حقنده‌کی محاکمه‌سنی تأیید ایتدی. بوجهت تاریخه عائددر .

ایکی یاخود اوچ سنه ظرفنده جاده‌لری اون ایکی میلیون آسفالت ایله تفریش ایدن مصرلی لوردسه‌یموری — نام دیکرله خلیل بکی — ایمپراطورلغك دمواپسیننی ادراك ایدن پارسلیلردن طانیمیان یوقدر .

تشکیل ایتدیکی بر رسم صالونی مومی الیهك قسم اعظم ثروتنی بلع ایتمش ومتباقیسی‌ده مسابقه‌لره ، قیزلره ، قماره یدیرلمشدر .

حتی بر پارتی پیکت اویوننده التی یوز بیك فرانق غائب ایتدیکی مرویدر .

بوصورتله ثروتنی محو وافنا ایتدکدن صوکره استانبوله کله‌رك مستشارلغه و متعاقباً‌ده خارجیه نظارتنه نصب اولنمشدر .

مومی الیه ایله ایلك ملاقاتمز بر مناقشه‌یه منجر اولمشدی : مومی الیه،باخصوص برقونطوراتو ایله حکومت عثمانیه‌یه مربوط ایکن ، نه ایچون فس اکتسا ایتمه‌مکده اولدیغمی صوردی . کریدده بولندیغم زمان شابقه‌لی

اولەرق يالكز بن قالمامقلغم ايچون بالاختيار فس كيمش اولديغمى،فقط استانبوله كلنجه حفظ صحتمه خادم وعلامت استقلالم اولان سرپوشى،شابقەمى تكرار استعماله باشلاديغمى وحتى صدراعظم باشانك كتابت خصوصيەسنده بولنديغم اثناده‌ده فس كيديكمى سويلدم .

— كورورز ، ديدى .

— خير ، ديدم،هيچ بروقت فسلى كورميەجكسكز . چونكه ذاتاً مضطرب اولديغم نزلهٔ دماغيه و تشمس خستەلقلرينى تشديد ايتمك ايستەميورم .

بو مناقشەيى نقل ايتديكم زمان عالى پاشا تبسم ايتدى و آرادەكى برودتى ازاله ايدەجكنى سويلدى .

ايرتەسى كون خليل بكدن بر ضيافت دعوتنامەسى آلدم . اجابتمده مومى‌اليه بكا پك زياده حرمت و محبت ابراز و كتبخانەسنى آرزوى تتبعمه تخصيص ايتدى . « مسامرات قسطنطنيه Soirées de Constantinople » عنوانيله يازديغم اثر ايچون بوكتبخانەدن پك‌چوق استفاده ايتدم .

مدافع اسلاميت اولان بو اثر قلمدن زياده قليجله موانستكار ، صنعت تحريره يكى داخل اولمش برينك يعنى بنم اثرخامەم‌ايدى . بواثر موضوعك متحمل اولديغى

نظاملی بر محاصره‌دن زیاده بر سواری هجومنه بکزه‌ر . تورك ، عرب ، عجم لسانلرینه ترجمه ایدیله‌رك آز چوق هر طرفه انتشار ایتمشدر .

بر چوق شیلری محو و افنا ایدن ۱۸۷۰ محاربه‌سی بونی‌ده مهمل براقدی . بو اثرمی تکرار موقع اعتباره قویه‌جق اولان بن دکلم . فقط متأسفم‌که اسلامیتك مستحق اولدیغی حقوقی اعاده و آتیلرندن اندیشناك اولان مسلمانلره خادم ترقیلری اوله‌جق دلائل قطعیه‌یی ارائه ایتمه‌که معطوف اولان هدفمه واصل اولمق میسر اولمادی .

بنم طرز تلقی وادراکمه کوره « مسامرات قسطنطنیه »ده مبین اولان افکار وملاحظات رجال سیاسیه طرفندن ترتیب واحضار اولنان بر احیای اسلامیت پلاننه منجر اوله‌جقدی .

حال بوکه بو فکرلردن یالکز بر اختلال و بر عکس العمل اخذ قوت ایتدی: اختلال سلطان عبدالعزیز خانك خلعنی و اعرابی پاشانك عصیانی احضار ایتدی ، عکس العمل‌ده مرکزی بنغازی بولنان و خط حرکتی جزویتلرك و تامپلیه‌لرك مسلکنه مشابه اولان سنوسی مذهبی نفوذ مدهشنك آفریقا قطعه‌سنده انکشافنی موجب اولدی .

فرانسه‌نك جزائرده‌کی عمای سیاسی مساعیمده‌کی

واهيلكی الآن کوسترير . مع هذا ، التفات آميز جمله‌لرينی نقطه‌لرله کوستردیکم ، مکاتیب آتیه‌نك مطالعه‌سندن آکلاشیله‌جغی اوزره بو مساعی بوتون بوتون نظر دقته آلنمامش دکلدر :

پارس ٨ کانون‌ثانی سنه ١٨٧٠

موسیو ،

محل اقامتکزی بیلمدیکم ایچون درسعادتده موسیو وایسه مراجعت ایتمکله واوندن آدرسکزی اوکرنمکه مجبور اولدم .

سزك نسل‌عربه دائر ، بوکون فرانسه‌ده برچوق کیمسه‌لرك‌ده بیلمسی شایان آرزو اولان ، برطاقم افکار حقیقیه وسالمه‌کز وار . بو افکاره مطلع اولمغله پك چوقلرینك بی مجال ظن ابتدکاری بو صبور و متوکل ، حشین قوم حقنده دها آزکاذب ودها آز مهالك آلودخیاللر بسله‌نیر . بزم جزائر مسئله‌سی سزك‌کبی . . . . برذات طرفندن تدقیق ومطالعه ایدلمکله دها زیاده قازانیله‌جقدر . سزك . . . . اثریکز ، امید ایدرمکه ، هیچ اولمازسه دیانت وحقوق اساسیه نامنه قرآن عظیم‌الشانه مالك انسالك قوت وقدرتنی وعصبیت سرکشانه‌سنی بیلمه‌ینلری تنویره خدمت ایده‌جکدر . کذلك بو اثری نشر ایتمکله بر خدمت حقیقیه ایفا ایتمش وکوکله‌شن بر چوق افکار باطله‌یی ییقمش اوله‌جقسکز باقی . . . . .

مجلس اعیان اعضاسندن فریق

أ. دوما

هوتویل ـ هوز ١٦ شباط سنه ١٨٧٠

افندم ،

بدیعه عد اولنه‌جق یکی بر اثر تألیف ایتمشسکز . بونده بر چوق حقیقتلر مذکور اولدیغی کبی کندی حسابمه اشتراك ایده‌میه‌جکم بعض افکاریکزده موجود بولنمغله برابر کتابکز هیئت عمومیه‌سی اعتباریله جالب نظر دقتدر ، ممتاز صحیفه‌لریکزده بنم اسمی‌ده ذکر ایتدیککزی کوردم . فی‌الحقیقه حضرت محمد (صلعم) ك حقنی تسلیم ایدنلرك برنجیسی بن ایم . مشارالیه بیوك بر ذات ، برنبیدر . عزیزم ، اثریکز جاذب وجدیتله نظر تتبع ودقتی جلبه شایاندر . باقی . . . .

ویقتورهوغو

مکتوبلرك اوچنجیسی دیکرلرینك الڭ صوکره کلنیدر .

اوچ سنه‌دن بری صنعت تحریرده شریکم اولان موسیو لیتره بکا بو مکتوبی اسلامیتی صورت سطحیه‌ده تدقیق ومحاکمه زمیننده (ره‌وو دولا فیلوزوفی پوزیتیو) ده انتشار ایدن بر مقاله‌یه جواب شکلنده یازمش ایدی .

پاریس ١٨ مارت سنه ١٨٧٠
آساس سوقاغی نومرو ٤٤

عزیزم افندم ،

مکتوبکزی بردقت جدیه ایله مطالعه ایتدم . مسئله‌ده درجهٔ کافیه‌ده علاقه‌دار ومتخصص اولمیان موسیو غ . . . نك مقاله‌سندن

صرف نظر ایدەرك سزك ایله آرامزده موضوع بحث اولان
نقطه‌یه ارجاع کلام ایدییورم . مسلمانلردن اولدیغی وجهله اورته‌ده
نه عرق ، نه ملیت نه‌ده دیانت موضوع بحث دکلدر ، زمین
مناقشه یالکز تاریخ وحکمت اجتماعیه‌ده‌در . بو نقاط نظردن
اسلامیت بیوك برنقصان ایله شائبه‌دار و بوحالیله محاکاتم اوزرنده
بیوك برتأثیر اجرا ایتمکده مدخلداردر . اسلامیت قرون وسطا
حیاتندن چیقه‌مادی . اونك بو حیاتی شبهه ایدلمزکه پك پارلاق
ایدی. حتی برخیلی زماندن بری بن بیله غربده، عربلر طریقیله کلن علوم
یونانیه‌یه اطلاع صورتیله ، حصوله کلن تأثیری پتی‌رونه‌سانس
وآنتی‌رونه‌سانس نامیله توصیف ایتدم . فقط اسلامیتك بو شعشعه‌سی
بی‌فائده ایدی، اسلامیت کندیسنی قرون وسطی حیاتندن چیقاره‌جق
خطوه‌یی آتمغه قادر دکلدی. اقوام اسلامیه‌نك تشکلات اجتماعیه‌سنده
ـ کرك عارضی، کرك ذاتی، کرك ممزوج اولسون ـ برفنالق واردرکه
اونلری براز صوکره غربك داخل اولدیغی دورهٔ تکامل وترقی‌یه
داخل اولمقدن منع ایتمشدر . ظن ایتم‌که قرآن کریم اسلاملرك
ترقیات علمیه‌سنه فی‌الحال مانع اولسون . ناصل‌که انجیل خرستیانلری
بو ترقیدن منع ایتمه‌یور . مع‌هذا ماضیده بویله ممانعتده بولنمش
اولدیغنی‌ده سویله‌مك ایسته‌میورم. فقط عالم اسلامك قرون وسطایه
عائد اصول وتشکلاتدن تخلیص نفس وتعالی ایتمسی ایجاب ایدرکن
اوزمانده بوکا موفق اوله‌مدیغنی بالخاصه ذکره شایان بولورم . بو حادثهٔ
اجتماعیه‌نك ایلاد ایتدیکی مسئلهٔ وخیمه‌یی چوق دوشوندم واسباب
مولده اوله‌رق بعض نقاطی بولدم‌که ایچنده بولندیغم حال اضطراب

مساعده ایدرسه بونلردن (رهوو) ده بحث ایده‌جکم . سن حاضرمدن قطع نظر سفالت مرضیه‌م کوندن کونه فنالاشیور وهیچ برشی یاپمغه موفق اولامیورم . مع مافیه مسئله مهم اولمغله برابر هنوز غیرمستوردر . باقی ...

أ . لیتره

موسیو لیتره‌نك اسلامیتك ازمان اخیرده‌ده عقامتنی ایجاب ایتدیکندن بحث ایلدیکی اسباب میاننده ـ متفکرین اسلام ایله هم فکر اولدیغمز وجهله ـ خط عربی ، نم کبی ، برمانع اساسیٔ ترقی اوله‌رق تلقی ایدوب ایتمدیکنی بیله‌میورم . امادینه‌جك که :

ـــ مادامکه عرب یازیسی ترقیاته مانع اولیور ، اوحالده اوندن صرف نظر ایتسینلر . بوکا جواباً دیرم که :

ـــ بوغیر قابلدر ؛ چونکه کتاب مقدس اسلام اولان قرآن کریم خط عربی ایله محرردر .

مع هذا قرآن هر وقت خط حاضر عربی ایله محرر دکلدی .

حروف صوتیه‌دن کاملاً مجرد اولان خط کوفی قرآن عظیم الشانك ایلك واسطهٔ نشر ونقلی ایدی . فقط خط مذکوره‌کی فقدان صوائت متن قرآنك قرائتنده اوقدر تبدلات وتحولاته بادی اولیوردی که الك نهایت خلفای

راشدینك دردنجیسی اولان حضرت علینك تلامیذندن ابوالاسود عبد علی محاذیر واقعه‌یی رفع ایچون کوفی یازیسنه بعض اشارات وحرکات وضعنی تصور ایتدی .

هجرت نبویه‌نك ٤۱ و ۹٥نجی سنه‌لری آراسنده‌ایسه یکی بر تجدد رونمون اولدی : عراق وخراسان والیسی اولان الحجاج خط مذکوره نقطه‌لر علاوه ایلدی .

خط عربی شکل حاضرینی حضرت محمد (صلعم) دن اوچ عصر صوکره قرآن عظیم الشانك امر ونشر ایتدیکی دین مبینك تحت تأثیرنده، مدنیت عربیه‌نك دها قیمتدار ودها مکمل بر واسطهٔ تحریر کشف ایتدیکی زمانده اکتساب ایتمشدر .

بو اصلاحاتی اجرا ایدن وزیر ابو علی ابن مغله‌در ویالکز اوزماندن بریدرکه خط عربی قرآن کریمك انتشارینه خدمت ایدییور .

بالاده‌کی اسباب وتفصیلاته بالاستناد خلیفهٔ اسلام خط عربیده صوك وقطعی بر اصلاح دها میدانه کتیره بیلیر وبو اصلاحات تفکرات بشریه‌نك مهد طلوعی اولان آسیاده ، آوروپاده صنعت طباعتك کشفندن تحصل ایدن نتایجك عینی حاصل ایدر . قرآن عظیمه ایمان ایدن

انسال ذكيه‌نك درجهٔ استعدادى اصل اووقت واضحاً كوريله‌جكدر .

كريدمسئله‌سى دورهٔ سكونه داخل اولدقدن صوكره، كنديسيله مخابره‌دن كرى قالماديغم حسين عونى پاشا حربيه نظارتنه تعيين اولندى. مشاراليهله اولان محبت وصميميتمزك درجه‌سنى لايقيله افهام ايچون شونى سويليه‌يم كه مشاراليه بنى حرمنه قبول و چوجقلرينه تقديم ايتدى . بو مناسبتله بين الاسلام رئيس عائله‌يه معطوف اولان حرمتك درجه‌سنه دقت ايتدم . اهل اسلام نظرنده انتظام اجتماعينك كوشه طاشى ، استنادكاهى ايشته بو حرمتدر .

ملاقاتلرمز بوتون ايمپراطورلغك قوهٔ مسلحه‌سنه بر قيمت بخش ايده‌جك اولان تنسيقات عسكريه مباحثنه دائرايدى . بووسيله‌دن بالاستفاده عالى پاشايه، تشبثات عديده‌مه رغماً ، اسماع ايده‌مديكم بر چوق افكار سياسيه ودينيهٔ اصلاحاتكارانه‌يى مشار اليهه تلقين ايتدم . عالى پاشا بو افكارى اساساً موافق بوليور وفقط جبين اولان طبيعتى بونلرك تطبيقنى تهلكه‌لى كوريوردى .

فكرمجه اكر خليفه اسلاميته استناد ايدرسه قوت وقدرتنه هيچ برشى قارشى قوياماز . توركيا ومصر اوروپايه

انکشاف طبیعیسنه خادم وسائط علمیه ایداع ایتمکله اکتفا ایده‌جك یرده اونی تقلید ایتمکله محو اولمشلردر . بو تلقیناتك حاصل ایتدیکی نتایج تاریخیه براز صوکره کوریله‌جکدر .

بو صره‌لرده آوستریا ایمپراطوری ، پروسیا پرنسی ، ایمپراطوریچه اوژه‌نی ، سویش قنالنك کشادینه قبل العزیمه ، استانبوله کلدیلر . ایمپراطورلق حقنده‌کی حسیاتمه واقف اولدیغی ایچون حسین عونی پاشا بکا بر معذبلك اولمق اوزره ایمپراطوریچه‌نك حسن وجاذبه‌سی حقنده فضله مدحلرده بولنمغه باشلادی . بر کون :

— آرتق لطیفه یتشیر ، دیدم ، آچیق سویله‌یك : بو قادین حقنده‌کی فکریکز نه‌در ؟

او وقت پاشا ایمپراطوریچه حقنده‌کی حسیاتی ، بوراده ذکر ایتمکی بی فائده عد ایتدیکم ، بر تك کلمه ایله افاده ایتدی .

ایمپراطوریچه‌نك راکب اولدیغی « ئه‌غل » یاطی اوزاقدن کورونجه حکومت نامنه ایفای تکریمات ایچون سفینه‌یه کیدن مأمورین رسمیه مخاطب اوله‌رق عصبیتنه مغلوب ، کوز یاشلرینه مستغرق بر قادیندن باشقه بر کیمسه‌یه مصادف

اوله‌مادیلر. اوت امپراطور بچه آغلایوردی، چونکه رفاقتنده‌کی قادینلردن بری راحتسزلانمشدی !

اوچ سنه صوکره مصره کیتدیکم وقت امپراطوربچه‌نك دوه ومرکبلرله اجرا ایتدیکی تنزهلر الآن مدار بحث ومقال اوله‌مقده ایدی .

هلیوپولیس معرکه‌سی جوارنده‌کی شجرهٔ مریمی زیارته کیتدیکی وقت مشارالیهایه بیوك آرابه ایشله‌مه‌ین نقطه‌سنده بینك مرکبلری انتظار ایدییوردی .

زیارتك ختامندن صوکره خدیو اسماعیل پاشانك مشارالیهایه آرابه‌یه بینمسنی تکلیف ایتمسنه رغماً امپراطوربچه بیوك اونیفورمه‌لرینی لابساً کان افرد معیتنی پیشنده سوروکله‌یه‌رك قاهره یولنی طوتدی . .

خدیوك، بردیشی مرکبه راکباً اوکدن کیدن، مخادیمندن بری یولده والده‌سنه مصادف اولنجه آنه‌سی :

— اوغلم ، بو حالکدن اوتانمیورمیسك ؟ دیدیکی وقت چوجق :

— آنه نم حالم برشی دکل ، براز صوکره بنم کبی دها برچوق مرکبسوارانه تصادف ایده‌جکسك ! . . جوابنی ویرمش ایدی .

دون مورانسیلر ، روبنسونلر کبی آتلرله سیرانلر

یاپمغه ، شوکت و سلطنتك آلایش دلفریبنی سیر ایتمکه آلیشمش شرقلیلر اوزرنده بویله مرکبه بینمك صورتیله واقع اولان نمایشك حاصل ایده‌جکی تأثیراتی آرتق تصور ایدیکز .

ایمپراطوریچه‌نك مصر علیایی هنگام زیارتنده معیتی افرادینك سربستیٔ لسان وعریانیٔ قیافتنه قارشی التزام ایتدیکی مسامحه اینانیلماز رزالتلرك تکوننه باعث اولمشدر . بونلرك ایچنده یالکز جنرال فه‌لیکس دوئه ـ که ایمپراطور مشارالیهی ایمپراطوریچه‌یه بر ناصح اوله‌رق ترفیق ایتمش ایدی ـ برنیك نام براقمشدر .

پروسیا پرنسی اقامتکاهمك تام قارشیسنده بولنان آلمان مکتبنی زیارته کلمش ایدی .

لابس اولدیغی البسه‌نك بساطت فوق‌العاده‌سنه رغماً راکب اولدیغی حیوانده وقعو حیثیتنی وقایه ایدییورایدی . تجربه‌لر آچیق اولدیغی ایچون مکتبده قالدیغی بر ساعت مدتجه کندیسنی ، افعال وحرکاتنی کمال راحت و آسودکی تدقیق ایتدم .

شاکردانه‌ صالونده بعض سؤاللر صوردقدن‌صوکره ، آچیق هواده باستونلرله ژیمناستیق وعسکری تعلیملری یاپدیردی وایچلرندن‌وضعیتلری قصورلی‌اولانلری تصحیح

و بعضیلرینی ده یناقلرینه خفیف ضربه جکلر اوره رق تلطیف ونوازشنه غرق ایتدی . مکتبدن انفکاکندن اول طلبه وطن شرقیلری تغنی ایتدی ومشار الیه ده حیوانه راکب اولمازدن اول معلمك الینی صیقدی .

شبهه ایتمیوردم که بو حلیم ونازك پرنس آره دن برسنه کچمه دن ایکی عصردن بری مسقط رأسمی فرانسه یه باغلایان وابطه یی قیرمغه خادم بر آلت اوله جقدی .

مع مافیه بره ووست پارادولك دیدیکی کبی بن ده بر حادثه نك غیرقابل اجتناب اولدیغنه قائل ایدم وبونك ایچون ایدی که بوتون مخابراتمده بوتهلکه لی وهم وقناعتمه قارشی عائله واحبابمك اسباب محافظه سنی تهیئه ده قصور ایتمیوردم. بارون سایارد « امپراطورلغك کونلری صاییلیدر » دیه یازدیغم کبی پدرمه ده « شاید محاربه باشلارسه بز محو اولدق » دییوردم . وطنی خارجنده اعمی اولانلر بیله آتی بین اولیور .

منظورم اولان احوال و وثائق اضطراباتمی کوندن کونه تزیید ایدییوردی . بو حاللر پارسده و آلزاسده کچیرمك اوزره اوچ آی مدتله مأذونیت طلب ایتمه می موجب اولان اسبابك برینی تشکیل ایتمشدر .

یالکز نفسنی دوشونمه‌نك ، قارشیسنده‌کی قوتله مقایسهٔ نفس ایتمه‌مه‌نك نه بیوك بر خطا اولدیغنی او وقت ادراك ایدلمیوردی . بر حالت استغراقده یاشایان هند فقیرلری کبی حکومت ومطبوعات عادتا بر هذیان وخرافات عالمنده یاشایوردی . هر کسك وهله اردونك غفلتی اودرجه‌ده ایدی‌که هر آغزده موسیو ژیرارده‌نك نه‌قدر بالاپروازانه اولدیغی بالآخره تحقق ایدن : « بز پروسیالیلری تفنك دیپچکاریله آولایه‌جغز ! » هرزه‌سی دولاشیور ایدی .

درین بر یأسله ومونیخ ، ویانه ، پشته ، بلغراد ، وارنه طریقیله استانبوله عودت ایتدم . هر طرفده عینی صدا دویولیوردی : « محاربه پك یاقلاشدی ، فرانسه آرتق صوك مغلوبیتك آجیسنی دویاجقدر ! » . هله بدبین اولانلر فرانسه شوکت عسکریه‌سنك ، بر کاغد قوله‌سی کبی ، قولایجه سقوط ایده‌جکنه قانع ایدی .

سویش قنالنك کشادی شرقه ، پرنسلردن باشقه ، بر چوق ذی‌شهرت ارباب قلم وصنعتی‌ده جلب ایتدی . بو زیارتجیلرك هیپسی‌ده خدیو اسماعیل پاشا طرفندن شاهانه اعزاز ایدلدی . عزیمت و عودت واپور نوللرینك تسویه ایدلدیکندن ومصرده مجاناً جولان

ایتدیرملرندن قطع نظر یالکز اوتل مصرفی آدم باشنه اللی فرانغی تجاوز ایتدی .

بو مسافرلرك بر چوغی سیاحتلرندن « سپارش ! » صورتیله اله کچیردکاری بك چوق هدایا ایله عودت ایتدیلر . مثلا فلان رومانجی یازدیغی بر جلد هذیاننامه ایچون اوتوز بیك فرانق چکدی .

دیگر بر طاقملری‌ده چماشیرلرینك ییقانمه اجرتی کندیلرندن طلب اولننجه باغروب چاغیرمقدن حیا ایتمدیلر . اسکاتلری ایچون بالطبع بو مصارفك‌ده تسویه‌سنه مجبوریت تولد ایتدی . ایشته بونلر میاننده بولنمش اولان عجیب برقادینك استانبوله کلیشی‌ده بو اثناده وقوع بولمشدر .

سرگذشت حیاتی عقل ایله عشقك تألیف ناپذیر ایکی دشمن اولدیغنی اثبات ایدن بو ادیبه‌یی فیلوزوف قوزەن و آلفرەد دوموسه ایله مناسباتی ، اوزرنده « مادام س... طرفندن صرتمه یرلشدیرلمشدر » عبارەسی محکوك بر مطبخ بیچاغی طاشیان آلفونس قارله واقع منازعاتی و « Elle » و « Lui » و « Elle et lui » عنوانلی اوچ اثری ایله طانیمیان هیچ کیمسه یوقدر .

مزبوره استانبوله کلیرکلز معذب احبامدن بری اونی بکا تسلیط ایتدی .

اونجی موز عنوانیله یاد ایدیلوب عنفوان شبابنده بوتون کائناتی مجبور پرستش ایدن بر حسن و آنه مالك اولمش بولنمغله افتخار ایله‌ین بوقادین اوزمان آلتمش ایکی یاشنده ایدی . برابر کله بکزه‌ین چهره‌سی بیوك قانه‌ری ، قیافتی ده‌تو آلت لوازمی صاتان قادینلری خاطره کتیریوردی . معنویاتی ایسه پك فنا ایدی .

بوقادین بنی نه قدر بیزار ایتمشدر !

اخلاق وعادات شرقیه‌نك تتبع وسیله‌سیله کندیسنی بر ارمنی عائله‌سی میاننه ادخال ایتمه‌می رجا ایتدی . فقط توسط ایتدیکم عائله میاننه یرلشیر یرلشمز اوقدر مطالب و احتیاجات اظهار ایتدی که اك صوکره مرام آکلاتیله‌میه‌رق خانه‌یی کندیسنه براقدیلر ، چیقدیلر .

مکرر رجا وابراملری اوزرینه کندیسنی ایران سفیرینه تقدیم ایتدیکم زمان کویا اوشودیکی بهانه‌سیله مشار الیهدن اك اول برشال ، صوکره بوغاز ایچنده تنزه ایچون برقایق ایسته‌دی . فقط طلبنی اوقدر ابی بر صورتده درمیان ایتدی که سفیر رد ایده‌میه‌رك کندیسی ایچون بر باشقه‌سنی تدارکه مجبور اولدی .

برکون مطلقا عالی پاشا ایله کوروشمکی ذهننه یرلشدیرمش ایدی . بو آرزوسنك حصوله کله‌مه‌سی ایچون بوتون

اجتناب طریقلرینی برر برر تجربه ایتدکدن صوکره اك
نهایت صدر اعظمه بیان کیفیته مجبور اولدم و :

— بوقادین بش پاره‌سزدر . لطفاً کندیسنی حسن
قبول و بر مقدار پاره احسان بیوریکز ، دیدم .

تورکلر عالیجنابدرلر . عالی پاشا مادام «س . . . »نه
ویرلمك اوزره بکا ایکی بیك فرانق تودیع ایتدی .
مزبوره بو پاره ایله ــ چوق شکر ــ فرانسه‌یه عودت
و محاربه‌نك بدایتنده وفات ایتدی .

١٨٧٠ حزیراننك بشنجی پازار کونی بر چوق
مسکون ، منحط محللرك ایلریسنده بر تپه‌ده‌کی خانه‌لرك
برنده کوزمك اوکنده یانغین ظهور ایتدی . بر فورطنه
شدتیله أسن قره دکز روزکاری منحط موقعلره بر
قیغلجم وزیفوس یاغموری یاغدیره‌رق یانغینی توسیع
ایتدی . براز صوکره علو سیللری بك اوغلنه هجومه
باشلادی .

اك یوکسکده‌کی پنجره‌مدن بر چوق بیچاره‌لرك اشیالرینی
یوکانه‌رك تعریفی غیر قابل بر شاشقینلقله شورایه بورایه
قوشوشدقلرینی کوریبوردم . بك آز بر زمان ایچنده
بیچاره‌لرك اطرافنی آتش صاردی و ــ آه زواللیلر ! ــ
قلبی داغدار ایدن فریادلر آراسنده کاملاً محو و کمنام اولدیلر .

ایکنجی بر اشتعال بوتون مساعی‌یی عقیم براقدی . آقشام اوزری ساعت اون بره قدر نه‌رونك رومایی یاقدیغنی اخطار ایدن شو فلاکتك باعث اولدیغی دهشت وهیجان ایچنده خانه‌مك تراچه‌سنده قالمشدم .

بردن بره هوایی طوتوشدیران بر قیغلجم بولوطی اقامتکاهمك آرقه‌طرفنه، حریق‌زده‌لرك یانغیندن قورتاره‌رق ییغمش اولدقلری اشیا اوزرینه ، برحرکت دوریه اجرا ایده‌رك ، چوکدی .

درحال خدمتکارلرمه قاچملرینی تنبیه ایتمکله برابر کندم‌ده اوراقمی واك قیمتدار اشیامی یوکلنه‌رك غلطه‌ده بر اوتله قاچدم وکیجه‌یی اوراده کچیردم .

شفقله برابر میدان حریقه کلدیکم زمان فلاکت نهایت پذیر اولمق اوزره ایدی . طلومبه‌جیلر غلطه سرای مکتب سلطانیسنی ، اطرافده‌کی اماکنی هدم ایده‌رك ، قورتاره‌بیلمشلردی . عینی صورتده وقوع بولان هدمیات بك اوغلنك بر ثلثنی محافظه وتخلیص ایتمش ایدی .

آتشك تماميله انطفاپذیر اولمسی برچوق کون مرورینه توقف ایتدی . حریق بیوك بر باغچه ایله محاط اولان انکلتره سفارتخانه‌سی‌ده داخل اولمق اوزره بش بیك خانه‌یی خاك ایله یکسان ایتدی . قاصه‌لرده‌کی نقود واسهام

أريمش ، ياخود يانوب كول اولمش ايدى .

يانانلرك مقدارى آكلاشـيله‌مادى . بر چوق عائله افرادى مخزنلر ايچنده هواسزلقدن بوغوله‌رق محو اولديلر . هنوز يانمقده اولان انقاض اجسـاد محترقه‌يى موميا حالنده ستر ايتمش ايدى .

انتظارم خلافنده اوله‌رق اقامت ايتمش اولديغم خانه‌يى ديكر بر قاچ خانه ايله برابر بر جزيره‌جك تشكيل ايتمش بر حالده غير محترق بولدم .

تام قارشيلرنده بولنان كاركير پروتستان كليسـاسى و آلمان مكتبى بوخانه‌جكلرى آتشدن محافظه ايتمش ايدى.

انسان بر مجموعهٔ تضاددر . باشقه برفلاكت بنى متأثر ايتمدى . فقط بومنظره قارشيسنده سيغاره‌م دوداقلرمدن قايوب دوشدى وكوزلرم ياشله دولدى .

بك اوغلى يانغينى فرانسه سفيرينك كرى‌يه‌چاغيرلمسنى ايجاب ايتدى . چونكه رفقاى مساعيسى آراسنده يالكز سفير مشاراليه محل حريقه كيتمكدن امتناع ايتمش ايدى . يرينه موسيوكه‌رونيه‌ر تعيين‌ايدلدى . مومى‌اليهك استانبوله ورودندن بر قاچ كون صوكره‌ده هوهنزوللرن حادثه‌سى پاطلادى .

حرب

— خارجدن بر نظر —

تلغراف بوحوادثی اخبار ایدنجه درحال نزد صدراعظمك یاننه کیتدم . مشارالیه بنی کورونجه دیدی‌که :

— غرامون اعلان حربنه نه دیرسیکز ؟

— بو حرب ، دیدم ، ایمپراطورلغك رسم تدفینی اعلان ایدن بر حادثهٔ خاتمه دیمکدر . فقط الله ویره‌ده فرانسه‌نك خاتمهٔ حیاتی اولماسه ! .

بالالتزام دعوت ایدیلن فلاکتلر کندیلکندن کلن فلاکتلردن آز ظالم دکلدر . او زمانکی احواله نظراً حرب غیر قابل اجتناب ایدی . فرانسه پولتیقه‌سنی سوق و اداره ایدن حرارتلی کنجلر بیسمارق کبی بر صیادك دام احتیالنه دوشمکدن قورتوله‌میورلردی . دوق دوغرامون «بیسمارق آوروپانك الك بیاغی بر آدمیدر» دیمه‌مشمی ایدی ؟

غرامون خارجیه نظارتنه مأموراً آوستریا سفارتندن مفارقت ایدرکن اخذ ثار ایچون یمین ایتمش و فقط انتخاب ایتدیکی طریقی فنا حاضرلامشدی .

ویانه‌دن کچدیکم صره‌لرده موسی الیهك خفت اخلاقیه ولاقیدیٔ لسانیسیله دعوت ایتدیکی بیوك خصومتلردن بحث ایدیلیوردی .

عالی پاشـا سکونت معتاده‌سنی محافظه ایتمکله برابر اندیشه‌لرمه اشتراك ایتدی .

بر آز صوکره میرکونده‌کی یالیسنده زیارته کیتدیکم خدیو اسماعیل پاشـا کندیسنه ، آرتق هیچ بر مقدمه‌یه لزوم کورمیه‌رك ، همان یاطنه رکوب ایله مصره عودت ایتمسی لزومنی تبلیغ ایتدیکم زمان پك زیاده اظهار تعجب ایتدی . مشـار الیهی حال وموقعك وخامتنه اقناع ایتمك ایچون او وقته قدر بدبین کورونمکدن احترازاً کیمسه‌یه سویله‌مدیکم برچوق دلائل وبراهینی ایضاحه مجبور اولدم .

ایمپراطورلغك مکسیقا سوقیاتنك استلزام ایتدیکی مصارف عظیمه سببیله بو حربده پك زیاده صیقیشمش اولدیغنه حتی بوکون بیله پك آز کیمسه‌لر واقفدرلر .

موسیو روشه‌نك کرسیٔ خطابتده‌کی اعترافنه کوره سوقیات مذکوره اوچ یوز اللی میلیونه بالغ اولیوردی .

موسیو بەرری‌یە بومصارفی بش یوز اللی ، موسیو تی‌یەر ایسە آلتی یوز اللی میلیون تخمین ایدییورلردی .

١٨٦٧ سنەسی شباطنده بومسئله حقنده موسیو ساییار ایلە کوروشورکن دیمشدم کە :

— بوذواتك حسابلرینه شاشارم . بن کندی حسابمه دیه بیلیرم‌کە مکسیقا وقوعاتی بزه بر ملیاردن فضلەیه مال اولمشدر .

— خایر ؛ — دیدی — بومصارف کانون ثانینك برنده طقوز یوز یکرمی میلیوندن عبارت ایدی ؛ فقط فیلوسوق وترسانەلر موجودینك صرف ایدلدیکنی ده حسابه قاتارسه‌کز ادعاکز طوغریدر .

بویله صلاحیتدار بر منبعدن استحصال ایدیلن معلومات ناقابل نسیاندر . بن ذاتاً نظریات سیاسیەمی بوکبی معلومات موثوقەیه بنا ایتمکی اعتیاد ایتمشدم . مکسیقا ایچون مصروف اولان طقوز یوز یکرمی میلیونلق حساب حقیقی ایله موسیو روشەنك اعتراف ایتدیکی اوچ یوز اللی میلیون آراسنده بش یوز یتمش میلیونلق برفرق وتفاوت واردر . بودرجهٔ اهمیتده بولنان بر آچیق هیچ بر وقت بر نظارتك تخصیصاتی دیکرینه نقل ایتمکله قپاندیریله‌ماز .

بوحالك بداهتی حربك تحولات مادیەسنی ومارەشال

نیه‌ل طرفندن اجرا ایدلمش اولان غاردموبیل تشکیلاتنی
جدی تلقی ایتمکدن بنی منع ایتدی . بو مقصد ایچون صرفنه
مأذونیت ویریلن پاره مکسیقا کردانی انظار تدقیقدن
کیزله‌مکدن باشقه برشیئه خادم اوله‌مازدی . حتی بو ضرورتده
کفایت ایتمزدی . برباد وفساد آلود بر محیطدن قورتولمق
ایچون یالکز برچاره یعنی حرب واردی . آچیغی صرفیات
فوق‌العاده آراسنده بوغه بیله‌جك اولان عامل یالکز
حرب اوله‌بیلیردی .

حربدن اول قومون اداره‌سی ایمپراطورلغك
مصالحنی مالیه نظارتنی ، دیوان محاسباتی یاقه‌رق ؛ مکسیقا
فلاکتنك الك باشلی مسببی ، شیوعی اصول اداره‌ٔ
ساقطه‌نك احیاسی تشبثاتنی امکانسز برحاله کتیرن وثائقك
متصرفی اسویچره‌لی بانکر ژه‌که‌ری قورشونه دیزدیره‌رك
رؤیت ایتدی !..

« جان اودرکه جنایتندن متنفع اولور » . آرادن
یکرمی سنه کچدکدن صوکره وجدان عمومی وعدل
تاریخی قومونك ارتکاب ایتدیکی خطای عظیمی دوش
تحملنه آله‌جق کیمسه حقنده تحقیقات اجراسنی طلب ایدییور .
خدیو اسماعیل پاشا اوچنجی ناپولیونك موفقیتنه قانع
ایدی . اونك سیاستی بو اعتماد و اعتقاده کوره تعین

ایدردی . کوستردیکم دلائل وبراهین اونك بو اعتقادینی قطعیاً صارصمادی . معمافیه همان او اقشام مصره عودت ایتمکی قاعدهٔ حزم و احتیاطه موافق بولدی .

∴

وقایع بربرینی ولی وتعقیب ایتدی و دها ایلك طوپده ایمپراطورلغك اردوسی مضمحل اولدی . بوحال کرك فرانسه کرك ممالك اجنبیه‌ده اقامت ایدن فرانسزلر ایچون درین بر فلاکت آچمشدر .

تلغرافلرك موجز ومنقح افاده‌لری قدر آجی هیچ بر شی یوقدر دیه‌بیلیرم. فناخبرلر بویله مختصر تلغرافلرله قلبه عادتا بر خنجر کبی صاپلانیر . بلا انقطاع آیلرجه دوام وتجدد ایدن بوعواقب مؤسفه، هله دشمنك مسرت غالبانه واجانبك خندهٔ استهزا کارانه‌سیله مترافق اولورسه، دها زیاده شدید اوله‌رق حس ایدیلیر .

« وایسه‌مبورغ » و « وه‌رت » فلاکتلری عینی زمانده ، صباح تأثره عکس ایتدی .

اوکون « قوری‌یه دوریان » غزته‌سی مدیریله خلیجه ناظر عمومی بر باغچه‌ده اوطوریوردم . اجناس مختلفه‌یه منسوب عظیم بر غلبه‌لك باغچه‌یی دولدیرمش و هرکس اوکونکی ثقیل هوانك آقشامنی تلطیف ایدن سرینلك ایچنده

ویپش انظارده آچیلان منظرهٔ لطیفه اوکنده اکلنمکده بولنمش ایدی .

بردن بره برحریف کذرکاهنده‌کی ماصه وصندالیه‌لری ده‌ویره‌رك و النده‌کی تلغرافی صاللایه‌رق نفس نفسه قوشدی ، کلدی . بو تلغراف قرال کییومك قرالیچه اوغوستایه چکدیکی ایلك تلغراف ایدی .

آلمانیا اردوسنك مظفریت عظیمه‌سی ! . . .

بو ندایه آلمانلرك بر شدت مجنونانه ایله یوکسلن «هوررا! »لریله کاملاً آیاقلانان باغچه خلقنك «براوو!..»لری قاریشیور و اتلاف ایدیلن عسکرلرمزك ، اسیر ایدیلن سنجاقلرمزك مقداری تعداد اولندقجه آلقیشلر تضاعف ایدییوردی . فرانسه‌نك شرقده‌کی عصردیده نفوذینی محو ایتمك ایچون ایشته بویله بردقیقه کافی کلمش ایدی .

رفیقم وبن باغچه‌دن ، آیاقلرمز دولاشه‌رق و تأثردن بوغوله‌رق ، بر کلمه بیله تفوهنه قدرتیاب اوله‌مقسزین چیقدق .

پروسیا، تفوق ورجحان سیاسی وعسکریسندن ماعدا افکار عمومیه‌نك لسان وترجمانی اولان باشلیجه غزته‌لرك کندیسنه اشترا کنی ، حتی دها پك چوق زمان اول ، تأمین ایتمش ایدی . ١٨٧٠ سنه‌سی ظرفنده ، فرانسه

مطبوعاتی‌ده داخل اولمق اوزره ، موسیو دوبسمارق طرفندن غزته‌لره ویریلن تخصیصاتك اوتوز میلیون فرانقدن فضله اولدیغنه وثائق رسمیه‌شاهددر . برحربك اوائلنده مظفریت مادیه‌دن دها قیمتدار اولان بویله بر غلبهٔ معنویه‌یی تأمین ایتمك ایچون بوقدر مصرف اختیاری البته شایان استکثار دکلدر .

تأثره‌سزادرکه هریکی حربك بدایتنده بوحال واقع اولمقده وحقیقی براتهامات خائنانه شبکه‌سی درحال فرانسه اوزرینه یاییلمقده‌در . ایسترسه‌فرانسه‌نك بیك دفعه حقی اولسون، اونی هرکس مطلقا حقسز کوریور . حتی مطبوعاتك حریت مطلقه‌سی زمان صلحده بیله اجانب وخونه ایچون مملکتك هتك ناموسنه و وطنداشلر آراسنده ایقاظ فتنه و فساده خدمت ایدیور .

« بوته‌نی »نك شوفقره‌سی مطالعه وتأمل اولنسون :

« سارد وسیروس بلده‌لرینی ضبط وتسخیر ایتدکدن
« صوکره اوقدر کوزل اولان بو شهرلری نهب وغارت
« واهالیسنی قتل ایتمك وفقط اورالرده دائما سلاح بدست
« مدافعه قالمق ایستمه‌میه‌رك ، محافظه‌لرندن امین اولمق
« ایچون ، اورالرده میخانه‌لر تأسیس و عمومی تنزهلر ،
« اکلنجه‌لر ترتیب ایتمکله برابر بونلردن خلقك استفاده

« ایتمسی ایچونده بر امر نامه نشر ایتدی . بوصورت
« تحفظدن اوقدر ایی نتیجه‌لر اقتطاف ایتدی‌که بواجرا‌آتدن
« صوکره لیدیالیلره قارشی حتی بر دفعه اولسون سل‌سیف
« ایتمك مجبوریتی تولد ایتمدی . . . . »

هر نه صورتله اولورسه اولسون فرانسه‌نك کسر نفوذ واعتبارینه ، افسادینه چالیشانلر ، آنارشیستلر کبی ، شبهه‌لی کورولمیدر . چونکه بر شیئك ممکن اولمسی واونك یاپیلمسنده برینك استفاده‌سی بولنمسی کافیدر .

استانبولده انتشار ایدن غزته‌لرك‌ده قسم اعظمی بو مؤسف حاللره اشتراك ایدییور وفرانسه‌یی صورت محقرانه‌ده فصل ومذمت و آلمانیایه‌ده ایفای حرمت ایدییورلردی . بونلرك نشریاتی وقایع وحادثات ایله مبسوطاً یوکسلدی . نهایت بو نشریاته مقابله ایچون « قوری‌یه دوریان » و « له‌وان تایمس » — چونکه « لاتورکی » غزته‌سی بروسیایه قارشی احترامکار بر وضعیت آلمش ایدی — غزته‌لرینه یازمغه باشلادم . شئون یومیه هر کون ایچون مناقشات قلمیه‌یی دعوت ایده‌جك وسیله‌لر ایجاد ایدییوردی .

وطنمك محافظهٔ شان وشرفی نامنه بوغزته‌لرله یاپ یالکز مجاهده‌یه قیامه ، یار واغیار ، هرکس حق ویرییوردی .
— کچن سنه‌لوندره‌ده بولندیغم اثناده‌ده تظاهر ایتدیکی وجهله —

سه‌دان مغلوبیتندن اول نشر ایتدیکم « تنقید عسکری » عنوانلی مقاله‌م الآن اونوتیلمامشدر . بومقاله‌نك بعض فقره‌لرینی بروجه زیر نقل ایدییورم :

« مچ شهرینی قورتارمق ایچون ماره‌شال ماق ـ ماهونك
« آرده‌نه دوغری یورودیکنی عظیم بر بهت و حیرتله
« خبر آلیورز . بوحرکت ـ آچیقجه سویله‌یه‌لم ـ قوردك
« آغزینه آتیلمقدن باشقه برمعنا ایله ترجمه ایدیله‌مز ...
« بوحرکته کوره ماق ـ ماهون اردوسنك برازصوکره
« کاملاً محو وهلاك اولدیغنی یاخود بی طرف مملکتلره
« چکیلدیکنی ایشیدیرسه‌ك اصلا متعجب اولمامالی یز .
« مشار الیهك دوچار اوله‌جغی عواقبك اك خفیفی
« مواقع مستحکمه‌یه پوسکوردلمك و « بازه‌ن » ك عاقبتنه
« یعنی فلج آنی‌یه ووقت مرهونی‌کلنجه تسلیم اولمغه مجبور
« قالمق اوله‌جقدر .

« ماق ـ ماهون دشمنی جلب ایتمك ایچون پارسه
« رجعت ایتسه وقوتنی جنوب شرقی شومن‌دوفری
« استقامتنه نقل‌وایصال ایلسه‌یدی بوحرکتنی آکلاردق...
« لانغر وبلفور آرالرنده بولنه‌جق بر اردو ،
« آرقه‌سنده ، ارزاق ومهماتنی تدارك وقوتنی تجدید
« ایده‌جك بوتون برفرانسه بولور. حال‌بوکه شمالده بولنان

« بر اردو ــ قپانه طوتولمش بر فاره کبی ــ خط رجعتی
« کسیله‌رك دشمن ایله حدود آراسنده قالمش دیمکدر...»

له‌وان ــ تایمس ٢ ایلول سنه ١٨٧٠

سه‌دان مغلوبیت واسارتی حوادثی استانبوله آنجق
٤ ایلولده واصل اولدی .

*
* *

هر شیئه منتظر بولندیغمه رغماً « سه‌دان » فلاکتنه
اینانه‌مادم . « یوز یکرمی بیك کشیلك بر اردو مجبور
استیمان اولسون : اصلا ! اصلا ! ممکن دکل ! »
دییوردم .

عسکر دقوماندا ایدنلرك والده‌لری، زوجه و همشیره‌لری
واردر ؛ بونلر ، عرب قادینلری کبی ، اونلرك یوزلرینه
توکوره‌جك و « قاچاقلر ، کوپکلر ، کوپك اوغللری ! »
دیه باغیره‌جقلردر قناعتنده بولنورکن بوفلاکت ایریشدی .

بو حقیقت واضحه قارشیسنده ــ ایسترسه‌کز سز
کولیکز ! ــ قریم اردوسنك بو اختیار دراغونی ، بن ،
بر کوچك چوجق کبی هونکور هونکور آغلادم .

میدان محاربه‌لرینك عاقبتی قرال ژانك « پوآتیه » ،
برنجی فرانسوانك « پاوی » محاربه‌لرنده دوچار اولدیغی

عواقبدن یعنی هزیمت و اسارتدن عبارتدر . ناپولیونك دیدیکی کبی « کوکس کوکسه محاربه‌یه ودیچك آلتنه‌دوشنلر آنجق « ناموسدن باشقه شرشی محو اولدی » دیه‌بیلیرلر . »

عالی پاشادن ایشیتدمکه سلطان عبدالعزیز اوچنجی ناپولیونك اسارتنه ایناناممشدر . فقط بوخبر تأید ایدنجه منسوب اولدیغی عنصر محاربك بوتون غیظ وغلظتی ، خاندانی آراسنده آلدیغی نزاهت تربیویه‌یه رغماً ، کوپورمش وکندیسنی بویله جبین بر آدمك زیارتنه تشویق وترغیب ایدنلره توجیه غضب ایله‌مشدر .

خاقان مشارالیه ، ناپولیونك اسارتنه قانع اولدقدن صوکره ، اکثریا شاعر فارس ابو صالحك : « براق ، قانك طوپراقلره آقسین ! امین اول که بو حال ناموس وشرفکك سقوطنه مرجحدر ! » مآلنده‌کی بیتنی ایراد ایدوب دورمشدر .

هیچ اسارتی بنی اوقدر اعجاب ایتمدی . بوتون مزیت وماهیتی مکسیقاده میدانه چیقارمش اولان « بازه‌ن » ی « قانروبر » ه ترجیحاً باش قوماندانلغه ارتقا ایتدیرمك اساساً بر جنت ایدی . « قانروبر » وظیفه‌سنی ایفا ایدر ایدی . فقط بازه‌نك خلق وذکاسنك فوقنده بر اقبالجولکی ، براحتراصی واردی .

بازەن ماقسیمیلیانك تحتنه ، مكسیقا حكمدارلغنه كوز
دیكدكدن وفقط سقوطامله اوغرادقدن صوكره فرانسەنك
مقدراتنه حاكم اولمغی تخیل ایدەرك . ماقبت كبی ، هیچ
كیمسەنك كری كلدیكی مشئوم بریوله سلوك ایتدی .

پارسك مدافعەسنه كلنجه : بووظیفەیی انتظام عسكریدن
زیادە آیین مذهبی‌یی ادارەیه صالح برجنراله تودیع ایدەجك
یردە شدیدالبطش برملازمه براقق دها ای اولوردی.

« محصور بر موقع ضبط وتسخیر ایدلمش دیمكدر »
قاعدەسی؛ تسخیری مشكل ومتحول استحكاملر آرقەسندە
بش آیلق مؤمن ارزاقیله برابر ــ مضطربانه یاشامغەدكل ،
اولمكه خواهشكر ــ درت یوز بیك كیشی‌یی تسلیحه مقتدر
اولان ایكی میلیون نفوسلی برشهرە قابل تطبیق دكلدر .

پارسك اویله بر حرب میدانی واردركه اورادە نه بر
قارغشەلق، نەدە برهزیمت مغلوبیتی توخیم ایدەمیەجكی كبی اك
كوچك بر مظفریتدە طالع حربی تبدیل ایدە بیلیر. حقیقی
وجدی برقوماندان ، دها حربك ایلك كونلرندن اعتباراً
یكرمی بش فرسخلق برمحیطك كاه بر كاه دیكر نقطەسندە
خلقی حربه آلیشدیرەرق وغلبەلكی انتظامه قویەرق
دشمنی یورمق ایچون بو وضعیت ارضیەدن استفادە
ایدە بیلیردی .

هیچ براردو کندیسنه نه وقت ، علی الخصوص کیجه لین
وقیشین ، هجوم ایدیلوب ایدلمیه جکنی کستیره مدیکی
مشکوکیت زمانلرنده علی الدوام سلاح بدست قالهماز .

هله قارشیسنده کی قوت استحکام و — سواستوپولده
اولدیغی کبی — لغم حفری کبی عملیات ایله اشتغال ایدیورسه
نه انشا ایتدیکی مانعه لر ، نه ده طوپراق طابیه لر اونك
خواب وحضورینی تأمین ایده مز .

اکر پارس ، تحریکات بی فائده ایله برچوق آیلر غائب
ایده جك یرده ، بوصورتله حرب ایتسه وطشره یی کندیسنه
جلب وقوهٔ معاونه یی تقویه ایلسه یدی دشمن ایکی آتش
آراسنده قالمق زحمتنه قاتلانه ماز محاصره نك رفعنه
قدر بکله ته مزدی .

بن تورك امرای عسکریه سی ایله وعلی الخصوص محبم
اولان حربیه ناظری ، آرناودلقده قتلندن اول ، ١٨٧٧
سنه سنده ، روسیه یه قارشی براردویی اداره ایتمش وفقط
« نانت » امرنامه سیله عزل اولنه رق بالآخره تورکیایه
کلمش برفرانسز عائله سنه منسوب اولان محمد علی پاشا ایله هم
فکر اوله رق احوالی ایشته بوصورتله محاکمه ایدییوردم .

هومر : « الڭ ایی علامت وطن ایچون مجادله دز » دیر .
تاریخ دییه جکدرکه : پارس والیسی وظیفهٔ عسکریه سنی

ایفا ایده‌جك برده ناطقه‌پردازلق ایتدی ، کلیسالرك چانلرینی چالدیردی وخلقی استغفاره دعوت ایتدی .

حال بوکه تاریخ سعی وغیرتك دائما مشیمهٔ موفقیت اولدیغنی اثبات ایچون پارسـلك تسلیمنه منتظر دکلدی . او بو قاعده‌یی برچوق امثال ماضیه ایله تأیید ایتمشدر .

ولایاتده « غلایس ـ بیزو آن » و« قره‌مییو »نك تحت ریاسـتلرنده تشکل ایتمش اولان مدافعهٔ ملیه اداره‌سی‌ده انظار اجانبده شـایان ترحم کورولدی . قره‌مییو موقع اقتداره کچنجه حدودلرمزده قانلرینی ایثار ایدن عربلرك ضررینه اوله‌رق جزائر مذهبداشلرینی وطنداش اعلان ایتدی . فقط بو تدبیر درحال ١٨٧١ عصیانی انتاج ایتدی .

مسلمانلره هنداسافل ناس معامله‌سی ایفاسنده اصرار ایدلدکچه بو عصیانك صوکنجی اولمدیغی تسلیم ایدلمیدر .

غامبه‌تانك بالوندن اینجه ایراد ایتدیکی آتشین بیانات یالکز سوزدن عبارت قالدی . حال بوکه « اوره‌ل دوپالادین » ، « شانزی » ، « فه‌دهرب » او اقوالی طوپ قوتیله تقویه وتأیید ایتدکارندن اجنبی بوکا عطف دقت ایتدی وبالطبع جبهه‌لزمزده اعتمادلمه‌لری پارلامغه باشلادی .

غامبه‌تتانك مزيتی وطندن اصلا نوميد اولمامسيدر .

فرانسه أولمش ، محو اولمش ظن ايديليوردی :
غامبه‌تتا اونی تهييج ايده‌رك حرمت عامه‌يه مظهر ايتدی .
شمدی فلاكت نهائيه كليور ، فقط بوده‌غير قابل تداوی
اولميه‌جقدر . يالكز شرف قالمادی . اوشرف كه‌عدم‌موجوديتی
حالنده هيچ بر ملت سقوط ايتديكی موقعدن قالقوب‌ده
قامت‌نما اولاماز .

مدافعهٔ مليه‌نك « ده‌موسته‌ن »ی اولان غامبه‌تتا نامنه
پك ايی بر اثر اولمق اوزره بر آبده ركز ايدلدی ، فقط
اونك اطرافنه كنديسنه معاونت ايدن رؤسای حربی‌ده
طوپلامق وبزه آلزاس ـ لوره‌نی اعاده ايده‌جك اولانه
عائد موقع‌شان وظفری صاقلامق‌دها مظفرانه كورونور .

بو آبده‌يه محكوك نطقلری سيل‌تخريب زمان وباران
سيله‌جكدر . حق حقيقتی وجهله سويله‌ين تاريخ ، غامبه‌تتانك
نظارتندن صوكره‌كی مسلكنی تلخيص ايده‌رك اونطقلرك
يرينه « تاسيت »ك ايمپراطور « غالبا » حقنده‌كی :

Omnium consensu capax imperii, nisi imperasset.[*]

محاكمه‌سنی وضع وترقيم ايليه‌جكدر .

ديشاريدن كورلديكنه كوره قومون اداره‌سی ، سه‌دان ،

[*] افكار عموميه ـ ظالمانه اولمامق شرطيله ـ قانوندن اخذ قوت ايدر

مچ وپارس اسارتلرندن صوکره یاشامق ایسته‌مه‌ین افراد وضابطانك انتحارینی متعاقب ، بر انتحار مشترکده بولنیور کبی ایدی . ماهیتی میدانه چیقدقجه هرکس او اداره‌دن ایکرندی . خاتمه‌سی ایسه دهشت رسان عقولدر .

عینی وطنك اولادی مست مسرت اولان دشمنك کوزی او کنده ؛ یانغین ضیاسنده ، کوپکلر وقوردلر کبی بربرلرینی بوغازلادیلر : نه منظره ! . .

اکر بوشدت وتهور حفظ وحراست وطن ایچون مصروف اولسه‌یدی فرانسه قورتولوردی .

صداقتی اوغورنده اولنلر لایق تکریمدر . بونك ایچوندرکه « دده‌سقلوز » مظهر تجیل اولمشدر . فقط بوحرمت وتکریم ایله فرارلرینی کتم ایچون خلقی مقاومته تشویق وتحریك ایدن سفیللرك مناسبتی یوقدر .

پارس سوقاقلرینه یاییلان اوتوز بیك نعشه رغماً فلاکتلرمزك الك باشلر مسببلرینك عفوی آوروپایه تنکیل واستیصالده اعتدال دم ، عدل ومرحمت بولنمدیغنی سویلتدی .

« ظفر ؛ بورسه‌ده صاتیلماز . »

بیسمارقك بوسوزی آلمان خودکاملغی ایله ظفره

هر شیئی فدا ایدن فرانسز خودنا اندیشیسی آراسنده‌کی فرقی واضحاً کوستریر . بیسمارق بوسوزیله آلزاس ـ لوره‌نك الحاقنه سبب اولان عمای سیاسی ایضاح ایدییور .

بز آلزاسلیلر جرمان نسلندن اولدیغمز ایچون آلمانلر آلزاسی تملك ایتمکله قرداشلرینی ! قورتاردقلرینی ظن ایدییورلردی . فقط اونودییورلردی‌که قرداشلر آراسنده‌کی کین وعداوتلر بورسه ایله علاقه‌دار اولمیان ، محبت ونفرت کبی ، اختلافات دینیه وسیاسیه ایله علولنمشدر . [*]

بر آلمان «Welch»ده ناصل ارثی بردشمن کورییورسه بزده « پالاتینا » یانغیندن بری آقینجیلری آلزاسی دفعاتله صویمش اولان « Schwob »ده ارثی دشمنمزی کورییورز .

الزاسلیلر کندیلرینه حیوانات اهلیه معامله‌سی یاپان بو « قرداشلق » مدعیلرینی اصلا عفو ایتمیه‌جکلردر . بر شرق ماصالنده موضوع بحث اولان قادین کبی ـ بو ماصاله کوره قادینك بریسی زوجیله وقوع بولان بر اختلاف نتیجه‌سنده قوجه‌سی طرفندن جزاءً برطولومه صوقولمش .

[*] آلزاسلی بر شاعر عصر اخیرده شویله ترنم ایدییوردی :

Meine Leier i[illegible] deutsch, sie klinget von deutschen Gesängen..
Liebend den gallischen Hahn, treu ist französich mein Schwert.

(ترجمه‌سی) : عودم آلماندر وآلمانجه ترنم ایدر . فقط قلنجم ، غولوا حروسلارینی سودیکی ایچون ، فرانسه‌یه صادقدر .

هواسزلقدن اوراده بوغولمقده ایکن بیله قادین طولومی یاردرق ایچندن برمقاص چیقاروب صالالامش وزوجنی اوهنکامده بیله پروتستو ایتمشدر ــ بز آلزاسلیلری بویله مستحق اولمدیغمز برسرنوشته تبعیت ایتدیرمکه هیچ برشی موفق اولامایه‌جقدر .

آلمانلرده بو حقیقته واقفدرلر : بزه قارشی اختیار ایتدکلری طرز معامله بونی اثبات ایدر . آلزاس اونلرك باشنه بر بلادر . بر خدعهٔ سیاسیه‌یه واقف اولنجه درحال آلزاسك اوستنه دوشرلر .

اوروپا صولك یکرمی سنه ظرفنده آلمانلرك آلزاس مسئله‌سنده‌کی خطالرینی تصحیح ایچون یتمش میلیارلق مصارف تسلیحیه اقتحام ایتدی . آلمانیا بو خطاده دوام ایتمك صورتیله محکمهٔ تاریخیه اوکنده بر حرب مستقبلك مسئولیتنی دها شمدیدن درعهده ایدییور .

قرال کیوم آلمانیا تاجنی کیه‌رك پای تختنه عودت ایدنجه دول معظمه کندیسنی سلاملامق اوزره فوق العاده هیئتلر کوندردیلر . تورکیاده سابق پارس آتاشه‌میلیتری اسعد پاشایی اعزام ایلدی .

بو ذاتك استانبوله عودتنك ایرته‌سی کونی حربیه ناظرینك قوزغنجقده‌کی یالیسنه ، مشار الیه برابر ، عینی

زمانده كيتمشدم . ملاقات برلين رجال واحوالنه دائر جريان ايتدى .

مشارالبهك افادەسنه كوره ايمپراطور فرانسه طرفندن جزائرك فتح واستيلاسنى حكومت عثمانيه‌نك طانيوب طانيمديغنى صورمش وجوابنى بكله‌مه‌دن : « ذات شاهانه‌يه سويلييكز جزائرى پاره ايله استرداد ممكندر . چونكه بزه ويره‌جكى بش ميليار فرانقلق تضمينات حربيه‌يى تدارك ايچون فرانسه هرشيئنى صاتوب صاومغه مجبور اوله‌جقدر ؛ مع مافيه بو پاره‌يى هيچ برزمان تسويه ايده‌ميه‌جك‌يا! ..» ديمش .

بوتون آلمان سياستى ايشته بو فرياد قابيده‌در .

اسعد پاشا تور كيانك ؛ احوال ماليه‌سى سببيله ؛ شمدى الحاق اراضى مسائلنى دوشونه‌ميه‌جكنى سويله‌مش .

پاشاى مشاراليه جنرال شانزينك علويت مزيتى حقنده برلينده حاصل اولان بر فكرى‌ده نقل ايتدى . سرايده ايشيتمشكه : شايد پارس شانزى دكرنده بر قوماندان طرفندن مدافعه ايدلسه ايمش ، حتى متحك سقوطندن صوكره بيله ، طالع حرب تبدل ايده بيله‌جكمش .

فرانسه‌یه عودت

صدر اعظمك اساساً قرارسز اولان احوال صحیه‌سنی مؤخراً تلاحق ایدن بعض اسباب بوتون بوتون تخریب ایتدی . بر مدت استراحتك وفاتی تأخیر و تعویق ایده بیله‌جکی درکار ایدیسه‌ده زمام اداره‌یی الدن براقمق اله کچیرمکدن مشکل اولدیغی ایچون عالی پاشا یوم وفاتنه قدر صندالیٔ حکمرانیدن آیریله‌مادی .

عجبا شرف وشانی ، مدار معیشتی الدن کیدرسه ضرورت ایچنده ترك حیات ایده‌جکنه‌می قناعت ایتمشدی ؟ یوقسه ایش باشندن آیریله‌رق ایچنده بولندیغی آلایش حرمتدن مهجور ومتروك قالمقمی ایسته‌یوردی ؟

شرقده دوچار فلاکت ونکبت اولان یاخود وفات ایدن کبرانك اولری قدر حزن آور بر یر یوقدر . بونك ایچوندرکه عالی پاشانك ارتحالندن صوکره قوناغی بنده بر.

مزار تأثیری حاصل ایتدی . اوراده آیاقلرملك چیقاردیغی کورولتویه یالکز عکس صداجواب ویریوردی . دونکی شادوخرم خلق باشقه‌سنك فردای منورینه قوشمشدی .

ذاتاً ادیان موجوده آراسنده طبیعته‌ الك یاقین اولان مذهب شمس طالعه پرستش ایدن مجوسیلکدر . بونك ایچوندرکه افول ایدن پاشایه منسوب اعوان واتباعك باشقه براقبال طالعه قوشمسی طبیعی کورونور :

عالی پاشا احتمال که زماننك ممتاز وسرفراز بر رجل سیاسیسیدی . فقط دیپلوماتلق نقطهٔ نظرندن مشارالیهی فعالیت کوسترمك لازم کلدیکی زمان حرکتده قطعا تردد ایتمه‌ین فؤاد پاشانك دوننده تلقی ایدرلر .

هرایکیسی‌ده حکومتك اداره‌سی ووفاتلرندن صوکره سرنون اوله‌جغنی استدلال ایتدکاری مهالك داخلیه وخارجیه‌یه قارشی دولتك محافظه‌سی ایچون مشترکاً صرف مساعی ایدیورلردی .

اونلرك سیاستنی «حال ایچون چالیشمق وآتیی اوقدر دوشونمه‌مك» دستوری تعیین ایدر . بو سیاست فورطنه‌لره معروض قالمقدن احترازاً سواحلدن آیریلامیان سفائنك حرکاتنه بکزر . مع‌هذا مشکلات متمادیه‌یه معروض قالمقله برابر هرایکیسی‌ده غایت ایی برد شهرت

قازانديلر .

بر كون سفرادن برى بكا شويله ديمشيدى :

— شمدى عالى پاشا ايله ايكى ساعت كوروشدم ؛ كنديسنه نه‌لر سويلديكمى بن پك ايى بيليورم ، فقط آغزندن فكرينى افشا ايدن بر تك كلمه آلمغه بيله موفق اولامادم !

عالى پاشانك سياستنه باقيليرسه « صبر وثبات وامتداد زمان قوت وتهوردن زياده مؤثردر » نظريه‌سنك تعقيب ايدلديكى كورونور .

فقط فعل وحركتك موضوع بحث اولديغى بعض احوالده واردر .

بالمناسبه يوقاريدده سويلديكم وجهله فؤادپاشا بوكاقادر ايدى . فقط عالى پاشا بويله ايشلرده حسب‌المزاج تردد ايدردى .

بو ايكى رجل سياسينك مقتدار وشكر كذار الطافى اولمقله برابر حقلرنده تاريخه عائد بر محاكه‌يى يوروتمكدن واز كچه‌مم . احتمالكه تاريخ قريم محاربه‌سندن صوكره روسيه‌نك تأسيس مكنت وانتظام ايله توغلندن عثمانلى امپراطورلغنى تقويه وتجديداً تشكيل ايچون استفاده ايتمه‌مكله كنديلرينى مؤاخذه ايده‌جكدر .

بالاقتصاد بودجه‌نك توزنی ، سوء استعمالاتك منعی ، غیرمسلملرك خدمات عمومیه‌یه قبولی صورتیله بین‌التبعه بر عدالت متساویه تأمینی کبی اوچ مهم اصلاحاتك تطبیقی بر امر مستعجل ایدی . اکر بواوچ مسئلهٔ مهمه‌یه شدتله توسل ایدلسه واوروپاجه تصویب اولنان بر پروغرامه توفیقاً تعقیب مصلحت اولنسه‌یدی اصلاحات مبحوثه شرق اهالیسنی بربرینه دهازیاده یاقلاشدیروب قوتلندیرر و بر دفعه بوغایه تأمین ایدلدیمی ارتق آرقه‌سنك کله‌جکنده شبهه ایدیله‌مزدی .

فقط بر اقتدار مطلق ایله کچن اون بش سنه ظرفنده فؤاد وعالی پاشالر مع‌الاسف بو امر سلامتده هیچ برشی یاپمادیلر .

تاریخ ، مشارالیهمایه قارشی دریغ تقدیرات ایتمه‌مکله برابر ، دریای سیاستك بو ایکی شناور مقتدرینی بسمارق کبی ، قاوور کبی روزکارلره ، مدوجزرلره قارشی وطنلرینك عظمت وامنیتنی تأمین ایدن ذوات ودهاة صره‌سنه یوکسلتمیه‌جکدر .

عالی پاشا ١٨٧١ ایلولنك یدیسنده وفات ایتدی . بنم قونطوراتوم ده‌شهرمذکورك اون دردنده ختام بولیوردی . مشارالیهك خلفی مقاوله‌مك تمدید وتجدیدی ایچون بیهوده

تكليفلرده بولندی . فقط ایکی داهیٔ سیاسته خدمت ایتمکدن نه قدر ممنون ومفتخر اولمش ایدیسه‌م اونك کبی بر انتریقه‌جینك مقدراتنه اشتراك ایتمکدن او قدر استکراه ایدییوردم .

صدر جدید محمود ندیم پاشا ؛ «یکیچریلر» عنوانلی بر رومانك قهرمانی ؛ سلطان محمودك اك مقبل ندیمی ویکیچریلرك هادمی نجیب پاشانك مخدومی ایدی . واقعا ماهر بر ذات اولمغله مشتهر ایدیسه‌ده بو اشتهاری تأیید ایده‌جك بر دلیل واثبات یوقدی .

بحریه نظارتنده بولندیغی زمان ، فیلونك مصارف اداره‌سی میاننده‌ن آلدیغی پاره‌لرله هیچ بر ایراد کتیرمه‌ین بر واپور شرکتنه تمتع آقچه‌سی تأمین ایده‌رك ، بو شرکتك برنجی آقسیونری اولان سلطان عزیزك مظهر توجهی اولدی . طبیعیدرکه بو صورتلرله مقام اقتداره کلمك ومحافظهٔ موقع ایتمك ممکندر .

محب عزیزم حربیه ناظری حسین عونی پاشانك دشمنی اولان بو ذات ایله تأسیس رابطه ومناسبتدن ممکن اولدیغی قدر قاچینمق بنم ایچون بر امر لازم ایدی .

محمود ندیم پاشانك ایلك ایشی حسین عونی پاشایی عزل ایتدیرمك وایکنجی ایشی‌ده عینی زمانده حائز

اولدیغی مشیریت رتبه‌سنك و حامل بولندیغی نشانلرینك رفعی وطرف شاهانه‌دن کندیسنه مقدما اعطا اولنوب تعمیری ایچون او اوانده بوتون ما ملکنی صرف ایتدیکی یکانه مالکانه‌سنك، قوزغونجقده‌کی اسکی قوناغنك مصادره ایدلمسنی ومشارالیهك نفی واجلاسنی آمر بر اراده استحصال ایتمك اولدی .

شدتله یاغمور یاغدیغی بر کیجه‌ده تبلیغ ایدیلان نفی امری سابق سر عسکری ، حسین عونی پاشایی خناقدن فنا حالده مضطرب واغدیه‌نك معده‌سنه ادخالی ایچون صونده استعمالنی ایجاب ایدر بر حالده بولدی . معهذا همان واپوره ارکانی اطبانك اعتراضات شدیده‌سی، بك زیاده مشکلاتله، تأخیر ایده‌بیلدی .

بو احوالدن خبردار ایدیلنجه کمال سرعتله استانبوله قوشدم . پاشانك خانه‌سنه واصل اولدیغم زمان حرمدن قادینلرله چولوق چوجغك فریاد وفغانی هنوز عکس انداز اولیور وفقط مشارالیه حال سکونتده بولنیور ایدی .

حیاتنی تهدید ایدن بو تعرض حقنده بر مخطرهٔ محرمانه تحریر ایتمه‌می بندن رجا ایتدی . کندیسندن زیاده عائله‌سنك آتیسندن بیزار واندیشناك اولیور و :

— بو فلاکت بکا بر از متصرفانه یاشامغی اوکره‌ده‌جك .

شاید تکرار موقع اقتداره کلیرسه‌م یکی بر فلاکت بنی هرحالده بویله بولمایه‌جقدر ، دیبوردی .

پادشاهدن بحث ایدرکن صداسنك آلدیغی آهنك هنوز سامعه‌مده طنین‌اندازدر . بوصدا ، بو آهنك تطبیق وانفاذ ایدلدیکنه تاریخك شهادت ایتدیکی بر طاقم بی امان مقرراتی احساس ایدییوردی .

اکتساب عافیت ایدر ایتمز ، حسین عونی پاشا ـ اکر عنعنه‌یه اینانیله‌بیلیرسه ـ مملکتی اولان ، آسیای صغراده کائن ، اسپارطه شهرینه نفی واجلا ایدلدی .

*
* *

قولرانك مستولیاً حکم فرما اولمقده بولنمسی سببیله غرب لیمانلرینه وضع ایدیلن قرق کونلك قرانتینه‌یه معروض بولنمقلغم عزیمتمی تأخیر ایتدی . بو استیلای مرض استانبولده وبالخاصه ٥ حزیران سنه ١٨٧٠ یانغینندن محفوظ قالمش اولان ـ اقامتکاهمه نظراً ـ منحط محلرده برچوق وفیاته باعث اولدی .

جنازه آرابه‌لری بو محال منحطه‌یه اینه‌مدکاری ایچون کدورت‌فشان حموله‌لرینی آلمق اوزره خانه‌ملك قپوسی اوکنده توقف ایدییوردی . صباحدن آقشامه قدر بیغیلان تابوتلرك مشاهده وشماته‌سی قومشولرمی کاملاً مرمره

آطه‌لرینه داغیلدی .

یالکز آلمان مکتبی مدیریله افراد عائله‌سی ، وارنه قولراسنده‌کی تجاربه مستنداً هیچ صو قوللانیلمامق شرطیله خسته‌لقدن قورقمغه محل اولمادیغنه دائر وقوع بولان تأميناته تبعیت ایده‌رك ، بولندقلری محلده قالمغه راضی اولدیلر .

مع هذا بو حرکتلرندن دولایی نادم‌ده اولمادیلر . فقط سوقاغمزك مدخلنه موضوع صحیه قوردونلرینك رفعیله ارزاق کلنجه‌یه قدر آچلغه معروض قالدق . مقدار وفیات حد اعتداله اینجه قاچانلر عودت ایتمکه باشلادیلر . فقط مرض ، بیچاره‌لرك اوزرینه بر کولله مسکتی کبی صاچیله‌رق ، نکس ایتدی .

آرتق آدریاتیك سواحلنده‌کی قرانتینه‌لرك رفع ایدلدیکنه حکم ایده‌رك تریسته‌یه متوجهاً عزیمت ایدن بر لوئید واپوریله یوله چیقدم .

طوبخانه ریختیمنده دوستلرمه وداع ایتمکده اولدیغم اثناده بر کمرك مأموری یانمه صوقوله‌رق جامعده ادای صلات ایتمکده اولان آمری نامنه بر آز بکله‌مکلکمی رجا ایتدی . فی‌الحقیقه بر آز صوکره بحث ایتدیکی ذات آرقه‌سنده صاریقلی برچوق ملالرله مأمورلر بولندیغی حالده کلدی . اطرافمی صاردیلر والمی صیقه‌رق بکا خیردعا

ایتدیلر . (مسامرات قسطنطنیه) مؤلفنه قارشی واقع
اولان بوغیرمنتظر وتقدیر کار نمایش حیاتمك الك قیمتدار
برکذارلری میاننده معدوددر .

*
* *

شیرا وقورفو ایله اختلاط ایتدکدن صوکره راکب
اولدیغم واپور بلا مشکلات تریستهیه واصل اولدی . قره یه
چیقمغه حاضرلانمقده اولدیغم صرهده بر صحیه صندالی
کله‌رك استانبولده‌کی قولرا بهانه‌سیله قرانتنه وتطهیرات اجرا
ایدیله‌جکنی تبلیغ ایتدی .

چوراق بر ساحلك قارشیسنده کاغد اوینامقدن
یاخود هرهانکی بر هدفه طوغری آیاقله‌طاش یووارلامقدن
باشقه بر یاپمایه‌رق یدی کون یاشامق . . . نه حیات !

یوزباشی روسه‌لك قومون اداره‌سنه اشتراك ایتدیکی
ایچون ساتوریده‌قورشونه دیزلدیکنی بوراده‌ایکن ایشیتدم.
هیچ شبهه‌سز بوکنج دیوان حرب قانوننك شدتنه قربان
اولمش اوله‌جقدی ؛ فقط بوراده پانطالونی صاتمش اولدیغی
ایچون دیوان حرب طرفندن محکوم ایدلمش اولان بر
عسکرك شو سوزینی درخاطر ایتملیدر :

«تحقدر : نی بوش بر پانطالون صاتدم دیه محکوم ایدییورلر ؛
فقط بو پانطولونلردن ، همده ایچنده‌کی انسانلریله برابر ،

دشمنه یوز بیکلرجه‌سنی تسلیم ایدنلری عجبا نه ایچون تعقیب ایتمیورلر ؟» .

تریسته‌ده قیصه بر مدت قالدقدن صوکره ویانه ترننه راکب اولدم . ستیریاطاغلرنده یکرمی بش درجه‌لك بر برودت حکم فرما ایدی . حتی واغونلرده‌کی صیجاق صو محفظه‌لری بیله انجماد ایدیوردی . واغونده ایکی کیشی اولدیغمزدن بوتون کیجه‌یی تپنمکله کچیردك .

تخطر ایدییورم‌که غراچده صغوقدن دونان اللرمزی آنجق قایناق‌طوموز صوجوقلریله ایصیده‌بیلمشدك .

ویانه‌ده قار بر مترو کثافت پیدا ایتمش ایدی . عینی حال سالزبورغده‌ده واقع وصقالم پارمق اوزونلقده بوزلر حالنده دونمش ایدی . خلاصه شو سیاحتم پك مدهش ایدی .

مونیخ ، اینغولستاد ، وورتزبورغ و فرانقفورتدن کچه‌رك سیاحتمه سترازبورغه قدر دوام ایتدم . بوسیاحت بعدالظفر آلمانلرده حاصل اولان احوال روحیه‌یی بکا طانیتدی .

دونکی تواضع ومذلت ایله بوکونکی خود پسندلك آراسنده نه فرق ! اونلره کوره شجاعت ، علم وفضیلت ، اخلاق وطبیعت کندیلرندن اول بو حوالیده مجهول ایدی ؛

انسانیت ایسه آنجق سه داندن اعتباراً باشلامشیدی .

بزی محو ایدن خودکاملغه ، کبر ونخوته انشاءالله بو دفعه ده اونلر دوشرلر !

استراز بورغك برخرابه زاره دوندیکنی ، بیوك کلیسانك اوبوسلرله دلیندیکنی و اوستنده فرانسز بایراغی یرینه آلمان بایراغی تموج ایتدیکنی ، قلباً خالص برفرانسز اولان ووالده می متعاقب اوچ سنه اول وفات ایدن اختیارپدرمك هرج ومرج اولمش اولان خانه سنی کوردیکم زمان دوچار اولدیغم تأثراتی دوشونملیدر .

لعنت اولسون شو محاربه یه ! لعنت اولسون قلبلری چارپمقسزین بوکا سبب اولانلره !

ایکی یوز بیك آلزاس ـ لوره نلی فرانسه یه هجرت ایتدی . دیه بیلیرم که بومهاجرت برخطا ایدی . خدمت عسکریه یه قاتلانمق دشمنك رولنی اوینایه رق آتی یی محو ایتمکه مرجح ایدی . آلمانلر کندیلرینی جدی فرانسز اولان اهالیدن قورتاردیغی وبونلرك یرلرینه راین نهرینك اوته سنده ساکن خلقك کتیرلمسنه باعث اولدیغی ایچون بومهاجرتی آلقیشلادیلر . اکر هیچ برکیمسه یرندن قیمیلدامامش اولسه یدی وقتیله لومبار دوـ وندیکده آوستریالیلر ناصل بارینه مامشلرسه آلساس ـ لوره نده آلمانلر ایچون

اویله غیر قابل محافظه بر حاله کله جکدی .

ستراز بورغ سبزه بازارنده بر آلمان زوج ـ زوجه ایله بر صاتیجی قادین آراسنده جریان ایدن شو محاوره شایان دقتدر :

« فراوهو بتمانین اسمنده‌کی آلمانیالی قادین نفیس المالری تماشا ایده‌رك :

ــ اعتراف ایتملی ، دیمشدی ، بو آلزاس بر دنیا جنتیدر !

صاتیجی قادین شویله جواب ویردی :

ــ حقکز وار ، مادام ، فقط انجیل شریف دیرکه آدم وحواده اوجنتدن قوغولمش ایدی . »

پارسه کیتمك اوزره راکب اولدیغم ترن آلمانلرله طولو ایدی . بونلرك بری طویل القامه اولدیغم ایچون بنی بر وطنداش ظن ایده‌رك سیاحت دوام ایتدیکی مدتجه فرانسه علیهنده بوش بوغازلق ایدوب دورمقدن قورقمادی . بن ، « نه‌په‌رنه » یه قدر هر موقفده کورینن اشغال عسکرلری طرفندن توقیف ایدلمك تهلکه‌سنه دوشمه‌مك ایچون اویور کبی کوروندم . فقط بو حال چوق دوام ایتمدی . صوك آلمان عسکری مغفری‌ده کوز اوکندن غائب

اولنجه براوبوس کبی پاتلادم . شایان تشکردرکه حریف درحال استعفای قصور ایتدی . یوقسه ...

*
* *

۱۸۷۲ سنه‌سنده ممالك اجنبیه‌دن کلن بر فرانسزك ؛ کوز یاشلرینه مستغرق اولان زواللی آلزاس ایله لاقید واهمالکار پارس آراسنده‌کی عدم توافق اوکنده ، حس ایتدیکی تأثری هیچ برشی حاصل ایده‌مز . وطنك ماتمی یالکز یانمش مؤسسات و آبدات ، یاقیلوب ییقیلمش استحکامات طوتیوردی .

هوراس پیه‌سنك موقع تماشایه وضعندن اول سن ــ مارتن قاپیسنده استماع ایتدیکم برقونفه‌رانس الآن قلبمده محفوظدر .

خطیب ، قونفه‌رانسنده بوتون آچاقلقلر ومحجوبیتلر ایچون اسباب معذرت بولیور و :

« ایلك رومالیلر ، دییوردی ، ولوکه بلامزاحم فدای جان ایتمش بولونسونلر ، بوندن طبیعی نه اوله‌بیلیر ؟ .. اونلر بر طاقم فقیر کیمسه‌لر ایدی .

« ولوکه سیرا کوزه‌لیلر قلعه‌لری اوزرنده کندیلرینی اتلاف ایتدیرمش بولونسونلر ، بوده آکلاشیلماز برشی دکل : غائب ایده‌جکلری شی بیوك برشی دکلدی .

« فقط عینی فداکارلقلر بزم « ماره » اصحاب ایرادمزدن ، « بری » و « بوس » زنکین کویلیلرمزدن ایستەنەبیلیرمی ؟.. »

خلق ، خطیبك دیلندیکی آلقیشلری دریغ ایتمدی . اکر بو جاهل معلومات‌فروش یرینه حسیات عمومیەیی کندی سویۀ عرفانینه کوره یوکسلتەرك سکوتی خودبینلکه ترجیح ایدن واك سغیل انقاض بشریەیی قهرمانلق وشهادت مرتبەسنه اصعاد ایلەین ذواتدن بری استماع ایدلمش اولسەیدی بالطبع دها زیاده آلقیشلانەجقدی .

فرانسز ملتی مظهر اولدیغی صیت وشهرتدن زیاده ذکرلیدر . بوملت حسیات عالیجنابانەیه مونس ، بیوکلکلر اظهارینه مستعد وفداکارلغه مهیادر . فرانسزلردن بشقه هیچ برملت اونلر قدر صبر ایله ویرکولره ، حقسزلقلره ، جور وجفایه تحمل ایتمز . اونلر قدر هیچ بر کیمسەنك اقتدار وحیاتی یوقدر . فقط اسلافی اولان غولوالیلر کبی اونلرده برحکومته احتیاجی واردر . حریت نامنه واقع اولان قیاملری دائما اولیای امورك تبدلنه منجر اولمشدر .

١٨٧١ سنەسنده فرانسزلرك انتخاب ایتدکلری اولیای اموره جریحهٔ حربی التیام پذیر ایتمك ایچون

صلاحيت كامله ويرلدى .

بو هيئت حكومت ايچون توسل اولنه جق ايكى طريق سياست واردى : برى پروسياليلر طرفندن اييه‌نا مظفريتى ناميله تكرير وتجديد اولنان روماليلرك « قان » فلاكتى عقبنده تعقيب ايتدكلرى طرز سياست ؛ ديكرى ده افتراق محاربه‌سنك فرداسنده آمريقاليلرك اختيار ايتدكلرى طور وحركت ايدى .

بو پولتيقه‌لرك هر ايكيسى ده سلامت عموميه نامنه فرقه‌لرك ائتلافنى ايجاب ايديوردى . چونكه حرب اخير هيچ بر شيئى حل ايتمه‌مش ايدى . محاربه‌نك عقبنده كان صلح و مسالمت ، دوئللو خصملرندن برينك صوك نفسه كلديكى زمان واقع اولديغى كبى ؛ آنجق بر متاركه ايدى . اير ويا كچ مصادمه — فقط بو دفعه قطعى اوله‌رق — تجدد ايده‌جكدى .

برنجى طرز سياست فرانسه‌يى بر معسكر حالنه كتيردى .

هر شيدن اول آلمانيا طرفندن اعلان ايديلن سه‌دان يوم عيدينى بر «يوم ماتم ملى» عد ايتملى ايدى : او كون مغازه‌لر سد ايدلملى ، سنجاغمز ديره كنه ياريم چكيلملى وهر ساعت باشنده طوپلر آتيلمليدى . اسپانياليلر « Dos de mayo » قاعده‌سنى وضع ايده‌رك بويله حركت ايله‌مش ايديلر .

بویله بر خاطره زوالی دوردورر وحیات ملیه‌یه سلاح آلتنده کچن بر ماضینك تأثرات و تلخیصنی حس ایتدیرردی .

ایکنجی طرز سیاست — که عسکری نقطهٔ نظرندن بر مدافعهٔ مطلقه‌دن باشقه برشی دکلدر — مقتضیات عدالتدن اولدیغی وجهله حربك وطنده ایقاع ایتدیکی خسارك زماننده تضمینی ایجاب ایدر و آمریقالیلرك یاپدیغی کبی ، آنی‌ بی قورتارمق ایچون دیونی اطفا وعقل وبصیرت ، انتظام ومسالمت اساسلرینه مستند بر جمهوریتله پروسیا میلیتاریزمنه مقابله ایلردی .

بویله علناً اعلان ، اعتدال دم و اصول ایله تعقیب اولنه‌جق بر پولتیقه فرانسه طرفندن درمیان ایدیله‌جك مدعیات مشروعه‌نك عالم مدنیته استنادینی تأمین ایده‌رك آلزاس لوره‌نی ، یکیدن وقوع بوله‌جق بر محاربه‌دن زیاده ، موفقیتله قورتاره بیلیردی .

سوسیالیزم ایله اوغراشان آلمانیا ایله فلاکتله تازه حیات بولمش بر مملکتك منظره‌سی قارشیسنده زمانمزك احتیاجات وعاداتندن زیاده قرون وسطایه لایق بر اصول حکومتی مغلوب ایده‌بیله‌جك اساسلر بولوردی . فقط مع الاسف فرانسه‌نك صبرسزلغی زمانی غائب ایتدیردی . فرانسه ایچون هرموسمده وقتندن اول یتیشنلر بولنمیدر ؛ فرانسه‌نك ،

ـ ولوكه مزايای برگزيده اصحابندن اولسون ـ هيچ بر قدر و قيمتی يوقدر . شو حالده بن اوراده هيچ بر اهميتی حائز دكلدم . عينی زمانده ايمپراطور ماقسيميليانك سابق عسكری قابينه‌سی رئيسی و مجلس ملی مبعوثی جنرال لو آزدل ايله موسيو ئه‌ميل دوژيراردن‌ده باشقه بنی حمايه ايده‌جك هيچ بر موقع صاحبی ايله معارفه‌م يوقدی .

آز زمان ايچنده آكلادم‌كه موقع اقتداره كچمك ايچون مجادله ايدن وياخود حاكملرك الك عاديسی اولان آرای عموميه‌يی استحصاله چاليشان فرقه‌لردن برينه انتساب ايتمدكجه وطنمده بنم ايچون بر موقع احراز ايده‌بيلمك قابل دكلدر . بنابرين ينه شرق صحنه‌سنه عودت ايتمك ايچون وسيله تحريسنه باشلادم .

مباحث سابقه‌دن برنده فؤاد پاشانك توصيه‌سی اوزرينه مصر خديوينك بنی بر مخابرۀ سياسيه‌يه مأمور ايتديكنی ذكر ايتمشدم . خديو مشاراليه بنی چوق دفعه قاهره‌يی زيارت ايچون دعوت ايتمشيدی . آچيق ذكاسی، احتراصی ، شاهانه اطوار و مزاياسی بنی كنديسنه جذب ايديوردی . مشاراليهك بنم ايچون بر ساحۀ فعاليت آچميه‌جغنی كيم بيله بيلير ؟

بو بابده قناعت حاصل ايتمك اوزره ١٨٧٢ مايسنده

مصرده بر جولان سریع اجرا ایتدم . اسماعیل پاشانی موسم صیفی امرار ایچون اسکندریه‌یه عزیمتندن بر کون اول جزیره سراینده بولدم . مشارالیه بنی بك زیاده ملتفتانه قبول ایتمکله برابر شهری سرعتله زیارت ایتدکدن صوکره کندیسنه التحاق ایتمکلکمی تکلیف ایتدی .

ایلك ایشم ناپولیون بوناپارطك اقامت ایتدیکی و ١٨٠٠ سنه‌سی حزیرانك اون دردنده قله‌برك محو اولدیغی خانه‌لری زیارت اولدی . بوخانه‌لرك دیوارلرنده ، منسوب اولدقلری طاقملرك نومرولریله برابر ، فرانسز عسکرلرینك اسامیسنی اوقودم . عینی زمانده طوپچیمزك قاهره عصیانی اثناسنده سلطان حسن جامعنك جبهه‌سنده اجرا ایتدیکی تخریباتی بکا کوستردیلر .

ایرته‌سی کون بر تصادف بنی اهراملری تماشایه سوق ایتدی . اورایه واصل اولدیغم زمان آرابه‌مك اطرافنی متعامل بخشیشلرینی طلب ایتمك اوزره قوشان بر بدوی کروهی احاطه ایتدی . بونلرك شماته‌لری بر کوچك چوجغك الندن طوتەرق سوق ایتدیکی اعمی بر اختیارك صداسنی بوغیوردی . اختیار یاقلاشنجه مکرراً :

— ناپولیون ! ناپولیون !

دیدی و بدویلرده الیله اونی اشارت ایدەرك تکرار ایتدیلر :

— نابولیون !

بو اختیارك حسب السن خمیده قامت اولمسنه رغماً ناپولیونه مصادف اولدیغنه قناعت ایدهمدم .

نهم بو وضع ترددمه دقت ایدن اختیار بنی تنقید ایدر بر وضع ایله :

— *Pas Naboulioune capitoule!* یعنی اسیر اولان ناپولیون دکل !

دیه باغیریبور و دیکرلری ده اوکا اقتفا ایدیبوردی :

— *Pas Naboulioune capitoulé!* أوت، اسیر اولان ناپولیون دکل !

فرانسه‌یه عودتمده بو تصادفی ماجرایی ویقتور هوغویه نقل ایتدم . آرتق *Châtiments* مؤلفنك ایلك وصوك ناپولیونلری بدویلرك صورت تفریق و تمییزنی نصل بر افاده ایله شرح وتفسیر ایتدیکی تصور اولنسون .

بو اختیاری تاریخ وفاتی اولان ١٨٧٥ سنه‌سنه قدر وقوع بولان سیاحتلرمده کیتدکچه عثهرسیده بولیوردم .

*
* *

« خمسین » ك حلولی قاهره‌ده اقامتمی قیصه کسمکه بنی مجبور ایتدی . « خمسین » اللی دیمکدر . بونك مدلولی چول روزکاریدرکه بعضاً اللی کون دوام ایدر .

خمسینده حرارت فوق‌العاده‌در . غایت رقیق بر قومله مشبوع هوا شعاعات شمسیه‌نك نفوذینه حائل اولور . اعضای تنفسیه‌م بو رقیق قومله دولمش وصندوقده‌کی اشیاءده توزله ململ اولمش ایدی .

اسکندریه‌یه کلنجه دامانهور استاسیوننده بر طاقم عرب قادینلرینك، مکسیقالی قادینلرك مصر اتمکی اعمالنده قوللاندقلری اصوله توفیقاً ، بغدایی ایکی طاش آراسنده ازه‌رك غالبه ، یاپدقلرینی کوردم .

بوندن باشقه بوقادینلرله مکسیقانك اهالیٔ اصلیه‌سی اولان « آستهك » جنسی آراسنده‌کی مشابهت‌ده نظر دقتمی جلب ایتدی .

ذاتاً پالانقلرك معبودلریله مصر قدیمك معبودلری آراسنده بر مماثلت ، شولولا وجیزه اهراملرینك طرز انشا وتخصیصنده ، کذا « بولاق » موزه‌سیله « مکسیقو » موزه‌سنده‌کی بعض اوفاق تفك هیکللرك اوضاعی بیننده شایان حیرت درجه‌ده بر مشابهت واردر .

بو حالك ایضاحی ایچون افلاطونك « *Atlandide* » ینه مراجعته احتیاج یوقدر .

معلومدرکه برّ قدیم و جدید آراسنده روزکارلر

وجریانلر «كولف استریم» و«آلیزه روزكارلری» نامیله اولدقجه دائمی ومعین بر طریق واستقامت تعقیب ایدرلر قضا زده بر كمی بویله بر جریانه تصادف ایتدیكی وقت اكر مكسیقا كورفزینك تا ایچریلرنده قره یه یاقلاشه بیلیرسه كندیسنی بختیار عد ایتملیدر.

انكین ده كیزلره مقاومت ایدن وسائطك فقدانی سببیله یالكز سواحلده سیروسفر ایدیله بیلدیكی زمانلرده، ازمنهٔ ابتدائیه ده ده بلاشبهه بوكبی احوال وقوع بولمش اوله جقدر.

برچوق فنیكه، مصر وقارتاجه كمیلری جبل الطارقك اوته طرفنده بغتةً فورطنه یه طوتولوب عودته امكان بوله مقسزین كولف استریم جریانلری و آلیزه روزكارلریله مملكتلرینك صنایعنی، اخلاق و عاداتنی والهلرینی یولجیلری ایله برابر بر جدیده كتورمكه مجبور اولمش بولنه جقلردر.

بو توضیحات منشألرینی شرق دكزلرندن كان اجداده وآتیلرینی ینه او حوالیدن كله جك بر «مسیح»ه عطف ایدن آستهك عنعناتنه مغایر دكلدر.

نه ایسه، بوشایان دقت مسئله نك حلنی علمایه براقه لم. نم ایچون بونك درجهٔ اهمیتنی بوراده قید ایتمك كافیدر.

یالكز شوندە شبهه یوقدركه آستهك مدنیتیله مصر مدنیتی بربرینه پك زیاده بكزر. باشقه سیاحلر وازان

جمله آمریقا افتراق محاربه‌سنی متعاقب جنرال « ستوت »
ایله مکسیقاده حرب ایتمش و بوندن صوکره خدیوك خدمتنه
داخل اولمش اولان جنرال بوتی دخی بو حالی اثبات ایتدیلر .

موسم صیفده مصر صحرالری برچول منظرهٔ حزینی
ارائه ایدر . اوتللرك مسافرینی آزالیر ، عالم تجارت اوروپایه
داغیلیر . ایشلرك آزالدیغی بو زمانده خدیو ایله بر چوق
دفعه‌لر اوزون اوزادی‌یه ملاقاته موفق اولدم . بو ملاقاتلر
سیاست بین‌المله وسائر مختلف موضوعلره دائر ایدی .

بو اثناده اسماعیل پاشا آلمانیانك لوندره سفیری قونت
برنسدورفك فعالیت وتحریکاتندن بحق اندیشه‌ایدییوردی .
بو دیپلومات انکلتره خارجیه نظارتنه کیدرك انکلیزلره
« مصری آلسه‌کزا ! » دیمك ایچون بر هفته قاچیرمیوردی .

بزده موسیو دوبسمارقك تحریکات واغوا آتن اوزرینه
تونسه ، تونکینه کیتمش ایدك .

بو رجل سیاسینك بیوکلکی هرشیدن اول رقیبلرینك
کوچوکلکندن ناشیدر .

بو حال زمامداران امورمزك مهارتسزلکی سایه‌سنده
قوتنزی داغیته‌رق بزی ضعیف دوشوردی .

اسماعیل پاشا بوندن شبهه ایدییوردی .

مصری بك عیان اولان تهلکه‌لردن قورتارمق ایچون

فرانسه‌ده امپراطورلغك اعاده‌سنی آرزو ایدییور ایدی، یالکز آرزو دکل حتی بونك محقق الوقوع اولدیغنه اعتقاد ایدییوردی. طبیعی دکلمی یا، اوچنجی ناپولیون ایله سراینه قارشی نه قدر فداکارلقلر ابراز ایتمش ایدی!

مشارالیها موسیو ئه‌میل اولیویه، جنرال فلوری، بوناپارتیست اولان معیتی طرفندن تلقین ایدیلن بو خولیایی داغیتمق ایچون بیهوده اوغراشیوردم و «فرانسه‌ده هرشی ممکندر، فقط موقع اقتداردن سقوط ایدن شو و یا بو خاندانی اعاده ایتمك غیر قابلدر!» دییور و عینی زمانده فرانسه حکومت حاضره‌سنه فنا نظرله باقمامسنی توصیه ایلیوردم.

اون بش کون دوام ایدن بو ملاقاتلرده بندن اصلا بحث ایدلمدی. عزیمتدن بر کون اول استحصال مساعده ایچون نصرالدین سراینه کیتدم. زیارت ایفا قلندقدن صوکره خدیوك فرانسزجه کاتبی کذرکا همه چیقه‌رق بنی کندی اوطه‌سنه ایصال ایتدی.

قاپونك قارشیسنده برمندر اوزرینه اوطوردق. بر آز مقدمه‌دن صوکره مومی الیه بکا سیاحت مصارفمی تسویه ایچون آلدیغی امری تبلیغ ایتدی. بو تکلیفی ایشیتمزلکه کله‌رك مرسانك نهایتنی ارائه ایله صوردم:

— شو کی‌یه چکیلن سنجاق نه سنجاغیدر؟

والحاصل مومی الیهك اصراری فائده‌سز قالدی .

ایرته‌سی کون علی الصباح واپوره راکب اولمق اوزره ایدم‌که بر تشریفات مأموری کله‌رك بنی سرایه دعوت ایتدی. بنی کورونجه اسماعیل پاشا مختلف بعض سیارشلرده بولندقدن صوکره نم ایچون نه یاپه بیله‌جکنی صوردی . جواباً مخابره مخصصاتی اوله‌رق بکا ویردیکی مبلغك احتیاجاتمه کافی اولدیغنی درمیان ایدرك باشقه هیچ بر استرحامم بولنمدیغنی سویلدم . بو احترازم بر مدت صوکره بکا خصوصی توجهلر ابرازینه خادم اولمشدر .

*

بر آی غیبوبتدن صوکره دخی فرانسه‌نك اوسته‌نده عینی انتظام شکن جریانك اسمکده اولدیغنه شاهد اولدم . بالخاصه مواقع مهمه‌یه اهلیتسزلرك استیلاسی بنی متأثر ایتدی . آلمانلر ادعا ایدرلرکه فرانسه فلاکتنك اسبابی کوچك باشلرك بیوك باشلر اوزرنده‌کی غلبهٔ نفوذیدر .

بو ادعاده برشمهٔ حقیقت واردر . مارشال مارمون بونی خاطراتنده باشقه برشکلده افاده ایتمشدر :

« اویله کورونیورکه عقل و بصیرت ، امور وحکومتك اقسام عملیه‌سی یالکز شمالده بیلینیور . جنوبده هرشی احتراص وسفالتدر . »

برمجلسده كيملرده تصادف ايديله جكى بيلنمك ايستەنيرسه حجرهٔ مخصوصه‌سنده بولنان حاضرونك شاپقەلرى معاينه ايدملى . اكر بوشاپقەلر قوش باشليلره عائدايسه اومجلسده يالكز سطحى دوشوننلر ، برموضوعى تعميقه، بروتلرندن ايلريسنى كورمكه قادر اولميانلر بولنديغنه حكم ايتمليدر .

فرانسه‌نك دها آز فنا اداره ايديله بيلمسى ايچون اعمى اولان آراى عموميه بومشاهداتى نظردقت وابتصاره آلماليدر .

بيوك باشلر فرانسه‌يه ايفاى خدمت ، كوچوكلر ايسه اونى ايشالتمكه غيرت ايدرلر . بودجه‌يه اشتراك ايدنلرك دردنجى وبشنجى درجه‌سى يالكز كوچك بينليلردر .

بن ، وقايع وحادثاتى فيلسوفانه برنظرله تعقيبه‌محكوماً ، شئون واقعه‌نك بكا تلقين ايتديكى ملاحظاتى بيهوده يره افهام و اسماع ايتمكه چاليشيوردم .

انكلتره‌ده مطبوعات بوتون افكاره آچيق بركرسئ خطابتدر . فقط فرانسه‌ده بويله دكلدر .

حتى منطق سربستى‌ىى حق مجازاتك رفع وتعطيلنه قدر ايلرى سورمش اولان موسيو ژيراردەن بيله كندى فكرينه معارض برفكر درميانه راضى اولميوردى . بركون بكا : « بنم سنمده بولنانلرك آرتق امكان تحولى يوقدر » ديمشيدى .

حالبوکه وفات ایدنجه حقنده نه قدر آلقیشلر ابذال ایدلدی ! چونکه تبدل برقاعدهٔ حیاتیه‌در .

مصرفی طرفمدن تأدیه اولنمق اوزره انتشار ایدن برچوق مجموعه‌لر قطعیاً نظردقتی جلب ایتمدی .

برچوق زماندن بری « حریت » ، « مساوات » ، « اخوت » اساسلرینك قوانین طبیعیه ایله عدم ائتلافی سببیله « اساسات اجتماعیه » عنوانلی بر اثر یازدم . بو اثر ، موسیو لیتره‌نك نشر واداره ایتمکده اولدیغی « فلسفهٔ مثبته مجموعه‌سی » نده طوپلاندقدن سکز سنه صوکره کتاب شکلنده انتشار ایتمشدر .

موسیو لیتره‌یی مجموعهٔ مذکوره‌ده بنم اعتقاد سیاسیمه دائر یازدیغی برمقاله مناسبتیله طانیمش ایدم . اعتقادمی رساله‌لرك برنده شویولده ایضاح ایتمشیدم : « علم وتجربه‌یه استناداً غایه‌یه واصل اولنجه‌یه قدر رادیقال وبوحدودك اوته‌سنده محافظه‌کارم ، فقط اصلا برمرتجع دکلم . »

مادامکه موسیولیتره‌نك نامنی ذکر ایتدم ، بوفرصتدن استفاده ایده‌رك بك چوق کیمسه‌لرك ، عدم وقوفلرینه رغماً ، دائما بحث ایتمکده اولدقلری فلسفهٔ مثبته حقنده‌ده برقاچ سوز سویله‌مدن کچمیه‌یم . فلسفهٔ مثبته‌یی بیلمه‌ینلر غزته‌لرك پوزیتیویزم نامنه واقع اولان بی‌معنا نشریاتنی

فلسفهٔ مثبته اوله‌رق قبول ایدرلر . فقط اوکوست قونتك حیاتنك بری محاکات فلسفه‌سنی نشر وتبلیغ ایتدیکی زمانده‌کی حال صحتنه ؛ دیکری یکی بر اصول مذهبی ایجاد ایتدیکی حال جنتنه عائد صفحه‌سی بولندیغنی بیلمزلر .

بعض کیمسه‌لر اوکوست قونتی حیاتنك هر ایکی صفحه‌سنده تعقیب ایتمشلردر . حالبوکه لیتره ایله رفقاسی معلم محترمك دهاسنه حرمت ایتمك وفلاکتنه آجیمقله برابر « جنت » نه اشتراك ایتمه‌مشلردر . اخلاف ، اوکوست قونتی عصرك اك بیوك متفکری اولمق اوزره سلاملایان ، غامبه‌تتایی تکذیب ایتمیه‌جکدر . اوکوست قونت الوهیتی قطعیاً انکار ایتمه‌مش وماهیت الهیه‌یی تعریف وتصویر ایتمکدن احتراز وبالعکس عظمت لایتناهیسنی تصدیق ایله‌مشدر .

اعلان ایتدیکی ایکی بیوك قانون اجتماعی خلقت کائناتی ایضاحه واوندن استنتاج انتباهه خادمدر .

مومی الیه کائناتده‌کی اشیانك مبدأ ومنتهاسنی تعیین وحل ایتمکله اشتغال ایتمیه‌رك « دار عقبا » مسئله‌سنك حل وفصلی ایچون بر چوق اصحاب دهانك صرف ایتدیکی بی فائده مساعی‌یی مادیاته عطف وتوجیه ایتدی .

شبهه ایدلمزکه تواضعه دعوت ایدن بر حاکم ، ضعفیت انسانیه‌یه

قارشی عفو ذنوب ، بوتون افکار جدیده و اعتقاداته قارشی مسامحه ، تطبیقی ایتردیکی مونسه‌نیور دوپانلو طرفندن بر « سن لایبق » عد ایتدیردن عالی بر اخلاق البته مومی الیهك فلسفه‌سنك مظفریتنی تأمین ایدر .

حیات مادیه‌ده آرتق هرکس پوزیتیویستدر . برکون کله‌جك ساحهٔ معنویات و اجتماعیاتده‌ده بو حال وقوع بوله‌جقدر .

تتبعات بنی اشغال ایدییوردی . هیچ‌ده منتظر اولمادیغم شو اوانده خدیودن اوچ اوغلیله بر قزینك عینی زمانده اجراسی مصمم اولان ازدواج مراسمنده بولنمق اوزره قاهره‌یه عزیمتمی مشعر بر تلغرافنامه آلدم .

بلا تردد کتابلرمی قپادم و قیشی مصرده امرار ایده‌جکمدن و اورایه متعلق مشاهداتمی اکماله موفق اوله‌جغمدن ممنون اوله‌رق درحال یوله چیقدم .

بو دفعه مصر نظرمده موسم صیفده‌کندن بام باشقه بر صورتده تجلی ایتدی . کوزلری کور ، نفسی اختناق ایدن غبار آلود خمسین اورته‌دن غائب اولمش ایدی . هوا صاف و براق ، شمس تابان ایدی . اسکندریه لیمانیله سوقاقلرینه بر حیات و حرکت یاییلمش ، سیاحلر اوتللری طولدیرمش ایدی .

قاهره‌یه موصل شوسه‌نك دوفرك طرفینده، عقیم چوللره، نظری دولدیران بر ستره ٔ خضرا یاپیلمشیدی. خطك امتدادنجه تارلالرده آیاقلری چیپلاق، صیرتلرینه چیویت رنكنده البسه و باشلرینه لچه بر تاقیه كیمش فلاحلر آلات ووسائط ابتدائیه‌ایله اسقا ایله اشتغال ایدییورلردی.

هرموقفده مصرانوذجنك انواعنی كوستره‌ن یایغاره‌جی یمش صاتیجیلری، صو طاشییجیلری، بخشیش ایسته‌ینلر كورولیوردی.

آرابه‌لره قوشولمش مانده‌لر، ایخدیرلمش دوه‌لر، هجینسوار بدویلر، مستور قادینلر، مركب‌سوارانده بو قافله ٔ فعالیته قاتیلمشلردی.

نظر غروب شمسك علویتی ایچنده، اوقالیپتوس، خرما، فرنك چیناری آغاجلرندن مركب و نیل ایله محاط بر واحه‌نك اورته‌سنده، مخطم تپه‌سندن اوزاق بر مسافه‌ده كائن قاهره‌نك لایعد ولایحصا مناره وقبه‌لرینه، مهیب اهرام ییغینلرینه انعطاف ایدنجه انسانده تاریخی وشعر آلود بر استغراق باشلایور.

مصرك مناظری‌ده، آبداتی كبی، برشكل دبدبه‌كاری‌یی حائزدر. تماشا ایدیلیركن، ولوله ٔ شهور و بلاددن اوزاق، ـ بر عرب شاعرینك دیدیكی كبی ـ یالكز « نسیمك

تحریك ایتدیکی یاپراقلرك ارضه دوشن کولکه‌سنك
کورولتیسی » ایشیدیلیر .

قاهره‌یه وقوع بولان ایلك سیاحتم اثناسنده اون بش
کون اقامت ایتمش اولدیغم اسکندریه اوتلنك بر شعبه‌سی
واردرکه بودفعه اورایه نازل اولدم .

ایرته‌سی کونی خدیوك اقامت ایتمکده اولدیغی عابدین
سراینه عزیمت ایتدم . مشارالیه بنی التفات معتاده‌سیله
قبول ودوکونلرك ختامنه‌قدر زمانمی ایستدیکم کبی کچیرمکده
بنی تخییر ایتدی .

خدیو ی ایکنجی دفعه زیارتم ایلك سیاحتم اثناسنده
استانبولده کندیسیله معارفه‌پیدا ایتدیکم واسمنك تصریحنه
لزوم کورمدیکم بر محبم ایچون وقوع بولدی . بو ذات
ذکاسنده‌کی شدت سببیله دها ایلك کوروشدیکم کوندن
اعتباراً بنی مجلوبی ایتمشدی . کندیسنی هرکس خدیوك
ناموسکار بر خادمی اوله‌رق طانیر ومومی‌الیه‌ده ادارۀ
مصریه‌نك بوتون تفرعات وغوامض امورینه واقف بولنور
ایدی . تورکجه وعربجه لسانلرینی غایت ایی بیلمکله برابر
اوهنکاملرده فرانسزجه‌یی پك آز بیلیردی .

توصیه‌م اوزرینه کندیسنه بر معلم تدارك ایتمکله برابر
« ژورنال ده ده‌با » یه‌ده آبونه‌اولدی . بر آز زمان‌صوکره

لسانمزی، فرانسزجه یازوب اوقومغی اوکرندی . بدایتلرده فرانسز لسانی لزوملی لزومسز استعمال ایدر وفرانسه‌ده تحصیل کورن آرقه‌داشلری قوللاندیغی اسلوب انشائی دولاییسیله کندیسیله استهزا ایلرلردی . فقط بن اونلره « الك صوك کولن الك ایی کوله‌جکدر » دیردم .

مومی الیهك موقع اقتداره کچنجه کندیسنه تلقین ایتمش اولدیغم افکاری فعلاً تطبیقه قیام و تشبث ایده‌جکنه اعتماد ایده‌رك بر کون اول احراز موقع ایتمسنی آرزو ایدیوردم . حقنده حس ایتدیکم محبت کندیسنه هر صورتله ایفای معاونت وخدمت ایدیوردی . بونی مصرده بیلمه‌ین یوقدر .

بر کون خدیو کندیسنه خدمت ایده‌جك آدملری بولنمدیغندن بحث ایتدی . چوق زماندن بری منتظر اولدیغم بوفرصتی درحال انتهاز ایده‌رك محبمی کمال موفقیتله مدافعه و التزام ایتدم . مومی الیه بنی آرابه‌سنه آلمق اوزره خدیوك نزدندن مفارقتمه بر معتاد انتظار ایدیوردی .

بودفعه کندیسنی کورونجه :

— ناظر اولدیکز !

دیدم . فی الحقیقه ایرته‌سی کون تخمینم طوغری چیقدی . فقط سزای تأسفدرکه او کوندن اعتباراً هیچ بر کیمسه‌نك

وصایاسنه عطف دقت ایتمدی و کندی بیلدیکندن شاشمادی .
کرك کندیسنك کرك مصرك منافعنی نظر ابتصاره آله‌رق بنی دیکله‌مش اولسه‌یدی !..

اعرابی حادثه‌سنی دویدیغم زمان کندیسنه شویله یازمشدم :

« بو تحریکات عسکریه نه اوله‌جق ؟ دقت ایدیکز ! تاریخ شاهددرکه بوندن دها تهلکه‌لی برشی یوقدر » .

ویردیکی جوابده بنم قورقولرمی استخفاف ایدییوردی . حالبوکه برقاچ کون صوکره مقام اقتداردن سقوط ایتدی .

انکلیزلرك اعرابی‌یی طرد واسکندریه‌یی بومباردمان ایده‌رك قاهره‌یی اشغال ایتدکلری وقت مومی الیه بکا انکلیز مأمورلرندن موسیو موللەدن بحث ایتدی . جواباً دیدم‌که :

« بو دیپلومات توسل ایتدیکی سیاستك تأمین مظفریتی ایچون سزی اوقشایور . عینی سیاست بواثناده یاپمقده اولدیغی مواعیدك هپسندن رجوعی ایجاب ایدرسه بوصورتله حرکتده قطعیاً تردد ایتمیه‌جك ووظیفه‌سنی اکمال ایدنجه‌ده انکلتره‌یه چکیله‌جکدر . »

بنم بو کشف و استدلالمی زمان تصدیق ایتمشدر .
محبمك ، بلکه پدرینککی قدر سالم وخیرخواه اولان وجدانه تبعاً ، درمیان ایتدیکم افکار وملاحظاتی

نظر اعتبار واستماعه آلماديغنی كورونجه آرتق بنم ايچون تهلكه‌لی بر زمينده ابرازايته‌ديكی فعاليت كوتهيننانه‌يی محزونانه سير وتماشا ايتمكدن باشقه يابه‌جق برشی قالمادی .

بوحادثاتی تصويردن مقصدم قارئی حادثاته احضار ايتمش اولمق ايچوندر .

*
* *

دزت پرنس وپرنسسك ازدواجی مراسمی غايت پارلاق اولدی .

بن بومراسمده اثبات وجود ايتمكله اكتفا ايده‌رك اكلنجه‌لره قاريشمادم وقفقاسيه اردوسی ضابطاندن اولوب غايت سويملی وممتاز بركنج ايكن ايلك بهارده مبتلا اولديغی ورم خسته‌لغندن وفات ايدن اوتل رفيقم موسيو غراماتين ايله مشاهداتمز حقنده مبادلهٔ افكار ايتمكله وقت كچيردم .

سرايده بالولر ، ضيافتلر ؛ مراسم بربرينی ولی وتعقيب ايتدی .

(آيدا) پيه‌سنی ايلك دفعه صحنه‌ده تمثيل ايتمكله اشتهار ايتمش اولان اوپرا قومپانيه‌سی اوروپانك الك نامدار موسيقيشناسانندن وماهر رقاصه‌لرندن مركب صنعتكارانی ايله يوكسك بربدل مقابلنده اجرای صنعت ايتدی .

فرانسز درام ، قومدی و وودويللری هپ تمثيل ايدلدی .

بو « بیك بر كیجه » مراسمندن بوتون اهالی‌ده نصیبه‌دار اولدی . كیجه‌لری اشـعال اولنان مواد ناریه شهری نورلره غرق ایدییور وفلاحلرك رقص وترنملرینه قاریشان یایغره‌جی آلات موسیقیه‌نك كورولتیسی هر محله‌دن یوكسه‌لیوردی .

ســوقاقلرده مقدار كافی عســكر وازدواج مزینات ومجوهراتی ایله برابر بیوك بر آلای ایله جولان ایلدیكی زمان كذركاهه ییغیلان بی حد وحساب خلقك آلقیشلری محیطی ایكلتدی .

لاتین لسانه ادخال ایدلمش اولان *ululatus* كلمه‌سی حرفلری *ou* صورتنده تلفظ اولنمق وتنفس كسیلنجه‌یه قدر ، بر سرعت فوق‌العاده ایله ، اهتزاز ایتدیرلمك شرطیله خلقك یوكسلتدیكی صدای تصفیحی تقلید ایده‌بیلیر .

بو مثلی كورولمه‌مش قونسر انسانه زمان قدیم ابتدالرینه قدر سوق فكر ایتدیرییوردی .

ممالك سائره‌ده بیكلرجه منتخب مدعوینی بر آره‌یه طوپلامق مشكلدر . قاهره‌ده ایسه رسمی بالولرده بر نسلردن ، مشاهیردن بالاعتبار دكانجیلره وارنجه‌یه قدر بوتون خلق اثبات وجود ایدر .

بالطبع بو حال بر هرج مرجی ، تو آلتلرك آهنكسزلكنی ،

نظرخراش قیافتلرك ، بی‌حدود وانتها كسوه‌لرك بی‌رنك وروناق قالملرینی ایجاب ایدر .

قادینلرك ده‌قولته لباس كیملری شرقلیلر جه‌مشتهیانه ، خارج از ادب عد اولنور . اونلرك نظرنده صفوت قلبیه كوزللكك نصفیدر . اونلر شفاف ، كنج قیزلرله طاشقین وشیشمان قادینلرك عریانلقلرینك باشقه محللرده ، عموخانه‌لرده كوسترلمسنه طرفداردرلر واویله‌یرلر ایچونده « بو محللر عادتا براسیر پازاریدر » دیرلر .

هله صوبه اثناسنده بوفه‌یه وقوع بولان هجوم بك تحفدر . دها ایلك حمله‌ده ، غیرقابل توصیف برقاریشیقلق ایچنده، سفره‌نك اوستنده‌كی اشیاو ماًكولات اورته‌دن غائب اولیویریر . بعضاً ده‌منظره‌شایان‌خنده برهائله‌یه‌منقلب‌اولور. بوجمله‌دن اوله‌رق بر آقشام قادینلر بر منازعه‌یه طوتوشمشلردی‌كه حكایه‌سی زحمتنه دكر :

قاهره‌ده قادین توآلتنی یاپانلر احتیاجه كوره بك آزدر . بوندرتدن اسمنی ذكرایتمك ایسته‌مدیكم بربانكرك زوجه‌سی استفاده ایتمك ایسته‌رك اوته‌دن بری سومدیكی بر مهندسك زوجه‌سنه معین زمانده كیتماسی ایچون صاچلرینی تنظیم ایدن قادینی پاره ایله قاندیرمش . انتظاردن بك زیاده جانی صیقیلان مهندسك زوجه‌سی ده بیچاره‌یی فوق‌العاده بر حدتله تكدیر ایده‌رك هر شیئی

اقراره مجبور ایتمش . فقط ایکی رقیبه بالوده یوز یوزه کلنجه درحال طوتوشه‌رق بربرلرینی اوقدر طیرمالادیلرکه اکر آرالرینه کیرلمسه‌یدی یکدیکرلرینك کوزلرینی چیقاره‌جقلردی .

بوغوغانك حکایه‌سی کچن سنه دربالغمامیز مکتبنده، حکومت مأموریتنه داخل برلینلی بهٔ‌ژیپتولوغ ایله (بون)لی برفیلسوف میاننده تکون ایتمش اولان دیکر برمنازعه‌یی‌ده خاطرمه کتیردی .

بوایکی ذاتك غوغاسی باخصوص کنجلر ایچون مولیه‌رك مشهور (ذکی کویلی) پیه‌سی یرینه کچدی .

مولیه‌رك بو پیه‌سده‌کی اشخاصه سویلتدیکی بوتون بی‌ادبانه اقوالی غوغاجیلر تکرار ایتدیلر ، طوردیلر .

صالون و علی‌الخصوص نسوان آداب معاشرتنی مخل اولان بومنازعه نتیجه‌سنده برلینلی خصمنی مغلوب ایتدی . بو برلینلی عبرانیلرك ارض موعوده ، بحر احمری کچه‌رك دکل، بحرسفید ساحلنجه یورویه‌رك واصل اولدقلرینی کشف واثبات ایدن ذاتدر .

مومی‌الیه حریطه‌یه وهیه‌روغلیف وثائقنه مستنداً ویردیکی برقونفه‌رانسده اك ممتاز ئه‌ژیپتولوغلری یوقاریدن آشاغی‌یه ذم و فصل ایتدی . بیاناتنی استماع ایتمزدن اول

بر عالمك بوقدر تربيه‌سزلكده بولنه‌جغنه ايناناماذدم .

بوسببله مومى‌اليهك معلومات واسعه‌سى حقنده هم مسلكى موسيو ماريه‌ت طرفندن واقع اولان بيانات توجه‌كارانه‌يى بالطبع موضوع بحث ايده‌مم .

*
* *

ازدواج مناسبتيله كشيده اولنان ضيافتلردن ، نازل اولديغم اوتلك صاحبى ، بوتون شعباتنك كسب وتجارتى‌ده داخل اولمق اوزره درت يوز بيك فرانق قازاندى .

اونك زنكينلشمسى وبر دفعه‌ده صفراليد قالمش اولمسى جداً شرقيانه‌در :

مساژه‌رى ماريتيم قومپانيه‌سى واپورلرندن برنده مقدما آشجى اولان مومى‌اليه اسكندريه‌يه چيقه‌رق او وقت سعيد پاشا عنوانى حائز اولان خديوه عائد بر اوتلى استيجار ايتمش . خديو طعام ايتمك اوزره بعضاً احبابيله برابر اورايه كليرمش .

خديو بر كون كنديسنه ايديلان خدمتدن فوق‌العاده ممنون اوله‌رق اوتلجى‌يى نزدينه دعوت و آرالرنده شويله بر محاوره جريان ايتمش :

— بكا يديرديكك يمكلردن پك ممنون اولدم ؛ سويله : سكا نه ايلك ياپه‌يم ؟

— افندمز ، التفات دولتلرینه تشکرلر ایدرم .
بواوتل ذات فخیمانه‌لرینکدر ؛ بوکا مالك اوله‌بیلمکلکم
ایسه ارادهٔ سامیه‌لرینه وابسته‌در . . .

بو پك مهم ، جسیم بر طلب ایدی ؛ فقط بر خدیو
سوزندن دونرمی ؟

بو آرزوسنه نائل اولنجه اوتلجینك عقلی باشندن
کیتمش ؛

بومناسبتله بر چوق مجنونلقلرده بولندقدن باشقه بر
آرالق پارسه کیتمك و اوراده ، آرابه‌جیسنك یاننده
شلوارلی وقونجلری دوزیك چیزمه‌لی بر اوشاق‌اوطوران
مکلف ومزین بر آرابه‌یه یاصلانوب ، برطاوس کبی بوبورلنمق
عقلنه کلمش ودرحال بواملنی موقع اجرایه قویمش . شکلاً
براز اوچنجی ناپولیونه بکزه‌دیکی‌ایچون پولیس مأمورلری
ایله بولونیا بکجیلری کندیسنی سلاملارلر واوده بوندن
پك زیاده منبسط اولورمش .

خلاصه ؛ « فلوت ایله کلن تامبورله کیدر » ، « هایدن
هویه کیدر » ضرب مثلنه بوتون افعال وحرکاتیله ترجمان
اوله‌رق الینه کچیردیکی ثروتی یمش بیتیرمش .

تکرار چالیشمغه باشلادیغی زمان تراکم ایتدیردیکی
ثروتی اسراف‌ایتمیوب بالعکس تزیید ایتدیکنی سویلیورلر ؛

فقط آرتق ابراز عظمت جنتنه رجوع ایده‌میه‌رك یالکز کندیسنی ارباب اصالتدن کوسترمك مقصدیله پرووانسده صاتون آلدیغی خانه‌جکك خصوصی معبدنده مستخدم راهبه آیین قداسی اجرا ایتدیرمش .

شبهه قوقولریله مشبوع جسیم ثروتلر پارسده عادتا اریر ، کیدر . بویله هوادن زنکین اولانلره (راستاقوئه‌ر) دیرلر . بویله‌لرك الك نامدار وذی داراتی *Nabab* عنوانلی رومانك قهرمانی مشهور «براوه»در. مومی الیهی کرچه دها صوکره طانیمش ایسه‌مده کندیسندن بوراده شمدیدن بحث ایده‌بیلیرم .

براوه ؛ بش پاره‌سز ، شبهه‌لی بر ماضی ایله اسکندریه‌یه چیقنجه هر نه یاپمق لازم کلیور ایسه یاپه‌رق سعید پاشانك معتمدی ووکیل اموری اولمش وبو وسیله ایله کندیسنی ایکنجی ایمپراطورلغك قوهٔ تشریعیه‌سنده بر صندالیه صاحبی اولمسنه موفق ایدن اوتوز میلیونلق بر ثروت اله‌کچیرمش .

بوامی آدامده بر دسیسه‌کار ، انتریقه‌جی دهاسی وارمش .

نفوذینی سوء استعمال ایتدیکی ایچون سرایدن تبعید ایدیلنجه باشنه بیچمسز بر کلاه کچیردرك خدیوك چیقمسنه صبورانه انتظار ایتمش . خدیو مرقومی کورونجه آرابه‌سنی توقیف ایده‌رك شویله بر محاوره‌یه کیریشمش :

— او !.. براوه ، اوباشکده‌کی شی نه ؟

— سرپوش فلاکتمدر افندمز ؛ فقط مادام‌که ذات فخیمانه‌لری بنده‌لرینه خطاب ایتمکه تنزل بیوردیلر . آرتق بوسرپوشك کیلمسنده معنا یوقدر .

بونك اوزرینه مرقوم اوبیچیمسز کلاهی آنه‌رق جبندن چیقاردیغی منتظم برسرپوشی اکتسا ایتمش .

براوه بی‌پایان بر علو جناب اظهاری ایله خطالرینی تعمیر ایدییورمش . کندیسنه منتدار ایتدیکی آدملرك وکوردیکی نانکورلکلرك عددی پك چوقدر .

ازان جمله براصیل زاده‌یی یدی یوز بیك فرانق قمار بورجنی تسویه ایتمك صورتیله بورجدن قورتاردیغنی سویلرلر . بالآخره براوه دوچار ضرورت ونکبت اوله‌رق منتدار براقدیغی کنج ده کسب اقبال وثروت ایدنجه براوه وفتیله مرقومه اقراض ایتدیکی مبالغك بر قسمندن واز کچمکه مجبور اولدی ؛ فقط دین متباقی مدیونك اسکندریه بورسه‌سنده دون بر فیئاتله مبایعه اولنمش اوراق تجاریه‌سیله تأدیه ایدلدیکندن بو معامله‌دن‌ده الینه همان هیچ بر شی کچمدی .

براوه بوندن صوکره حیاتنك صوك کوننه قدر مبذرانه ومسرفانه یاشامشدر .

ثروتی حسن صورتله استعمال ایتمسنی توصیه ایدن کاتبنه « بنم سعد طالعمدن شبهه‌می ایدییورسك ؟» دییوردی .

وفاتندن برقیش اول کندیسیله معارفه ایتدیکم وقت مرقوم آرتق سفالته دوشمك اوزره ایدی . کوزلرینه برنوع عمی طاری اولدیغی ایچون آباژور استعمالنه لزوم کورییوردی .

غرابت روحیه وشدت ذکائیه‌سی ، انسانلر ومصالح حقنده‌کی وقوف مکملی سببیله کندیسیله دها اول طانیشه‌مادیغمه متأسفم . کندیسیله کچیردیکم زمانلر مصری بکا ، سنه‌لرجه وقوع بولان مشاهدات ذاتیه‌مدن زیاده ، اوکرتمشدر .

ذکاسی درجه‌سنده مکمل بر اخلاق صاحبی اولسه‌ یدی بو آدم درجهٔ اولا رجالی میاننه داخل اولوردی .

خدیو اسماعیل پاشانك مرقومی کندیسنه یاقلاشدیرمامقده حقی واردی . مع هذا مضایقه‌سنی اوکره‌نجه‌ده کندیسنه بیوك براحسانده بولوندی . فقط براوه بوندن استفاده‌یه امکان بوله‌میه‌رق اوروپایه عودت و اوراده تکمیل انفاس موجودیت ایتمشدر .

دوکونلرك دوامی مدتجه خدیو مسافرلرندن آیرلمیوروبکا:

— سزکله دها بر آز صوکره کوروشه‌جکم .

دییوردی .

مشارالیهك بو صورتله ادارۀ کلام ایتمکده‌کی مقصدی نی قاهره‌ده آلیقویمق ایدی . بویله بر تکلیف ایلك سیاحتمده وقوع بولمه‌یدی بوتون امللرمك زبده‌سی اولوردی؛ فقط مشاهدات وتدقیقاتم سرایك اسرارینی نظرمده عیان ایتدکجه قاهره‌ده قالمغی آرتق تهلکه‌لی کوریوردم .

سرای ارکانی بر طرفدن خدیوك آمال و اراداتنه مطیع وفرمانبر اولان یرلی مستخدمیندن؛ دیکر طرفدن آرالرنده پك زیاده شایان احترام اولانلری‌ده بولنان وقسم متباقیسی دها آز حرمته لایق اولان اجنبی مأمورلردن متشکل ایدی .

مأمورین اجنبیه میاننده حائز اهمیت اولمیان قسم سه‌دان فلاکتی اوزرینه محو وکمنام اولان اصول ادارۀنك، ایمپراطورلغك انقاضندن ؛ سفر پاشا اسمنده پولونیالی بر مهتدینك اطرافند طوپلانمش ودیانجیلکله کسب ثروت ایتمش انتریقه‌جیلردن ، دکرسنز بر طاقم کیمسه‌لردن ، یاخود خدیوك علو جناب وجوانمردیسندن صورت غیر مشروعه‌ده استفاده ایچون تشکل ایتمش بر سندیقه هیئتندن باشقه برشی دکلدی .

بونلر بنی کندیلرینه بر رقیب، برمسابق ظن ایتدکلری ایچون حقمده تسویلاته قیام ایتدیلر .

حتی بالذات اسماعیل پاشا بونلرك منویات والقا آتندن بنی خبردار ایتدی .

برکون، مشارالیه، فردا ایچون برضیافت دعوتنامه‌سی الوب المادیغمی برافادۀ مستهزیانه ایله صوردی ومعنیدار بر صورتده : « فلان کیمسه کندیسنه موسیو میسمری اونوتمایکز دیدیکم زمان فنا حالده بوزولدی ... » دیدی .

بو بیانات بنی دوشوندیردی .

بر تورك ضرب مثلی « بیك دوست از ، بر دشمن چوقدر » دیر . ایمدی دشمنلر چوق وبنم واقف اولمدیغم انتریقه‌جیلقده عادتا برر معلم ایدیلر . واقعا خدیوك بکا متوجه ومتمایل اولدیغنی انکار ایده‌مم ؛ فقط بومیل وتوجه دائما دوام ایده‌جکمی ؟

تاریخ حکمدارانك ثباتسزلقلریله دولودر .

بنابرین بویله برثباتسزلغه قربان اولمامق ایچون هرنه صورتله اولورسه اولسون مصرده قالمامغه قرار ویردم .

اسماعیل پاشا مجلس نظار کتابتی ایله مصرده‌قالمقلغمی تکلیف ایتدی ؛ بوندن باشقه بنم کار آزموده‌لکمدن ولی عهدك مستفید اوله بیله‌جکنی درپیش ایده‌رك بنی

مشارالیهه ترفیق ایتمك ایسته‌یوردی .

حقمده‌کی بو حسن نظر وتوجهندن طولایی کندیسنه منتکذارانه تشکر ایتمکله برابر تکلیف واقعی قبولدن بنی منع ایدن اسبابی تعداد ایدرکن ، رد اولنمق قورقوسیله ، پارسه عودتمی ایجاب ایدن بعض اسباب محرمانه بولندیغنی‌ده علاوه ایتدم . بوصورتله جواب ویریشمدن مشارالیه متحیر ومتأثر اوله‌رق :

— پك اعلا ، دیدی ، اویله ایسه آرتق بوندن بحث ایتمیه‌لم .

سرایدن بر حس انفعال و انکسار آلتنده اوله‌رق چیقدم . محبم بنی یول اوستنده بکله‌یوردی . جریان ملاقاتی کندیسنه حکایه ایتدیکم وقت ، صیقلدیغی زمانلرده معتادی اولدیغی وجهله ، بر حرکت عصبیه ایله بییغنی بوکدی . بوندن آکلادم‌که اوده بنم حسیاتمه مشترکدی .

بو آندن اعتباراً آرتق بنم ایچون عزیمته حاضرلانمقدن باشقه یاپه‌جق بر ایش قالمایوردی .

فقط ایرته‌سی کونی اوتلدن مفارقت ایده‌جکم صره‌ده ایدی‌که تشریفات ناظری کله‌رك خدیوك بنی سرایه دعوت ایتدیکنی تبلیغ ایتدی .

سرایه حین مواصلتمده مشارالیه ، خلاف انتظار ،

ملتفتانه قبول و ابذال توجه ایتمکله برابر بنی خدمت ذاتیه‌سنده آلیقویمق ایسته‌دیکنی سویله‌یجه حیرتلر ایچنده قالدم دومیان ایتدیکی تکلیفه کوره یالکز قیشین کله‌جك وسائر زمانلرده پارسده قاله‌جقدم .

بوتفرعات وتفصیلاتی خدیو ایله اولان مناسباتمده‌کی بحرانی کوسترمك ومشارالیهك طبیعت واخلاق صمیمه‌سنی انظار اوکنده تنویر ایتمك ایچون ذکر ایدییورم .

بر هیچدن باشقه بر شی دکل ایکن اغنا ایتدیکی کیمسه‌لر مشارالیهك یالکز خطئیاتنی کورورلر ؛ فقط بنی اونك شاهانه‌مزیتلرینی سویله‌مکدن وکندیسنه کمال‌سربستی ایله ایفای حرمت ایتمکدن هیچ بر شی منع ایدەمز .

بوایکنجی سیاحتمدن صوکره منتظماً دها درت قیش مصره کیتدم . بو سیاحتلر وسیله‌سیله ایتالیا موزه‌لرینی و آبداتنی : توره‌ن ، برەندیزی ، ناپولی وجنوه شهرلرینی زیارت و رومادە ایکی دفعه اقامت ایتدم . پاپا طقوزنجی (پی)نك سیقستین کلیساسنده قرائت ایتدیکی ته‌دەاوم دعاسی الآن سامعه‌مده طنین اندازدر ..

جنرال جیالدینینك قوماندانسی آلتنده بولونیا فرقه‌سنك اجرا ایتدیکی بر رسم کچید قریمده جلب نظر دقت ایدن پیه‌مون انتظام عسکریسنك جنوبده‌کی قطعات عسکریه

هنوز نفوذ ایده‌مدیکنی اثبات ایتدی .

*

سیاحتلرمدن برندن عودت ایتدیکم وقت خارجیه ناظری دوق‌دوقاز شرق پولتیقه‌سی حقنده بعض ایضاحات ومعلومات آلمق اوزره بنی وه‌رسای سراینه دعوت ایتدی .

دعوت واقعه‌یه درحال اجابت ایتدم . امور دینیه‌یی امور اداره‌دن تفریق مسلکنی تعقیب ایدن حکومتك طرفداری اولمامقله برابر بو حکومتك امور خارجیه نظارتنده بصیرتکار ، اولدقجه معلوماتلی ، مقام اقتدارده بولندیغی مدتجه فرانسه‌نك منافع ونفوذینی محافظه‌یه ساعی بر دیپلومات کوردیکمی انکار ایده‌مم .

بو ملاقاتده بکا ایضاح ایتدیکی افکاره ، نقاط نظره بنای محاکمه جائز وطوغری ایسه دیرم‌که مصری انکلتره‌یه تسلیم ایدن شبهه‌سز بو ناظر دکلدر .

دوق دوقاز دائما مظهر قبول اوله‌جغمی تأمین ایله کندیسنی تکرار زیارت ایتمکلکمی بیان ایتمشسه‌ده مشارالیهی بر دها کورمدم . غریب بر اعتیادم واردر : بویله احوالده دائما بنی دعوت ایتملرینی بکلرم .

بنم بویله ایکی دفعه قصورم واقع اولمشدرکه هر ایکیسندن‌ده شمدی نادمم .

فرانسه‌نك ١٨٧٥ سنه‌سنده ینه بر آلمان تجاوزندن آنجق روسیه وانكلتره‌نك توسطیله تخلیص كریبان ایده بیلدیكی روایت اولنیوردی .

بو اثناده‌بن برچوق مراكز مهمه‌یی زیارت وكیسینژه‌ن قابلیجه‌لرنده تداویدن هنوز عودت ایتمش بولنیوردم .

بو سیاحت اثناسنده بكا اویله برفكر لایح اولدی‌كه شاید برحربك باشلانغیجنده موقع فعله وضع اولنورسه احتمال‌كه برطفره معادل اوله‌جقدی .

اسرار حكومت نه دیمك اولدیغنی بیلنمه‌ین برمملكتده بونی كیمه سویله‌ملی ؟

بر آز دوشوندكدن‌صوكره رئیس‌جمهوره‌شو تحریراتی یازدم :

« مارەشال حضرتلری ،

« آلمانیاده اجرا ایتدیكم برسیاحتدن هنوز عودت‌ایدییورم . مدافعهٔ ملیه‌یه متعلق بعض اسبابه بناءً برقاچ دقیقه ایچون حضور عالیلرینه قبول بیورلمقلغمی نیاز ایدرم . »

جواباً آلدیغم تحریراتده فرداسی كون ایچون ملاقاته دعوت اولوندم .

ئه‌لیزه سراینه مواصلتمده بر یاور افادات وبیاناتمی استماع وتلقی‌یه مأمور اولدیغنی تبلیغ ایتدی .

کیملك مواجهه‌سنده بولندیغمی یك نظرده آکلایه‌رق ابتدا تردد ایتدم ، فقط آرتق هرچه باد باد دیه‌رك سویلیه‌جکمی سویلدم .

سوزمی بیتیریر بیتیرمز مخاطبم « بو نه ایچون بك مشکل ! » دیدی .

آیاغه قالقه‌رق :

— أوت ، بوکا حیرت ایتمه‌م ،

دیدم .

مسائل معظمه‌یی بویله کوچك قفالره صوقمق ، امور وطنیه‌یی متوهملر الینه دوشورمك ، مواد عسکریه‌یی صالون ضابطلرینه ایضاح ایتمك ایجاب ایتمدیکنی بن بیلیوردم . بونی اوکرنمك ایچون بویله بر تجربه‌یه احتیاجم یوقدی .

بر آز صوکره ، اعرابی عصیانی هنکامنده ، سیاستمزك مادام دوپومپادور زمانندن بری شمدیکی قدر فنا اداره ایدلمدیکنی سویلیه‌رك بر مبعوثه بیان شکایت ایتمشدم . بو ذات بکا موسیو فره‌یسینه ایله ملاقات ایچون بر ورقه استحصال ایتدی .

تعیین ایدیلن ساعتده انتظار صالونی زوار ایله طولمش بولدم . صالونده بر پسقپوس ، جزائر والیسی موسیو تیرمان ، موسیو أ . آبو ، پیشوفسهایم ، آماغا و سائره بولنیورلردی . بر ناظرك ، باشی چاتلامادن ، بوقدر متخالف مناسباتی

اداره ایده بیلمسنك ناصل بر معجزه اولدیغنی ذهناً دوشونه‌رك تقریباً ایکی ساعت قدر نوبتمی بکلدم . سویله‌مك ایسته‌دیکم مهم شیلری بر قاچ جمله ایله مختصراً بیان ایده بیلسه‌م بیله تشبثمك پك واهی اوله‌جغنی عیاناً کورییوردم .

بو اثناده بر کنج کاتب کله‌رك ایرته‌سی کونی عینی ساعتده کلمه‌می موسیو فره‌یسینه نامنه رجا ایتدی .

دوشوندم : صانکه نیچون ؟ . . .

مع هذا ایرته‌سی کونی کیتمدم .

بن حقسزلغمی اعتراف ایدرم . بویله بر حالده مملکته قارشی اولان وظیفه باشقه ملاحظه‌لره غلبه ایتملیدر . فقط ناظرده حقسزلق ایتمشدی . موسیو تیه‌ر امور مستعجله‌ده ، ناپولیون کبی ، مراجعت ایدنلری بکلتمیه‌رك صباحلین ساعت بشده قبول ایدردی .

قیشی مصرده کچیرن اجانب اوزبکیه باغچه‌سی جوارنده‌کی تیاترو‌ده ، قهوه خانه‌لرده ، اقامت ایتدکلری اوتللرده کندی کندیلرینه امرار اوقات ایدرلر . جولان ایده بیلدکلری یرلر همان شوربه یولی ، بازارلر ، جوامع مشهوره ، بولاق موزه‌سی ، شجرهٔ مریم و اهراملردن عبارتدر . قوق قومپانیه‌سنك نیل نهری اوزرنده ایشلتدیکی

واپورلرله‌ده مصر علیایه قدر کیده‌بیلیرلر .

فقط بونیل سیاحتنده انسانی حیران ایده‌بیله‌جك پك آز شیلر واردر .

تتبعات اساسیه‌ده بولنمق ایچون یرلیلره قاریشمق ، اونلرك عادات و اخلاقنه تبعیت ایتمك ، اونلرك حیاتنی یاشامق لازمدر ،

بونك ایچون حس تجسسنی تطمین ایتمك ایسته‌ین بر کیمسه ، بوش زمانلرنده ، سیغاره دومانلریله مشبوع قهوه خانه‌لرده اوطوروب بر قهوه ایچملیدر .

مدقق بر کوز قاهره‌نك اطرافنده‌کی محلات ایله شهر قپولرنده واسع بر ساحهٔ تتبع بولور . هر آدیمده تصادف ایدیلن شایان تماشا منظره‌لردن قطع نظر مصادف انظار اولان انواع مسائل انسانیه اوکنده روح تهیجاته دوشر .

ازان جمله بر طاقم بیچاره فلاحلرك اللرنده‌کی مساحه شریدینی قوشه‌رق آچوب بزم معمارلرمزدن دها طوغری ، دها سلیم مساحات و تقسیمات ایله اشتغال ایتدیکی کورولور

بر طاقم ارباب صنایع اللرنده‌کی آلات و وسائط ابتدائیه‌نك اعانه‌سیله اڭ مغلق و مشوش طوغرامه‌جیلق ایشلری میدانه چیقارپر .

بعض قادین نقش و دیکیشلری کورولورکه بهرهٔ رسامانه‌نك وجودینه دالدرلر .

مع‌هذا صنعت جفر بو محیطده آرتق تماميله محو و کمنام اولمشدر . هرهانکی بر جفر لوحه‌سی مصرلیلردن برینه ارائه ایله محتویاتی استکناه اولنسه آلنه‌جق جواب ، لوحه‌ده‌کی رقملری کوسترەرك :« بونلر ٧، ٩ و ١٣ رقملریدر» جمله‌سندن عبارت قالیر . بوندن فضله‌سنی کیمسه بیلمز .

بو صنعتك استناد ایتدیکی نظریات مصر قدیمی سوق واداره ایدن صنوف اهالی ایله برابر اورته‌دن غائب اولمشدر . شمدیکی بیلان سحارلریله حقه‌بازلرك منشأی دخی ازمنهٔ قدیمه‌یه قدر چیقار . بو مناسبتله خاطرمه کوچك بر منقبه کلدی :

اسکندریه‌یه ایلك دفعه کلدیکم زمان بش آلتی یاشلرنده بر چوجق هر کون عباس اوتلنك صحناغه‌ه کلیر وحقه‌بازلقلر یاپاردی . بر کون بونك حقه‌باز کله‌سنی کاه اورته‌دن غائب ایتمك ، کاه حقه‌لرینك آلتنه صوقمق صورتیله کندیسنی شاشیرتمغی موجود سیاحلرله آرامزده قرارلاشدیردق .

بو کوچك صنعتكارك اویونلرنده تصادف ایتدیکی عدم موفقیت اوزرینه آلدیغی وضع تعجب وحیرت قدر کولنج برشی اولاماز . فقط کندیسیله استهزا ایتدیکمزی کورونجه زواللیجق بوینی بوکه‌رك اوقدر آغلادی ،

اوقدر کوزیاشی دوکدی‌که النه برقاچ پاره صیقیشدیره‌رق قیریلان عزت نفسـنی کوچ حال ایله تعمیر و تطمین ایده‌بیلدك .

نیل وادیسی مواسـمك تبدلیله تبدیل مکان ایدن قوشـلرك عادتا بر اردوکاهیدر . هله بیلدیرجینلر لایعد ولایحصادر . زواللی حیوانجقلر دکز آشمقدن اوقدر بیتاب دوشرلرکه !... حتی بونلری اسکندریه‌سوقاقلرنده ال ایله طوپلادقلری واقعدر .

فلاحلرك ماره‌اونیس کولنده‌اوردك صید ایتمك‌ایچون غریب بر اصوللری واردر : غیرتلاقلرینه قدر صویه کیرمکله برابر باشلرینی‌صوده‌یتیشن برنوع اوت‌ایله‌صارارلر . بو صورتله عادتا جزائر سـابحه شکلنی آلدقدن صوکره صو ایچنده بولنان اللرینه برر اوزون سـیجیم آله‌رق اوردکلره اورکوتمکسزین یاقلاشوب آیاقلرندن یاقالار ودرحال صـو ایچنه صوقه‌رق آیاقلرینی اللرنده‌کی ایپله دوکوملرلر ؛ بونك اوزرینه اوردکلری سربست براقوب کندیلری قره‌یه چیقار و سـیجیمی چکوب آولرینی آلیرلر .

شـکارك مبذولیتی سـببیله مصرده‌کی قوردلر آوروپاده‌کیلرندن دها آز تهلکه‌لیدر . منشده بولندیغم زمان

قوردلرك پك یاقینده بولنان بر شکر قامشی تارلاسنده باغیردقلرینی ایشیتدم .

عینی کیجه مسافر اولدیغم خانه‌نك کومسنده‌کی حیواناتی بر تیلکی بوغدی . فقط ایرته‌سی کیجه ینه کمال احترازله کومسه یاقلاشیرکن بر قورشونله کبرتدیلر .

مصرده‌کی تیلکیلرك اینلرنده متعدد مخرجلر کورولمیور . ظن ایدرم‌که بوحال آوروپاده اولدیغی کبی اینلرینك توتسو ایله اشباع ایدیله‌جکندن تیلکیلرك قورقولری اولمامسندن ایلری کلیور .

ترقیات بشریه‌نك دوامنه خدمت ایدن عنعنات جنسیه حیوانلری‌ده اداره ایدییور .

خدیو بنی تقریباً اوچ آی قدر آلیقویمشدی . هفته‌ده بر چوق دفعه‌لر حضورینه قبول ایدییور وملاقاتلرمز ، زمانك مساعده‌سی نسبتنده ، اوزایوردی .

حتی بر کون حضورندن چیقه‌جغم صره‌ده جبندن ساعتنی چیقاره‌رق :

— ایشته درت ساعت اولیورکه قونوشیورز ،

دیمشیدی . مع‌هذا شونی‌ده تصریح ایتملی‌یم‌که بو ملاقاتلر

هوائیاته دکل بر مملکت حکمدارینی علاقه‌دار ایده‌بیله‌جك خصوصاته تعلق ایدییوردی .

سوز سویله‌مك ، بیان فکر ومطالعه ایتمك ایچون خدیوك سؤالنه انتظار ایتمکی اعتیاد ایتمشدم . مجرای کلام علاقه‌دار اولمادیغم نقاط وخصوصاته قدر توسع ایدرسه جوابلرم سادهجه « بیلمم » جملهٔ مختصره‌سندن عبارت قالیردی .

بونکله برابر « حقیقت » بیلدیکم شیلری بلاافاتهٔ زمان مدافعه ایتمکدن‌ده خالی قالمازدم .

مارتینیکده بش سنه زراعتله اوغراشمش بولنمقلغم تجاربه مستند برچوق اصلاحات فکرلرینك تلقیننه یاردم ایتدی .

مصر سفلا نیل نهرینك احداث ایتدیکی اراضیٔ لحقیه‌دن متشکلدر . مصرك بو قسمنده ابنیه انشاآتنه یارایه‌جق احجار واشجار بولنماز . بونك ایچون کوی‌أولری کافةً طوپراقله انشا ایدلمشدر . بو بنالری اقلیمك یبوستی محافظه ایدییور ؛ یوقسه دواملی وشدتلی یاغمورلر یاغسه هپسی‌ده طوز کبی أرییوب کیده‌جکدر .

بوکون بیله سویش قنالنك تجراتی وبعض طرفلرده اشجار غرس ایدلمکده بولنمسی سببیله یاغمورلی کونلر تزاید

ایتمکده وکوستبك اوبکلرندن باشقه برشی اولمایان مبحوث خانه‌لر عادتا بر چامور ییغینی حالنه کلمکده‌در .

بوکبی حادثاتك تکرر وتجددی فلاحلری ایر کیج دها ایی بر اصول توطن تحریسنه اجبار ایده‌جك وبوده بالطبع ترقیات عمومیه منافعنه اوله‌رق اونلرك معنویاتنده اساسلی تبدلات حصوله کتیره‌جکدر .

بوتکامل مطلوبی تعجیل وتسهیل ایچون اشجار میاننده اك زیاده کراسته یتشدیرمکه صالح اولان جنسلری انتخاب ایده‌رك بونلرك اراضیٔ غیرمزروعه‌ده غرسنی تشویق وتکثیر ایتملیدر .

مصرده ، اوروپاده‌کیلرندن زیاده ، سرعتله یتیشه‌بیله‌جك اولان جنس آغاجلر احتیاج مملکتی ازاله وممالك اجنبیه‌یه عندالاخراج فضله تجارت تأمین ایده‌جك کراسته‌یی مبذولیتله یتیشدیریر .

اك چوق ایشه یارایه‌جق اولان بامبو آغاجیدر . بو آغاجدن ، اقصای شرقده وآمریقا آطه‌لرنده اولدیغی کبی ، کراسته ، پداوره تخته‌سی ، مردیوه‌ن وکمی دیرکلری ، بولمه تخته‌لری یاپیلمق وحتی احشاب ابنیه کاملاً بو آغاجله انشا ایدلمك ممکندر . بونلری بیچمك صورتیله میدانه کتیریله‌جك صنعتکارانه اشیاینه باشقه .

نیل جزائر و سواحلی فصیلهٔ نجیلیه یه منسوب نباتاتك زرعنه پك مساعددر . حتی بعض محللرده بو فصیله نباتاتی نهرك سربستیٔ جریاننه مانع اولور .

حیوانات اهلیه یتیشدیرلمسی‌ده مصر ایچون ایی بر منبع ایراد اولور .

حماری پك بول اولان مصرده ، موسم صیفده اوت یتیشمدیکی ایچون ، بیکیر ، اوکوز ، قویون پك آزدر .

اسقای اراضی ایچون آچیلمش اولان صو قناللرینك اطرافنه ، « پورتوریقو » ده مهم بر منبع ثروت اولان ، « پارا اوتی » نام دیکرله آریق اوتی اکیلسه مصرك حراثت وزراعتنه مهم بر خدمت ایفا ومصر سلحخانه‌لریله سواری قطعاتننك بو اوته اولان احتیاجاتی تهوین ایچون اوروپا و سوریه‌یه ویرلمکده اولان مبالغ تصرف ایدلمش اولور . بو اوتك کوکلری قناللرك شیولرینی تحکیم وترصین ایده‌جکی ایچون مصارف زرعیه واسقائیه‌سنی ، شیولرك انشا مصرفنی تنصیف ایتمك صورتیله ، تأمین ایدر .

هله سودانه ادخال ایدیلنورسه اوراده‌کی اهالی‌یی توطینه و بر متاع متحرك اولان حیوانات واسطه‌سیله امر مبادله‌یه‌ده فعالیت تلقیننه خادم اولور .

طوبراغی اکمك نافع ؛ انسان یتیشدیرمك ایسه

انقدر ؛ چونکه « انسان قیمتلندکجه طوپراق ده قیمتله نیر » .
آنك ایچون مصرده آز زمان ومصرفله سویهٔ بشریه‌یی
یوکسلتمکی منع ایده‌جك هیچ برسبب یوقدر .

ایچه زماندن بری حیوانات اوزرنده اجرا ایتدیکم
تدقیقات ومشاهدات ومنسوب اولدیغم قطعهٔ عسکریه‌ده
انسانلر اوزرنده یاپدیغم پداغوژی تجربه‌لری اوروپاده
جاری اولان اصول تعلیم وتدریسك پك چوق زمان
اسرافنی موجب اولدیغنی نظرمده اثبات واظهار ایتمشدر .
هرطرفده اساس شکله ، حقیقت واهیاته ، فوائد برمنبع
فلاکت اولان آلایشه فدا ایدیلیور .

علم ایله اخلاق ومعنویات متوازیاً انکشاف ایتمزسه
هیچ بر فرد حقیقی بر تحصیل وتربیه‌یه واصل اولاماز .
معلوماتمز بابالرمزدن دها زیاده اولمقله برابر تربیه‌مز ،
اندیشه‌مز اونلردن چوق کری قالمشدر .

بز حجابی اورته‌دن قالدیردیغمز ایچون اجدادمزك
انجه‌لکلرینه حماقت ، حزم و اعتداللرینه حیاسزلق ،
هزلیاتنه حیوانیت دییورز .

بزم بو تأخر و تدنیمز اك نهایت بر وحشته منجر
اوله‌جقدر .

بو وحشتك انتظام اجتماعی‌یه ادخال ایتمکده اولدیغی

انتظامسزلقلر ، هرج مرجیلر ایرکیج پروغراملرك ، اصول تعلیم وتدریسك ـ تحصیل عالینك اخلاق علویه ایله امتزاج وتوازنی تأمین ایده‌جك بر صورتده ـ اصلاحنی استلزام ایده‌جکدر .

قونفوچیوس :

— هر شیدن اول اخلاق ؛ باقیسی هیچدر ، دیمشدر .

مصر حالت مذهبیه و احتیاجات اساسیه‌سی وزمانك معلومات حاضره‌سی ایله هم آهنك بر مسلك تحصیل قبولنه مساعددر .

بومسلك جسیم بر بنانك پلانی کبی تنظیم ایدلملی یعنی تملی ، قاتلری ، چاتیسی بولنملیدر . بو طرز تعلیم وتدریسك اصل قیمتی بشریتك آشاغی طبقه‌لرنده بولنانلره اساسات مدنیه حقنده بر فکر ویره‌بیله‌جك واحتیاجات عملیهٔ حیاتیه‌یه تقابل ایلیه‌جك اولان تحصیل ابتدائیه‌ده‌در .

بونده هرکسك حقی واردر ؛ چونکه هرکس اسباب موجودیتنی تأمین وجمعیت بشریه‌نك جزا تهدیدی آلتنده کندیسنه قبول ایتدیردیکی وظائفی ایفا ایچون بوندن بر نسبت کافیه‌ده استفاده‌یه مستعددر .

فقط حالت ابتدائیه‌یه مشابه بر سویه‌ده بولنان انسانلر

ایچون استیفا وتطمینی ممنوع احتیاجات غیر طبیعیه یه تقابل
ایدن تحصیل اعدادی بویله دکلدر .

ذکا واستعداد اعتباریله بین‌الافراد مساواتسزلقلر
تأسیس و محیط اصلیلرینك فوقنه چیقه‌میان قابلیتسزلری
آنارشیستلکه ، مناسبتسزلکلره سوق ایدن قانون طبیعتدن
ممکن اولدیغی قدر احتراز ایدلمك ایسته‌نیلیرسه تحصیل اعدادی
ایچون استعداد وقابلیتلری اولانلر تفریق اولنملیدر .

کذا ضابط ، حقوق شناس ، طبیب ، معلم و سائره
یتشدیرن تحصیل عالی ایچون‌ده اعدادی مأذونلرینك
کزیده‌لری آیرلملیدر .

بومدارج تحصیلك فوقنده بر دارالفنون بولنملیدرکه
اورایه‌ده آنجق ادارهٔ اقوامه قابلیتلی اولانلر قبول اولنه‌بیلیر .

هپسی بوقدر دکل . علم ایله اخلاق بیننده ضیق بر
توازی واردر . بر عالم علمی نسبتنده صاحب فضیلتدر .
چونکه علم حق و عدالتك مدار دوام و بقاسی اولان
قیاسات منطقیه‌یی توفیر وتکثیر ایده‌رك روحك خاصیت
حاکمه‌سی اولان محاکمه‌یی انکشاف ایتدیریر .

فنالغی ، محضا فنالق یاپمقدن محظوظ اوله‌رق ، یاپانلر
پك نادردر . فنا بر عملك اساسنده دائما بر ضلالت
محاکمه واردر . بتمام بر جانبدن بحث ایدرکن :

— بو آدم فنا حساب ایتدی ، دیمشدر بو حکمتی شئون حیاتیه و تدقیقات تاریخیه تصدیق و تأیید ایدر .

ترقی ایتدکجه حقایق مسلمهٔ فنیه‌یی تطبیقات اخلاقیه شکلنه قویمغه حصر غیرت و اعتنا ایدن مسلك تدریس بر غایهٔ خیالیه اوله‌جقدر . فقط قدما بوکا معلوماتلری نسبتنده بر شکل حقیقت ویره بیلمشلردر .

علم ایله اخلاق بیننده بطریق التحصیل تأسیس موازنت ایچون بیوکدن باشلامغه اصلا لزوم و احتیاج یوقدر . بسیط بر حجیره‌نك تکامل و انکشافندن نتایج بدیعه استحصال ایدن طبیعتی تقلید ایتملیدر .

عادی بر صبیان مکتبی — فقدانی تحصیل عالی‌یی مسندسز براقان — تحصیل ابتدائی ایچون بر نمونه اوله‌جق حاله کتیریلنجه‌یه قدر تجربه اجراسنه مساعددر .

حال حاضرده‌کی طرز تحصیل مهالك اجتماعیه‌یی ، ازاله ایده‌جك یرده بالعکس ، توخیم ایدییور .

*
* *

علی العجله تصویر ایتدیکم شو برقاچ مبحث خدیو ایله وقوع بولان ملاقاتلرمز حقنده بر فکر اجمالی ویره بیلیر .

اکر خدیوك النده بر قوهٔ ساحره اولسه‌یدی مصر کاملاً تبدل ایتمش اولوردی .

اسماعيل پاشا محمد على پاشانك اثرينى اتمام ايتمك يعنى مصر خديويتنى اوج كماله اصعاد ايله‌مك ايستردى ذكا وفعاليتى ده بو ايشلك عهده‌سندن كلمكه كافى وحتى زياده ايدى .

مع هذا طبيعتك خارق العاده اوله‌رق يتيشديرديكى بو ذاتك ، بوتون بويوك انسانلرده اولديغى كى ، بعض خطالرى واردى . بوده طبيعيدر : اوچوروممز شاهقه اولماز .

عينى زمانده هم متشبث هم متردد ، هم بصيرتكار هم سهل الاغفال ، هم مسرف هم قناعتكار ايدى . بر كون « برقوتلت بكا كافى كلير » ديمشدى . حال بوكه بر هوس ناپايدارك تطمينى ايچون بر ميليون صرف ايدردى .

امور ماليه‌ده‌كى خطيئاتى كنديسنه نفوذ وقدرتنك ضياعى بهاسنه مال اوله‌جغنى كوره‌ميوردى ؛ فقط اعرابى عصيانى اونك ايچون ناكهان بر وقعه دكلدى .

انسانلردن متنفر اولمامقله برابر انسانلره پك آز محب كورونوردى . بيله‌م نه‌مناسبتله ، بر دفعه ، آرامزده شويله بر محاوره جريان ايتمشيدى :

— ذات فخيمانه‌لرى انسانلرى سوميورسكز ظن ايدرم .

— حقلى اولديغمى سزده اعتراف ايدرسكز يا !

طبیعتنه رغماً بعضاً تناقضلره دوشردی . بر کون شویله دیمشیدی :

— مصری اوقدر دکیشدیره جکم که کورنلر بو مملکتک عادتا اوروپادن بورایه نقل ایدلمش بر مملکت اولدیغنه حکم ایده جکلر .

— قابل دکل — دیدم — نه اقلیم ، نه اعصاردیده عنعنات اخلاقیه ، نه ده قرآن کریم بو املکزک حصوله مساعد اولمایه جقدر .

« قابل دکل ! » جمله سی حکمدارانک قولاقلرنده دائما فنا عکسلر ، فنا طنتلر براقیر . مع هذا مشارالیه بو جوابمه قارشی فکرینی مدافعه ایتمدی ؛ فقط بر آز صوکره بر طاقم سرایلرک انشاسی مسئله سی موضوع بحث اولنجه :

— دقت بیورک ، افندمز ، اون دردنجی لوئی یی محو ایدن ورسای سراییدر ! دیه رک اولکی سوزمی نوعما تعدیل و بوصورتله تأثر وانفعالنی ازاله ایتدم .

بونکله برابر اسماعیل پاشا طرفندن عقد اولنان جسیم استقراض بوتون بوتون فائده سز دکلدی .

شومن دوفرلر ، اسقا قناللری ، امور صناعیه ، علی الخصوص فیو — لیل قومپانیه سنک نیل نهری اوزرنده عادتا بر بدیعه سی اولان کوپری ، محاکم مختلطه ، دهاسائر

بر چوق تأسيسات هپ مشار اليهك زمان مأموريتنك محصوللريدر . بوندن باشقه مصری اجانبك بر مشتای بديعی حالنه قلب ايتمسی تجارت وصنايع محليه ايچون اهميتی سنه‌دن سنه‌يه آرتان بر منبع واردات اولمشدر . فلاحلرك بو يوزدن تأمين ايتمكده اولدقلری اوفاق تفك فوائد ينه باشقه .

سرايدن چيقدقدن صوكره على الاكثر ، اسمنی ذكر ايتمكه لزوم كورمديكم ، دوستمله بولوشوردق . بر كون بوذات بكا صوردی :

— بوكون نه ياپديكز باقه‌لم ؟

— زمانمی ضايع ايتمديكمی كوره‌جكسكز ، ديدم .

او ، بنم بو صافيتمله اكلنيور و :

— اونوديورسكزكه باشقه‌لری ده قورنازدر . سز چيقدقدن صوكره اونلر خديوك حضورينه كيريور وسزك ترتيبكزی ال چابوقلغيله بوزيورلر . بونك ايچون بو زيلانی تكرار ياپمق مجبوريتنده قاليورسكز » ديوردی .

اون دردنجی لوئی ايچون قراللغنك برنجی ژانتيلومی كنديسيدر ديرلر .

تاريخده اسماعيل پاشا درجه‌سنده مملكتنك حال ورجالنی بيان ، بيوك شيلر ياپه‌بيلمكه قادر وهيئت نظار

ومأمورينك بحق رئيسى اولان بر حكمدار بوله بيلمك مشكلدر .

بو اوصافى حائز اولمەلرى احتمالكه تيبر ونەرون هيچ بر شيئه موفق اولمەدن دنيادن كوچرلردى .

بن شوكا معتقدمكه اسماعيل پاشانك صندالئ خديويتە قعودى اثناسندە بسلەنيان اميدلرك اوان حكمرانيسندە تحقق وتأيد ايدەمەمش اولمسنك سببى كنديسى دكل معيتى افراديدر .

يرلى و اجنبى هركس — حتى دول معظمەنك مأمورين سياسيەسى بيله — مشاراليهك مظهر لطف واحسانى اوليور ايديلر . فقط فلاكت زماننده اونديملرك كافەسى ، قارنلرى دوتمش سولوكلر كبى ، چكيلەرك ولى نعمتلرينى ياپ يالكز براقديلر .

اسماعيل پاشانك عزلى مسئلەسندە ، آلديغى وضعيت يوزندن ، فرانسەنك نە غائب ايتديكنى هركس بيلير .

فرانسە ؛ هيچ برلسانده اوقويوب يازمغە واقف اولمديغى حالده نامى آلتنده بر اثرك انتشارينى متعاقب صدارته ارتقا ايدن خيرالدين اسمندە تونسلى بر ناظر سابقك اغراض شخصيەسنە خدمت ايدەرك ، مصردن فراغتنە نهايتلەنن ، بركريوديە دوشدى . انكليزلرك بوكون مصرده بولنەبيلملرى منحصراً بزم سايەمزدەدر .

دها عاقلانه ومتبصرانه بر سیاست ؛ موازنت عمومیه وحکومت عثمانیه‌نك تامیت ملکیه‌سنه خلل کتیرمکسزین — مطمح نظر اولان منافع نامنه — اسماعیل پاشانك اوصاف ومزایای عالیه‌سندن دها قولایلقله استفاده ایده بیلیردی .

مشارالیهك سقوطنی متعاقب ناپولی‌یه کالدیکنی اوکره‌نجه همان پاریسدن حرکت وکندیسنه یاطنده ایفای تعزیت وتسلیت ایتمك بنم ایچون بر وظیفه اولمش ایدی . درحال بو نظیف وظیفه‌یی ایفایه شتاب ایتدم .

مشارالیه او آرالق بکا شویله دیمشیدی :

— اکر هرکس بکا سزك کبی خدمت ایتمش اولسه‌یدی شمدی بوراده بولنمایه‌جقدم .

أوت ، طوغری ایدی ؛ فقط اقبالپرستلکلری قدر اشتهالری بولنان اجلافدن بوندن باشقه نه بکلنه بیلیردی ؟

* * *

انسانلرك ذلتك نه درکه‌لرینه قدر سقوط ایتدیکنی آکلایه بیلمك ایچون بر مدت شرقده یاشاملیدر . انسانلر آراسنده هیچ بر فرق حقیقی یوق ایکن شرقده الك پس پایه بر آدم عندالایجاب کوکاره قدر یوکسلتیلیر . اویله ظن

ایدرمکه « حیوانی اوتلاتمزدن اول اوقشایکز » سوزینك منشأی شرق اوله‌جقدر .

نه غریبدرکه چوق دفعه اوروپالیلر یرلیلردن زیاده متذللانه سقوط ایدییورلر ! . .

برکون اسمنه « بك » عنوانی اضافه ایدلمش وهیچ برشرف ومزیتی یوق ایکن نشانله‌ده تلطیف اولنمش برمأمور — که الآن بوذات مأموریتنده مستخدمدر — بنی زیارت ایتدی .

اثنای مصاحبه‌ده مصر نظارتدن برینه خطاباً یازدیغی بر اعتراضنامه‌یی اوقودی .

ورقه‌سنده شوصورتله ادارهٔ کلامه باشلایوردی :

« Si votre excellence veut bien permettre à son esclave . . . . »

عباره‌یی یاکلش ایشیتدیکمی ظن ایدرك سوزینی کسدم . عینی جمله‌یی تکرار ایدنجه یاکلش ایشیتمدیکمی آکلایه‌رق :

— یتر ، دیدم ، فرانسز لسانی بو قدر مذلته متحمل دکلدر !

بوفورانمه اوزرینه حریف چکیلدی ، کیتدی . الله الله ! معیشتنی اوتانه‌رق تأمین ایتمك بو آدمه نه قدر طبیعی کورونیوردی !

ایشته بو نوع مداهنه‌کارلقلر سبیله‌درکه پول – لوئی قوری‌یه : « اونی رد ایده‌بیله‌جك شیلر تذلیل ، استخفاف وحقارت‌دکلدر . انتقال ایدیلیرسه ثبات ایدر ؛ ایتیلیرسه قیمیلداماز ؛ قوغولورسه ینه کلیر ؛ دوکولسه‌یرلره‌اوزانیر : اور ، فقط دیکله .... و ویر ! » دیمشدر .

صورت غیر مشروعه‌ده ثروت استحصالنه آلیشیلان برمملکتده بو سوء اعتیادك سرایتندن مأمون ومحفوظ قاله‌بیله‌جك پك آز طبایع واردر .

کوچك بر حکومت طرفندن بیوك بر معاشله ایفای مأموریت ایتمك اوزره مصره کوندرلمش اولان بر حاکم بر کون یوزده اوتوز فائضله پاره اقراض ایدوب ایتمه‌مسی حقنده فکرمی صوردی . کندیسنه بوقدر یوکسك بر فائض استیفاسی ناموس وشرفی پاره ایله تهلکه‌یه قویمق دیمك اولدیغنی سویلدم .

مع‌هذا بو آدم نصیحتمی دیکله‌مدی واقراض ایتدی ؛ فقط مدیون – کندیسنی مقرضك محکمه‌یه سوق ایده‌میه‌جکنی بیلدیکی ایچون – اوفائضی ویرمدی .

بویله بر محیطده باشقه‌لرینك نفع وفائده‌سنی دوشونمك پك بیمعنادر . بویله بر حرکته اك خیرخواه اولانلر بیله حماقت نظریله باقارلر .

مارتينيك آطه‌سندن مصارف عظيمه اختياريله ايكى دفعه بالا اوتى كتيرتدم . فقط بر پاشانك خدمتجيسنه توديع ايتديكم ايلك چووال واپورده اونودلدى . ايكنجيسنده‌ده قازانك ياننه مهملانه براقدقلرى ايچون اوتلر مصره قاوورلمش اوله‌رق كلدى .

ايپلك ياپمق قدر مشكل برشى يوقمش ...

*
* *

بعضاً خديو امور معارفه پك زياده انهماك ايدردى . بر آرالق مبتلا اولديغى ورم خسته‌لغى سببيله مصرده اقامته محكوم اولان بر اسوﻳﭽره‌لى يى معارف تشكيلاتنى اجرايه مأمور ايتدى .

عزم صاحبى . غايت ناموسكار و « آلمان تربيهٔ اطفالى اصولى » نده ماهر بر ذات اولان موى اليهك بر خطاسى واقع اولدى : تشبثنه بيوكدن باشلادى .

ايلك ايشى درعهده ايتديكى معارف مفتشلكنى انظار انامده محق كوسترمك ايچون تفتيشه محتاج اولان مؤسساتى تزييد ايتمك اولدى . مكاتب موجوده‌يى احتياجات عصريه ايله متناسب بر درجه‌يه يوكسلته‌جك و بوتون ممالك اسلاميه‌يه نشر انوار عرفان ايدن جامع الازهر جامعنه مربوط طقوز عصرلق مدرسه‌يى بر دارالتدريس فنى

حالنه افراغ ایدەجك یردە ، تكامل قاعدەسی یرینه انقلاب و تحول قانونه تمسك ایدەرك ، قاعدهٔ طبیعت خلافنده حركت ایتدی .

ثقلتنه بودجەنك طول مدت تحمل ایدەمیەجكی ظاهر اولان انشاآت و اصلاحات عظیمه ایچون مبالغ جسیمه صرف ایدلدی . خزینەنك الك خفیف بر مضایقەسنده تخصیصاتك كسیلیویرەجكی پك طبیعی ایدی .

ناصلكه بویلەده اولدی .

بو تشبثات رسمیەنك هنگام وقوعنده ، اتحاد تدریسات جمعیتی مؤسسی موسیو ژان ماسەنك تشویقاتیله ، قاهره واسكندریەده مسلم وغیر مسلم طلبەیی قبول ایدەبیلەجك بر طاقم سربست مكتبلر دە احداث ایدلمشیدی . بو مكتبلر خدیوك ولی عهدی پرنس توفیق پاشانك حمایەسنه التجا ایتدیكی كبی مشارالیهدن سنوی اون ایكی بیك فرانقلق تخصیصاتەده مظهر اولدی .

مكاتب مذكوره دها رسم كشادلری اجرا ایدلدیكی كون بیوك بر رغبته نائل اولدی . بو مراسمده مدعواً بولندیغم زمان طلبەنك عادتا بر بری اوزرینه یغلمش اولدیغنی كوردم . وقوع بولان مؤاخذەم اوزرینه مدیر :

— نه یاپه‌یم ؟ ، دیدی ، بو چوجقلری قپودن دیشاریمی آته‌یم ؟

نهایت مدیره مکتبك وارداتی محدود اولدیغی ایچون — چوراق اراضی‌یی زراعتدن فراغتله منبت اراضی‌یی اکن زراع کبی — هیچ اولمازسه اطفال معلوله‌یی مکتبدن اخراج ایتمسی لازم کله‌جکنی آکلاتدم .

موجود اطفال آراسنده بالخاصه طهارت بدنیه‌نك نه‌قدر اهمال ایدلمش اولدیغنه دقت ایتدم . اوزرلرینه سینکلر اوشمش اولان بیچاره یاوروجقلرك کوزلری اوقدر بوزولمش ایدی‌که یازی یازمق ایچون کاغدی همان برونلرینه قدر یاقلاشدیریورلردی .

بو تنقیداتم ثمره‌دار اولدی . ایرته‌سی سنه مکتبك شاهد ترقیسی اولدم . اطفال حال بهیمیتدن بر مسلك تدریسك معیار موفقیتی اولان انسانلغه دوغری یوکسلمکه باشلامشدی .

بزده‌کی اصول تعلیم وتدریسکده بویله اولمسی شایان آرزودر .

ولایتلرمزك برنده ، بر مجلسده ، حسن مستثنایه مالك کنج بر قیزدن بحث ایدییوردق . قیزك محبه‌لرندن بری دیدی‌که :

— يالکز ، زواللینك پیسلکی شایان تأسفدر حاضرون :

— نره‌دن آکلادیکز ؟ دیدیلر .

— دقت ایتمدیکزمی ؟ قوللری بلکه بزم آیاقلرمزدن دها کیرلی .

حالبوکه بونلرك هر ایکیسی‌ده علی‌الاعلی درجه‌ده شهادتنامه آلمش ایدیلر .

عالملر یتیشدیره‌ن بویله برمکتبك مع‌التأسف یقانه‌جق بر یری یوقدر . اوراده بولندیریلان صو آنجق طلبه‌نك یوزینی کوزینی یقامغه کفایت ایدر .

خدیوك ولی عهدی اولان پرنس‌ده اقامتنه تخصیص ایدلمش اولان قبه سرایی مشتملاتی آراسنده بر نمونه مکتبی انشا ایتدیردی . مشارالیه هر کون صنفلری زیارت واسئله‌ریله طانیدیغی بوتون طلبه‌یی امتحان ایدر وسعی وغیرتلرینی تشویق ایلردی .

بومکتبده تعلیم ایدیلن ژیمناستیك تمرینلری میاننده ایپ اویونی‌ده واردی . فقط بواویونك بونکله اشتغالی مسلك اتخاذ ایتمیه‌جك اولانلر ایچون بی فائده اولدیغی حقنده‌کی بیاناتم اوزرینه حذف ایدلدی .

برکون خدیوعباسیه‌مکتب عسکریسیله‌ضابطان اولادینك تعلیمنه مخصوص مکتب حقنده بندن براپور ایسته‌دی .

حربیه ناظری پرنس حسینك بر یاوری ایله مکتبه واصل اولنجه مکتب هیئت تعلیمیه‌سیله طلبه‌یی بر تفتیش رسم کچیدی یاپمغه حاضرلانمش کبی سلاح باشنده بولدم.

حقمده لزومندن فضله کوستریلن حرمته رغماً بوتون تفرعاته قدر انفاذ نظر ایتدم.

هیئت نظار ایچنده پرنس حسین الك ای بر اداره آدمی ایدی. بك کنج اولمقله برابر امر ایتمکه وامرینه اطاعت ایتدیرمکه قادر ایدی. اونك نظر بصیرت وذکاسندن هیچ بر شی قاچه‌مازدی انتظام وتدریسات عسکریه نقطهٔ نظرندن عباسیه مکتب عسکریسی بزم سن سیر مکتبندن دون بر موقعده دکلدر.

بو اوانده مصرك مکمل بر اردوسی واردی. حبشستان استیلاسنه کوندریلن فرقه‌قدر منتظم ومکمل پك آز عسکر کوردم. افرادك همان هپسی قریم و مکسیقا محاربه‌لرنده قوجه‌مش بهادرلردن، ضابطانی‌ده مکتب عسکریدن یتشمشلردن اولدیغی کبی لوازم ومهماتی‌ده الك مکمل درجه‌ده ایدی.

حبشستان سوقیاتنك، قامبیز سوقیاتی کبی، فلاکتله نتیجه‌پذیر اولمش بولنمسی: باشلرنده قانون نامه‌لرینی حامل پاپاسلریله برابر، طوپ وتفنك آتشلرینه رغماً، دشمنه

یاقلاشه‌رق اللرندن سلاحلرینی آلمق ایچون هجومه آتیلان قادین ، ارکك و چولوق و چوجقدن عبارت جنکاور و شجیع بر خلقه قارشی هیچ بر شیئك ، هیچ بر قوتك امکان مقاومتی اولمامسندن ناشیدر ، یوقسه ضعفندن دکل .

کوکس کوکسه حرب ایتمکی منع ایدن منجینقلر بهانه‌سیله تسلیم نفس ایدلمك وجوبنه قانع اولان نظریات عسکریه‌نك ، ظفر ویا اولوم املیله طوتوشه‌رق حربه کیرن بیچاره وحشیلر قارشیسنده ، دها بك چوق زمان محکوم سقوط اوله‌جغنده شبهه ایدلمه‌ملیدر .

مصر اردوسنك حبشیلر طرفندن دوچار اضمحلال ایدلمش اولمسی فرانسه‌ده تحصیل علم ایدن اردو سرطبیبی وسابق قاهره مکتب طبیه‌سی مدیری محمد علی کبی بر چوق قیمتلی ذواتك ضیاعنی موجب اولدی . حربه عزیمتندن اول محمد علی ایله اکثریا کوروشوردك .

اوتللری دولدوران ورملیلر آراسنده بك چوق وفیات وقوع بولمقده اولدیغنه دقت ایده‌رك بر کون کندیسنه بوقسم خسته‌لرك مصره کلملرینی مصیب بولوب بولمادیغنی صوردم .

— اصلا ! دیدی .

بکا ویردیکی ایضاحاته کوره مصرده حیات انسانیه آوروپاده کندن دها زیاده سرعتله منطفی اولیور . حال صحتده بولنانلرده نبضلرك عددجه دقیقه ده یدی نبضه آرتمسی بوادعانك پك ظاهر بر دلیلیدر .

مومی الیه بالمناسبه بکا بعض ورملیلر ذکر وتعداد ایتدی . بونلرك حالت مرضیه لری مصرده کندیلرینی آنجق بر آی یاشاتمش ایدی . حال بوکه او حالت ودرجهٔ مرضیه ده بولنانلر من القدیم آلیشدقلری اقلیمده قالسه لر دها فضله یاشایه بیلیرلرمش .

پارسده ایکن کریدده براز بولندیغم احبای قدیمه مدن حسین عونی پاشادن «ویشی»یه دعوتی متضمن بر تلغراف آلدم .

شرقده چوق دفعه کورلدیکی وجهله احوالده ینه بر تبدل وقوع بولمش وبنم درسعادتدن عزیمتمدن صوکره مشارالیهك ده فلاکت ونکبتی نهایت پذیر اولمش .

منفاسندن جاب ورتبه ونشانلری اعاده ایدلدیکی کبی الك اول مسند صدارتی احراز ایتمش ومتعاقباً ازمیره والی تعیین اولنه رق بودفعه ده مأذوناً قابلیجه لرده تداوی ایچون ویشی یه کلمش ایدی .

حسین عونی پاشایی وقتیله اوچنجی ناپولیونك اقامتنه تخصیص قلنمش اولان بر کوشکده طبیب مداویسی وافراد معیتی ایله برابر بر صورت مکافه‌ده بولشمش بولدم .

بنی دعوتدن مقصدی بعض خصوصات مهمه و وخیمه حقنده قونوشمق ایدی ؛ فقط بونك ایچون سر چیقمیه‌جق بر محلده بولنمه‌مز ایجاب ایدیوردی . دیدی‌که :

— بوراجه تداویمی اکمال ایتدکدن صوکره پارسده سزه التحاق ایده‌جکم . بونك ایچون همان پاریسه عودت ایده‌رك باش باشه ، یالڭز قالمامز ایچون نه لازم ایسه یاپیکز .

بن او هنکامده پاریسده موزار سوقاغنده کائن بر خانه‌ده اقامت ایدیوردم . مشار الیه پاریسه کلنجه آلب اوتلنه نازل اولمش ایدی . ایرته‌سی کونی اقامتکاهمه کلدی وملاقاتمز تام درت ساعت دوام ایتدی .

حسین عونی پاشانك ایلك سوزی حکومت عثمانیه‌نك احوال ومشکلات مالیه‌سندن وسبب فلاکتی اولان صدر لاحق محمود ندیم پاشانك زمان تسویه‌سی تقرب ایدن قوبونلری تأدیه ایتمه‌مك صورتیله بولدیغی طرز تسویه‌دن بحث ایتمك اولدی .

متعاقباً حکومتك اعتبار وحیثیتنی مخل اولان بو تدبیری ، هر درلو فداکارلقلری اقتحامله ، منع ایتمك ایچون بعض ذواتله و ازان جمله او اوانده بغدادده بولنان مدحت پاشا ایله ائتلاف پیدا ایتدیکنی سویلدی .

عندالایجاب سلطان عبدالعزیزك خلعنده‌ده تردد ایدلمیه‌جکدی . معهذا مدحت پاشا عشرت ایتدیکی وحال سکرنده محافظهٔ کتومیت ایده‌مدیکی ایچون مشارالیهه تمامیله اعتماد ایده‌میوردی .

حسین عونی پاشا ایله خفیاً اتفاق ایتمش اولان ذواتك آلتمش ایکی کیشیدن عبارت اولدیغنه واقف اولونجه بو سرك مکتوم قاله‌مامسندن متولد اندیشه‌لرمی بیان ایتدم .

— امین اولك ، دیدی ، بن انسانلری بیلیرم ؛ بن یالکز باشمه حرکت ایده‌جکم . دیکر رفقام آنجق بر امر واقعدن استفاده ایده‌جکلردر . بوندن باشقه خشنود سزلق عمومیلشمشدر . تکرار حربیه نظارتنی احراز ایتمك شرطیله اردودن ده امینم .

بو یله بر یوله سلوك ایدلنجه آرتق توقف ایتمك امکان خارجنه چیقه‌جغنی بیان ایله اعتراض ایتدکچه :

— الله بیلیر ! دییور و « قدر » ه توکل ایدییوردی .

نهایت دیدم‌که :

— بیلیورمیسکز : سز بو تشبثله حیاتکزی تهلکه‌یه قویه‌یورسکز !

— برعسکر ایچون حیاتك معناسی وارمی ؟ اوتوز سنه‌دن بری دولت عثمانیه‌نك نوائل حربیه‌سی ایچنده حیاتمله اویندادم . برحرب ظهور ایدرسه ینه میدان وغایه قوشارم . هم بودفعه‌کی موفقیت زحمتنه دکر . مقصد بزی اجنبی وطواشیلر حکومتنه تسلیم ایدن اصول اداره‌یه آرتق نهایت ویرمکدر .

حسین عونی پاشا بوسوزلرینی طمطراق الفاظه بوغمایه‌رق، تهیجاته‌قاپیلمایه‌رق اعتدال‌دمله سویلیوردی . فقط پادشاهك اسمنی هر ذکر ایدیشنده سیماسنده منفاسنه کوندرلمزدن بر کیجه اول کوردیکم حال مدهشی سزییوردم .

بوتون اعتراضلرم مشارالیهك عزم وثباتی اوکنده قیریلدی .

نهایت ایندیریله‌جك ضربهٔحکومتی آوروپاقابینه‌لرینه تبلیغاً تنظیمی مقتضی محررات سیاسیه‌یی یازمق اوزره کله‌جك ایلولك نهایتندن اول استانبوله کلمکلکمی تکلیف ایله سوزینه نهایت ویردی .

جوابمی بکله‌مه‌مکله برابر کرید عصیانی اثناسنده مسبوق

اولوب ده مكافاتسز قالمش اولان خدماتمك نشانهٔ تقديرينی كوسترمك وذهول واقعی تعمير ايتمك آرزوسنده بولنديغنی ده سويلدی وبنم ساده اثاث بيتيه‌می كوسترەرك :

— بزه خيانت ايدن ، بزدن مستفيد اولان بوقدر كيمسه‌لر سرايلرده اقامت ايتمكده ايكن سزی بويله سفيل بريرده بولمقدن اوتانيورم ، ديدی .

مجرای كلامی بو صورتله تحويل ايتمسی بنی كنديسنه جواب رد ويرمكدن منع ايتدی .

تاريخه عائد اولان بو معلومات ريزه‌لرينی ممكن اولديغی قدر عيناً ذكر ايديورم . هيچ بر شيئی مظلم براقامق ايچون شونی ده علاوه ايده‌يم كه پادشاهه تقديم ايدلمك اوزره حسين عونی پاشانك صاتون آلمق ايستەديكی ايكی چين وازوسنك انتخابنه معاونت ايتمك اوزره كنديسنه بعض مغازه‌لره كيتمك ايچون ده رفاقت ايتدم .

بو مناسبتله بكا ديدی كه :

— سزه دەمين تفصيل ايتديكم آمال ومنوياتمه ، برده پادشاه ايچون هدايا آرامقده بولنديغمه باقه‌رق بو ايكی مختلف ومتباين حركت قارشيسنده بلكه متعجب اوليورسكز ؛ فقط ، امين اوليكز ، بن پاشالره ، وزيرلره

کمند مشئومك ارسالندن اول ظریف هدیه‌لر کوندرن اسلافمزی تقلیددن باشقه برشی یاپمیورم .

کوردیکمز وازولر آراسنده پادشاهه شایان تقدیم اوله‌جق درجه‌ده کوزللرینی بوله‌مادق . نهایت بو وازولر یرینه اللی بیك فرانق قیمتنده برچفت آلتون شمعدان آلدق .

پارسده قالدیغی مدتجه حسین عونی پاشا ایله برابر ورسایه کیتدك . اوراده مشارالیه رئیس جمهور مارەشال ماق ـ ماهون طرفندن قبول اولندی . بوندن باشقه سن ـ سیر مکتب عسکریسنی‌ده زیارت ایتدك .

مکتبدن چیقدقدن صوکره پاشانك بکا اتیان ایتدیکی مشاهدات کندیسنك احاطهٔ عسکریه‌سی حقنده طاشیدیغم فکر علوی‌یی نظرمده برقات دها تقویه ایتدی .

مکتبده ، برچاتی آلتنده بولنان ، ایکی طوپ پاشانك کوزینه ایلیشنجه مکتبك قومانداننه اویله برسؤال درمیان ایتدی‌که او بوکا نه صورتله جواب ویره‌جکنی تعییندن عاجز قالدی .

واقع اولان استیضاحاتنه برکوچك طوپجی ضابطی صحت تامه ایله جواب ویردی .

مکتبدن چیقارکن پاشا بکا دیدی‌که :

— بر عسکری مکتبنك بویله طوپ مقانیزمه‌سنی بیله بیلمه‌ین برقوماندانی ناصل اولور ، آکلایه‌مام !

دائما سوقاقده تصادف ایتدیکی افراد عسکریه‌نك اطوار ذکیه‌سنه ممنونانه باقاردی ؛ فقط اونلری آلمانلردن دها فنا کینمش بولیوردی .

بوتون اجانب کبی مشارالیه‌ده کثیراللون اولان اسکی اونیفورمه ایله منا‌سبتسز ساقونك فلاکتلرمزدن صوکره‌ده استعمال ایدیله‌جکنی ظن ایدییوردی .

حسین عونی پاشا « جدی بر اردویه جدی برقیافت لازم اولدیغنی و البسه‌نك قماش و بیچمنی اصلاح ایتمك صیرمه‌کشلری ، بونلرك بخشیشلریله کسب غنا ایدن مأمورین اقلامی زنکینلاشدیرمکدن دها ایی بولندیغنی » سویلر ایدی .

حسین عونی پاشا ایله بر اتفاق خفی عقد ایدن ذواتك داخیلمسی فلاکت مالیه‌دن اجتناباً ایندیرلمسی تقرر ایدن ضربهٔ حکومتی تعویق ایتدی . بونك ایچوندرکه سلطان عزیزك خلعی وعقبنده وفات فجیعی آنجق ایرته‌سی سنه‌نك ایلك بهارنده وقوع بولدی . خاقان مشارالیهك فاجعهٔ وفاتی انتحاره عطف ایدن برضبط ورقه‌سنی اون آلتی طبیب امضا ایتمشدی .

بوضبطنامه مطالعه اولنورسه يالكز مرحومك قوللرندهكى شريانلرك قطع ايدلديكى ذكر ايديلوب وجودك اقسام سائرهسندن بحث ايدلمديكى نظر دقتى جلب ايدر .

طبابت عدليهنك ايجابنه رغماً نعشى ستر ايدن اورتو بيله قالديرلمامشدى . البسهسى چيقاريلان جسدك اقسام سائرهسندهده جريحهلر بولنهبيلمك دائرهٔ احتمال داخلنده ايدى .

بوسر خفينك حلى ايچون احبامه مراجعت ايله ايضاحات طلب ايتدم. فقط محكمهٔ عدليه حضورنده موضوع بحث ايديلان تفصيلاتدن فضله هيچ بر كيمسه بر شى سويله‌يه‌مدى .

شدت شدتى ، قان قانى دعوت ايدر .

هركس بيليركه حسين عونى پاشاده مجلس وكلانك منعقد اولديغى بر زمانده ، همشيرهسنى خاقان مرحومك داخل حرمسرايى اولان ، حسن اسمنده بر چركس ضابط طرفندن رهوولورله قتل ايدلدى .

حقيقت بو صورتله ، شبههسزدركه ، نظر تاريخدن قچهجقدر .

معروض اولديغى جزاى عمله قارشى كنديسنى بوراده مدافعه ايتميهجكم .

يالكز شو قدر ديهجكمكه او دنيايه بر « قوماندان » اولهرق كلمش ايدى .

عسکرلکك بوتون شعباتندەکی معلومات راسخەسنی ، تجارب حربیەسنی ، سرعت نظرینی ، اعتدال دم وعزم وثباتنی ، عسکرلرك کندیلرینی أولومە سوق ایتدیکنی بیلدکاری اوصاف ومزایانك مشارالیهدە موجودیتنی دشمنلری بیلە اعتراف ایدییورلردی . طانیدیغم بوتون انسانلر آراسندە ، بویوك پدرمدن صوکرە ، کندیسنە هر هانکی بر آن هیجاندە کور کورینە اطاعت ایتمکدە قطعیاً تردد ایتمیەجکم یالکز حسین عونی پاشا واردر .

روسیە ایلە واقع اولان حرب اخیرە قدر عمری وفا ایتمش اولسەیدی هرطرفدە اتحاد حرکاتی تأمین وجنراللر آراسنە دوشن رقابتلری ضبط وادارە ایدر واحتمالکە مشهور پلونە وقارص محاربەلرینی موفقیت قطعیەیە اقتران ایتدیریردی .

شرقدەکی ماجرالرمك نقلنە باشلامازدن اول ، قبریس جزیرەسنك انکلترەیە ترکندن بر سنە مقدم وقوع یافتە اولان بر حادثەنك حکایەسنە بر قاچ صحیفە تخصیص ایتمك ایسترم .

احبابمدن برینك زوجۀ متروکەسی طرفندن واقع اصرار اوزرینە مزبورەنك بش یوز بیك فرانق

قازانه‌جغنی امید ایتدیکی بر ایشی درعهده ایتمشیدم .

ایرته‌سی کون قارت دوویزیتی اوزرنده «ویقونت دوبروی» اسمی محرر بر شخص مجهول بنی زیارت ایتدی .

سیماسی ، لسانی ، اطوار ومشواری ، آنارشیستلرك ، اشخاص مضره‌نك صفت ممیزه‌سی اولان یاریم یامالاق معلوماته مستند طلاقت بیانی سببیله بو حریفدن شبهه‌لندم .

مرقومك درجهٔ ذکاسی بکا قارشی درمیان ایتدیکی شو شارلاتانلقلردن آکلاشیله‌بیلیر :

بو آدم الك اول فرانسه‌یه ایری قویروقلی سوریه قویونی ادخال ایتمك صورتیله طالعنی تجربه‌یه باشلامش . آنجق بو حیوانلرك اتی کچی اتنه قوقدیغی ایچون بو تجربه‌سنی یاریده براقه‌رق ، انکلیزلری اضراراً ، ردوس آطه‌سنی تورکاردن صاتون آلمق اوزره اوچ یوز میلیون فرانق سرمایه ایله بر شرکت تشکیلی وبعده آطه‌نك بعض منافع مقابلنده فرانسه حکومتنه ترکی خاطرینه کلمش . سوزینه اینانیله‌بیلیرسه پارلمنتونك تصدیقنه انتظاراً شرکته مذکور اوچ یوز میلیون ایچون یوزده بش فائض ویرمکی کندیسی تعهد ایتمش . سرمایه‌داران ده کندیسنك استعدادینه اعتماد ایده‌رك شرکت مستقبله‌نك مرکزینی تأسیس

ایتمك وایشنی کورمك ایچون بوکا مقدار کفایه‌ده آوانس ویرمشلر .

آنجق وطنپرورانه اولدیغی قدرده فائده آور اولان بو تشبثی موقع فعله ایصال ایتمك ایچون معاونته احتیاجی وارمش و بونك ایچون‌ده بنم شرقده‌کی مناسباتمدن استفاده ایتمك مقصدیله معاونتمی رجا ایتمکه کلمش ایمش .

بوندن باشقه اسامیسنی تعیین و تصریح ایتدیکی بر چوق ذوات سیاسیه‌نك‌ده معاونتلرینی تأمین ایتمش .

بر بویوك مستملکه‌نك والیٔ سابقی اولان بر قادرو خارجی ویس آمیراللك مون تابور سوقاغنده‌کی مرکز اجتماعده ایرته‌سی کون وقوع بوله‌جق براجتماعك ریاستنی قبول ایتدیکنی‌ده سویلدی .

اجتماع واقعده شایان تدقیق بر موضوع بوله‌جغمی حساب ایده‌رك ، هیچ بر تعهده کیریشمکسزین ، اورایه کیده‌جکمی وعد ایتدم .

اوکون اوکله‌دن صوکره شطرنج صالوننده مهم بر موقعی حائز اولان احبابمدن برینه تصادف ایده‌رك شو ویقونت دوبروی حقنده‌کی معلوماتی صوردم .

دوستم اوموزلرینی قالدیره‌رق :

— یوقسه سزه بورجیمی وار ؟ دیه صوردی ؛

صوکره سؤالمك استناد ایتدیکی منافعی اوکرنجه ضابطهٔ عدلیه وقایعنامه‌سندن مستخرج بر طاقم وقایع وحادثات ذکر ایدرك بنم بوویقونت حقنده حاصل ایتمش اولدیغی فکری تصدیق وتأیید ایتدی .

بوحالدن بالطبع متأثر اولدم .

ایرته‌سی کونی محل اجتماع اوله‌رق ارائه ایتدیکی بنایه مواصلتمده، زمین قاتنده، مزین وبیوك صالونه موضوع ماصه‌نك اطرافنه یکرمی قدر کیمسه‌لرك طوپلانمش اولدیغنی کوردم . صالونه متصل اوطه‌ده قیافت مخصوصه‌لرینی حائز برطاقم خدمتجیلر بولنیوردی .

حاضرون میاننده آمیرالدن باشقه ایکی پرنس، مطبوعات وکیللری وکبار رجالك ممثللری بولنیوردی . اسملرینی سویله‌مکه لزوم یوق .

واندوم میدانی مقاولات محررلرندن بری شرکتك نظامنامهٔ اساسیه‌سنی اوقومغه باشلادی . هرماده رئیس مجلس آمیرال طرفندن رأیه قونولدی . مناقشاته اشتراك ایتمکسزین بن ده ، باب عالی ایله وقوع بوله‌جق پازارلغی تسهیل ایتمك و پارلامنتویه القای نفوذ ایله‌مك اوزره ، ویقونت دوبرویه تخصیصات مستوره نامیله یدی میلیون فرانق اعطاسی مسئله‌سی موضوع بحث اولدیغی زمانه قدر

هر كس كبی املی قالدیر مقاله اكتفا ایتدم .

بو مسئله‌یه هیچ بر كیمسه‌نك اعتراض ایتمدیكنی كورونجه سوز آله‌رق دوائر رسمیه‌ده قید و تسجیل ایدیله‌جك اولان بر وثیقه‌یه بویله بر فقره تحریر و درجی ممكن اولمادیغنی سویلدم .

اتفاق آرا ایله اوفقره حذف ایدلدی .

بر مفتش انتخابنه باشلانجه انتخاب طوربه‌سندن آمیرالك اسمنی متعاقب بنم اسمم چیقدی .

بن بوكبی ایشلری آكلایه‌مدیغمی وسیله اتخاذ ایده‌رك بو شرفی قبولدن صورت قطعیه‌ده استنكاف ایتدم . فقط امتناعمك سبب حقیقیسی بو ایشله دها فضله اشتغال ایتمه‌مك املی ایدی . بر دقیقه صوكره اوراده صاوشمه‌نك چاره‌سنی بولدم .

مردیوندن اینركن آمیرال بكا باغیرییوردی :

— كیدییورمیسكز ؟

— أوت ، آمیرال ، هم ده بر دها كلمه‌مك اوزره .

— نیچون ؟

— چونكه بنم یرم بوراسی دكلدر . حتی ظن ایدرم سزك یریكزده بوراسی اولاماز .

كندیسنه بو بابده‌كی معلومات و استطلاعاتمی آكلاتنجه او آقشام استعفانامه‌لرمزی كوندرمكه قرار ویردك .

بوندن صوکره ویقونت بنی شرکته تکرار ادخال ایتمك ایچون برچوق زمان اوغراشدی . الك نهایت کندیسنه قاپومی قپادم .

ردوس آطه‌سی ایشی ناصل نهایتلندی ؟

بونکله آرتق اشتغال ایتمدیکم ایچون بیلمیورم .

ویلسون دعواسندن ؛ وفرونجینك ماجراسندن بری ساخته ویقونت دوبرویك نامی محکمه صالونلرنده برچوق دفعه‌لر عکس انداز اولدی . نهایت کندیسنه ویریلان قلعه‌بندلك جزاسی بوحریفی اورته‌دن قالدیردی .

بو آدم ، ناموسکارانه یاشامق ایچون کیریشیلمامسی لازم کلن ایشلره فضله ذکا صرف ایدن کیمسه‌لردن معدوددر .

مصر هيئت مخصوصه‌سی

١٨٧٥ و ١٨٧٦ سنه‌لری ظرفنده مصرده بشنجی دفعه اوله‌رق بولنیوردم . بو اثناده فرانسه‌ده تحصیلده بولنان مصر طلبه‌سنه نظارتله مکلف هیئت مخصوصه‌نك مدیری وفات ایده‌رك یری انحلال ایتدی .

خدیو اسماعیل پاشا بو مأموریته ، اهل و لایق اولدیغمی دوشونه‌رك ، درحال بنی تعیین ایتدی . مأموریت مذکوره‌یی معارف نظارتنك تحت اداره‌سنده بولنمامق شرطیله قبول ایتدم .

دها بیوك رجال ایله مأنوس اوله‌رق یاشامش بولندیغم ایچون هر راست کلنك ربقهٔ مطاوعتنه کیرمك ایسته‌میوردم . واقعا کندمه پاشالق توجیه ایتدیره‌رك بویله خطرناك بر موقعده بولنمقدن قورتوله بیلیردم . کریدده بو عنوانه بن مستحق اولمشدم . اسماعیل پاشاده بونی بیلیوردی ؛

بر آز صوکره ، سرایدن نظارته عودت ایتدیکم وقت خدیویت معیت مأمورلرندن بری طرفندن ممضا بر تحریرات رسمیه ایله کیفیت وصورت تعیینم رأساً نظارته تبلیغ اولندی .

هیئت مخصوصه محمد علی پاشا زماننده احداث ایدلمشدر. مشارالیه بو هیئتی ترقی یه عاشق ، منور آدملر یتیشدیرمك ایچون تأسیس ایتمشدی .

محمد علی پاشا ایلك طلبه یی عسکر آلیر کبی جبراً آلیردی . بو طلبه دن برینی خاطرلیورم که آن عزیمتنده ابوینی واقربا وتعلقاتیله کوینك بوتون سکنه سی کندیسنه ، بر جنازه کوتوریورمشلر کبی ، آغلایه رق . فریاد وفغان ایده رك التحاق ایتمشلردی .

هیئت محل اقامت اولق اوزره یارسی تعیین ایتمشدی . معلملر فرانسه حکومتی طرفندن منتخب ذوات ممتازه دن مرکب ایدی . انستیتو اعضاسیله علمای سائره دن متشکل بر مجلس تدریساتی تفتیش ایدییوردی .

مدیریت اهمیت مخصوصه یی حائز ایدی . قاهره ده ایکن بکا بر آلبوم کوسترمشلردی که حاوی اولدیغی رسملر مدیر افندینك صالونی ، مدیر افندینك حجرهٔ مساعیسنی ، مدیر افندینك حجرهٔ خصوصیه سنی ، خدمه سنی وسائره یی مصور ایدی .

بو احوال مصارف عظیمه‌یی ایجاب ایدیوردی .
یالکز ١٨٦٧ سنه‌سنده مصارف واقعه ، اوده بر حال مستثنا اوله‌رق ، قرق طقوز طلبه ایچون سکز یوز بیك فرانغه بالغ اولمشدی .

بو حال عادتا اطرافه آلتون صاچمق دیمك ایدی .

هیئت مخصوصه تاریخ احداثندن بری هدف وغایه‌سنه واصل اولامامشدی . بزده‌کی شبابه عرقاً ، مذهباً ، اخلاقاً مخالف بر شبابك احتیاجات خصوصیه‌سی خلافنه اوله‌رق پداغوژی اصولنه توفیقاً بر یر تشکیل ایدلمش اولدیغی حالده ، موسیو له‌وه‌دوری یه‌نك بیاننه نظراً مزیت حقیقیه‌یی حائز بر ذات اولان هیئت‌شناس اسماعیل بك کبی ، ذکره شایان آنجق برقاچ ذات یتیشدیره بیلمشدی .

١٨٧٠ محاربه‌سی هیئتك وظیفه‌سنه نهایت ویرمش ایدیسه‌ده صاحبك تقرریی متعاقب سنه ، فقط بو دفعه طشره‌ده ، تأسس ایتدی . حقوق شاکردانی « اکس » ده ، طبابت تحصیل ایدن طلبه مونپه‌لیه‌ده اجتماع ایتدیرلدی . ایچلرندن یالکز برقاچی امتحانلرینی پاریسده ویره‌بیلدیلر .

هیئتك سابقا محاسبه مأموریتی‌ده درعهده ایتمش اولان سالفم غایت مکمل براداره مأموری وغایت ناموسکار بر ذات ایدی . فقط تحصیل عالی‌یی اداره ایتمك خصوصنده

صاحب اختصاص دکلدی . حسن اخلاقی ، ایجابات حرمتکارانه‌یه رعایتدن زیاده مناسبتسزلکلر ایقاعنه مستعد ومصرك طبقهٔ سفلیه‌سنه منسوب اولان ، کنج طلبه‌نك نظرنده عادتا بر اثر ضعف اوله‌رق تلقی ایدلمشدی .

موجب وفاتی اولان خسته‌لغی طلبه‌نك مصارف معیشتنی وقت وزمانیله ارسالده وقوع بولان تأخرات سببیله ذاتاً مختل اولان تدریساتی وانتظامی بوتون بوتون کوشتمشدی . بر چوق آیلر معاش آله‌مامالری طلبه‌یی ضرورت ایچنده براقمشدی . مصره کلن راپورلره کوره هیئت بو اوانده پك بیوك بر ضعف وهرج ومرجی ایچنده بولنیوردی .

« اکس » ه واصل اولدیغم آندن اعتباراً ایشی قیصه کسدم . بر کیجه اول بولندقلری بالودن کچ وقت عودت ایتمش اولدقلری ایچون هنوز ، بیقلری قیوریق وپوماده‌لی اوله‌رق ، اویقودن قالقمامش اولان حقوق طلبه‌سنی یتاقلرنده باصدم . تنبیهات و اخطارات آمرانه‌م اوکنده هیئی‌ده سرفرو ایتدیلر .

مونپه‌لیه‌ده‌ده طبابت تحصیل ایدن طلبه شکایتلرینی بیان ایچون نزدمه کلدیلر . ایچلرنده آرقه‌داشلرینه وکالت ایدن بریسی سوزینه :

— بز قرار ویردك‌که ....

دیه باشلادیسه‌ده درحال صوصدردم . او ینه دوام ایتمك ایسته‌دی :

— چیقیکز ، دیدم ، فضله لقردی ایسته‌میوردم . سزی اوکزده‌کی پوسته ایله مصره اعاده ایده‌جکم .

بونك اوزرینه انتظام تکرار تأسس ایتدی و بنم ادارەم دوام ایتدکچه بوزولمادی . هیئتك وظائفنی تأمین ایچون صندوقده پاره قالمادقچه نقد موجوده‌دن آوانس ایدییوردم .

پارسده اقامت ایتدیکم مدتجه مونپه‌لیه وأکسده بنی احوال جاریه‌دن خبردار ایدن مخابرلرم واردی . ایلك سنه‌لرده بوایکی شهره آیده بردفعه کیدییوردم ؛ بوکیدیش کلیشده اویله بر نزلهٔ صدریه‌یه طوتولدمکه بوندن الآن مضطربم .

احوال آرزوم دائره‌سنده جریانه باشلانجه مذکور شهرلره آنجق ایکی ویا اوچ آیده بر کیتمکه باشلادم .

جزئیات و تفرعاته واقف اولمایان کلیاته‌ده واقف اولاماز . بو اعتبار ایله وظائفمی حقیله ایفا ایده‌بیلمك ایچون بنده بر چوق شیلر اوکرنمکه مجبور اولدم . کافهٔ علوم وفنونه تعلق ایدن بوتتبعات ومطالعات محصولی اولمق اوزره طلبه‌نك درجهٔ تحصیلنی تفتیش ایده‌بیلیوردم .

اون سنه ظرفنده یالکز سکز کیشی‌یی مملکتنه اعاده ایتمك مجبوریتنه معروض قالدم . بونلر آراسنده بویله بر شدت ابراز ایدیله‌جکنی مأمول ایتمه‌ین معارف ناظرینك‌ده مخدومی بولنیوردی . بومدت ظرفنده یالکز بر طلبه‌ده وفات ایتدی .

بواون سنه ایچنده یوز زه‌شوسه وسانترال مکتبلرندن نشأت ایدن مهندسلر ، فنون و طبابت مأذونلری ، حقوق مأذونلری ـ که بونلرك اون یدیسی مکتبجه مظهر مکافات اولمشلردر ـ ، مکتب صنایعدن یتیشن ماکنه‌جیلر ، بیطارلر داخل اولمق اوزره مصره طقسان آلتی دیپلومه‌لی ذوات یتیشدی .

مصارف اداره‌ده داخل حساب اولمق اوزره قرق کنج ایچون اختیار اولنان سنوی یوز سکسان بیك فرانقلق مصرفله ، شاید کوندریله‌جك طلبه قاهره‌ده صیقی بر مسابقه‌یه تابع طوتولسه‌یدی ، دها فضله منور ذوات ذوات یتیشدیریله‌بیلردی .

طلبه‌نك قسم اعظمی فرانسزجه‌یه پك آز واقف وفاکولته تدریساتنی تعقیبه قادر اوله‌میه‌جق درجه‌ده آز معلوماته صاحب اوله‌رق پاریسه کلدکلری ایچون غائب اولان زمان داخل حساب ایدلمدیکی حالده بیله

بونلری تکرار اوقوتمق ایچون جسیم مبالغ صرف ایدیلیوردی .

بوقدر تخصیصات قاهره مکاتب اعدادیه‌سنه ویرلمش اولسه‌یدی اوروپایه دها گزیده ، اخلاق واطواری دها زیاده مجرب طلبه گوندریله بیلیردی .

بهیمیت مفتاح انسانیتدر . حیواناتده‌کی قابلیت جنس ونوعه گوره تبدل ایدر . عینی فرقلر بیاض ایله زنجی ، عرب ایله حبشی ، قبطی ایله سوریه‌لی ، قفقاسیه‌لی ایله روم آراسنده موجوددر . بونك ایچون روم خاقهٔ آووقات ، چرکس عسکر والخ در .

عروق مختلفه آراسنده‌کی تصالب وامتزاج ایسه متوسط محصوللر یتیشدیریرکه بونلر معناً ، مادةً منسوب اولدقلری عرقلره مخصوص سجایانك ، خطیئاتك برر مخلوط وممزوجیدرلر . مثلا قانی تمیز اولانلر یالان سویلیه‌مزلر ، ردیءالنسب اولانلر ایسه دائما اخانت ایدرلر .

بو احواله قدما دخی دقت ایتمشدی . ازان جمله هرودوتك آثارنده دلفی کاهننك « سیروس » ی ، عالی نسلدن بر والده ایله سفلی نسلدن بر پدردن تولد ایتدیکی ایچون ، برقاطره تشبیه ایتدیکی محرردر .

عرقدن صوكره آتاويزم نظر دقته آلنمليدر . برچوجق اجدادينك تلقينات ومعلوماتندن بى نصيب ودون عرقه منسوب برعائله‌دن يتشمش ايسه اونى ايلك حمله‌ده برسويهٔ معينه‌دن فضله‌يه يوكسلتمك غيرقابلدر .

مساعئ شديده ، قوهٔ حافظه واطفال ايله حيوانات آراسنده مشترك اولان قوهٔ تقليديه سايه‌سنده اويله برچوجغه حساب ، رسم ، علوم ابتدائيه ، تواريخ واصطلاحات علميه اوكره‌ديله‌بيلير ؛ فقط ضعفيت جبليه‌سى اشيا آراسنده‌كى مناسباتى ادراكدن ، تحليل وتركيبى آكلامقدن كنديسنى منع ايده‌رك اوكا آنجق محدود برمسلك تعيين ايده‌بيلير .

محاكمه‌مى ديديكز ؟.. ياپاماز ؛ طبابتمى ؟.. حتى برمرضى تشخيص ويا تداوى ايده‌مز ؛ مهندسمى ؟.. كنديلكندن برشى كشف و ايجاد ايتمك اونك ايچون غير قابلدر . او ياپسه ياپسه يالكز پلانلرى قوپيه ايده‌ر ؛ جنرال ، ناظر ، هرهانكى بردائره‌نك رأساً مأمورلغيمى ؟ وخامت احوالك معاملات روزمره نتيجهٔ مستحصله‌سى اولان تعامللرى تشويش ايتديكى كون — كنديسنده « مهارت » و « كياست اداره » يى تشكيل ايدن اوصاف وسجايا مفقود اولديغى ايچون — ارباب ذكا ودرايتك بازيچهٔ تلقيناتى اولور .

عروق بشریه‌نك ذكای نسبیسی و آتاویزمك تكاملات بشریه اوزرنده‌كی تأثیری حقنده واقع اولان مشاهدات سابقه‌م مصر هیئتنده‌كی مأموریتمك دوام ایتدیكی مدتجه پارلاق برصورتده تأید وتحقق ایتدی .

بر طلبه‌نك استعدادی دائما اجدادینك معلومات دماغیه‌سی ومنسوب اولدیغی عرقلك سجایای طبیعیه‌سنی تشكیل ایدن خاصه‌لری ایله آزچوق مناسبتدار ایدی .

اخلاق نقطهٔ نظرندنده عینی نتیجه مشهود ایدی . انتریقه‌جیلق ، غمازلق شكللریله تظاهر ایدن تمایلات وحسیات سفیله منشأنك سفلیتنی اظهار ایدییوردی .

هنكام صباوتده محیطده واقع اولان برتبدل ، اهتماملی بر تربیه فنا سوق طبیعیلری ضبط وتوقیف ایدر وبویله برچوجق مونس بر تیلكی یاوریسنه بكزه‌ر . فقط مرور زمان ایله جبلت فطریه ، شاید بطون وانسال عدیده آراسنده مغلوب اولمامشسه ، ینه كندیسنی كوستر‌ر .

هیئت مخصوصه‌نك تحت نظارتنده بولنان طلبه آراسنده یالكز بریسی كاشفلك استعدادی كوستردی . بو افندی اك اول فیلو قسرایه برعلاج بولمغه چالیشدی . برآز صوكره حیوانات ایله جمادات آراسنده‌كی فرقی داخل حساب ایتمیه‌رك مخلیةالهوا آلتی پرنسیپنی وضع حمله تطبیق ایتدی . تعریف

ایتدیکی پاره‌یی آلات وادوات اعمالاتنه ، فوطوغرافیلره وآقاده‌میلره اعطـا ایتدیکی خاطراتك طبع ونشرینه صرف ایدییوردی .

مسلك عسکریده بولندیغم مدتجه وقوع بولان مشاهداتمك نهایت بنده ـ « اون سنه عسکرلك » عنوانلی اثرمده‌ده یازدیغم وجهله ـ بوتون ارباب دهانك ملزلر آراسندن نشأت ایتمکده اولدیغی قناعتنی حاصل ایتدی .

ذکر ایتدیکم افندی همشهریلری آراسنده یالکز معناً دکل تشکلات بدنیه‌سی ، خطوط وجهیه‌سی ، کوزلری وجلدی ایله‌ده تمیز ایدییوردی . مومی الیهك عروق مختلفه‌نك محصول تصـالبی اولدیغی او قدر ظاهر ایدی که کندیسنی ایلك دفعه کوردیکم زمان برفرانسز ظن ایتمشدم . اهل صلیب زمانلرینه قدر ارجاع تأمل ایتمه‌یه‌لم ، معلومدرکه مصره وقوع بولان سوقیات اثناسنده بعض عسکرلر جنرال منویه اقتفاءً اسلامیتی قبول واهتدا ایتمشلر وآرتق فرانسه‌یه عودت ایتمه‌مشلردی . احتمالکه مومی الیه اونلره منسوب اوله‌جقدر .

بو قواعدك تطبیقاتیله اشتغال نتیجه‌سنده هرطلبه‌دن حدأعظمی اوله‌رق نه کبی موفقیتلره انتظار ایدلمك ایجاب ایده‌جکنی تعیین ایده بیلیوردم . بو قواعدی مربیان

شبابه وعلى العميا بر تحصيلك توليد ايده‌بيله‌جكى مهالك اجتماعيه‌يى تدقيق وتتبع ايله اشتغال ايدنلره توصيه ايدرم .

فلاح صنفنك فوقنده‌كى صنوفه منسوب كنج مصرليلر سعى وغيرتمه متشكراً وصايامه تبعيت ومأموريتمه حرمت ايتديلر ، حتى بندن برشى بكله‌مدكلرى بو كونده بيله ايچلرنده سنه باشى مناسبتيله بكا قارت دو ويزيتلرينى كوندرمه‌ينلر پك نادردر .

پارس ، أكس لاشاپه‌ل ، مونپه‌ليه فاكولته‌سى مدير ومعلملرينه مديون شكرانم ؛ هپيسى ده هيئت مخصوصه ايله ايجه اوغراشديلر .

رصدخانه مديرى موسيو لووه‌رى‌يه‌يه بالخاصه منتدارم . دها ايلك ملاقاتمزدن اعتباراً بو بيوك ذاتك محبت وصميميتنه مظهر اولمش بولنمق حياتمده الك زياده مباهى اولديغم مفاخردن برينى تشكيل ايدر . معهذا شوراسنى ده سويله‌يه‌يم‌كه اونك نائل محبتى اولمق وصولى سهل اولماپان بر مظفريتدر .

وفاتندن برقاچ كون اول پارسدن كچن مصر نظارندن برينى نومى اليهه تقديم ايتمشدم . كنديسنى بر قنابه اوستنه اوزانمش ، صارارمش صولمش ، قانسز ، حياتدن يالكز

بر نفسی قالمش بر حالده بولدق . اسماعیل بك اسمنك تلفظی
مومی الیهی تهییج ایتدی . آیاغه قالقه‌رق فوق العاده بر غیرتله
بر رافك اوستندن شاکرد قدیمی طرفندن تنظیم ایدلمش
حسابات جدوللرینی حاوی بر بیوك دفتری آلدی وصوڭره
ناظره قباسیله خطاب ایده‌رك دیدی‌که :

« ایشته حقیقی وجدی بر هیئتشناسك محصول مساعیسی !
بوقدر وقیمتده‌کی بر آدمی ترك واهمال ایتمك بر عیب اولدیغنی
خدیویکزه سویله‌یکز ! او مصره بر شرف ویره‌بیلیردی ! »

*
* *

دیرلرکه انتقام آلهه‌لرك بر محظوظیتیدر . محظوظیت
انسانیه ایسه کندیسنه توجیه ایدیلن تعرضه متنزلانه
بر علو جناب ایله مقابله ایتمکده‌در .

بن انسانلرك نفرتدن زیاده مرحمت و مسامحه‌یه محتاج
اولدقلرینی بیلدیکم ایچون بنی مصر هیئتنك اك پارلاق
زماننده مدیریتندن آییران اسباب اوزرنده اصرار
ایتمیه‌جکم ؛ چونکه بو اصرار بر دشمنك کین وخصومتندن
زیاده بر دوستك ضعفنی میدانه چیقاره‌جقدر .

مجلس نظار رئیسنك بکا خصم اولمسی طبیعی
ایدی . بو آدمی کرك مصر ایچون کرك هر فرصتده
اقبال وغرورینه فدا ایتدیکی ولی نعمتی ایچون مضر

وتهلكه‌لی عد ایتدیکم جهتله کندیسیله قطع مناسبات ایتمکی ، اصلاحات عدلیه وسیله‌سیله ، فرانسه‌یه بویله بر چفته آتمغه جرأت ایتمسنه قدر تأخیر ایتمه‌مشدم : « آرسلان یره دوشونجه جسدینک اوستندن کچرلر . »

اولجه بر هیچدن باشقه برشی دکل ایکن یاوری ٔ طالعله بی‌پایان بر ثروت و اقبال قازانمغه موفق اولمش اولان مومی الیه خدیوه صادق واعتراض کوتورمیه‌جك درجه‌ده مستقیم اولان دوستمی کندیسنه رقیب اوله‌جق بر موقعه اصعاد ایتمش اولدیغم ایچون بنی عفو ایده‌میوردی .

اسماعیل پاشانك مأموریتی دوام ایتدیکی واوغلنك نفوذی مصرده جاری اولدیغی مدت مدیده ظرفنده بن هر درلو ضربه وتجاوزدن مصون ایدم . حتی منکوبیتمدن بر کون اول بیوك بر موقعدن آلدیغم تلغرافنامه‌ده موقعمه دوقونلمیه‌جغی تأمین ایدلمش ایدی . فقط اووقت انکلیزلر حکومتی ید تصرفلرینه آلمش اولدقلری کبی وکین وغرضنه دوچار اولدیغم ذاتده مصر هیئت مخصوصه‌سنی اسویچره‌یه وآلمانیایه نقل ایتمك ایچون کیفنه کوره بر تصرف واقتصاد بهانه‌سی بولمغه موفق اولمش ایدی .

انسان هر شیده فنا جهتلری نظر دقته آلملیدر ؛ مسعود تصادفلر اله کچیرمه‌نك چارهٔ یکانه‌سی بودر .

معمافيه اويله مدعيات واردركه هيچ اولمازسه كنديسى اولمغله القاى حيرت ايدرلر .

بومناسبتسز مجادلهده مغلوب اولهجغمه امين اولديغم ايچون هيچ اولمازسه فرانسهنك مصرده قالان بقيهٔ نفوذينك ممالك اجنبيهيه انتقال ايتمسنه مانع اولمق ايستهدم وبومقصدله خارجيه ناظرى موسيو فرهيسينهيى جريان حالدن خبردار ايتدم.

بوذات كنديسنى افعال سابقهسندن دولايى مسئول واتهام ايدهبيلهجك بر پارلامنتو استيضاحندن هر درلو فداكارلغى اقتحام ايله احتراز ايتمك ايستهيهرك بنى فدا ايتمكله نتيجهلهنن بر طاقم مذاكرات ومكالمات مستعجلهيه كيريشدى . كنديسنه زمانك آناً فاناً كوچولتهجكى مصر هيئتنك بعض منافع عاديهسنى تسليم واحاله ايتديلر .

مصر قوانينى ايجابنجه تضميناته حقم واردى . بونك ايچون مجالس محليه و بين الملل ماليه قوميتهسى اتفاق آرا وقيد حيات شرطى ايله بكامعاش مخصصمك نصفنه مساوى بر معاش تخصيص ايتديلر . بوقرار ، ذاتاً انتظار ايتديكم وجهله ، رئيس نظار طرفندن قطعياً تصديق اولنمادى . مشار اليه قانونك الاستيقيتى آراسنده بين الملل ماليه قوميتهسى ومجالس محليه طرفندن لهمده ويريلن قرارلرى بوزمق چارهسنى بولمشدى .

احبام ، محاكمه مراجعتله بوممانعت قرارینی فسخ ایتدیرمه‌سی توصیه ایتدیلر .

فقط بن بویله بر دعوی‌یی اقامه‌دن استکراه ایده‌رك اولا مجلس رئیسنه آتیده بعض فقراتی محرر مکتوبی یازدم :

« . . . . تکرار موقع اقتداره کلدیککز زماندن بری
« سوء آمال ومقاصدیکزدن تحفظ ایچون بکا نه‌قدر اخطارات
« وقوع بولمش اولدیغنی بیلمکز لازمدر . یرینه بر
« باشقه‌سنك تعیین قلنمدیغنی مبین اولان تلغرافنامه‌ده
« خدماتمی تقدیر ایدن الفاظ وجملی کندی الکزله حذف
« ایتدیککزی مأمور مرسل ومعتمدیکز اولان موسیو
« س . [*] بیله آغزندن قاچیردی . سز کندی مجلسلریکزك
« مقرراتنی حقیقی بر آزغینلقله ــ بوکلمه‌لر نم قاهره ایله
« اولان مخابراتمده اکثریتله استعمال ایتدیکم تعبیرلردندر ــ
« ابطال وبنی اضرار ایتمك ایچون بوتون صلاحیت وقدرت
« حاکمانه‌کزی استعمال ایتدیکز . حالبوکه بن سزه ذره
« قدر اولسون بر ضرر وخسار وقوعنه سببیت
« ویرمه‌مشدم ؛ اولسه اولسه بنی سزه قارشی اصلا تبصبص
« ایتمه‌مش اولمقله تخطئه ایده‌بیلیرسکز . فقط ، بکا خصمانه
« معامله ایتمکده حقلی اولدیغکز قبول اولنسه‌بیله ، بوحال

[*] بو ذات هیئت مخصوصه‌یی فرانسه‌دن اسوچره وآلمانیایه نقله مأموراً قاهره‌دن کوندرلمش وکندیسنه ویریلن پاره‌یی کاملاً صرف ایتدکدن صوکره طبانجه ایله انتحار ایتمش بر ذاتدر .

« بکا عادلانه معامله ایتمك ایچون بر سبب اولوردی .
« نه مصرك امور مالیه‌سی ، نه حکومتنك شان وشرفی ،
« نه‌ده سزك صیت و شهرتکز ، حقوق شناسانکزك‌ده
« اعتراف ایتدیکی وجهله ، بوتون حقوقك فوقنده اولان
« حقانیت و نصفتنی علیهکزه چویردیککز بویله بر خسیس
« دعوایی قازانه‌ماز . »

نهایش ایش محاکم مختلطه‌یه انتقال ایتدی . فقط بو محاکم‌ده ، مقررات مسبوقه خلافنه اوله‌رق ، طلبمی مسبب ادبارم اولان ذاتك ، رئیس نظارك تکلیف ایتدیکی مقداره حصر وتنزیل ایتدیلر .

وکیل ومدافع بوردللی بکك یاننده موسیو دوغریه‌الدی ره‌غوسك درمیان ایتدیکی مدافعاتك قاهره محکمه صالوننده جلب ایتدیکی آلقیشلر نظر دقته آلینیرسه افکار عمومیه‌جه محاکم مختلطه‌نك بوقراری تصویب ایدلمدیکنه حکم اولنور .

محیم موقع اقتداره کلنجه مصرده هرکس کندی یوزندن دوچار اولمش بولندیغم مغدوریتك پارلاق بر صورتله تعمیر ایدیله‌جکنه انتظار ایتمکه باشلامشیدی .

فقط اوده هیچ بر شی یاپمادی .

جزایرده بر جولان

« سیاسیاته دائر یازدیغم ایچون بکا بر
« پرنس ویا مشرع اولوب اولمدیغمی
« صوره جقلردر . بن اونلره جواباً
« دییورم که: خایر ، بن او نلردن هیچ بری
« دکلم و بونك ایچوندرکه پولتیقه یه دائر
« یازییورم . اکر بر پرنس ویا مشرع
« اولسه یدم یاپیلمسی ایجاب ایدن
« شیئی سویله مك ایچون اضاعهٔ زمان
« ایتمز . یا اونی یاپار یاخود سکوت
« ایدردم . »

— ژ . ژ . روصو —

جزائر فتح واستیلاسنك متانت وصلابتنه دائر اولان شبهه لری تنویر وعالم اسلامده کی مشاهداتمی تفتیش ایتمك ایچون بر خیلی زماندن بری جزائرده سریع بر جولان یاپمغی ذهنمه یرلشدیرمشیدم .

مصر هیئت مخصوصه سی سببیله درعهده ایتدیکم وظائفك تعویق ایتدیکی بو تصورم نهایت قوه دن فعله چیقدی : جزائرده تشکل ایدن اتحاد تدریسات قونغره سی بوبابده بکا فرصت بخش اولمشیدی .

آفريقا طوپراغنه آياق باصار باصماز شرقده‌كى مذهبداشلرندن برى طرفندن « مسامرات قسطنطينه » مؤلفى صفتيله توصيه ايدلديكم ، فرانسزجه‌يه آشنا ، منور عربلرله درحال تأسيس مناسبات ايتدم .

بر ماصون لوجه‌سنده محرم اسرار اولانلره ناصل امنيت ايدرلرسه بوذوات‌ده بكا اوصورتله ، درحال اعتماد ايتديلر و كتوملغمدن مطمئن اوله‌رق بكا قلبلرينى آچديلر و بونلرك شو اعتمادى بنى تفحصاتمك نقطهٔ اساسيه‌سنده چاليشديردى .

قسطنطينه ، « بون » شهرينه كيتمك اوزره تكرار كلديكم تونسه وقوع بولان سياحتمده ايلك تحسساتمى تصديق وتأييد ايتدى .

بو تحسسات و تأثراتمى ؛ الك نجيب و جنكاور والك صعب‌الاداره ، الك صبور و قدرينه كمال صبر وتأنى ايله منتظر بر عرقه منسوب ولااقل درت ميليونه بالغ اولان اهالئ اصليه‌يى آياقلر آلتنه آلان ، صويان ، آچ براقان قايل‌المقدار بر طاقم اوباشان جته‌سنى كوزملك اوكنه آله‌رق تلخيص ايدييورم .

تبعهٔ مسلمه‌مزك حالنى ايضاح و اثبات ايچون اصلا تحقيقاته احتياج يوقدر . بر نظر بوكا كافيدر . جزائرك

براوجندن دیکراوجنه قدر بوتون یرلی اهالی آچ سیالری ، عمومیتله تستراینددکلری بلا سپاره‌لری‌ایله مدهش برسفالتك محکوم محرومیتی اولدقلرینی کوستریرلر .

موقع معنوی و اخلاقیلری‌ده بو نسبتده شایان مرحمتدر . قبل‌الاستیلا موجود اولان مکتبلر تعصب بهانه‌سیله لغو ایدلمش ایدی . کندی اخلاقمزی بیله محافظه‌یه مقتدر اولامیان بزم مکتبلرك ایسه افکارمزه مخالف بر خلقك اخلاقنی تصفیه ایده‌میه‌جکی بر امر طبیعیدر . بوسببله اوراده ، داءالکؤل ، داءالافرنج ، قرآن عظیم‌الشانك امر بیوردیغی حفظ‌الصحه‌یه رغماً ، متزایداً انتشار ایتمکده‌در .

خلاصه بزم مدنیت دیدیکمز شیئی مسلمانلر سادەجه حالت ابتدائیه‌یه رجوع معناسنده تلقی ایدییورلر . اهالیٔ مذکوره‌نك ، کندیلرینی اوچ میلیون بش یوز بیك نفوس مقدارنده ارائه ایدن استاتیستیقلره مخالف اوله‌رق ، آنجق درت میلیون راده‌سنده بولندیغنی سویله‌مشدم .

حالبوکه عربلر نفوس عمومیه‌لرینك بش میلیون راده‌سنده بولندیغنی ادعا ایدرلر وياپیلان تحریر نفوسك صحت ووثوقنه اعتماد ایتمزلر ؛ چونکه تحریر طرح تکالیف قصدیله یاپیلدیغی ایچون هرکس صاوشمق چاره‌لرینی آرامش

وويريان معلوماتك ياكلش اولوب اولمديغنىده ، مصونيت مساكن و مستوريت نسوان سببيله ، تحقيق قابل اولامامشدر .

فقط ، حكومتك تحرير رسميسنى قبول ايتمكله برابر ، عربلر هرحالده بومقداردن طقوزده بردن آز دكلدرلر ؛ بوجسيم نسبتسزلكه عائد مهالكك اوكنى آنجق عدالت آله بيلير .

∴

قوت و شوكت توسيع حدود حكومتى ، عدالت حدودلر ايچنده محافظهٔ سطوت ومكنتى استلزام ايدر .

بز جزائرده بو پرەنسيپى تطبيق ايتدكمى ؟

ايشته سزه بر عرب كه ساحله قريب بر پارچه تارلايه تصرف وبونى ، باباسندن كورديكى كبى ، اپى كوتو زرع ايدييور . فقط بوتارلا ياواش ياواش آوروپاليلر طرفندن آچيلان اراضى ايله احاطه ايديليور ونهايت بركون كنديسنه :

— دفع اول اورادن ! دينيور .

زواللى بوتجاوزى بى فائده پروتستوايدييور . حال بوكه غصب و نهب قانونك تحتنده مستتر بر « هو » اولديغى ايچون تارلاسى استملاك ايدلمش ، دها آچيقجهسى غصب اولنمشدر .

تارلا شوقدر هكتارلقدر . بیچاره عربه یا بر مناسب تضمینات اعطا یاخود چولك اورته‌سنده ، اوزاقده ، بوكا معادل ، بر تارلا ارائه اولنیور .

بویله بر حال وقوعنده بو آدم ، عائله‌سی و سوروسی ایله برابر آچلقدن اولمكه محكوم ایدلمش دیمكدر ؛ تضميناتی آله‌بیلمك ایچونده ادارۀ محلیه‌نك كیفنی بكله‌مك لازم .....

بو پاره‌یی اله كچیرمك ایچون اون سنه بیله كچدیكی واردر .

بو مدت ظرفنده مرابحه‌جیلر زواللینك هرشیئنی قاصوب‌قاووریور . بیكلرجه امثالی آراسندن انتخاب ایتدیكم بو مثالك عربلرك دین اوغورنده شهید اولملرینك سائق حقیقیسی حقنده بزه ضعیف بر فكر ویریر .

دعواسنی قازانانی كوملكیله ، غائب ایدنی بوسبوتون چیلاق براقان بزم اصول محاكمه‌مزی بونلره تطبیق ایتمك بر جانوارلق دكلده نه‌در ؟

بر حاكم عدلیه‌مزك ظلم واعتسافنه دوچار اولان مشتكی بر عربك حالنی بكا تصویر ایدركن آغلامقدن كندیسنی آله‌مامشیدی .

بو حاكمك بكا تعداد ایتدیكی وقایعدن ، عرب نقطهٔ

نظرندن یازلمش اولان *la Case de l'oncle Tom* کبی
بر کتابك بوتون دنیاده عینی نفرت واستکراهی اویاندیره جغنه
قانع اولدم .

بو حادثاته شو منقبه‌یی ده علاوه ایدملم :

بر کون بر یرلی عسکری ضابطنك کندی کندینه
بعض اشارتلر یاپه‌رق ، دائرهٔ حکومت میداننده‌ن کچدیکنی
کوردم . کوکسی نشانله و برچوق مدالیه‌لرله مزین
واونیفورمه‌سیله پك مکمل بر ضابط اولان بو آدمجغز
بنیه‌سنك طرز تشکلنه ، باشنك وضعیتنه ، تونج رنکنده‌کی
یوزینك احساس ایتدیکی نزاکت وحماسته کوره منسوب
اولدیغی عرقك حقیقی بر انموذجی ، حقیقی بر چول
اولادی ایدی .

قریم محاربه‌سنده قفا طاسنه اصابت ایدن بر قورشون
سببیله عقلی اویناديغنی سویلدیلر .

بو سببله تقاعده مستحق اولمش ایکن بیچاره ۱۸۷۰
محاربه‌سنده‌ده آلایندن آیرلمامش ووایسه‌مبورغ مبارزه‌سنده
اویلوغنه برقورشون اصابت ایتمش .

معلومدرکه ، فروشیلله‌ر محاربه‌سندن صوکره : ایکی
بیك یوز موجودلی ایکنجی آوجی طابورلرندن صاوه‌رن
کچیدینه آنجق ایکی یوز کیشی واصل اوله‌بیلمش ومتباقیسی

آلساس صحرالرنده خون حماسنلرینی ایثار ایتشلردی !

بو زواللی مجذوب مجروحده او تلفات و مجروحین میاننده ایمش ، اسمی عبدالقادر محمد بن عمرشبلی ایدی .

یانمدن آیرلمایان عربلردن بری بو تصادفدن بالاستفاده بر آز اوته‌ده چومelmش برشخصی ارائه ایده‌رك دیدیکه :

— شو لوستره‌جی‌یی کوریبورمیسکز ؟ بو آدم شوضابطله غوغا ایتمك ایسته‌سه اوکا نه‌یاپارلر دیرسکز ؟

— نه دیه‌جکم : پولیس توقیف ایدر .

— خایر ، ایده‌مز . لوستره‌جی منتخبدر ، حال بوکه ضابطده بویله برصفت یوق . بونك ایچون پولیس ضابطی توقیف ایدر !

مع مافیه مخاطب اولدیغم ذوات مارەشال بوژونك ، دوق دومالك اداره‌سنی مدح ایدییورلردی . فقط عرب دوائرینه تأسف ایدییورلر ودییورلردیکه :

— عسکرلر طرفندن اداره ایدلمك مرقانتیسلر طرفندن اداره ایدلمکدن اولادر . بزم لسانمزله متکلم ، کزیده ضابطان طرفندن اداره ایدیلن عرب دوائری بزی ظلمه وظالملره قارشی حمایه ایدییورلردی . شمدی ایسه مبعوثلری ، اعیانی تعیین ایدنلرك تحت حمایه‌سنده بولنیورز .

عربلرك موسیولره قارشی اولان انفعال وخصومتلرینی هیچ برشی رفع وسلب ایده‌مز . اونلر دییورلرکه :

بزم غبطه ایتدیکمز اونلرك حائز اولدقلری حقوق سیاسیه دکلدر . فقط اونلر بو حقوق ایجابنجه بزم مالمزك ، جانمزك ، شرف وناموسمزك صلح حاکمی ، حارسی ، شاهدی وسائره‌سی اولیورلر . اونلر بزدن دون بر موقعده ایدیلر ؛ سزا ونلری بزم فوقمزده چیقاردیکز : مملکتمزه استیلا ایتمکزدن استکراه ایتدیکمزك سببی ایشته بودر !

بو ملاقاتلرك دها زیاده اهمیتی اولدیغی ایچون قونغره اعضاسنه ویریلان اکلنجه‌لره اشتراك ایده‌مدم. شهری وحوالیسنی زیارت ایده بیلمك ایچون آنجق بر قاچ ساعتلق وقت بوله بیلدم . بوتون زمانم که برخصوصی خانه‌ده که دائرهٔ حکومت میداننده‌کی قهوه‌خانه‌لرك برنده عربلرله مصاحبت ایتمکله کچیوردی .

برکون بر طاقم طوپ سسلری ایشیدلدی . عینی زمانده آلای سنجاقلریله دونانمش بر واپور لیمانه داخل اولدی . واپورده هیئت نظار بولنیوردی . بونلرك رفاقتلرنده آفریقا آوجی عسکری اولدیغی حالده مارسه‌یه‌زی ترنم ایده‌رك بر بری آرقه‌سندن کچدکارینی سیر ایتدك .

عربلر ، راحتلرینی بوزمقسزین ، بونلرك مرورینی علی العاده سیر ایتدیلر . ایچلرندن بری دیدی‌که :

— بن بو آدملره آجيورم : اونلرى شمدى نطقلرله، ضيافتلرله، تياترولرله اكلنديره‌جكلر؛ كنديلرينه قارمه قاريشيق محصولات زراعيه، آثار عتيقه، باغلر، مكتبلر، خلفا تارلالرى كوستره‌جكلر؛ محبت پروتستولريله بيبرلنمش قوصقوص يديره‌جكلر؛ الك صوكره‌ده آياقلرى آلتنده قاينايان وولقانى كوره‌مكسزين فرانسه‌يه عودت ايده‌جكلر!

مجلس اعياندن ويريلن بر قرار اوزرينه بر تحقيق قوميسيوننك تشكيل ايدلمش بولنمسى جزائر مسلمانلرينك جداً تحملسوز اولان وضعيتلرينك نظر دقتى جلب ايتمكه باشلاديغنى كوستريور.

شرق خرستيانلرى بونلره نسبتله، بر كل ياتاغنده ياتار كبى، مطمئن ومستريحدرلر.

موسيو دوبونالك «توركلر اوروپاده مسافردرلر» سوزى بزم جزائره استيلا ايتمه‌مزه تطبيقه شاياندر. يكرمى سنه‌دن برى قزانديغمز منافع ماديه‌دن زياده مسلمانلرك محبت وتوجهنى غائب ايتدك.

بو حالت ارتجاعيه اوچ سببدن نشأت ايديور: شوكت عسكريه‌مزى دوچار انكساف ايدن حرب مدهش؛

عربلری موسیولره فدا ایدن قره‌مییو بیانامه‌سی ؛ تونس مناسبتیله ایتالیا ایله آرامزده تحدث ایدن اختلاف ونزاع .

موسیو دوبیسمارق انکلیزلره « مصری آلیکز ! » دیدکدن صوکره بزه‌ده بر صدای نوازشکار ایله « تونسی آلیکز ! » دییوردی .

کندیسنه بلالزوم « فرزطاشی » فدا ایدیلن برشطرنج اویونجیسی بیله بر دام احتیاله دوشه‌جکندن شبهه ایده‌رك اوطاشه دوقونمقده تردد ایدر .

کذا عادی برکویلی دشمنی طرفندن کندیسنه‌قازانجلی ، انی برخدمت تکلیف اولنسه اعتماد ایده‌مز ، احترازایدر .

حالبوکه بز ، اوجنده‌کی یاغلی پاچاوره‌یی کوسترمه‌ین زوقایی برکوپك بالغی ناصل یوتارسه ، تونسی اویله‌جه قاپدق ، یوتدق .

ایتالیا تونسه کوز دیکمش وحکمداری‌بونی کندیسی ایچون عادتا برایش ، براملِ شخصی ایدینمش ایدی .

حالبوکه بز ، اونك آیاغنی قایدیره‌رق : اخذ انتقام ایچون یمین ایتدیرنجه‌یه قدر ایتالیایه حقارت ایتدك .

بوندن‌قطع نظر آوستریایه‌متوجه‌اولان *Irrédentisme*

قاعده‌سی فرانسه علیهنه دونیور و آوستریا ـ آلمانیا اتفاقی براتفاق مثلث ؛ روسیه ایله مناسبات صمیمیه‌یه کیریشدیکمزی کوستردیکمز زماندن بری انکلتره‌نکده التحاقیله بو اتفاق براتفاق مربع حالنه کلیور .

حکومت عثمانیه‌نك فرانسه علیهنه سوق ایدیلن اتفاق و اتحادك محرکندن تمایل ایلدیکنه و طونه حکومات صغیره‌سـنك ده عینی جانبه‌یه قاپیلدقلرینه باقیلیرسه تونس استیلاسنك نتایجندن قورقولور .

اوروپاده وقوع بوله‌جق برمصادمه‌نك ایلك تأثیری جزائری تجرید ایتمك و ۱۸۱۳ سنه‌سنده ناپولیونك تخلیه ایتمك ایسته‌مدیکی بالطق استحکاملرنده وقوع بولدیغی کبی مستملکاتده‌کی حاکمیتمزی سقوط ایتدیرمك اوله‌جقدر .

اکر ینه ـ خدانکرده ـ مغلوب اولور ایسـك اووقت ایتالیاسیاستی مستحق اولدیغمز اولدیرجی ضربه‌یی ایندیرمکده قطعیاً تردد ایتمیه‌جك و بزم اووقت یاپه‌بیله‌جکمز شی جان چکیشن پولونیانك شو صداسنی روسیه‌یه توجیه ایتمك اوله‌جقدر :

« سن چوق یوکسك ، فرانسه پك اوزاق ! »

تونسك ایتالیا طرفندن احرازینی منع ایده‌جك یرده

بالعکس ایتالیایی اوراىه ـ اسپانیایی فاسه صوقمق ناصل لازمسه اوصورتله ـ صوقمق ایجاب ایدردی لسانلرینه وپرشان ومفاخر مادیلرینه عینی درجهده مربوط اولان اوچ ملت آراسنده آوروپاده غیرقابل تحقق اولان لاتین اتحادینك ؛ آلمان اتحادینك کسب وجود ایتمسنه آنجق بوصورتله مخالفت ایدیله بیلیردی .

برقونسورتیوم ، برسندیقه بو فکره وجود ویرر وآق‌دکز برلاتین کولی حالنی آلیردی .

محتاج حل عینی مشکلاته ، محافظه‌سی ملتزم عینی منافعه ؛ غلبه ایدیله‌جك عینی موانعه معروض اولان اوچ دولت معظمه یکدیکرلرینه استناد ایده‌بیلیرلردی .

تونسده ایتالیان ؛ فاسده اسپانیول قوتلری بولنه‌جغی ایچون جزائر تحت امنیت ومحافظه‌ده قالیر وبواعتبار ایله فرانسه حین حربده بوتون قوتنی راین نهری اوزرنده تحشید ایده‌بیلیردی .

احوالك فنا کیتدیکنی قبول ایتمك بیله تونسی ایتالیایه ترك ایتمك لزاسی آلمانیایه‌ویرمکه‌شایان ترجیح اولمازمیدی ؟

چونکه فرانسه ، حربیه ناظرلرندن برینك واسطهٔ نشر افکاری اولان برغزته ایله ووسچ طاغلرنده الی‌الابد اویوقلامق ایسته‌مدیکنی بیان ایتدیکی کوندن اعتباراً ،

آلزاسدن ضمناً فراغت ایتمش دیمکدی .

اصل اعتراف ایدلمسی لازم کلن الك مؤلم شی : فرانسه‌نك ـ شدت وخدعه اساسنه مستند اولان اسکی ماکیاودل پولتیقه‌سنك یرینه زمان اخیرك قبول ایتدیکی عدالت ومسالمت پولتیقه‌سنی اقامه ایتمکدن عبارت اولان ـ اقصای امل جمهوریته مخالف اوله‌رق بالذات فتح واستیلا طریقنه آتیلمقله وحشیانه بر الحاقدن اشتکا ایتمك حقنی غائب ایتمش اولمسیدر .

فرانسه‌یه لایق بر حکومت ایتالیا ایله بر طرز تسویه بوله‌رق ؛ دوامی ، فرانسه‌یی اوروپا و آفریقاده جدی تهلکه‌لره معروض براقان ، بر خطایی بلکه تعمیر ایدردی .

ایتالیا . آلمانیا ایله تشریك مدعیات ایتمکله منافع دائمه‌سنه مخالف وناپایدار حسیاته تبعیت ایتمش اولدی . بو حرکتك کندیسنه نه قدر بهالی‌یه مال اوله‌جغی مسئله‌سندن قطع نظر ایتالیا ، آوستریانك جرمانیا قونفه‌دراسیونی نامنه فضولاً ضبط واشغال ایتمکده اولدیغی ایتالیا ولایاتنی استرداد ایچون آلمانیانك ١٨٥٩ ده قوتنی تحریك ایتدیکنی اونوده‌ماز .

بوندن باشقه آلمانیانك بر آیاغی شمال دیکر آیاغی آدریاتیك دکزلرنده بولنمق اوزره اوروپانك مرکزنده

اخذ موقع ایتمك خولیاسنده بولندیغنی و بوخولیانك تحققی ایتالیا شبه جزیره‌سنی خروات ومجار تحکمندن دها شدتلی بر تغلب آلتنده بولندیره‌جغنی‌ده بیلیر .

تاریخ ؛ فرانسه‌نك ایتالیا ایچون آلپ غرانیتلرندن دها مؤثر ومقاوم براستحکام اولدیغنی وبردفعه بواستحکام سقوط ایدرسه آرتق ایتالیان عرقنك اضمحلالنه انتظار ایدلمك ایجاب ایده‌جکنی کوسترمکده‌در .

یترکه ، تشبث ایدیله‌بیلمك ایچون ، برائتلافك عقدی ممکن بولنسون .

بر ریشلیو ، بر مازارین ، عادی بر تاله‌یران ایتالیایی اتفاق مثلثدن آییرمازدن اول اویویه‌مازلر .

مانیوه‌له‌لرك طول وقوتنی قالدیریله‌جق جسمك طبیعت وثقلتیله توزین ایتمك فن میخانیکك اك بسیط برقاعده‌سیدر .

عینی پرنسیب ایتالیایی خشنود ایتمك ایچون اقتحام ایدیله‌جك فداکارلغك حساب ایدلمسنه یاردم ایدر . بوفداکارلق‌ده ینه آفریقاده قابل اجرادر .

حقوق بشری اعلان وملیت اساسنه منافع حیاتیه‌سنی فدا ایدن وطبقهٔ سفلایه منسوب اهالیسنی ، مستملکاتنده‌کی زنجیلری وجزائر موسویلرینی موقع حاکمیته اصعاد ایله‌ین فرانسه مسلمانلری خارج از قانون عد ایده‌من .

اونلری ارتداد ایتدیرمك غیر ممکندر : چونکه مسلمانلرجه وحدانیت الهیه تثلیثدن چوق یوکسك وقرآن کریم انجیل شریفدن بالاتردر .

اونلری ، آمریقا وحشیلری کبی ، محو ایتمکده غیرقابلدر : چونکه عالم مدنیت موجود اولمسه بیله عدد وبسالتلری کندیلرینی مدافعه وحمایه‌یی کافلدر .

شوحالده یالکز عدالت موضوع بحث اوله‌رق قالیر .

قاعدهٔ عدالت ایجابنجه وظیفه‌سز هیچ برحق یوقدر . بوحقیقتك مع التأسف طانمامسی فرانسه‌ده تهلکهٔ اجتماعیه‌یی هرکون توخیم وتشدید ایدییور .

بز مستثنا برحالت اولمق اوزره عربلردن ، کندیلرینه هیچ برحق تأمین وتسلیم ایتمدیکمز حالده ، وظیفه‌لرینی ایفا ایتملرینی ایستیورز .

برمقتضای عدالت بالاختیار بخش ایدیله‌جك برامتیاز احتمالکه عربلرك غائب ایتدیکمز توجه وتمایلنی ویکرمی ایکی سنه‌دن بری بزدن دریغ ایتدکلری معاونت عسکریه‌یی اعاده ایده‌جکدر .

بوبابده تعقیب اولنه‌جق مثال فاتح سلطان محمد خانك قسطنطنیه‌نك فتحنی متعاقب اتخاذ ایتدیکی مسلك حرکتدر . حضرت فاتح اووقت ونديك بالیوزینی نزدینه دعوت

وتبعهٔ خرستیانیه‌سنك تأمين حضوری ایچون موقت
برصورت تسويه تحريسى مقصديله استشاره ایتمش ایدی .
نتیجه‌ده تبعهٔ مرقومه قوانين وموضوعات شخصیه‌لرينى ،
لسان ومذهبلرینی وجماعتلرينه متعلق اموالك سربستئ
اداره‌سنی محافظه ایتدیلر .

اساسی قرآن عظیم وحدیث نبویدن مستنبط اولان
بو اصول روماليلرك اقوام مغلوبه‌يه ويردكاری امتيازاتك
حاصل ایتدیکی نتايجك همان عینی انتاج ایتدی .

بو اصول حکومت عثمانيه‌نك غوائل سياسيه‌سندن متولد
مشکلات ماليه سببيله ، خلاف قانون ويركو استيفاسی وسوء
استعمالات ايقاعی صورتیله ، خرستیانلرك أزلديکی کونه‌قدر
شرقده عصرلرجه محافظهٔ صلح ومسالمت ایتدی .

سنجاغمزك سايه‌سنده یاشايوب نائل رفاه وسعادت
اولملرینی تأميناً مسلمانلره بخش ایدیله‌جك بر امتيازدن
صرف نظر هیچ اولمازسه فرانسه اوغورنده فدای حيات
ایدنلر ؛ لژيون دونور نشانی ويا بر مداليه ايله تلطيف
ايديلنلر ؛ تخصيصات و معاشه مظهر اولانلر ؛ خدمت
عسکریه‌لرینی بر حسن حال وحرکت شهادتنامه‌سی ويا بر
رتبه ايله اکمال ایدنلر ؛ بر مدتدن بری خدمات ملکیه‌ده
صادقانه و ناموسکارانه ایفای خدمت ایتمش اولانلر ؛

مکتبلردن دیپلوما ویا تصدیقنامه اخذینه احراز موفقیت ایله ینلر فرانسز قادینلری ایله ازدواج، قیزلرینی مکتبلرمزده تربیه ایدنلر و سائره فرانسزلرك حائز اولدقلری حقوقه تشریك اولنه بیلیر .

بو سلسله یی دها زیاده توسیع وتمدید ممکندر . ذاتاً عدالت بو حدودك توسیعنی دکل تضییقنی نهی ایدر .

خدمات ملکیه عربلر ایچون همان همان مسدود وممنوع بولنیور واردوده نائل اوله بیله جکلری اك بیوك رتبه ده آنجق یوز باشیلقدن عبارت قالیور .

حالبوکه روسیه حکومتی مسلمانلری رتبه وعنوانلرله کندیسنه ربط و ضابطانی اونلرك معیتنه مأمور ایتمك صورتیله فرانسه جمهوریتندن زیاده لیبراللق کوسترمکده در .

کذا دولت عثمانیه وادارۀ مصریه خرستیان تبعه لرندن پاشالر ، ناظرلر تعیین ایدییور .

جزائرده عرب میرالایلر . جنراللر استخدام ایتمه نك تهلکه لی اولدیغی قبول اولنسه بیله بو رتبه ده کی عرب ضابطانی مستملکات سائره ده وحتی فرانسه ده استخدام اولنه بیلیر .

هله جزائرده کی مأمورین حکومتك عربجه یه واقف اولملری شایان آرزو دکلمی ؟

آوستریاده بوتون مأمورین حکومت دولتك زیر تابعیتنده بولنانلرك لسانلرینه واقفدر . حتی بالذات ایمپراطور بیله بر چوق السنه‌یه واقف بولونیور . ویانه السنهٔ شرقیه مکتبی آوروپاده‌کی السنهٔ شرقیه مکاتبنك ایلکیدر . دها دون طوغمش اولان برلین مکتبی ایسه قریباً ویانه‌نککی ایله رقابت ایده‌جکدر .

حالبوکه بزده هنوز برلو دورسرای کبی یوغمه طاشدن انشا ایدلمش اولان عینی مکتبده طلبه‌دن زیاده معلم بولنیور .

اونلری جزائرده بر مأموریت ویریله‌جکندن بحثله جلب ایتمه‌ملی و آنجق یدی سکز آی دوام ایدن سنهٔ درسیه ابتداسنده کندیلرینه تدریساتی بر هوسکار کبی تعقیب ایتمکده سربست بولندقلری وفقط حکومتدن بر شی بکلیه‌میه‌جکلری تفهیم ایدلملیدر .

عرب لسانه قارشی حکومتك کوستردیکی استغنا جزائر امورنده‌کی عمای سیاستنی ایضاح ایدر .

*

بزم جزائرده‌کی موقعمز دها باشقه تدابیرده تقویه ایده‌بیلیر .

جزائر فرانسه ایچون ، یکی قاله‌دونیادن زیاده ، آجیق بر یاره‌در .

بر خیلی زماندن بری مرکز حبسخانه‌لرنده‌کی محبوسین جنوبی جزائر واحه‌لرینه نقل ایدیله‌جکدی . بو قرار وجهله محبوسین بر دفعه اورایه نقل ایدلسه متعارف ادارلرینی طوپراقدن چیقاره‌بیلیرلر .

یاکاش بر سانتیمانتالیزم نتیجه‌سی اوله‌رق موقع اجرایه وضع ایدیله‌مامش اولان سوابق مکرره اصحابی حقنده‌کی قانونك تطبیقی مدنیتك شان و شرفنی اخلال وافساد ایدن اشخاصك استخدامی صورتیله چوللره نفوذ ایده‌جك قوتك زیاده‌لشمسنی استلزام ایده‌جکدی .

بو تصفیه یاپیلمش اولسه‌یدی فرانسه مجلس اتخاذ ایدیلن مبانیٔ جسیمه‌یی‌ده قازانه‌جقدی .

محکومینك استخدام ایدیله‌جکاری واحه‌لره نظارت ایشنده استخدام اولنه‌جق عساکر و مأمورین و مستخدمین و بونلرك عائله‌لری ، کسب وتجارت امیدیله کله‌جك متعهدلر وتجارلر غلبه‌لك مرکزلر تأسیس ایدرلر وبر ماورای صحرای کبیر شومن دوفری یاپیلمسنی ایجاب ایده‌جك قازانجلی بر اخذ واعطایه باشلارلردی .

والحاصل کوریلیورکه جزائر مسئله‌سی بر مسئلهٔ مختلطه‌در بونی هیئت عمومیه‌سیله حل ایتمك آرای عمومیه‌نك انتخاب ایده‌میه‌جکی دهاة سیاسته ترتب ایدر بر وظیفهٔ مهمه‌در .

انجه‌دن انجه‌یه حساب ایدلمش بر سیاست مستقبله‌مز اوله‌مایه‌جقسه هیچ اولمازسه فنالغی دفعه چالیشه‌لم که بوده یارم اییلك دیمك اولور .

هر شیدن اول عربلره قارشی ناموسکار وعادل اوله‌لم ! ناموسکارلق وعدالت کیاستك اڭ اوست طبقه‌سیدر . حتی بوبابده مفرط اولمق بیله صلاح وصلاحك جلوه‌نمای وجود اولمسنه بر مانع تشکیل ایتمز .

اونوتمایه‌لم که مسلمانلر نظرنده رجحان و تفوق اسلامیتده‌در .

ایمدی ، اسلامیتده ، هر مؤمن تلقین دین وظیفه‌سنی ایفا ایدر و بالطبع کندی دین و مذهبندن اولمیانلری‌ده عینی وضعیت تلقینکارانه‌ده فرض ایدر .

تاجری ، مأمور ویاخود عسکری خلاصه کندیسیله حال تماس ومناسبتده بولنان هرکسی خرستیانلغك بر آلتی عد و حقلرنده بر سوء ظن پرورده ایدر . هله بونلر خرستیان اولدقلرینی سویلرلرسه شبهه‌لری دهازیاده آرتار .

گیزونك : « دولت نه خرستیاندر ، نه‌ده ملحد . او بر حکومت جسمانیه‌در » سوزی مسلمانلرله اولان مناسباتمزی اداره ایدن بر دستور اولملیدر .

یاپیلان اڭ عیان ایلکلری بیله خرستیانلق کسوه‌سی

آلتنده کوسترمیه‌رك اونلری ، صاوا پاشانك توصیه‌سی وجهله ، « اسلاملاشدیرمق » یعنی احکام قرآنیه‌یه وعلم فقهه استناد ایتدیرمك لازمدر .

بو شرائطی ایفا اولونجه آتی دها امین اولور ، چونکه معنویاتی تسخیر ایتمك مادیاتی ده قازانمق دیمکدر . مسلمانلر ، حاللرینك اصلاحنی دشمنلرمزدن انتظاره لزوم کورمدکجه ، بزم آفریقاده‌کی شوکت و سلطنتمزی مدافعه ایده‌جکلر ودها ایی اولمق اوزره اوسلطنتی طومبوقتودن کچه‌رك سنه‌غاله قدر نشر وتوسیع خصوصنده بزه معاونت ایلیه‌جکلردر .

زمان دارلاشیور . شاید ، جزائر حال حاضرنده غلطان ایکن ، آوروپاده بر مصادمه پاطلارسه ١٢٨٢ سیجیلیا قتل عامی کبی بر فجیعه‌یه منجر اوله‌بیله‌جك قدر جسیم بر عصیانك وقوع بوله‌جغنه قطعیاً اعتقاد ایدلملیدر .

فقط مع الاسف بو اخطارمده هیچ بر نظر دقت وانتباهی جلب ایده‌میه‌جکدر . ملتلرده انسانلر کبی عقللری باشلرینه کلمکسزین اختیارلار وأولورلر .

خاطراته بوراده نهایت ویریورم .

حال حاضر ایله علاقه‌دار اولمیان بو خاطره‌لری نه‌هنوز

بر حیات اولانلرك نه ده عالم آخرته انتقال ایدنلرك غیظ وتقدیرلرینی دوشونمه‌یه‌رك فیلسوفانه بر غرضسزلق وتام بر سکونت روحیه ایله ، آنجق آنی ایچون ، یازدم .

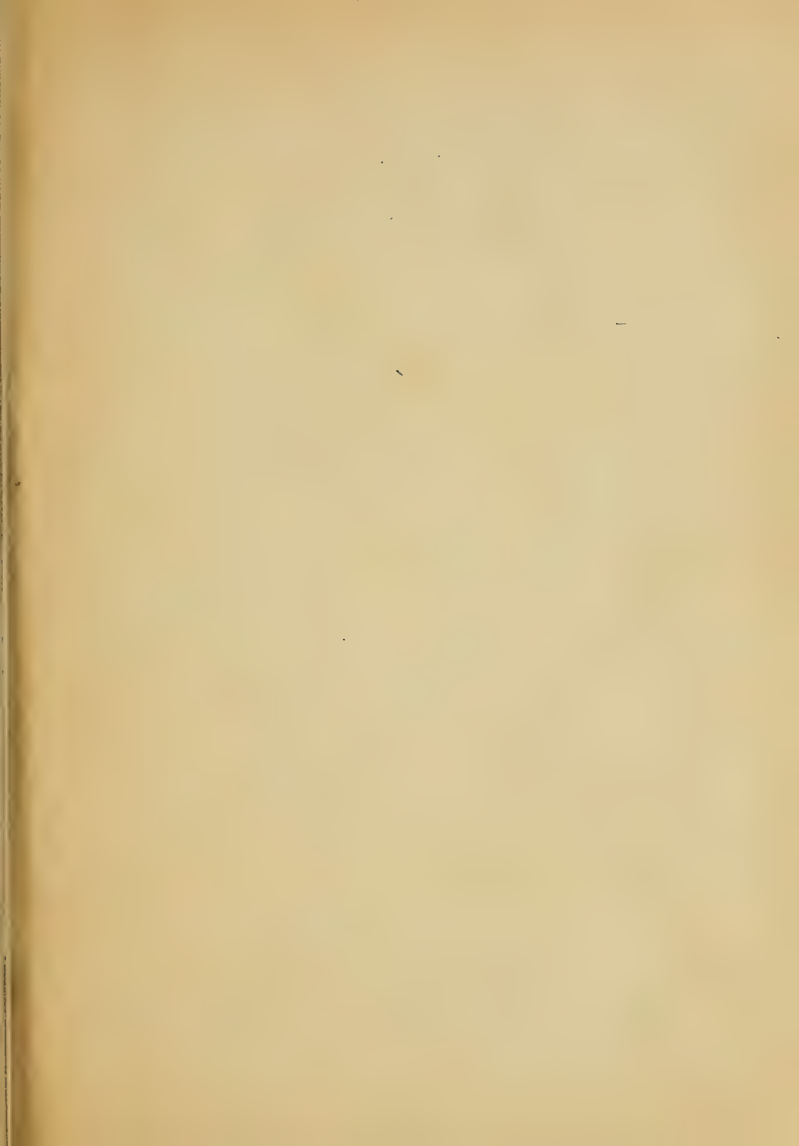
هیئت مجموعه‌سنه بردن « بر آدمك حیاتی » عنوانی ویریله‌بیلیر .

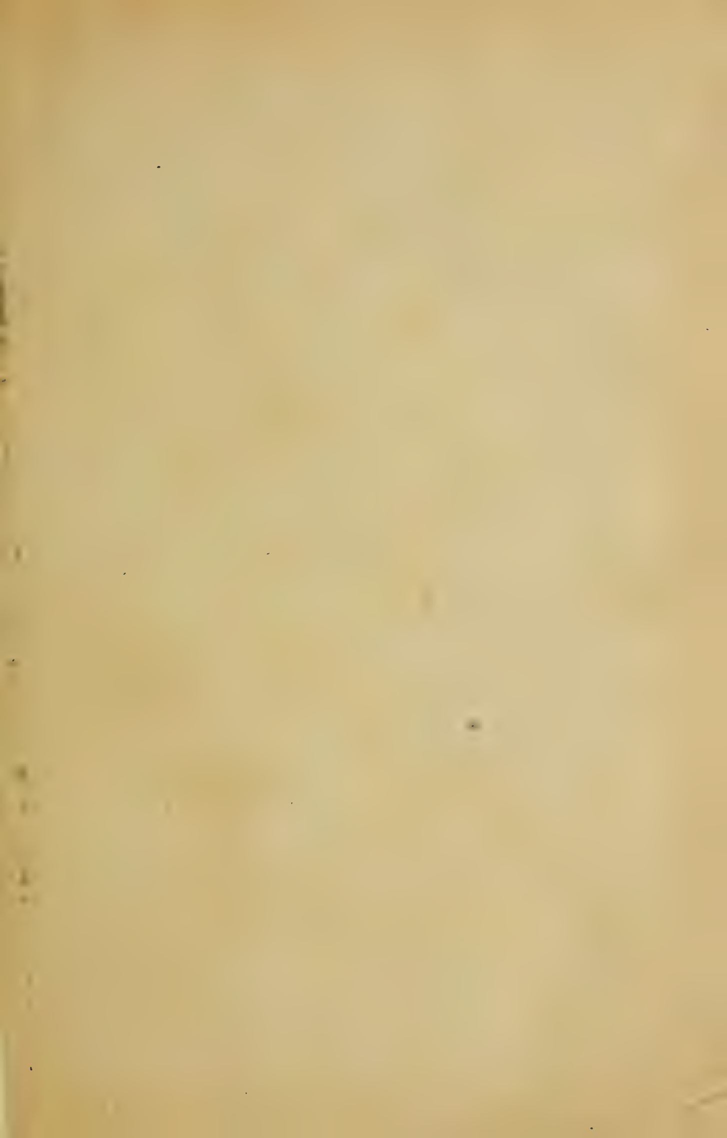
او ناچیز آدمك حیاتی‌که کندیسیله برابر متواری خاك نسیان و تباه اولمسنه راضی اولمادیغی قراکلق بر زمانك تاریخنه بر حزمهٔ نور توجیه ایدر .

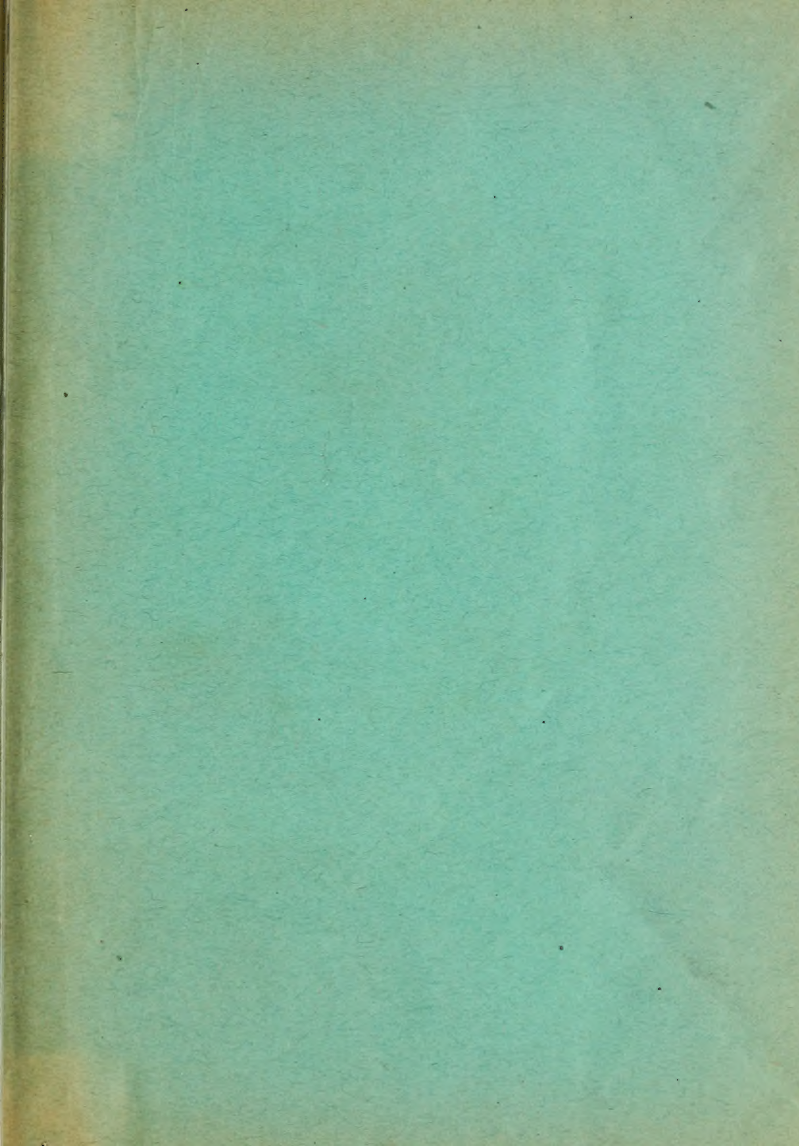
بر قطره صو دکزده قوروماز .

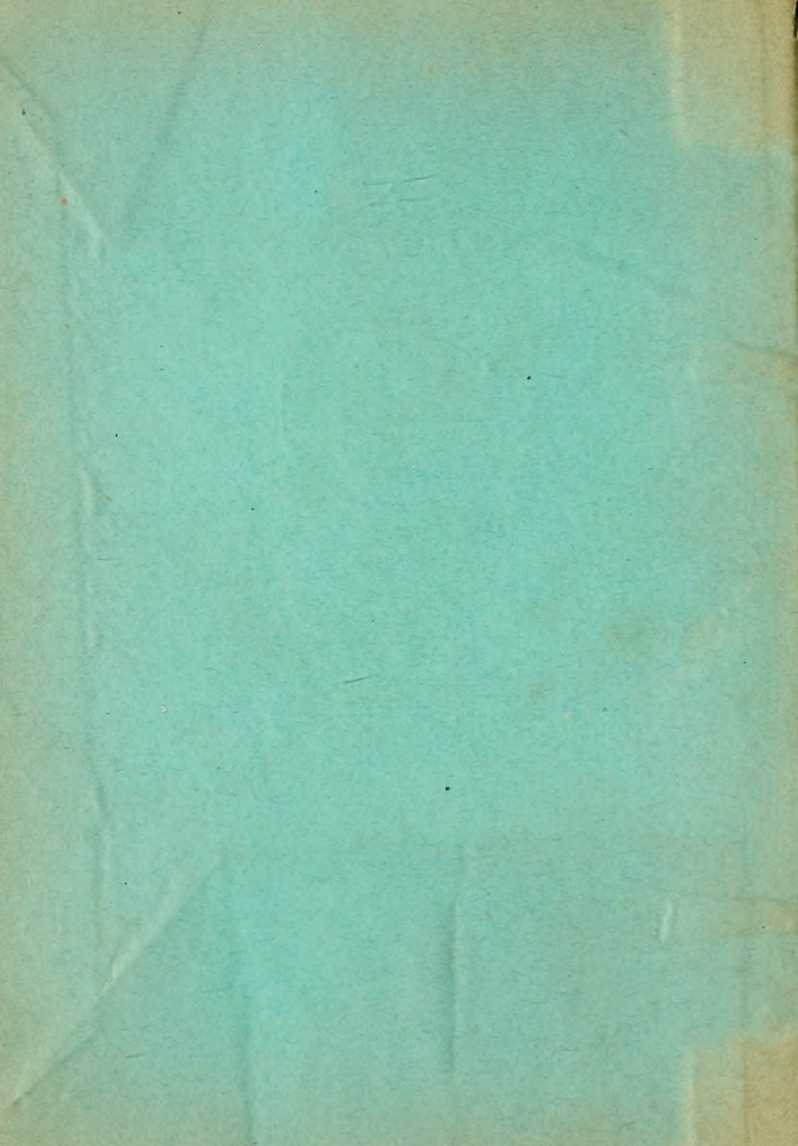

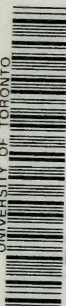
فهرس مندرجات

UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00375894 3